ಮೇ ೧೯೭೯

ಕಸ್ತೂರಿ

ವಸಂತ ಸಂಚಿಕೆ

Nestle
NESCAFE
instant
ಸದಾ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿರಲು
ನೆಸ್‌ಕಾಫೆ®
100% ಶುದ್ಧವಾದ ಕಾಫಿಯಿಂದ
ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಏಕಮಾತ್ರ ಇನ್‌ಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಾಫಿ
NS/CAS-1/78 KAN

ಕಸ್ತೂರಿ

✡

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕ :

ಎಚ್. ಆರ್. ಬಸವರಾಜ್

✡

ಸಂಪಾದಕ :

ಪ. ಸು. ಭಟ್ಟ

✡

ಕಲೆ :

ಕೆ. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

✡

ಮುಖಪುಟ :

ರಾಸಲೀಲಾ ಬಸೋಹಲಿ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ-

ಪ್ರತಿಕೃತಿ: ಕೆ. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

✡

ಚಂದಾ ದರ:

೩ ವರ್ಷ (ಅಂಚೆ ಸೇರಿ)		ರೂ. ೩೫-೦೦
೨ ವರ್ಷ	,,	ರೂ. ೨೫-೦೦
೧ ವರ್ಷ	,,	ರೂ. ೧೪-೦೦
ಅರ್ಧ ವರ್ಷ	,,	ರೂ. ೭-೫೦

KASTURI May 1978

ಬೆಳಕಿಂಡಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಆಗಿತ್ತು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ
ವರುಷ ಮೂವತ್ತು ಕಳೆದರೂ ಬೆಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ.

-ತಮಿಳು ಮೂಲ: ರಂಗನಾಥನ್

ಸುದೀರ್ಘ ಜೀವನ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

-ಬೆಂಜಮಿನ್ ಫ್ರಾಂಕ್‌ಲಿನ್

ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಕೈಲಿ ಚಪ್ಪಲಿಗಿಂತಲೂ ಬಹು ಬೇಗ ಸವೆಯುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದರೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ.

-ಜಾನ್ ಪ್ಲಾಂಪ್

ಕೆಲವರಿಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಳಗಾಲದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೊ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿಗಳನ್ನೊ ಅಥವಾ ಅಪರೂಪವಾದ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೊ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ. ಆದರೆ ಮಧುರ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವ ಹವ್ಯಾಸ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಇದ್ದೀತು?

-ಅನಾಮಿಕ

ಅತಿಪ್ರಸರಣದ ಭೀತಿಗೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ
ಕಾಗದದ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

-ದುರ್ಗಾದತ್ತ 'ದುರ್ಗೇಶ'

✡

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಸೂಚನೆ

'ಕಸ್ತೂರಿ' ತಿಂಗಳ ಒಂದನೇ ದಿನಾಂಕದೊಳಗೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ತಿಂಗಳ ೫ ನೇ ದಿನಾಂಕದೊಳಗೆ ತಲುಪದೇ ಹೋದರೆ ಚಂದಾದಾರರು ತಮ್ಮ ಟಪಾಲುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ವಿಚಾರಿಸಿ ಅನಂತರ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಚಂದಾ ನಂಬರು ಹಾಕಿರಬೇಕು.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಪುಸ್ತಕ ವಿಭಾಗ

ಕೆ. ಎಸ್. ನ.

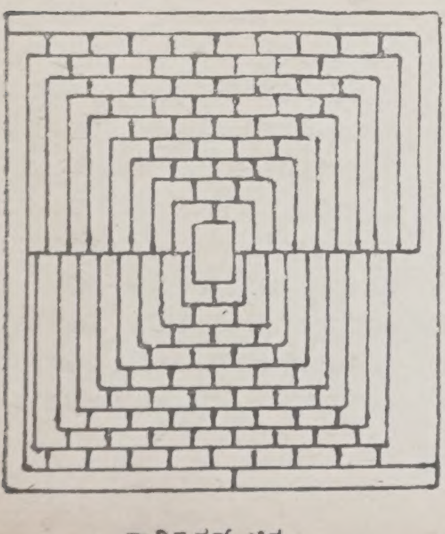
ನನ್ನ ಸಹಕಾರದೊಡನೆ ಡಾ. ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ ಅವರು ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಪ್ಪಿದೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ತಂದೆಯ (ನಾಡಿಗ ಭೀಮರಾವ್) ಪ್ರಭಾವವೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ "ನಾಗಮ್ಮನವರ ತಂದೆ" ಎಂದು ಬಂದಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು "ವೆಂಕಮ್ಮನವರ ತಂದೆ" ಎಂದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಲ್ಲಿ ಉಟಾಗಬಹುದಾದ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ನಿವಾರಿಸಲೆಂದು ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು —ಕೆ. ಎನ್. ಹರಿಹರ

ಚತುರ್ವರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆ

ಎನ್. ಎಂ. ಸಿಂಘಿ ಅವರು 'ಸೈನ್ಸ್ ಟುಡೇ'ಯ ಆಗಸ್ಟ್ ೭೭ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ The Four Colour Conjucture a post-mortem ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಓದಿದ್ದೆ. ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಲೇಖನ ಅವೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಅಮೇರಿಕನ್' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೭೫ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಗಣಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು' ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆಯಡಿ ಎಂ. ಗಾರ್ಡಿನರ್ ಅವರು ಚತುರ್ವರ್ಣ ಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಮತಲ ಆಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆ ಚಿತ್ರವು ಕೇವಲ ಕುಚೋದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲಾಯಿತಾದರೂ, ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಬಣ್ಣಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು 'ವರ್ಣರಂಜಿತ'ವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯ ವಾಚಕರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಅಪವಾದವೊಂದಿರುವಂತೆ 'ಚತುರ್ವರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆ'ಗೂ ಅಪವಾದವೊಂದಿದೆಯೆಂಬ ತರ್ಕ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿರಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಕೂಡ್ಲಿಗಿ —ಉಡುಪಿ ಅನಂತೇಶರಾವ್

ಗಾರ್ಡಿನರ್ ಚಿತ್ರ

ಬೇರೆಡೆ ಬಂದ ಕಥೆಗಳು

ಎಪ್ರಿಲ್ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ತಿರುವು ಮುರುವು' ಕಥೆ, 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಅತಿಥಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬಾರದಾಗಿ ವಿನಂತಿ. ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖನ 'ಕಾಮುಕ ಕರಡಿ'ಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲು 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದಿದ ನೆನಪು.

ಗದಗ —ಗಿರಿಧರ ದೇಸಾಯಿ

ಎಪ್ರಿಲ್ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬಂದ 'ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶೈಲಾಕ್' ಹಾಗೂ 'ತಿರುವು ಮುರುವು' ಎಂಬ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆ ಕಡೆ (ಬಹುಶಃ 'ಪ್ರಪಂಚ'ದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಕಟಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಲೇಖನಗಳನ್ನು 'ಕಸ್ತೂರಿ' ಸ್ವೀಕರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ? ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಹಾಗಾಗಿದೆಯೆ?

ಕಮತಗಿ —ರೂಪಾ

[‘ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶೈಲಾಕ್’ ಮತ್ತು ‘ತಿರುವು ಮುರುವು’ ಎರಡೂ ‘ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ’ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಮಂಜರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ‘ಅತಿಥಿ’ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ಯ ‘ತಿರುವು ಮುರುವು’ ಪುಟಗಳು ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ‘ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶೈಲಾಕ್’ ಸಂ. ಕ. ದಲ್ಲಿ ಬಂದುದು ಗೊತ್ತಾದ ನಂತರವೂ ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಮೂಲ ಲೇಖಕರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದಿದೆಯಾದರೆ ಸಂ.ಕ. ಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದವರು ಮೂಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಸಹ ಹೋಗದೆ ಅದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಕಾಮುಕ ಕರಡಿ’ ಈ ಮೊದಲು ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಯಲ್ಲಂತೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಡೈಜೆಸ್ಟ್ ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆಡೆ ಬಂದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಖಂಡಿತ ಪುನಃ ಪ್ರಕಟಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಸಾರವುಳ್ಳ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಮತ್ತೆತ್ತಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. –ಸಂ.]

ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಲೇಖನ

ಏಪ್ರಿಲ್ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ‘ವಿಚಾರಿ’ಯವರು ಬರೆದ, ‘ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆ?’ ಎಂಬ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಈ ಪತ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸರ್ಕಾರಿ ಯಂತ್ರದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಧಾರವಾಡ ನಗರದ ಛಾತ್ರ–ಯುವ ಸಂಘರ್ಷ ವಾಹನಿಯು ಕೆಲ ದಿನಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ಈ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಅದು ಸದ್ಯ ಕಾನೂನಿನ ಅಂಶಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ, ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೊಳಗಾದ ವಾಹನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಂಶಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನು ಎರಡು ತಿಂಗಳಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಧಾರವಾಡ –ಟಿ. ಎಚ್. ಮಿಸ್ಕಿನ್

ಸಂಯೋಜಕ

ಛಾತ್ರಯುವಸಂಘರ್ಷವಾಹಿನಿ, ಧಾರವಾಡ.

ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ಏಪ್ರಿಲ್ ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಮೌಲಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ‘ಕಾಮುಕ ಕರಡಿ...’ ಅನುಭವ ಲೇಖನ ನೋಡಿ ಓದಿ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ಡಾ. ನಾರಾಯಣ ಮಹಿಷಿ ಅವರ ‘ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ’ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಶೋಧಗಳಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬರೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ಡಾ. ಜಿ. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ‘ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ’ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಸುಂದರ ಲೇಖನ. ಇನ್ನು ‘ಲಕ್ವ ಹೊಡೆಯಿತು’ ಒಂದು ಅಪರೂಪವಾದ ಲೇಖನ. ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಈ ಕಾಯಿಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ಸರಳ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಲಕ್ವ ಹೊಡೆದ ರೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ದೇವರು, ದೆವ್ವ, ಮಾಟಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬರದಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ರೋಗಿಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ವಿರಳ. ಇಂತಹ ರೋಗಿಗಳ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಂಚಿಸಿ, ಅವರನ್ನೇ ಶೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಢೋಂಗಿ ವೈದ್ಯರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ದಾವಣಗೆರೆ –ಡಾ. ಮಹಬಲರಾಜು ಡಿ. ಕೆ.

ಕಸ್ತೂರಿ

ಸಂಚಿಕೆ : ೯ ಕಸ್ತೂರಿ, ವಸಂತ ಸಂಚಿಕೆ, ಮೇ ೧೯೭೮ ವರ್ಷ : ೨೨

ತೆರೆದ ಹೃದಯ

ಬಹು ಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಬಡವನಿದ್ದ. ಆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿತ್ತು. ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಸ್ವಾಗತ ಹಾಗೂ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡುವಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಆತನದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆತನು ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ. ರಾಜನು ಕೂಡಲೇ ಸಂತಸದಿಂದ ಆ ಬಡವನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದ.

ಆ ಬಡವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ

ಸಿದ. ಅವರು ರಾಜೋಚಿತ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದಂತೆಯೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಾಜ ಬಂದು ಬಡವನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ.

ಸಕಲ ಚರಾಚರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಆ ದಯಾಘನನೂ ಹಾಗೆಯೆ. ನೀವು ಆತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದೊಂದೇ ತಡ, ಆತ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಮಶವನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ ಶುಭ್ರವಾದ

ಜೀವನ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಹೃದಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಆರೂಢನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರಿಯಾದ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದಿದ್ದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸಿಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಂತ ನಿಮಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಾಗ ನೀವು ಆ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ತೆರೆದ ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವಷ್ಟು ಶ್ರಮವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

-ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ

ಭೇದವನರಿಯ...

ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಚನ ನಡಿದಿತ್ತು. ಕುರುಡರು ಕುಂಟರು, ಬಡವರು ಶ್ರೀಮಂತರು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾದ್ರಿ ಅವರತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ, "ನೋಡಿ, ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ, ಜಾಣ-ದಡ್ಡ, ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ,- ಪಾಪಜೀವಿ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಭೇದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಷ್ಟೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಆಸನದ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಮೊಂಬತ್ತಿ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೂಡಲೆ ಪಾದ್ರಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ಹೊತ್ತಿಸುವುದೇ ತಡ, ಮೇಣಬತ್ತಿ, ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯತೊಡಗಿತು. ಮೇಣಬತ್ತಿ ಮುರಿದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು, ಅದು ಮೇಣಬತ್ತಿಯೆನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳೆ? ಅದು ಮುರಿದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಮುರಿಯದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ-ಕರುಣೆ ದಯೆಗಳ ಆಗರವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರೇ ತಮ್ಮ ಹೃದಯಸಂಪುಟವನ್ನು ತೆರೆಯಲಿ, ಆತ ಯಾವ ಭೇದಭಾವವನ್ನೂ ಎಣಿಸದೆ ಕೃಪಾವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮದಾಸನ್

ಸುಮಾರು ೪೦,೦೦೦ ಜಾತಿಯ ಜೇಡ ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಬಗೆಯ ಚೇಳುಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ- ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನರರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಹುಪರಿಣಾಮಕರವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆಂದು ಇತ್ತೀಚೆ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಪ್ರಮುಖ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ತಜ್ಞರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಚಿತ್ರಕಥಾಮಾಲಿಕೆ

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ
ಕನ್ನಡ ಮೇಘದೂತ

ನಿರೂಪಣೆ: ದೇಸು
ಚಿತ್ರಗಳು : ಕೆ. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯನ್ನೂ ಅಗಲಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬ ರಾಮಗಿರಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಾಪದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ ವಿಷಯ ವಿರಹ. ಎಂತಲೇ ತೀರ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ತುಂಬ ಸೊರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಕೆಲವೆ ತಿಂಗಳಲಿ ಚಿನ್ನಕಡಗ ಮೊಳಕೈಗೆ ಸರಿದು ಬಂತು).

ದಿನಗಳು ದಾಟುತ್ತವೆ. ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸರಿದಂತೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತಿವೆ. ಅವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯಕ್ಷನಿಗೊಂದು ಆಶೆ; ದೂರವಿರುವ ತನ್ನ ಕೊರಳ ಗೆಳತಿಗೊಂದು ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸುವ ಬಯಕೆ. ಎಂತಲೇ ತೀರ ಒಲವಿನಿಂದ, ಉಚಿತ ಸತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಮೋಡವೊಂದನ್ನು

ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಿರಹದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಆತನ (ಮೋಡದ) ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು (ತನ್ನ ನಲ್ಲೆಯನ್ನು) ನೋಡಿ ಬರಲು ಹೇಳುಸುತ್ತಾನೆ. ದಾರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಹಾದಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ ಪಯಣಕಾಗಿ.) ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯ ಸಕಲ ಗಿರಿ–ಶಿಖರಗಳ, ಹಳ್ಳಿ–ಕೊಳ್ಳಗಳ, ನದಿ–ಸರೋವರಗಳ, ಗುಡಿ–ಗುಂಡಾರಗಳ, ಕ್ಷೇತ್ರ–ಸಂಗಮಗಳ ಸಮಸ್ತ ವರ್ಣನೆ, ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. "ಸ್ವರ್ಗದೊಂದು ತುಣುಕನ್ನೆ ತಂದರೋ" ಎನ್ನುವಂತೆ ಒಂದೊಂದೆ ದೃಶ್ಯದ ಎಳೆ ಎಳೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಸರ್ಗದ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಮಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ("ಮತ್ತ ಹಂಸಗಳ ಮತ್ತಿನುಲಿವನೇ ಮತ್ತೆ ಎಳೆದು ಬಳಸಿ" "ನೀಲಿಬಣ್ಣ, ನೀನಣ್ಣ, ನವಿಲು ನಲಿದಾವು, ಕುಣಿದು ಕರೆದು") ನಿಸರ್ಗದ ಈ ನಿರಂತರ ಲಾಸ್ಯಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನವೀಯುವ ಅಂಗನೆಯರ ನೃತ್ಯವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. (ದೇವದಾಸಿಯರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ನಡುಗೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿಸಿ ನವುರಿ) ಹೀಗೆ ವಿಂಧ್ಯದಡವಿಯನ್ನು ದಾಟಿ, ವಿದಿಶೆಗೆ ತೆರಳಿ, ಉಜ್ಜಯಿನಿಯನ್ನು ಒತ್ತರಿಸಿ, ಅವಂತಿಯನ್ನು ಮಿಂಚಿಸಿ, ದೇವಗಿರಿಯಸುನ್ನೇರಿ, ದಳಪುರಿಯನ್ನೀಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತವನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ, ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಅಲಕೆಯವರೆಗೂ ಅಡಹಾಯುವ ಕೃತಿ–ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲದರ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ಅಲಕೆಯತ್ತ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿ, ಕಣ್ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಯಕ್ಷ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ, ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುವ ಮಹಲುಗಳ ವೈಭವ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಬಿಳಿ ಹರಳಿನಿಂದ ರಚಿಸಿರುವ ಸೌಧಗಳಲಿ" ಯಕ್ಷರು ತೊಡಗಿರುವ ವಿಧ ವಿಧದ ಕಾಮ–ಕೇಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ (ಉಟ್ಟ ರೇಸಿಮೆಯ ಸೀರೆ ಸೆಳೆಯೆ ಆತುರದ ಕರಗಳಿಂದ). ಈ ಎಲ್ಲ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳ ಮಧ್ಯವಿರುವ ತನ್ನ ಸುಂದರ ಸೌಧವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಪಚ್ಚೆಕಲ್ಲು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಿರುವ ಅರಣಿಯ ಬದಿಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಲ್ಲೆ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ (ಆ ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸುವಳು ನವಿಲ ನನ್ನಾಕೆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ). ಆದರೆ ಅದು ಹಿಂದಿನ ಚಿತ್ರ. ಈಗ ತಾನು (ಯಕ್ಷ) ಬಳಿಯಿಲ್ಲದಾಗ ಆಕೆ ಹೇಗಿದ್ದಾಳು? ತನ್ನ ನಲ್ಲನನ್ನು ಅಗಲಿರುವ ವಿರಹದ ದಳ್ಳುರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಆಕೆ ಈಗ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ತುಂಬ ದುಃಖತಪ್ತಳಾಗಿರಬಹುದಾದ ತನ್ನಾಕೆಯ ಈಗಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಗಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೈ ಓರೆಮೋರೆ ನಿಡಿಗೂದಲುದ್ದ ಚಿಂತೆ!). ಆಕೆಯ ಶೋಕದ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪದರು ಪದರಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಶೋಕವನ್ನೂ ವಿರಹದ ತನ್ನ ಉಮ್ಮಳವನ್ನೂ ಬಗೆದು ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ತಾನೇ ಸಾಂತ್ವನವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನಲ್ಲೆಗೂ ಸಾಂತ್ವನ ಸಂದೇಶವೀಯಲು ಮೋಡಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಲೋಕದ ಕೆಳಗು–ಮೇಲುಗಳ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಆತನಿಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆ ಆತ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಯಾರು ಬರಿಯ ಸುಖ ಬರಿಯ ದುಃಖಪಟ್ಟವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ದೆಸೆಯು ಕೆಳಗೆ ಮೇಲಾಗಿ ತಿರುಗುವದು ಏಕಚಕ್ರದಲ್ಲಿ). ಅಗಲುವಿಕೆ ಕೂಡುವಿಕೆಗಳ ಆಳವನ್ನು ಅರಹುತ್ತಾನೆ (ಅಗಲಿದಾಗ ತಿನ್ನುವದು ಸ್ನೇಹವೆನ್ನುವರು ಜೀವವನ್ನು, ಕೂಡಿದೊಡನೆ ಅದೆ ಸೂರೆ ಮಾಡುವದು ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು). ವಿರಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬರಡು ಮಗ್ಗಲೂ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ ಮಿಲನದ ಮೆರುಗನ್ನೇ ಮೀಟುಸುತ್ತದೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈ ವಿರಹ ಮಿಲನಗಳ ಮಧ್ಯದ ತೀವ್ರ ತುಡಿತವೇ "ಮೇಘದೂತ"ದ ಸಂಪತ್ತು.

✡

‘ಒಬ್ಬ ಯಕ್ಷ ತನ್ನೊಡೆಯನಿಂದ ನಲ್ಲೆಯನು ಅಗಲಿ ಬೆಂದು
ಶಪಿತ ವರುಷವನು ಕಳೆಯಲಾಗದೇ ಮಹಿಮೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು’

‘ಅಗಲಿ ಇದ್ದರೂ ಆಸೆಗೊಂಡಿರಲು ಗಿರಿಯೊಳಂತು ಇಂತು
ಕೆಲವೆ ತಿಂಗಳಲಿ ಚಿನ್ನಕಡಗ ಮೊಳಕೈಗೆ ಸರಿದು ಬಂತು’

'ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇನ್ನುಳಿದುವೆಂದು ದಿನದಿನವು ಲೆಕ್ಕವಾಗಿ
ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯ ನೋಡು ಹೋಗಿ'

'ಹಾದಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ ಪಯಣಕಾಗಿ
ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಸಂದೇಶ ಕಿವಿಗೆ ಪರಿಣಮಿಸಲಮೃತವಾಗಿ'

'ಮುತ್ತ ಹಂಸಗಳ ಮುತ್ತುಹುಳಿವನೇ ಮತ್ತೆ ಎಳೆದು ಬಳಸಿ
ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ತಾವರೆಯ ಕಂಪಕೆಳೆಯ ಬೆಳೆಸಿ'

'ಕೇಶ-ಧೂಪ ಎಳೆದಾವು ನಿನ್ನ, ಬೆಳಕಂದಿಯಿಂದ ಹರಿದು
ನೀಲಿಬಣ್ಣ ನೀನಣ್ಣ, ನವಿಲು ನಲಿದಾವು ಕುಣಿದು ಕರೆದು'

‘ದೇವದಾಸಿಯರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ನಡುಗೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿಸಿ ನವುರಿ,
ಬಳ್ಳಿತೋಳು ಬಳುಕಾಡೆ ಬೀಸುವರು ರನ್ನ-ಗಾವಚವರಿ
ನಿನ್ನ ಮೊದಲ ಹನಿ ಉಗುರು-ತಾಣ ತಂಗೊಳಿಸೆ ಎದೆಯು ತಾಗಿ
ನೋಟ ಬೀರುವರು ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತುಂತುಂಬಿ ಮಾಲೆಯಾಗಿ’

‘ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ, ಬಿಳಿ ಹರಳಿನಿಂದ ರಚಿಸಿರುವ ಸೌಧಗಳಲಿ
ಚುಕ್ಕೆ ನೆರಳೆ ಅರಳಾಗಿ ಹಾಸೆ, ನಲುವೆಣ್ಣ ತೋಳುಗಳಲಿ’

‘ಉಟ್ಟ ರೇಸಿಮೆಯ ನೀರಿ ಸೆಳೆಯೆ ಆತುರದ ಕರಗಳಿಂದಾ
ಮುತ್ತು ಜರಿಯುಲಿರಿ ವೊದಲೆ ಸಡಲಿದಾ ಕಟಿಯ ನೀವಿಬಂಧ’

‘ಮರದ ,ನಡುವೆ ಬಿಳಿ ಹಾಸುಗಲ್ಲು ಬಂಗಾರ ಕೋಲು ನಡುಳ
ಎಳೆ ಬಿದಿರ ಬಣ್ಣ ಚೆಲೆ ಹರಳಿನಿಂದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಅದರ ಬುಡಕೆ
ಆ ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸುವಳು ನವಿಲ ನನ್ನಾಕೆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ
ಕೈ ತಟ್ಟಿ ಮಾಟ ಬಳೆ ತಾಕಲಾಟ ಥಕಥೈಯ ಥಾಟಿನಲ್ಲಿ’

‘ಗಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೈ, ಓರೆ ಮೋರೆ, ನಿಡಿಗೂದಲುದ್ದ ಚಿಂತೆ
ಮೋಡ ಮುಸುಕಲಿರೆ ಮಂಕುಗವಿದ ಆ ದೀನ ಚಂದ್ರನಂತೆ’

‘ತೊಟ್ಟು ಸುರಿವ ಕಂಬನಿಯ ತಂತಿಯನೆ ಮಿಡಿಯುತಿಹಳೋ ದೀನೆ
ಮಾಸುಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟವಳ ತೊಡೆಯೊಳಿರಬಹುದು ಬಿದ್ದ ವೀಣೆ’

‘ಯಾರು ಬರಿಯ ಸುಖ, ಬರಿಯ ದುಃಖಪಟ್ಟವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ದೆಸೆಯು ಕೆಳಗೆ ಮೇಲಾಗಿ ತಿರುಗುವದು ಪಳಚಕ್ರದಲ್ಲಿ’

‘ಅಗಲಿದಾಗ ತಿನ್ನುವದು ಸ್ನೇಹವೆನ್ನುವರು ಜೀವವನ್ನು
ಕೂಡಿದೊಡನೆ ಅದೆ ಸೂರೆ ಮಾಡುವದು ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು’

ಶ್ರೀರಂಗ-ಮಗಳು ಕಂಡಂತೆ

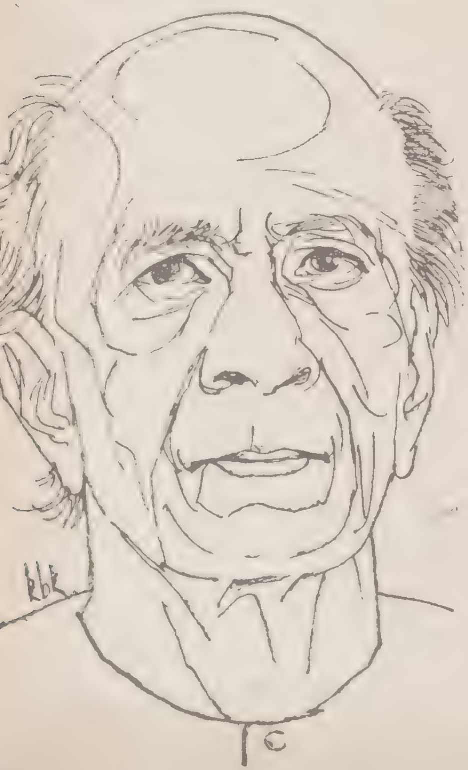
ಈ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರೆಷ್ಟು ಜನ? ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಟಕಕಾರನೆಂದು, ಹಳಬರು ಪ್ರೊ. ಆರ್. ವಿ. ಜಾಗಿರದಾರರೆಂದು, ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀರಂಗ, ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಇವರನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕೆಲವೇ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಅವರ ಮಗಳು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಶಿ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕಿಯೆಂದೂ ಕತೆಗಾರ್ತಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಅವರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ಚಿತ್ರಣವಿದು.

ಶಶಿ ದೇಶಪಾಂಡೆ

ನಾನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯೊಬ್ಬಳು "ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ನಿನಗಿದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆಯೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಲು ಅವರು ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥದೊಂದು ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾಲುಗಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಗು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅವರು ಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗೆಳತಿಗೆಂತು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿ? ಆದರೆ ಇದು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯೆಂದು ಅವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಆಗಿದೆ...... ನಾವು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕುವುದಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೋಟಿಯ ಮಾತೇ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ ಟೀಕೆಯು ತಪ್ಪುವೋ ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿಬರಬಹುದಷ್ಟೆ. ತಮ್ಮೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಅವರಾಡಿದ ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ – "ಅವರಲ್ಲಿ (ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ) ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರಬೇಕು, ಅವರನ್ನು ನಾವು ಬೆಳೆಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ"– ಅವರ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತವಡಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅವರ ಮನೋಭಾವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ತಂದೆಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ಗುಣವೆಂದಾದರೆ, ತೀರ ವಿರಳವಾಗಿಯೋ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದಂಶ ಮಾತ್ರವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಲವು ಹತ್ತು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಇನ್ನಿತರರ ತಂದೆಯರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬ

ಕಲ್ಪನೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನಮಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗವರು ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, ನಮ್ಮೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನಾವು ತಪ್ಪಿದಾಗ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಕೂಡ. ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಅವರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೇಳಿಕೊಡುವಾಗ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಈ ಕಠಿಣ ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರ ನಮ್ಮಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ತುಟಿ ನಾಲಿಗೆಗಳ ಚಲನವಲನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲದರ ಹೊರತಾಗಿ ಅವರು ಮತ್ತೇನೇನೋ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಹಾರ ಗುಚ್ಛಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದರು, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಆಡಿಸುವ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ನಾಟಕಕಾರ; ತಾಸು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ತಲೆಯನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಮೇಲೆತ್ತದೆ ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಕೂಡುವ, ನಡು ನಡುವೆ ಬೇಸರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಪೇಶನ್ಸ್ ಆಟಗಳಿಗಾಗಿ ಇಸ್ಪೀಟೆಲೆಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತಲೋ ಅಗಾಥಾ ಕ್ರಿಸ್ತೀ, ಅರ್ಲ್ ಸ್ಟ್ಯಾನ್ಲೆ ಗಾರ್ಡನರ್, ಪೀಟರ್ ಚೀನೀ ಮುಂತಾದವರ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಲೋ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೇಖಕ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನೋ, ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೇನೋ ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ಭಾವನೆ ನನ್ನದು. ಆದರೆ ಈ ಅರಿವು ಬಹುಶಃ ನಮಗೇನೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆತಂಕಕಾರಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತಾವೂ ಇತರರೆಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಜಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ನಾವೇನೂ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೆ ನಮ್ಮ ಫೀ ಹಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ನಗದಿನ ಬದಲು ನಾವು ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನಮಗದು ರುಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಗದು ಹಣವನ್ನೇ ತರುತ್ತಿದ್ದರಾದರೆ ನಾವೇಕೆ ಬೇಡ, ನಮಗೇಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ಆದರೆ ನಾವು ಮಾತ್ರ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ಒಯ್ದುಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಟೈಫಾಯ್ಡ್, ಕಾಲರಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಆಗೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠವಿತ್ತು. ಅನೇಕರು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ರೋಗಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕವರು ತತ್ತ್ವಶಃ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ವಿನಾ

ಯತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಾವು ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆ ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಅವರಲ್ಲಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವಾವಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂ ನಾವು ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೃತಿಗಿಳಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿರಬೇಕು. ಕಾಲೇಜು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಬೇಕಾದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ಜಾಗವನ್ನು ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ ತಂದೆ ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆನಾದರೂ ಆ ಜಾಗವನ್ನು ತುಂಬಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಗುಮಾಸ್ತ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದ. ಧರ್ಮ ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಎಂದೂ ಜಾತಿ ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಎಂದೂ ಬರೆಯಲು ತಂದೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಂದಿನ ಘಟನೆ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿನ್ನೂ ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆ ಗುಮಾಸ್ತ ನಾನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರಳಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಅರಿವಾಗುವ ವರೆಗೂ ನನ್ನೆಡೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ; ಅನಂತರ ವಾದ ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಭಾವತಃ ನಾನು ಪಕ್ಕಲು ಜಾತಿಯೇ ಅವರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಪ್ರತಿವಾದಕ್ಕೆ ಇಳಿದೆ.

ಈಗೀಗ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಪಕ್ವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ನಾನವರಲ್ಲಿ ತೀರ ಅಪರೂಪದ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ...ಅದೇ ಅವರು ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಎಂಬುದು. ಅವರು ಖಾದಿ ಧರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಗಾಂಧೀ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೂ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕುರಿತಾಗಲಿ ಗಾಂಧೀವಾದದ ಬಗೆಗಾಗಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವರು ಗಾಂಧೀವಾದಿ. ಅವರು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯ ವಿರೋಧಿಯೇ ಆಗಿರುವಾಗಲೂ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮಾತ್ರ 'ಹೀರೊ'ನೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧೀ ಹತ್ಯೆಯಾದ ಆ ದಿನ –೧೯೪೮ ಜನವರಿ ೩೦ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಉಳಿದವರು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಆಘಾತಗೊಂಡವರಂತೆ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರಾದರೆ ಅವರು ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಟಾವೆಲಿನಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಲ್ಲದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆ ನನಗಂತೂ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ಅವರೆಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲವಾದರೂ ಗಾಂಧೀಹತ್ಯೆಯ ನಂತರ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ಜನವರಿ ೩೦ರಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಂದೆಯೆಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಹತ್ತರ ಗುಣಾಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಾಗಲಿ ಒತ್ತಾಯಗಳಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾಗಲಿ ನನ್ನ ಅಕ್ಕನಾಗಲಿ ನಾವು ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡದಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆವು. ವಾಚನದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತು. ನಾನಿನ್ನೂ ಬಾಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಾಲಾ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವ ಸಾಹಸ ಹಾಗು ಭಾವಪ್ರಧಾನವಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದರೊಟ್ಟಿಗೆಯೆ ಡಿಕೆನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಓದಿದ್ದೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, 'ಲೇಡಿ ಚ್ಯಾಟರ್ಲೀಸ್ ಲವರ್' ಕೂಡ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಯದನ್ನು ಆಗ ಅದು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿದ್ದವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಓದಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅವರ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸದೆ ಉಳಿ

ದಿರುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಪರಾಡಿದ ಒಂದು ಮಾತು. "ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವಳ ಅಭಿರುಚಿ ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ" ಎಂದೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಮಾಷೆಯಿಂದ ನುಡಿದಾಗ ತಂದೆ ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರು, "ಅದು ಇರಬೇಕಾದುದು ಹಾಗೆಯೇ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ನಮಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರೇ ಆಗಿರಬೇಕು" ಎಂದು. ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ತೀರ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ನಾನು ಫ್ರೆಂಚನ್ನು ನನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದಾಗ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಫ್ರೆಂಚನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಟುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಿತು. ನಾನು ಇಂಟರ್ ಆರ್ಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡಲು ಮುಂದಾದರು. ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲನೆಂಬುದು ನನಗೆ ಆಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಕುಗಳು ಬಂದವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದುವರೆಗೆ 'ನಿಃಸ್ಸತ್ವವೂ ಮೃತವೂ ಆಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆ ಜೀವಂತವೂ ಉಜ್ವಲವೂ ಆಗಿ ಗೋಚರಿಸತೊಡಗಿತು.

ಆದರೆ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವುದು ರಂಗಭೂಮಿಯೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಂಗತಾಲೀಮುಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವರಲ್ಲಿನ ತೀರ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಇತರರೂ ತಮ್ಮಂತೆಯೆ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇತರರು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಂದು ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಬೇಕಾದಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಭಾರಿ ತಾಳ್ಮೆಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತ 'ಶಾಕುಂತಲ'ದ ರಂಗತಾಲೀಮನ್ನವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಕಾರಣ ನನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಕಾಪಟ್ಯ ನಿಷ್ಕಾಪಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ಅವರು ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವರು ವೈಪರೀತ್ಯಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಪೂರ್ವ ಸಮಯನಿಷ್ಠರೂ (ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ವಾಚು, ಟೈಂಪೀಸುಗಳನ್ನೂ ಸದಾಕಾಲ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯ ತೋರಿಸುವಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟಿರಲಾಗುತ್ತದೆ.) ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ತೀರ ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ಅವರು ಅತಿ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಗಂಭೀರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹನೆಯೇ ಮೈವೆತ್ತಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರೊಂದಿಗೆ ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲರಾದರೆ ಪೆದ್ದರನ್ನಾಗಲಿ ತಲೆಚಿಟ್ಟು [illegible]ವಂತೆ ಮಾತಾಡುವವರನ್ನಾಗಲಿ ಕಂಡರೆ ಅವರಿಗೆಷ್ಟೂ ಆಗದು. ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ವ್ಯವಹಾರಚತುರರಾಗಿಯೂ ಗೆರೆಗೆರೆಯನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬಲ್ಲವರೂ ಆಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕರಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಅವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಿಸೆಗಳ್ಳರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಕಿಸೆಗಳ್ಳರು ತಮ್ಮ ತಕ್ಷಣದ ಬಲಿಪಶುವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಅವರ ಕ್ರಿಕೆಟ್ – ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಅಂತೆಯೆ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೋ ಕಾಮೆಂಟರಿ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೋ ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವೇ ಮುಕುರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ಟಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮೊದಲಿನಷ್ಟು ಉಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಈಗವರ ಜೊತೆಗಾರರು. ಮೊನ್ನೆ ಭಾರತ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸರಣಿ ನಡೆದಿದ್ದಾಗ ಅಜ್ಜ–ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಎದ್ದು ಮೂವರೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಾಮೆಂಟರಿ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಮನುಷ್ಯ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಬೆರೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಇವರನ್ನು ಅರಿಯುವುದೂ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದ ನೇರ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಇವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಲಪಬಲ್ಲರು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ, ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಟವಾಡಿಸುವ ಈ ಅಜ್ಜ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಈ ಒಂದು ಗುಣ ಎಳೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸುಲಭ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಗುಣ–ದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಅಪರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ, ಪೂರ್ತಿ ಭಿನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಇಂದಿನ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಇಂದವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ವ್ಯಂಗ್ಯಭಾವದಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಆನಂದಿಸುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಕಂಡ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಕನೊಬ್ಬನ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

'ಕಸ್ತೂರಿ' ವಸಂತಸಂಚಿಕೆಯ ಒಂದು ಪರಿಪಾಠವೆಂದರೆ ನಾಡಿಗೆ, ನಾಡಿನ ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ಜ್ವಲಂತವೆನಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಲವು ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಆ ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ನಂತರ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಬರಿ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರದೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಬಹುದಾದಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶಾಬ್ದಿಕ ರೂಪು ಕೊಟ್ಟು ವಿಚಾರವೇತ್ತರಿಂದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಓದುಗರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಆಹಾರವೊದಗಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ ನಮ್ಮದು.

ನಮ್ಮ ಈ ಸಲದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಅಂತರವೆಂದರೆ ಕವಿಯಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕನಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆಯ ವಿಷಯವಾದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಮುಂಬರುವ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ 'ಕಸ್ತೂರಿ' ಕೃತಜ್ಞ.

—ಸಂಪಾದಕ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

೧) ಲೇಖಕನ 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಕುರಿತಂತೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ, ತುಂಬ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಈ 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ವನ್ನು ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ? ಇಂದು ಕೂಡ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ'ಯ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕಠೋರ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮ ಬಹುಪಾಲು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?

೨) ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವನ 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ನಿಖರ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ? ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ನೀಡುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ 'ಸೌಲಭ್ಯ-ಸೌಕರ್ಯ'ಗಳನ್ನು ಧಿಃಕ್ಕರಿಸಿ 'ಪೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತವನು' ಮಾತ್ರ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನೆ? ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ-ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆಸ್ತಿಯ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಅದು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ (ಸರಕಾರಕ್ಕೆ) ಸೇರಿದ್ದೆಂದಾದರೆ, ಇತರರಂತೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆದ ಬರಹಗಾರ ಇಂತಹ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವರೂಪದ 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ'ಯ, 'ಮರ್ಜಿ-ಮುಲಾಜು'ಗಳ ಮಡಿಲಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದಾದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠುರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

೩) ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ 'ಜಾತಿಭೂಯಿಷ್ಠ' ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಬದುಕುಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು 'ಜಾತಿ'ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವನಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದೇಶ ಇದು. ಬರಹಗಾರರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಜಾತಿಮೂಲ ಪರಿಸರಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ, ನಗರಗಳ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಕಟ ಬಳಕೆಗಳು ತೀರ ಕ್ಷಿಚಿತ್ತಾಗಿರುವ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಅಪರಿಚಿತತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ಜೀವನಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು 'ಪರಿಚಯ'ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಆಯಾ 'ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಬದುಕು'ಗಳ ಗಾಢ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆಥೆಂಟಿಸಿಟಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ವಂಚಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ಇದರ ನೇರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಇತರ 'ಬದುಕು'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲೆತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ 'ವರ್ಗಸಮಾಜ' ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವನಕ್ರಮಗಳು, 'ಜಾತಿಮೂಲ ಸಮಾಜ'ಗಳು ನೀಡುವ ಜೀವನಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಈ 'ವರ್ಗಸಮಾಜ'ಗಳು ನೀಡುವ ಅನುಭವಗಳು, ಪರಿಸರಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು, ಬದುಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀಡುವಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿವೆಯೆ? ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯ 'ಸೀಮಿತತೆ' ನಮ್ಮ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಮತ್ತು ಆತನ 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ'ಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ, ಸಮುದಾಯದ ಇಡಿಯ ಜನತೆಯ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವೆ? ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

(೨೬ನೇ ಪುಟಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ)

ಇವರು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ, ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ, ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ, ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ.

ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ

೧. 'ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರ ಆಳಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ನಿರ್ಬಂಧ, ಪರಕೀಯರ ಆಳಿಕೆ ಮುಗಿದು ಸ್ವಕೀಯರ ಆಳಿಕೆ ಸುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹಾಕಲಾದ ನಿರ್ಬಂಧ ಮತ್ತು ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಠೋರವಾದ ಆದರೂ ದಿಟವಾದ ವಿಷಮವಾತಾವರಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದವು. ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ತಾವು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬದುಕಬೇಕು, ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕು ಎಂಬ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸೂತ್ರವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕರು ಕೂಡ ಇದರಿಂದ ಹೊರತಾಗಲಾರರು. ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಈ ವಾತಾವರಣದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಂಭಾವ್ಯ ಪರಿಣಾಮದ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಟುಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಿನೋದ ಮುಂತಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸ್ವಯಂ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬೇಕು, ಯಾವುದೇ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಿಲ್ಲದ ಸ್ವೈರತ್ವವಾಗಬಾರದು. ಎಂಥ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ತಾನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಸದಭಿರುಚಿಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಅಂದರೆ ವಿಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗಬಾರದು. ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬರವಣಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೂ ದೊರೆತಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ, ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

'ಇಂದು ಕೂಡ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ "ವ್ಯವಸ್ಥೆ"ಯ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕಠೋರನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮ ಬಹು ಪಾಲು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?' ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಒಕ್ಕಣೆಯಿಂದ

ಪುಟ ೨೪ ರಿಂದ ಬಂದದ್ದು

೪) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ವಿಪುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಾಢವಾದ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ, ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ತಳಪಾಯದ ಬರಹಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಂಥ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ (ತೌಲನಿಕವಾಗಿ) ಈ ಕೊರತೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ? ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಕೊರತೆ ಕಾರಣವೋ? ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಮಟ್ಟವೇ ತೀರ ಕುಬ್ಜವಾದದ್ದೊ? ಇಲ್ಲವೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಶ್ರಮ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸಿದ್ಧತೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಾದಿಗಳು ಸಾಲವೆ? ಈ ಬಗೆಯ ನಿರಾಶಾಮಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆ? ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ? ಹೇಗೆ?

ಹಿಂದಿನ ಪುಟದಿಂದ ಬಂದದ್ದು

ಇವರು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವರ ಉತ್ತರ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರಿಸುವವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಹಾಕಿದಂತಾಗಿದೆ! ನಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಇಂದೇನು ಹಿಂದೇನು. ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ಬದುಕಿನ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಲೇಖನವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕಿರುವ ಲೇಖಕರು ಕಡಿಮೆ. ಅಂಥವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಬೇಕುಬೇಡಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದುವ ವಾಚಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಂದು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವಾಗ ಸರ್ಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದರನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಲೇಖಕರು ಅವುಗಳ ಕಠೋರನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ಬದ್ಧರಾಗದಿದ್ದರೆ ಬೀದಿಪಾಲಾಗದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಾತ್ಮಕ ಮಿಡಿಯಿದೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಮಿಡಿಯಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಅವರು ಮಾಡದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಸರ್ವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಾಗುವ ವರೆಗೆ, ಅದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿವೇಕಯುತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಲೇಖಕರು ಹೆಚ್ಚಾಗುವವರೆಗೆ ಇಂದಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಇಂದಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೨. ಮೊದಲನೆಯವರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವರೂಪದ "ವ್ಯವಸ್ಥೆ"ಯ "ಮರ್ಜಿಮುಲಾಜು"ಗಳ ಮಡಿಲಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದಾದಲ್ಲಿ

ಬರಹಗಾರನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠುರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಮಾಜರಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕೂಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವರು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸುವತಾವಾದೀ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಾಜರಚನೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಜನಜೀವನ ಉತ್ತಮಗೊಂಡರೆ ಲೇಖಕನು ಕೆಲ ಕಾಲ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಎದ್ದು ಕಂಡಂತೆ ಅವನ್ನು ಹೇಳಲಾರದೆ ಅವನು ಕಸಿವಿಸಿಪಡುವನು ಇಲ್ಲವೆ ಹೇಳಿ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಎದೆಗೊಡುವನು.

೩. ಜಾತಿಭೂಯಿಷ್ಠಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಬದುಕು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂದು ರಾಜಕೀಯ ಚದುರಂಗದಾಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಟಿಲವಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಸ್ವಂತ ನಿಕಟಪರಿಚಯ ಯಾವ ಬರಹಗಾರನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವೊಂದು ಜಾತಿಯ ಅಥವಾ ವರ್ಗದ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಸೀಮಿತ ಅನುಭವದ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಅವನು ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೆ ಅಥೆಂಟಿಸಿಟಿ ಅಥವಾ ನೈಜತೆಯಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇತರ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅದು ಕೃತ್ರಿಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವ ಸ್ವಂತಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ? ವಿದೇಶೀಯ ಲೇಖಕರು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆದಿಲ್ಲವೇ? ಬರಹಗಾರನ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಮಿತತೆ ಅವನ ಆತ್ಮತುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಭೆ–ಪರಿಶ್ರಮ, ಪರಿಪಕ್ವತೆಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಆತುರ, ಅಲ್ಪತುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೪. ಲಲಿತಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಾಢವಾದ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ತಳಪಾಯದ ಬರಹಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಾಸಂಗ, ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮೂಲಶೋಧನೆ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಗಿಳಿಪಾಠಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಇವಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿರುವ ಅವಾಸ್ತವ ಮಹತ್ವ. ನಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರು ಕಂಡ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ವಿಚಾರಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಟ್ಟ "ತೀರ ಕುಬ್ಜ"ವೆಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಕಾಶನವನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಬ್ಜತೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕವನ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಲೇಖಕರಿಗೂ ವಾಚಕರಿಗೂ ಅಹಿತಕರ. ಬಲ್ಲವರು ಅವರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ, ಶ್ರಮ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮಂದಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು, ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿರಿಸಬೇಕು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಲೇಖಕರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ

೧. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಉತ್ತರಗರ್ಭಿತವಾಗಿವೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇರಿ ಪೂರಾ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬ ತಿರುವು ಮುರುವು ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ "ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡು", "ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧೀನತೆ" ಇವೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು "ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲರು, ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?" ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಶಂಕೆಗಳಿಗೆ "ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತುರರಾಗಿದ್ದಾರೆ?" ಎಂಬ ನನ್ನದೊಂದು ಶಂಕೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

೨. "ವ್ಯವಸ್ಥೆ" ಮತ್ತು "ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡು" ಸರ್ವತ್ರ ಇದ್ದದ್ದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನಿಖರ, ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅನಿಖರ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನಿಖರ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಹೊರಪಟ್ಟ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಕಟವಾದ ಕಳಕಳಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ, ಬದುಕುವಷ್ಟು ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಅನುಲ್ಲಂಘ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದೊಂದೇ ಸಾಲದು. "ನ್ಯಾಯಮಾತ್ಮಾ ಬಲಹೀನೇನ ಲಭ್ಯಃ" ಎಂದುದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆ ಬೇರೆ; ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಬೇರೆ; ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇರೆ.

೩. ಜಾತಿಭೂಯಿಷ್ಠ, ವರ್ಗಭೂಯಿಷ್ಠ ಇತಿಮಿತಿಗಳ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇತರ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇರುವ ಸೈಜ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಕುತೂಹಲ, ಚಿಂತನೆಗಳ ಅಭಾವವೂ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಎಮಿಲಿ ಜೋಲಾ ತನಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಬೇಕೆನಿಸಿದಾಗ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ತಳವೂರಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು Germinal ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದನಂತೆ. ಕಾರಂತರು "ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು" ಬರೆಯುವ ಮುಂಚೆ ಆ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರು. ಅನುಭವದ ಸೀಮೆ ಬೆಳೆದಷ್ಟು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೀಮೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದಕವಾದದ್ದು ಆಸಕ್ತಿ. "ಇಷ್ಟರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತೆ, ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಒದ್ದಾಡಬೇಕು?" ಎಂಬುದು ಅನುಭವ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಿತವಲ್ಲ. ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಕೃತಿ ಬೇಕಾದರೆ ಅಥೆಂಟಿಕ್ ನಂಬಿಕೆ ಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಆಲೋಚನೆ. ಈಚೆಗೆ "ಅನಿಸಿಕೆ" ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ, ಈ ಶಬ್ದವೇ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಅನಿಸಿಕೆ ತಾನೆ? ಆಲೋಚನೆ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಅನಿಸಿ ನಿಂತವರಿಗೆ, ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣುವವರಿಗೆ ಅಥೆಂಟಿಸಿಟಿ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು?

೪. ನನಗೆ ತೋರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ಬಹುಕಾಲ ಕೊಳಚೆಯಾಗಿದ್ದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಢಪ್ರವೇಶವಾದದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ವಿಸ್ಮಯದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವು ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ವಿಸ್ಮಿತನಾದವನು ಅಪ್ರತಿಭನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಪ್ರತಿಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಶಸ್ವಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಾರಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವಿಲ್ಲದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ) ವರ್ಗದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯೀಕರಣ ಇದರ ಒಂದು ಆವಿರ್ಭಾವ. ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಬೇಗನೆ ದಾಟಿ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮದೇ ಪರಿಸರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆಲೋಚಿಸಲೇಬೇಕಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೀತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆ ತನ್ನ ಧಾಡಸಿ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಯದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಅದರ ಮಾಯಕ ಶಕ್ತಿ ಕಳೆದೀತು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಬುಡವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಟ್ಟ ಖಂಡಿತ ಕುಬ್ಜವಲ್ಲ. ಯಾವ ಜನಾಂಗದ್ದೂ ಕುಬ್ಜವಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ

೧. ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹರಣವಾಗಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

೨. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠುರನಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬರವಣಿಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲ ಲೇಖಕ ಯಾವ "ವ್ಯವಸ್ಥೆ"ಗಾಗಲಿ "ಮರ್ಜಿ ಮುಲಾಜು"ಗಳಿಗಾಗಲಿ ಸಲಾಂ ಹಾಕಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಮಾತ್ರ ಕೃಪಾಶ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

೩. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೇಖಕನಿಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೀಮಿತತಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಸೀಮಿತತಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದ ಲೇಖಕರು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸೀಮಿತತಗಳನ್ನು ದಾಟಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಲೇಖಕ ತನ್ನತನವನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ – ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಬಡವಾದುವಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೇಶ, ಸಮಾಜ.

೪. ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸುವ, ಶ್ರಮಿಸದೆ ಆಚಾರ್ಯರಾಗುವ ಅವಕಾಶವಿರುವ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರ, ಶ್ರಮಶೀಲರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಅವಕಾಶಗಳು ಕೆಲವರದೇ ಆಗಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣ.

ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

೧.೨. ತನ್ನ ಒಳಗಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಸಂವಹನ ಸಾಧ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು "ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಹಿತಿಯಾದವನ ಪಾಲಿಗೆ ಒಂದು ಸಹಜವೂ, ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆದ ವ್ಯಾಪಾರ. ಇದು, ಅವನು ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಮಾಡುವಂಥದಲ್ಲ; ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ, ಸುತ್ತಣ ಜನದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವಂಥದು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಸಾಹಿತಿಗಿರುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗೆ ತನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದುಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಲೇಖಕನಾದವನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತಂಕಗೊಳ್ಳುವುದು, ವ್ಯಗ್ರನಾಗುವುದು, ಆತನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲಿ ಮಾತ್ರ. ಸಾರಾಂಶ ಇಷ್ಟೆ : ಲೇಖಕ

ನಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದು ಸ್ವತಃ ಸ್ಸಿದ್ಧವಾದುದದ್ದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ, ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಗೊಳಿಸಿದ ಅನುಭವ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಬಹಿ ರಂಗದ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಅವನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಈ ನಿಯಂತ್ರಣ ಎರಡು ರೀತಿಯದಾಗಿರ ಬಹುದು: ಒಂದು, ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಧೋರಣೆಗಳು, ಲೇಖಕನಾದವನು ತನ್ನ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವರೂಪದವುಗಳಾದಾಗ, ಇಲ್ಲವೆ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಧೋರಣೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೊ ಅಥವ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೊ ಆಘಾತ ಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಾಗ. ಈ ಪರಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಧೋರಣೆ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ಲಾಭಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಚತುರರಾದ ಲೇಖಕರ ಪಾಲಿಗೆ "ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ" ಅನ್ನುವುದು ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೆ ಕೇವಲ ಸೌಂದರ್ಯನಿಷ್ಠ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿಷ್ಠ ಕೃತಿ ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕರ ಪಾಲಿಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ಅಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸವಾಲೂ ಆಗು ವುದು, ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು (ಇದು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದೂ ಆಗಿರಬಹುದು) ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಡಂ ಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪದ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ: ಒಂದು ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಯಾವ ಮುಲಾಜೂ ಇಲ್ಲದೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳು ವುದು; ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅನು ಭವಿಸುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಂತ್ರವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ವಿಡಂಬನೆ, ದೃಷ್ಟಾಂತಕಾವ್ಯ . (ಅಲಿಗರಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧರಾದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನಮ್ಮ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಲೇಖಕರು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ? ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ಅನ್ನಬಹುದು ಕೆಲ ವರು. ನಿಜ; ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವ ರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಕ್ಷೇಮ–ಲಾಭಗಳೆರಡೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವ ಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧರಾದ ಲೇಖಕರೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ ಇರು ತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಧೈರ್ಯ ವಿದ್ದವರು ಅಂತಃಸ್ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡು ವವರು, ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯುಳ್ಳವರು, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಮೌಲ್ಯ ಎಂದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದಾಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅದೊಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆಯಬಾರದು.

೩. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ "ಜಾತಿ ಭೂಯಿಷ್ಠ" ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಬದುಕುಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದೇಶ ಇದು. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾತಿ(ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಬಳಸಿಲ್ಲ; ಭಾರತೀಯ ಪರಿಸರ ದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿಯಂತೆ "ವರ್ಗ"ಗಳಿಲ್ಲ, ಜಾತಿಗಳಿವೆ)ಯವರಿಗೆ, ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ದಕ್ಕಿದ ಹಾಗೂ ಸೀಮಿತ ವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೂ ಇದೀಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಾಯಿ ಪಡೆದ ಜಾತಿಗಳ ಜನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರೇ, ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲೇಖಕ, ತಾನೇ ಸಮಸ್ತ ಜನತೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಸಹಜವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಂತಹ ತಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ, ಹಿಂದಿನಂತೆಯೆ ಇಂದೂ ಭಾವಿಸ ತೊಡಗಿದರೆ, ಅದು ತೀರಾ ಅನುಚಿತವಾಗು ತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಜನ ವಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅನುಭವ ಗಳನ್ನು, ಆಯಾ ಜಾತಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗದವನು, ಅದರ ವೇದನೆ ಸಂವೇ ದನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದವನು, ತಾನು ಲೇಖಕ ನಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, "ಮೇಲು ಜಾತಿ"ಯವರಿಂದ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ ಅಮಾನವೀಯವಾದ ಅವಮಾನ, ಹಿಂಸೆ, ಹೀನಾಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ, ದಲಿತ ವರ್ಗದ ಅಥವಾ ದಲಿತ ಸಮಾಜದ ಅನುಭ ಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನು, ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬಲ್ಲನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತೀರಾ ಸಂದೇಹಗಳಿವೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ಲೇಖಕರು, ಇಂಥ ದಲಿತ ತರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆ; ಹಾಗೆ ಬರೆದದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ನಿಜ, ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಬರೆದದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ, ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಅದೇ ದಲಿತ ವರ್ಗ ದಿಂದ ಬಂದವನು, ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಅನುಭವ ಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆತದನುಭವದ ಸಾಚಾತನ ನೋವು, ಆಕ್ರೋಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರು, ದಲಿತನ ಬದುಕನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಬರೆದ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರಲಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯ ಬಾರದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆಯಾ ಜಾತಿ ಯವರ ಸಂವೇದನೆಗಳು, ಅವನವನ ಭಾಷೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಭಾಷಾ ಲಯ ಕೂಡಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವನ ಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಲಾರದು. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರತೆ ಬರುವುದು, ಇದುವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಸಾಚಾ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದ, ಸಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಬದಲಾದ ಇಂದಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕುದಿತ, ರೊಚ್ಚು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇರುವುದು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೀಯ ಕೂಡ. ಅಂಥ ದನ್ನು ಕೇವಲ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮಾನದಂಡದಿಂದಷ್ಟೇ ನೋಡದೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುವ ಸಹನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅಂಥದು, ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತ, ತಾವೇ ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿರುವ ಕಾರಣ, ಮತ್ತು ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಜನ ವರ್ಗದ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದೇವೆ

ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ, ಎಲ್ಲ ಸನ್ಮಾನ ಗೌರವಗಳೂ ಸದಾಕಾಲ ತಮಗೇ ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಪುರೋಹಿತಶಾಹೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕನಿಕರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ, ಇಡಿಯ ಜನತೆಯ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಥೆಂಟಿಕ್ ಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಬರೆಯಲಾರರು. ಯಾರೂ ಬರೆದೂ ಇಲ್ಲ. ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಜನತೆಯ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಅದರ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಆಳವಾದ ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಬರೆಹಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆಯಾಗಿರುವುದು ತೀರಾ ಸಹಜ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಯಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ–ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೇ ಕಾರಣ. ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕತೆ, ಅನ್ವೇಷಣಾಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಇತ್ಯಾದಿ "ಕ್ರಮ"ಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕೆಲವು "ರಿಜಿಡ್" ಆದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಅದನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕರು ಹಿಂಜರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಸೃಜನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಆಕರ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ಕೂಡಾ ಬಹುಮಂದಿ ಸೃಜನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆ ಒಲಿಯಲು ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಸಂಶೋಧನೆ ಕೂಡಾ "ಜಡ"ವೆನ್ನಿಸದೆ ಜೀವಂತವಾದ ಒಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮವೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಸಂಶೋಧನೆ ಅನ್ನುವುದು ಒಂದು ನಿಷ್ಠುರ ಹಠಯೋಗದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ಭಯ ದೂರವಾದೀತು.

ಆದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ, ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ ಎಂದೇನೂ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು, ಡಾ. ಟಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಡಾ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಮತ್ತು ಡಾ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯಂಥವರ ಸಾಧನೆ, ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಾಧನೆಗಿಂತ ಕಡಮೆ ಮಟ್ಟದ್ದೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ; ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ, ಅವರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು, ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಇವರು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡಾ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಗುಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಲೂ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯದ್ದೂ, ಸಾಕಷ್ಟು ಮೌಲಿಕವಾದದ್ದೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಔದಾರ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅರಿಕೆ: ಈ ಸಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜನಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂತು. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಜೂನ್ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಗೆಂದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳಾದ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್, ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಗೌರೀಶ ಕ್ಕೈಕಿಣಿ ಮತ್ತು ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ತರಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ.

–ಸಂಪಾದಕ

ನಾಟಕ

ಎಂ. ಎಸ್. ಕೆ. ಪ್ರಭು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆ ಅಲ್ಲ

ಪಾತ್ರಗಳು :	ರಾಜಣ್ಣ	ಪೋಲೀಸ್
	ರಾಜಿ	ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು
	ವಿಶ್ವನಾಥ	ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್
	ಗೌರಮ್ಮ	

ಒಳ ಬನೀನ್ ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿರುವ ರಾಜಣ್ಣ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಸರಿಸಿ, ಶಬ್ದವಾಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮೇಲೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ರಾಜಿ, ಮಗಳು ರತ್ನ, ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಗೌರಮ್ಮ ಅವನ ಸುತ್ತ ಮಲಗಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಮ್ಮೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಏನೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಚ್ಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಲೆದಿಂಬಿನಡಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಿಮೆಂಟ್ ಚೀಲವನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಉಕ್ಕಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಅದರೊಳಗಿರುವ ಶರ್ಟು, ಪ್ಯಾಂಟು, ಪಂಚೆ, ಟವೆಲ್, ಲಂಗೋಟಿ, ಮುಂಡು, ಪೈಜಾಮು, ಜುಬ್ಬ, ಬನೀನು, ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪುಸ, ಲಂಗ, ಲಾಡಿ, ಬೆಲ್ಟ್, ಉಡಿದಾರ, ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡುಗಳು, ಲೋಟ, ಚೆಂಬು, ಉದ್ಧರಣೆ, ಗಿಂಡಿ, ಸೌಟು, ಚಮಚ, ಪ್ಲೇಟ್, ತಟ್ಟೆ, ಪೆನ್ನು, ಬಾಟಲುಗಳು, ಪೆನ್ಸಿಲ್, ಕಾಗದಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಹಳೇ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್‌ಗಳು, ಪಂಚಾಂಗಗಳು, ದೊಣ್ಣೆ, ಹಗ್ಗ, ಚಾಕು, ಬಲ್ಬುಗಳು, ಚಪ್ಪಲಿಗಳು, ಚೆಂಡು, ಬುಗುರಿ ಮುಂತಾದ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಫೋಟೋಗಳು, ಆಲ್ಬಮ್, ಬಾಡಿದ ಹೂವಿನ ಹಾರ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ, ತುರುಕಿ ಭರ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚೀಲ ತುಂಬಿ ಮತ್ತೇನೂ ಹಿಡಿಸದಾದಾಗ ಚೀಲ ಭದ್ರವಾಗಿ ಅದುಮಿ ತುರುಕುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೆ

261-5

ಇನ್ನೇನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿ ಚೀಲದ ಬಾಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟು, ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಟರ್, ಸ್ಪ್ಯಾನರ್ ಧರಿಸಿ. ಭಾರವಾದ ಚೀಲವನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಆದರೆ ಕಾತುರದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೇ ಬೆಳಕು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾಜುವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತ ಅವನು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲು.

೨

ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್.

ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ. ಅವನ ಮುಂದೆ ರಾಜ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ.

ಪೋಲೀಸ್: ನಿಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು?

ರಾಜು: ಊಂ......ಇಪ್ಪತ್ತು.

ಪೋ: ಈ ಮೊದಲು ಹೀಗೇನಾದರೂ ಆಗಿತ್ತೇ?

ರಾ: ಹೀಗೆ. ಅಂದ್ರೆ......ಇಲ್ಲ......ಆದ್ರೆ.

ಪೋ: ಆದ್ರೆ? ಏನಾಗಿತ್ತು?

ರ: ಏನೂ ಇಲ್ಲ......ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ...... ಊಹುಂ. ಏನೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಪೋ: ಹುಷಾರ್ ಈಗ್ಲೇ ಹೇಳಿಬಿಡಿ...... ನೀವು ಏನೋ ಮುಚ್ಚಿಡ್ತಿದೀರಿ.

ರಾ: ಏನೂ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಪೋ: ನನಗೆ ಸಂಶಯ.

ರಾ: ನಿರಾಧಾರವಾದದ್ದು.

ಪೋ: ಆಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇದ್ರೆ ತಪ್ಪು ನಮ್ಮದಲ್ಲ.

ರಾ: ನಮ್ಮದೇ?

ಪೋ: ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ಕೊಡ ಕೊಡದಿದ್ರೆ. ನಿಮ್ಮ ರಾಣೀನ್ನ ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯೋಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರ ಬಹುದು......ಹೀಗೆ. ನಿಮ್ಮ ಏನೋ

ಆಗಿರಬೇಕು. ಇಂಥದು. ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳೋಕೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಕೋಬಾರದು. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೇ ಇರೋದು...... ನಿಮ್ಮ ಪರಿವಾರಾನ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡೋದೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ನೀವು ಏನನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡಬಾರದು.

ರಾ: ಏನೂ ಇಲ್ಲ......ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ......

ಪೋ: ಹಾಂ: ಹಾ. ಹೇಳಿ ಏನಾಯ್ತು...

ರಾ: ಅವರು ಮೂರು ದಿನ ಮನೇಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಂದ್ರು. ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಯ್ತು ಅನ್ನಿ.

ಪೋ: ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ರು ಆಗ?

ರಾ: ಫ್ಯಾಕ್ಟರೀಲಿ ಓ. ಟಿ. ಮಾಡ್ತಿದ್ರಂತೆ.

(ಪೋಲೀಸ್ ತಕ್ಷಣ ತನ್ನ ನೋಟ್‌ಬುಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ: ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯ್ತು. ಮತ್ತೇನಾದ್ರೂ ಹೇಳೋದಿದ್ಯಾ?

ರಾ: ......ಊಹುಂ......ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪೋ: ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ... ಎರಡನೇ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ?

ರಾ: ಆಗ ಆ ತರಹ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಆದ್ರೆ......

ಪೋ: ಹಾಂ! ನಂಗೊತ್ತು ಏನಾದ್ರೂ ಜರುಗಿರಬೇಕು ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ **(ನೋಟ್ ಬುಕ್, ಪೆನ್ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.)**

ರಾ: ಎರಡು ದಿನ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ರು......ನಲವತ್ತೆಂಟು ಗಂಟೆ.

ಪೋ: ವಿಚಿತ್ರ. ಆದ್ರೂ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. (ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ) ನೀವೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ನೀವು ಈಗ.... ಒದಗಿಸಿರೋ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತೆ. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ...

(**ಅವನು ಮಾತು ಮುಗಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಗೌರಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.**)

ಗೌರಮ್ಮ : ನಮ್ಮ ಮಗು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾಗ ಇದ್ದಾಗ...

ಪೋ : ಏನಾಯ್ತು? ಥಡಾರ ಆಗಿತ್ತೆ? ನಾಯಿಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತ್ತೆ? ಜಾಂಗ್ರುವಡೇ?

ಗೌ : ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಒಂದೊಂದಾಗಿ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನನ್ನ ಸೆರಗು ಕಟ್ಕೊಂಡೇ ಇರ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೇನು ಅನ್ನೋ ಭಯ. ಪಾಪ! ಜೊತೇಲಿ ಆಡೋವಾಗ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಅಜ್ಜಿಯಾಗಿರ್ತಿದ್ನೇ ಏನಾ. ಓದ್ತಾ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ. ಬಿಡೀತಾ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ.

ಪೋ : ನೀವೇನು ಮಾಡಿದ್ರಿ ಅದಕ್ಕೆ?

ಗೌ : ನಾವೇನು ಮಾಡೋದು? ಒಂದು ತಾಯಿತ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ವಿ.

ಪೋ : ಹೋಗ್ಲಿ ಬಿಡಿ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದಾರಾ?

ಗೌ : ಏನೋ ಇದಾರೆ, ಒಂಥರಾ. ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡೋರಾದ್ಮೇಲೆ ತಾನೇ ನಿಜವಾದ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಯೋದು.

ಪೋ : ಹೌದ್ಹೌದು. ಪರಮಾರಾಣೆ ಸತ್ಯ.

ಗೌ : ಈಗ ನೋಡಿ. ರಾಜ ಹೀಗ್ಮಾಡ್ತಾನೆ ಅಂತ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು?

ಪೋ : ಗೊತ್ತಿದ್ರೆ ಮೊದಲೇ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಗೌ : ಈಗ ತಡವಾಯ್ತು ಅಂತೀರಾ?

ಪೋ : ಹಾಗೆಲ್ಲಿ ಅಂದೆ? ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ... ಕಾರ ಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮುಚ್ಚಿಡದೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಕರೆದಾಗ ಹಾಜರಾಗಬೇಕು (**ಪೋಲೀಸನ ಪ್ರತಿ ಮಾತಿಗೂ ಗೌರಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಸೂಚಕವಾಗಿ ತಲೆದೂಗುತ್ತಾಳೆ.**) ಮತ್ತೇನಾದ್ರೂ ಹೇಳೋವಂಥ ವಿಷಯ ಇದ್ಯಾ ?

ಗೌ : ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಸಾಮಾನುಗಳು ಹೋಗಿವೆಯೋ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಪೋ : ಮನೇಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ. ಪಟ್ಟಿ ಬರೆದು ತಂದುಕೊಡಿ.

ಗೌ : ಹೂಂ, ಹಾಗೇ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ನೀವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬದುಕ್ತೀವಿ.

ಪೋ : ನೀವೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಎಂಥೆಂಥಾ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೀವಿ. ಇದ್ಯಾವ ಮಹಾ ಗನಂಧಾರಿ ಕೇಸು!

ಗೌ : ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮನೇಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲು ಹೀಗಾಗ್ತಾ ಇರೋದು. ನಮಗೆ ಇದೇ ಅಗಾಧ.

ಪೋ : ಒಳ್ಳೇದು, ನೋಡೋಣ, ನಮ್ಮ ಕೈಲಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ತೀವಿ.

ಗೌ : ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದೀವಿ. ನನಗೋ ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. ಯಾವತ್ತೂ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋದೋಳಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು... ಓದ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋ ವಯಸ್ಸಲ್ಲ. ಬೇಡ, ಹೋಗ್ಲೀ ಅಂತಂದ್ರೆ ಕೆಲ್ಸ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು?

ಪೋ : ಹೌದು, ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ.

ಗೌ : ನನ್ನ ಸೊಸೆ ನೋಡಿದ್ರಲ್ಲ, ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ (**ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ**) ಮೂರು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದೆ. ...

ಪೋ : ಹೌದಾ? ನಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ನೋಡಿ. (**ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.**)

ಅದೇನು ಫ್ಯಾಶನ್ನೋ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ... ಮುಚ್ಚಿಟ್ಕೋತಾರೆ. ...ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ವಿ.

ಪ್ರೋ : ಅಂತೂ ಬಿಡೋದು ಬೇಕಿತ್ತು. ಸರಿ ...ಅದು ಹೋಗ್ಲಿ. ನೀನೂ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಕೋ ಬಾರದು ಅಂತ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಗೌ : ಹಾಂ: ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ.

ಪ್ರೋ : ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ (ಬರೆಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ.)

ಗೌ : ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದ್ತಿದ್ದ ಓದುವಾಗ ಒಂದಿನ...

ಪ್ರೋ : ಹೂಂ......ಹೇಳಿ......

ಗೌ : ಒಂದು ರಾತ್ರಿ......ಮಧ್ಯರಾತ್ರೀಲಿ ಎದ್ದು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗ್ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

ಪ್ರೋ : ಆಮೇಲೆ ?

ಗೌ : ಆಮೇಲೆ... ನಮಗೆಚ್ಚರ ಆಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ನಪ್ಪಾ ಅಂತ ಪರದಾಡ್ತಾ ಲಾಟೀನ್ ಹಿಡಕೊಂಡು ಊರಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಲೀತಿದ್ದಾಗ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸುಮಾರಿಗ್ಗೆ ವಾಪಸ್ ಬಂದ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ರೆ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಸೀದಾ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಮುಸುಕು ಹಾಕ್ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವ್ರೇ ಇದೇನ್ ಗ್ರಹಚಾರ ಅಂತ ನಾವೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೆ ಬರದೆ ಹೊರಳಾಡಿದ್ವಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ.

ಪ್ರೋ : (ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ನಿದ್ದೆ ಬರದೆ ಹೊರಳಾಡಿದ್ರಿ... ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ...

ಗೌ : ಇನ್ನೂ ಇದೆ, ಕೇಳಿ...

(ಪ್ರೋಲೀಸ್ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವಳತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ.)

ಪ್ರೋ : ಹೂಂ. ಹೇಳಿ......

ಗೌ : ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳ್ದೆ... ಆಗ್ಲೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ...ಹೋಗ್ಲಿ, ಸ್ಕೂಲ್‌ಗಾದ್ರೂ ಹೊರಡು. ಅಂತ ಬೈದೆ. ಹೋಗ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹೊರಟ. ಪುಸ್ತಕ ತಗೊಂಡು ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ... ಟೋಪಿ ಹಾಕ್ಕೊಳ್ತೀನೋ......ಬಂಗಾರ ಇಲ್ಲ ಹೋಗಬಾರದು ಅಂತ ಬರ್ತಾ ಇದ್ದ ಬರಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ...ಅಂತ ನಾನು ಬರೆದ್ದು ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನ ಅವನೇ ಹೊರಗೆ ಹಾಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟ್ರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಸ್ಕೂಲ್ ರಾತ್ರೀನೇ...ಅಂತ ಬಂದ ಹೋದ

ಪ್ರೋ : ತುಂಬಾ ಇಂಟರೆಸ್ಟಿಂಗ್ ಆಗಿದೆ... ಹೂಂ... ಆಮೇಲೆ?

ಗೌ : ಸಾಯಂಕಾಲ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಲೇಮೇಲೆ ಟೋಪಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಗು. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ...ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ ಆಗಿ, ಅದೇ ಡ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವನ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿದ್ವು. ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಗೋಡೇ ಮೇಲೆ ನೇತು ಹಾಕಿದ್ವು.

ಪೋ : ಹಾಗಾ...ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಆ ಫೋಟೋ ಕೊಡಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ.

ಗೌ : ಇಲ್ಲಾಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಪೋ : ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಹುಡುಕಿ... ಆ ಫೋಟೋ ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೇ ಅಂತ ತಿಳಕೊಳ್ಳಿ.

ಗೌ : ಆಗ್ಲಿ...ಇನ್ನೊಂದ್ಸಲ ಹುಡುಕ್ತೀನಿ.

(ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

(ರತ್ನ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ರತ್ನ : ಅವರು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸಾರ್...ನನಗೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡ್ರೆ ಬಹಳಾ ಪ್ರೀತಿ ಸಾರ್...

ಪೋ : ಅವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡ್ರೆ?

ರ : ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಸಾರ್ ಈಗ... ನಾನು ಬೀಯೆ ಫೈನಲ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದೀನಿ... ಎಕ್ಸಾಮ್ ಫೀ ತುಂಬಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ. ಟ್ವೆಂಟಿಥರ್ಡ್ ಲಾಸ್ಟ್ ಡೇಟ್ ಸಾರ್.

ಪೋ : ಐಯಾಮ್ ಸೋ ಸಾರಿ...ಮಿಸ್...?

ರ : ರತ್ನ ಸಾರ್ ನನ್ನ ಹೆಸರು, ಮಿಸ್ ರತ್ನ...ಸಂಗೀತ ಕಲೀಬೇಕು ಅಂತ ತುಂಬಾ ಆಸೆ ಸಾರ್...ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಸಾರ್...ಆಗ್ಲಿ ಅಂದಿದ್ರು...ಬೀಯೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಂಏಗೆ ಹೋಗ್ಬೇಕೊಂತಿದ್ದೆ. ಫಿಲಾಸಫಿ ಅಥವಾ ಸೈಕಾಲಜಿ ಅಥವಾ ಸೋಷಿಯಲ್ ವರ್ಕ್...ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಓದ್ತೀನಿ ಮನೇಲಿ...ಕಾಲೇಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನಾನೇ ಫಸ್ಟ್...ಹೈಯರ್ ಸ್ಟಡೀಸ್‌ಗೆ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಬೇಕೊಂತ ನನ್ನ ಫ್ರೆಂಡ್ಸು, ಪ್ರೊಫೆಸರುಗಳು ಎಲ್ರೂ ಬಲವಂತ ಮಾಡ್ತಾ ಇದಾರೆ ಸಾರ್...

ಪೋ : ನೀವು ಒಪ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೀರ?

ರ : (ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ, ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ) ಹೂಂ ಸರ್.

ಪೋ : (ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ) ಹೂಂ... (ಬಂದು ರತ್ನಳ ಕುರ್ಚಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.) ಮದುವೆ ವಿಚಾರ ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡಿದೀರ?

(ರತ್ನ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾಳೆ ಮಾತ-ನಾಡುವುದಿಲ್ಲ.)

ಪೋ: ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಸಿಕ್ತಾರೆ ಅಂತ ತಿಳ ಕೊಂಡಿದೀರ? ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಕೋಆಪರೇಟ್ ಮಾಡಬೇಕು. ...

ರ : ಆಗಲಿ ಸಾರ್.

(ಪೋಲೀಸು ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ : ವೆರಿ ಗುಡ್ (ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ) ಮತ್ತೇನಾದ್ರೂ ಹೇಳೋದಿದ್ಯಾ?

ರ : (ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆ ಎತ್ತಿ) ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕಾಂಟಿನೆಂಟ್ ಟೂರ್ ಮಾಡ ಬೇಕೊಂತಿದೀನಿ ಸಾರ್.

ಪೋ : ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯದೋರು ಯಾರಾದ್ರೂ ಇದಾರ ಅಲ್ಲಿ?

ರ : ಇಲ್ಲ ಸಾರ್. ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪರಿ ಚಯ ಮಾಡ್ಕೋಬೇಕೊಂತಿದೀನಿ.

ಪೋ: ಆ ಫೋಟೋ ವಿಷಯ ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತಾ? ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಸ್ಕೂಲ್ ಬ್ಯಾಗ್ ಹಿಡಿದು ಟೋಪಿ, ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ತೆಗೆಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು?

ರ : ಹೌದು ಸಾರ್, ಆ ಥರ ಫೋಟೋ ಒಂದು ನಡುಮನೆ ಗೋಡೇ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅದ್ಯಾರದ್ದೋ ಅಂತ ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದ್ದು

ಪೋ : ಅದು ನಿಮ್ಮ ತಂದೇದು. ನೀವು ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಕೊಂಡಿರಬೇಕಿತ್ತು.

ರ : ಐಯಾಮ್ ಸಾರಿ ಸಾರ್...

ಪೋ : ಎಲ್ಲಿದೆ ಈಗ?

ರ : ಬಹುಶಃ ಅವರೇ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿರ ಬೇಕು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೋಡ್ದಾಗ ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ಬಿಳೀ ಚೌಕ ಕಾಣಿಸ್ತಿತ್ತು.

ಪೋ : ನಾವು ಮೊದಲು ಆ ಫೋಟೋ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು.

ರ : ಇನ್ನೊಂದ್ಸಲ ಮನೇಲಿ ಹುಡುಕ್ತೀನಿ ಸಾರ್; ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೆ ತಕ್ಷಣ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಬಿಡ್ತೀನಿ.

ಪೋ : [illegible] ಮತ್ತೆ

ರ : ಇಲ್ಲಾ ಸಾರ್. (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ)

(ವಿಶ್ವನಾಥ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲು-ತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ : ಅದೇನು ಹೇಳೋದಿದ್ಯೋ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸು.

ವಿಶ್ವನಾಥ : ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪೋ : ಆಂ! ಏನೂ ಇಲ್ಲ...ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ ಇಲ್ಲಿ?

ವಿ : ನೀವು ಕರೆಸಿದಿರಿ ಅಂತ ಬಂದೆ... ನಮ್ಮಜ್ಜಿ, ಅವ್ವ. ಅಕ್ಕ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಾಯ್ತಲ್ಲ?

ಪೋ : ಆದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೇನೂ ಬೇಕು. ನೀನೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿ.

ವಿ : ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪೋ : ನೋಡಪ್ಪ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಪೆದ್ದೊಡ್ಡಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ವಿ : ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ.

ಪೋ : ಆ ಫೋಟೊ ವಿಚಾರ ಏನಾದ್ರೂ ಗೊತ್ತಾ?

ವಿ : ಅದನ್ನು ನಮ್ಮಪ್ಪ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿರ ಬಹುದು.

(ಪೋಲೀಸ್ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ: ಬೇರೆ ಏನಾದ್ರೂ ಹೇಳೋದಿದ್ಯಾ?

ವಿ: ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಅವರನ್ನ ಬಿಡ ಬಹುದೂಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಪೋ: ಏ, ಏನಯ್ಯಾ ನೀನು ಹೇಳೋದು?

ವಿ: ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಜಣ್ಣನವರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ತಾವು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಜಿದಾರನ ನಮ್ರ ವಿನಂತಿ.

ಪೋ: ಮತ್ತೆ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ. ಅಜ್ಜಿ ...?

ವಿ: ನನಗ್ಗೊತ್ತು...ಆದ್ರೂ ನಮ್ಮಪ್ಪನ್ನ ನಾವು ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ ನೋಡಬೇಕು......ನೀವು ಬರೆದುಕೋಬೇಕು ಈ ಮಾತ್ನ.

ಪೋ: ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ...

ವಿ: ಆದ್ರೂ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾ ಇದೀನಿ...ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ...ದಯವಿಟ್ಟು ಬರಕೊಳ್ಳಿ...

ಪೋ: (ಎದ್ದು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ) ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಅಂತೀನಿ?

ವಿ: ಪ್ಲೀಸ್......

ಪೋ: ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಪ್ಪ, ನಾನು ಅನವಶ್ಯಕ ವಾಗಿ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡೋಕೆ ಇಷ್ಟ ಪಡೋದಿಲ್ಲ...ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಇದು ವರೆಗೆ ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದಾರೆ. ನೀನೂ ಕೂಡ ಅವರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಸರು ತರಬೇಕೂಂತ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ.

ವಿ: (ಅಳುತ್ತಾನೆ) ಯಾಕಾದ್ರೆ ನೀವು ಬರೆದು ಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ? ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಅರ್ಥವಾಗೋದಿಲ್ಲ?

(ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕಪಾಟನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ದಪ್ಪ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಿರುವಿ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳನ್ನೊತ್ತಿಸುತ್ತಾ ಓದುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ: ..."ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ

ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯವಾದ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಜನಾಃ ಸುಖಿನೋಭವಂತು ಎಂಬ ಡೈರೆಕ್ಟಿವ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್‌ಅನ್ನು ಎಂಥದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು…" (ವಿಶ್ವನಾಥನತ್ತ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ) ನೋಡಿದ್ರಾ?

ವಿ : ಆದ್ರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ…

(ಪೋಲೀಸ್ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆರೆದು ಓದುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ : "ವಿಧೇಯತೆ ಮಾನವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮೌಲ್ಯ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೌಲ್ಯ ತಾಯಿ ಮೌಲ್ಯ. ಉಳಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದರೆ. ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕಾದರೆ. ತಲೆಮಾರಿನ ವಿಧೇಯತೆ. ನಾಯಿಗಳು ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಕಲಿತಿವೆಯೆಂಬುದು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸತ್ಯ. ಮನುಕುಲದ ಹೆಮ್ಮೆ. ಈ ಮೌಲ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜ. ಧರ್ಮ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ನಾಗರಿಕತೆ. ಕಲೆ. ವಿಜ್ಞಾನ. ಇತಿಹಾಸ. ಭೂಗೋಳ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ಕ್ರೀಡೆ. ನಗರನಿರ್ಮಾಣ. ರಾಜಕೀಯ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಪುರಾಣ… ಯಾವುದೂ ಬದುಕಿಗೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬದುಕು ಬರಡಾಗಿ…"

(ಓದುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಓರಣವಾಗಿಟ್ಟು ಕಪಾಟಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೇಜು ತಿರುವುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.)

ವಿ : "ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಡೆಯಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭ್ರಾಂತನಾಗದ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಈ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ದಾರಿ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆದರೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ನಡೆದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲುಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ ಹಿಡಿಸದು. ನಮ್ಮ ಪೋಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತ ಇಂತಹ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವ ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪ್ರಜೆಗಳು ಇಲಾಖೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಹಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರ ಮೇಲೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಇಲಾಖೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ……"

ಪೋ : (ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ತದೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೈಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಗೆದು) ಛೇಪ್ ಛೇಪ್… ನೀನು ನಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದರೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತೆ.

ವಿ: ಯಾಕಂಗೆ?

ಪೋ: ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿದ್ದೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತ್ರ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕಷ್ಟ.

(ರಾಜಿಯ ಪ್ರವೇಶ. ಪೋಲೀಸ್ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವನಾಥ ಇಬ್ಬರೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಿಯ ಉಬ್ಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.)

ರಾ: ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಏನೋ ತಿಳೀದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಅಪರಾಧ…

ಪೋ: ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲಾ? ಏನೂ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡೀಂತ?

ರಾ: ಹೌದು…..ಆದ್ರೆ…..ಆದ್ರೆ……ನಿಮಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಬೇಕೂಂತ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಪೋ: ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ?

ರಾ: ……ಈಗ ಹೇಳಿ ಹೋಗೋಣಾಂತ

೧೫೩ ನೇ ಪುಟ ನೋಡಿರಿ

ಆಟಿಕೆಗಳು

ಸಂತೋಷಕುಮಾರ ಗುಲ್ವಾಡಿ

ಕ್ರೀಡೆ ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಅವನ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರ, ಆಸೆ, ಆಶಯ, ಆನಂದ ಮೊದಲಾದ ಭಾವನೆಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ. ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಭಾವಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ. ಮನೋರಂಜನ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಪೂರಕ. ಎಂದೇ ಆಟ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವದೇಶಿಕ ಸಾಧನ.

ಆಟವಾಡಲು ಮಾನವನು ರಚಿಸಿ, ರೂಪಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ಶಿಲಾ ಮಾನವನಿಂದ ಅಣು-ಯುಗದ ಮಾನವನವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪ್ರಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಆಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ-ವಿಹಾರಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಾಸ್ತವಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭ್ರಾಮಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕರೆ ನಮ್ಮನ್ನೊಯ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಕೆಲ ಕಾಲ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಈ ಆಟಿಕೆಗಳದ್ದೇ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಜಗತ್ತು. ಕನಸಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ, ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗರಿಗೆದರಿಸುವ ಆಟಿಕೆಗಳು ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅಷ್ಟೇ ಸುಂದರ ಜಗತ್ತೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸುವ ಈ ಸಾಧನಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ,

261 6

ಗಳಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ದೊರೆತ ವಸ್ತು ಗಳಲ್ಲಿ ಆಟಿಕೆಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, [illegible] ಎಲುವು,' ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ [illegible] ಜನಾಂಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ [illegible]

ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ. [illegible] ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸು ತ್ತಿದ್ದುದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊ, ಹರಪ್ಪಗಳ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮಣ್ಣಿನ ಆಟಿಕೆ ಗಳು [illegible]

ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಹೊಸ ವಿಧಾನ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತು. (ಮೊಂಟೆಸೋರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮ) [illegible] ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಕಲಿ ಯುವ ಈ ವಿಧಾನ ಮಾತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು.

[illegible] ಅವು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ [illegible] ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. [illegible] ಮಗುವೊಂದು ತನ್ನ ಗೊಂಬೆಗೆ [illegible] ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯ ಇನ್ನೊಂದಿರಲಾರದು. [illegible] ಗಳು [illegible]ತ್ತವೆ. ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನ [illegible] ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತವೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಎತ್ತು, ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲದೆ ೨೦ ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆನ್ನಲಾದ 'ಯೋಯೋ' ಎಂಬ ಆಟದ ವಸ್ತುವೂ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದರ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ಯೊಂದು ಮುಂಬಯಿಯ ಪ್ರಿನ್ಸ್ ಆಫ್ ವೇಲ್ಸ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವು ಆಟಿಕೆಗಳು ಆಗ ಬಳಸ್ಸಾಗಿಯೋ ಇದ್ದವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪೂಜೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆವೆಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಬೇಯಿಸುವ ಕ್ರಮ ಸುಮಾರು ೫೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದು. ಮೊಹೆಂಜೋದಾರೊ, ಹರಪ್ಪ, ಲೋಥಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಟ್ನಾ, ಮಥುರಾ, ಕೌಶಾಂಬಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಮಣ್ಣಿನ ಆಟಿಕೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಮೌರ್ಯರ ಬಳಿಕ ಶುಂಗರ ಆಟಿಕೆಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಕುಷಾನರ ಕಾಲದ ಮಣ್ಣಿನ ಆಟಿಕೆಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೆರು ಅಲಂಕಾರಗಳಿದ್ದುವು. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳು ತುಂಬ ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕ ವಾಗಿದ್ದವು. ತುಸು ನೀಳವಾಗಿರುವ ಈ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೇಶ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬಳಿ ದಾರ ಕೊರೆದು ನೇತಾಡಿಸಲು ಇಲ್ಲವೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಆಟಿಕೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತದ ಬೆಳ ವಣಿಗೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತ ಮಾನಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾದವು. ಕೌಶಾಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಹೊಯ್ಸು ಮಣ್ಣಿನ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಿತ ಗಾಡಿಯ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಆಟಿಕೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಅದ್ಭುತ ವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕ. ಇನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಟ ಮಾತಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಳಿದಾಸನ 'ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ'ದಲ್ಲಿದೆ. 'ಕುಮಾರಸಂಭವ'ದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪಾರ್ವತಿಯು ಗಂಗೆಯ ತಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳ

ಯೊಂದಿಗೆ ಆಟಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ಚಿತ್ರಣ ಹೀಗಿದೆ–

ಮಂದಾಕಿನೀ ಸೈಕತವೇದಿಕಾಭಿಃ
ಸಾ ಕಂದುಕೈಃ ಕೃತ್ರಿಮಪುತ್ರಕೈಶ್ಚ ।
ರೇಮೇ ಮುಹುರ್ಮಧ್ಯಗತಾ ಸಖೀನಾಂ
ಕ್ರೀಡಾರಸಂ ನಿರ್ವಿಶತೀವ ಬಾಲ್ಯೇ!

(ಮಂದಾಕಿನಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಬಾಲ್ಯಸುಲಭ ಕ್ರೀಡೆಯ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಾ ಹೊಯ್ಗೆಯಲ್ಲಾಡುತ್ತ, ಚೆಂಡು, ಗೊಂಬೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.)

ಬಾಣಭಟ್ಟನ 'ಕಾದಂಬರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿ ಚಕ್ರವಾಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಗೊಂಬೆಗಳಿರುವ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ' ದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಟಿಕೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮರದ ಹಾರುವ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಆಟಿಕೆಗಳು ಒತ್ತಿದೊಡನೆ ಹಾರುತ್ತವೆ, ಜೊತೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ, ಹಾಡುತ್ತವೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಆಟಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ

ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳು ನಾಡು, ಆಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದಸರೆಯ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಗಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ಗೊಂಬೆಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗೊಂಬೆಗಳ ಜಾತ್ರೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಈ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಲಾಗುವುದು. ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಕಾಂಗರಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಶೃಂಗಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪೇರಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಒಂದು ಪರ್ವವಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ, ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗೊಂಬೆಗಳ ವಿವಾಹ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ರಸ ಪ್ರಸಂಗ. ಲಗ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಧುವಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಇದೆ.

ಅಚ್ಚ ಭಾರತೀಯ ಆಟಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ. ಅಂದರೆ ಅವು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಸ್ತುಗಳು. ಅನೇಕ ಆಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಹೆಸರು,

ಪ್ರಭಾವಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಂಗಾಳದ ಮರದ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಿಚಂಡಿಕಾ ಎಂದು, ರಾಜಸ್ಥಾನದವುಗಳನ್ನು ಗಂಗಾಪತಿಯೆಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವುಗಳನ್ನು ಠಕೀ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕುಂಪಣಿಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವ ಕೆಂಪು, ನೀಲಿ ಆಟಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮಯೂರ ಪಂಖಿ ಎಂಬ ಆಟಿಕೆಗಳು ಸಮ್ರಾಟ್ ಅಶೋಕನ ಸ್ಮೃತಿ ಸೂಚಕ. ಮಥುರೆಯ ಆಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ, ಗೋಪಿಯರೇ ಮುಖ್ಯ. ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಘ್ರ, ಪಕ್ಷಿ, ದ್ಯಾವುಲಮ್ಮಗಳು ಅಲ್ಲಿಯವು. ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಾಣಾಯಿಯ ಮತ್ತು ಬಹುರೂಪಿ ಬಿಂದ ಗೊಂಬೆ.

ನಮ್ಮ ದೇವದೇವತೆಗಳೂ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ, ಕಾಳಿ, ಹನುಮಂತ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚಿರಬೇಕು. ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಆಟದ ವಸ್ತು ತಯಾರಿಸುವ ಹಲವು ಕೇಂದ್ರಗಳು ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಲಕ್ನೋ, ಮಥುರಾ, ಆಗ್ರಾ, ಕಲ್ಕತ್ತ, ಕೃಷ್ಣನಗರ, ಬೆಹರಾಂಪುರ, ಮುರಾದಾಬಾದ್, ಚೆನ್ನಪಟ್ಣ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಕೊಂಡಪಳ್ಳಿ, ತಿರುಚಿರಪಳ್ಳಿ, ಸಾವಂತವಾಡಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಲವು ಕಡೆ ತಾಜಾ ಭಾರತೀಯ ಆಟಿಕೆಗಳು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕುಲಕಸಬಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನಂತೆ ಸುಮಾರು ೨೫ ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳು ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಯಂತ್ರಯುಗ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಗ್ಗದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಭಾರತೀಯ ಆಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲವನ್ನೇ ಕಿವುಚಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಕಲಾತ್ಮಕ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ ಅದರ ಜಾನಪದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಭಾರತದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಕೊರತೆಯಿದೆ. ದೊರೆಯುವ ಆಟಿಕೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಬಾಳ್ವಿಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಕಾರಣ? ಇನ್ನೂ ವಿದೇಶೀ ಆಟಿಕೆಗಳ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕ ಗುಲಾಮರಾಗಿರುವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ಆಟಿಕೆಗಳ ಸರಳ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡಿ, ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಬಾಲ್ಯದ ಖುಷಿ, ಮನೋರಂಜನೆ, ಆನಂದಗಳಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ವಂಚಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ✡

ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತಿಕೋಶ

ಪುಟ: ೪೧ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಂಬಾರಿ.

ಪುಟ: ೪೨ (ಮೇಲೆ) ಬಂಗಾಲದ ಜಗನ್ನಾಥ, (ಕೆಳಗೆ) ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಡೋಲಾರಾಣಿ ಕುಣಿಯುವ ಗೊಂಬೆ.

ಪುಟ: ೪೩ (ಎಡಕ್ಕೆ) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಠಕೀ, (ಬಲಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ) ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣದ ಕುಂಬಾರಿ ಸವಾರ, (ಎಡಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ) ವಿಜಯವಾಡದ ಗಾರುಡಿಗ.

ಪುಟ: ೪೪ ಬನಾರಸದ ದನ-ಕರು.

ಪುಟ: ೪೫ (ಮೇಲೆ) ಮೊಹೆಂಜೋದಾರೋದ ಮಣ್ಣಿನ ಹಂದಿ, (ಕೆಳಗೆ) ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕೊಂಡದ ಆಟಿಕೆ.

ಎಂದಿನಂತೆ ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೆ ನನ್ನ ಆರು ವರ್ಷದ ಮಗಳು ಕಿರಣಳ ಸಂಭ್ರಮ ಹೇಳತೀರದು. ತಾನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಹೆಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಾಡಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ಅಳಿಲು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಅದು ತನ್ನ ಮರಿಯನ್ನೂ ಕರೆತಂದಿತ್ತು. ಮಾಡದ ಜಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುವಾಗ ಆ ಮರಿ ಆಯ ತಪ್ಪಿ ರಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ನೋವಾಗಿ ಪಕ ಪಕ ಬಾಯಿ ಬಿಡಹತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮಗಳ ಆಟ ನಿಂತಿತು. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ತಾಯಿ ಅಳಿಲು ಮರಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಳಗಿಳಿಯದೇ ಅಲ್ಲೇ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಚಿಂವ್ ಚಿಂವ್ ಎಂದು ಚೀರತೊಡಗಿತು. ನನ್ನ ಮಗಳು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಒಂದು ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಮರಿಯನ್ನು ಜಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಮಾವಿನ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ ತಾಯಿ ಅಳಿಲು ಆ ಮರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮೆಲುವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮರವೇರಿ ಗೂಡು ಸೇರಿತು. ಮರಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಹೆಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಅದೇ ಅವಳಿಗೊಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು!

ಮತ್ತೆ ಎಂಟು ದಿನ ಅಳಿಲಿನ ಸದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಮರಿಯೊಡನೆ ಅಳಿಲಿನ ಗದ್ದಲ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಂದೂ ಮರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮಗಳ ಕಾರ್ಯಭಾರ ನಡೆಯಿತು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಆ ಅಳಿಲು ತನ್ನ ಮರಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಲ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಒಯ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ನಡೆಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಹಾಲ್‌ನ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಂದೂ ಆ ಮರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತಾಯಿಯು ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಅಂದು ನನಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮಗಳು ಆ ಮರಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಸಾಗಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರಿ ಈಗ ಚಿಂವ್ ಚಿಂವ್ ಎಂದು ಕೂಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. ಬಿದ್ದ ನೋವಿಗೆ ತಾಯಿಯ ದನಿಗೆ ಇದೂ ಮಾರ್ದನಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಬಂದೊಡನೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಳಾದಳು. ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮರಿಯನ್ನು ಜಾರಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಗೊಯ್ದು ಮಾವಿನ ಮರದಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ನನ್ನನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಲು ನನಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ತಾಯಿ ಅಳಿಲು ಕಿರುಚುತ್ತ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ಜೋರಾಗಿ ಆಕ್ರಂದನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇತ್ತ ಮರಿಯೂ ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮಗಳ ಕುತೂಹಲ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ತಾಯಿ ಬರುತ್ತದೆ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಮರವೇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತುದಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ಆದರೇನು ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಕರಿ ನಾಯಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಆ ಮರಿಯ ಗೋಣನ್ನು ತನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ

ಅಮುಕಿ ಹಿಡಿದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಈಗ ನಾಯಿ-ಗಿಂತಲೂ ಜೋರಾಗಿ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣ ಮರಿ ಆಕ್ರಂದಿಸಿತು. ನಂತರ ನೀರವ, ನಿಶ್ಚಲ. ಮರಿಯ ತಲೆ ಬಾಲಗಳು ಜೋತು-ಬಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಕೂಗಿಗೆ ನಾಯಿಯು ಆ ಮರಿಯ ಶವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೋಡಿತು.

ಕಿರಣಳು, "ಅಪ್ಪಾ ಮರಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸು, ಬಿಡಿಸು," ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೋರಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಇತ್ತ, ಮರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಂಜಿದ ಆ ತಾಯಿ ಪಾರಿವಿನ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ತುದಿ-ಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅದು ಸತ್ತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಚೀರಾಟ ನಡೆಸಿಯೇ ಇತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನನ್ನ ಕಿರಣಳಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿ-ಸಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

– ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಭಟ್

ನಗರದ ಬ್ಯಾಂಕೊಂದರಲ್ಲಿ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಚೆಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಎನ್‌ಕ್ಯಾಷ್ ಮಾಡಿಸಿ, ಮನೆಗೆ ಅರ್ಜಂಟಾಗಿ ಹೊಗ-ಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅವಸರದಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಒಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ, ಸುಮಾರು ೨೦-೨೫ ರ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ನನ್ನ ಪಕ್ಕ-ದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ನಂತರ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತಳೆಂದು ಮಾತಿ-ನಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ 'ಒಂದೇ ನಿಮಿಷ ಬಂದೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕರ್ಚೀಫ್‌ನ್ನು ಸೀಟಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದಳು.

ಡ್ರೈವರ್ ಬಂದು ಮೋಟಾರ್ ಶುರು-ಮಾಡಿದನು. ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಸಮಯ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು, ನಂತರ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಸ್ಸನ್ನು ಚಲಿಸಿದ ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ, ಪ್ಯಾಂಟ್ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರೆ ನನ್ನ ಮನಿಪರ್ಸ್ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಆ ಯುವತಿಯದೇ ಆಟವೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಹೊಳೆಯಿತು. ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಸಹ-ಪ್ರಯಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತ-ಪಡಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಾನು ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ತ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಮೂದಲಿಸಿದರು. ಅಂತೂ ಹಿಪ್ ಪಾಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೊಟ್ಟು ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಂಡುಕೊಂಡೆ.

ಸ್ಟಾಪ್ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದು, ಮಳೆ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಛತ್ರಿ ಬಿಡಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಿಪರ್ಸ್ ಛತ್ರಿ ಒಳಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಯುವತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯಪಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಹ-ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಚಿತವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿತು. ಪಾಪ, ಅವಳೇ ತನ್ನ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕರ್ಚೀಫ್‌ನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಳು!

–ಸೀತಾರಾಮ ರಾ. ಭಟ್ಟ

ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯದ ಮಾದರಿಯಿದು. ೬೬ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ೧೯೧೨ ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ 'ನುಡಿಗನ್ನಡಿ'ಕಾರ ದಿ. ಮ. ಪ್ರ. ಪೂಜಾರರು ಬರೆದ ಲೇಖನ 'ವಾಗ್ಭೂಷಣ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅವರ ಸಮರ್ಥ ಶೈಲಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಗಲ್ಭತೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು,

ಪೌರ್ವಾತ್ಯರ ಪ್ರಾಚೀನ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯು

ಮ. ಪ್ರ ಪೂಜಾರ

ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರಶೋಧದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯುಗವೇ ಬದಲಿಸಿರುವದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಿದ ಯಂತ್ರಶೋಧಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ನೂತನಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆಯು ಸುಳ್ಳಿರಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಯಂತ್ರಕೌಶಲ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಭರತಖಂಡದ ಕಳೆದುಹೋದ ಜ್ಞಾನರತ್ನಗಳು ಬೈಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವವು. ಭರತಖಂಡವು ಅಧೋಗತಿಯ ಆಳವಾದ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಜ್ಞಾನರತ್ನಗಳು ಅಜ್ಞಾನದ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದಂತಾದವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಜ್ಞಾನಸೂರ್ಯನಿಂದ ಆ ಕತ್ತಲೆಯು ಆವರಣವು ದೂರವಾದಂತಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನರತ್ನಗಳು ಈಗೀಗ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸುವ.

ಮೇಲೆ ನಾವು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಯ ನೂತನಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆವಷ್ಟೆ? ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಈಶ್ವರಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಅದರ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ನೂತನಸೃಷ್ಟಿಯಂಥ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಯುಗಗಳು ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು. ಅಂಥ ಮಹಾನುಭಾವನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈಗಿನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಯಂತ್ರಶಿಲ್ಪಿಗಳಷ್ಟು ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪೌರ್ವಾತ್ಯನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವೆವು. ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಯಂತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ 'ಮಯ'ದಾನವನಂಥ ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬಡಿಗನಿದ್ದನೆಂದು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಅವನ ಯಂತ್ರಶಿಲ್ಪದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಅವತರಣ ಮಾಡಿರುವೆವು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈ ವಿವರಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವೆವು. ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಯನು ಯಂತ್ರಶಿಲ್ಪದ ಮೊದಲನೆಯ ಶೋಧಕನೆಂದು ವರ್ಣನೆಯಿರು

ವದು. ಸೂರ್ಯಪ್ರಭ ಲಂಬಕದ ೧ನೆಯ ತರಂಗದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನು ಮಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಏವಂ ಮಯೇನಾಭಿಹಿತೋ ರಾಜಾ
ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋಽಬ್ರವೀತ್ ।
ಧನ್ಯಾಃ ಸ್ಮಃ ಪುಣ್ಯವಾನೇಷ ಯಥೇಚ್ಛಂ
ನೀಯತಾಮಿತಿ ||೩೩||
ತತಸ್ತಮಾಮಂತ್ರ್ಯ ನೃಪಂ
ತದನುಜ್ಞಾನಮಾಶುತಮ್ ।
ಸೂರ್ಯಪ್ರಭಂ ಸಸಾಮಾತ್ಯಂ ಪಾತಾಲಂ
ನೀತವಾನ್ ಮಯಃ ||೩೪||
ತತ್ರೋಪದಿಷ್ಟವಾಂಸ್ತಸ್ಮೈ ಸ ತಪಾಂಸಿ
ತಥಾ ಯಥಾ ।
ರಾಜಪುತ್ರಃ ಸಸಾಮಾತ್ಯೋ ವಿದ್ಯಾಃ
ಶೀಘ್ರಮಸಾಧಯತ್ ||೩೫||
ವಿಮಾನಸಾಧನಂ ತಸ್ಮೈ
ತಥೈವೋಪದಿದೇಶ ಸಃ ।
ಏನ ಭೂತಾಸನಂ ನಾಮ ಸ
ವಿಮಾನಮುಪಾರ್ಜಯತ್ ||೩೬||
ತದ್ವಿಮಾನಾಧಿರೂಢಂ ತಂ ಸಿದ್ಧವಿದ್ಯಂ
ಸಮಂತ್ರಿಕಂ ।
ಸೂರ್ಯಪ್ರಭಂ ಸ ಪಾತಾಲಾನ್ಮಯಃ
ಸ್ವಪುರಮಾನಯತ್ ||೩೭||

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಯನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅವನು, "ನಾವು ಧನ್ಯರು, ಈ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ಮಗನನ್ನು ಬೇಕಾದತ್ತ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು" ಎಂದು ಮಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಮಯನು ಅರಸನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಯನು ರಾಜಪುತ್ರನೂ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ವಿಮಾನವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅವನು ಭೂತಾಸನವೆಂಬ ಒಂದು ವಿಮಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಆ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನನ್ನು ಅದೇ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿ ಮಯನು ಅವನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಿಂದ ಮಯನ ಚರಿತ್ರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಅವನು ಮೊದಲು ಅನಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದವನಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಅನಾರ್ಯತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆರ್ಯರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದನು. ಆರ್ಯರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅನಾರ್ಯರು ಆರ್ಯಪಕ್ಷದವನೆಂದು ಇವನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರು. ಈ ಅನಾರ್ಯರ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಮಯನು ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅನಾರ್ಯರಿಗೆ ದುರ್ಗಮವಾಗಿಯೂ ವಿಚಿತ್ರ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಘಟಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಒಂದು ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆ ನಗರವೇ ಮೇಲೆ ಪಾತಾಲವೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಯನ ಈ ಚರಿತ್ರವು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದು:

ಅಸ್ತಿ ತ್ರಿಜಗತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಮಯೋ
ನಾಮ ಮಹಾಸುರಃ ।
ಅಸುರಂ ಭಾವಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಶೌರಿಂ ಸ
ಶರಣಂ ಶ್ರಿತಃ ||೧೨||
ತೇನ ದತ್ತಾಭಯಶ್ಚಕ್ರೇ ಸ ಚ
ವಜ್ರಭೃತಃ ಸಭಾಮ್ ।
ದೈತ್ಯಾಶ್ಚ ದೇವಪಕ್ಷೋಽಯಮಿತಿ
ತಂ ಪ್ರತಿ ಚುಕ್ರುಧುಃ ||೧೩||
ತದ್ಭಯಾತ್ತೇನ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರೌ
ಮಾಯಾ ವಿವರ ಮಂದಿರಂ।
ಅಗಮ್ಯಮಸುರೇಂದ್ರಾಣಾಂ
ಬಹ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಮಯಂ ಕೃತಂ ||೧೪||

(ಕ. ಸ., ಮದನಮಂಚುಕಾ ಲಂ. ತ. ೩)

ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮದನಮಂಚುಕಾ ಲಂಬಕದಲ್ಲಿ ಮಯನ ಮಗಳಾದ

ಸೋಮಪ್ರಭೆಯೆಂಬವಳು ಕಲಿಂಗಸೇನೆ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಯಂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು, ಮಯನು ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾದರ್ಶಯತ್ತಸ್ಯಾಃ
ಪ್ರೋದ್ಘಾಟ್ಯ ಬಹುಕೌತುಕಾಃ ॥೧೮॥
ಸೋಮಪ್ರಭಾ ಕಾಷ್ಠಮಯೀಃ
ಸ್ವಮಾಯಯಾ ಯಂತ್ರಪುತ್ರಿಕಾಃ ।
ಕೀಲಕಾಹತಿ ಮಾತ್ರೇಣ ಕಾಚಿದ್ಗತ್ವಾ
ವಿಹಾಯಸಾ ।
ತದಾಜ್ಞಯಾ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಮಾದಾಯ
ದ್ರುತಮಾಯಯೌ ॥೧೯॥
ಕಾಚಿತ್ತಥೈವ ಪಾನೀಯಮಾನಿನಾಯ
ಯದೃಚ್ಛಯಾ ।
ಕಾಚಿನ್ನನರ್ತ ಕಾಚಿಚ್ಚ
ಕಥಾಲಾಪಮಥಾಕರೋತ್ ॥೨೦॥

(ಕ. ಸ., ಮದನಮಂಚುಕಾ ಲಂ. ತ. ೩)

(ಸೋಮಪ್ರಭೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಅವುಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕಾಕುಶಗಳನ್ನು ತೋಲಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಒಂದು ಗೊಂಬೆಯು ಕೀಲನ್ನು ಒತ್ತಿದೊಡನೆ ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಗಮನ ಮಾಡಿ ಅವಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಗೊಂಬೆಯು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಗೊಂಬೆಯು ಕುಣಿಯಿತು. ಬೇರೊಂದು ಗೊಂಬೆಯು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿತು.)

ಅದರ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ವರ್ಣನೆಯು ಕಂಡುಬರುವದು.

ತತಃ ಸೋಮಪ್ರಭಾವಾದೀದ್ರಾ
ಜನ್ಯೇತಾನ್ಯನೇಕಧಾ ।
ಮಾಯಾಯಂತ್ರಾದಿ ಶಿಲ್ಪಾನಿ
ಪಿತ್ರಾಸೃಷ್ಟಾನಿ ಮೇ ಪುರಾ ॥೪೩॥
ಮಯಾಚೇದಂ ಜಗದ್ಯಂತ್ರಂ
ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕಂ ತಥಾ ।
ಯಂತ್ರಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶೃಣು ತಾನಿ
ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥
ಪೃಥ್ವೀಪ್ರಧಾನಂ ಯಂತ್ರಂ ಯದ್ದ್ವಾರಾದಿ
ಪಿದಧಾತಿ ತತ್ ।
ಪಿಹಿತಂ ತೇನ ಶಕ್ನೋತಿ
ನಚೋದ್ಘಾಟಯಿತುಂ ಪರಃ ॥
ಆಕಾರ ಸ್ತೋಯಯಂತ್ರೋತ್ಥಃ ಸಜೀವ
ಇವ ದೃಶ್ಯತೇ ।
ತೇಜೋಮಯಂತು ಯದ್ಯಂತ್ರಂ
ತದ್ಜ್ವಾಲಾಃ ಪರಿಮುಂಚತಿ ॥
ವಾತಯಂತ್ರ ಚ ಕುರುತೆ ಚೇಷ್ಟಾ
ಗತ್ಯಾಗಮಾದಿಕಾಃ ।
ವ್ಯಕ್ತೀಕರೋತಿಚಾಲಾಪಂ
ಯಂತ್ರಮಾಕಾಶ ಸಂಭವಂ ॥
ಮಯಾ ಚೈತಾನ್ಯವಾಪ್ತಾನಿ ತಾತಾತ್
ಕಿಂತ್ವಮೃತಸ್ಯ ಯತ್ ।
ರಕ್ಷಕಂ ಚಕ್ರಯಂತ್ರಂ ತತ್ತಾತಃ
ಜಾನಾತಿ ನಾಪರಃ ॥

(ಕ. ಸ., ಮದನಮಂಚುಕಾ ಲಂ. ತ. ೩)

ಆ ಬಳಿಕ ಸೋಮಪ್ರಭೆಯು ಕಲಿಂಗ ಸೇನೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಕಲಿಂಗದತ್ತನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: "ರಾಜನೇ ಈ ಕೌಶಲ್ಯರಚಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪೃಥ್ವೀರೂಪವಾದ ಯಂತ್ರವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ಯಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿತತ್ವ ಘಟಿತವಾದ ಯಂತ್ರವು ಬಾಗಿಲು ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಯಾರೂ ತೆರೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜಲ

ಯಂತ್ರದ ಆಕಾರವು ಸಜೀವದಂತೆ ತೋರುವುದು. ತೇಜೋಮಯಯಂತ್ರವು ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವದು. ವಾಕ್‌ಯಂತ್ರವು ಗಮನ, ಆಗಮನ, ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಆಕಾಶಯಂತ್ರವು ಮಾತಾಡುವದು. ನಾನು ಈ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಅಮೃತರಕ್ಷಕವಾದ ಚಕ್ರಯಂತ್ರವೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ."

ಈ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪೃಥ್ವಿಯಂತ್ರ, ಜಲಯಂತ್ರಗಳಂಥ ಯಂತ್ರಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ತೇಜೋಮಯಯಂತ್ರವು ಈ ಕಾಲದ ಗ್ಯಾಸ್ ಮತ್ತು ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಲಾಯಿಟ್ ಇವುಗಳ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಾಕ್‌ಯಂತ್ರವು ಈ ಕಾಲದ ಸಾಯಕಲ್, ಮೋಟಾರ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳಂತೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವದು. ಮತ್ತು ಆಕಾಶಯಂತ್ರವು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಫೋನೋಗ್ರಾಫಿನಂತೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಚಕ್ರಯಂತ್ರವು ಯಾವ ತರದ್ದಿತ್ತೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ ಅದೊಂದು ಗಾಲಿಯ ಯಂತ್ರ(Wheeled Machine) ವಿತ್ತೆಂದು ತೋರುವದು. ಅದು ಈ ಕಾಲದ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಅಥವಾ ಗ್ಯಾಲ್‌ವನಿಕ್ ಬ್ಯಾಟರಿ (Galvanic Battery)ಯಂತೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ನವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿದ್ಯುದ್ಯಂತ್ರವಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವದು.

ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾನಯಂತ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯ ಚರ್ಚೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿತ್ತೆಂದೂ ಈ ಯಂತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದ ಕೆಲವು ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದರಿಂದ ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸತ್ಯವೆಂದು ತೋರುವದು.

ಗತ್ವಾ ತಂ ಯಂತ್ರಕಕ್ಷಾಣಾಂ ವದ
ಪ್ರಾಣಧರಂ ಮಹತ್ ।
ವ್ಯೋಮಗಾಮಿ ವಿಮಾನಂ ನಃ
ಪ್ರಸ್ಥಾನಾಯೋಪಕಲ್ಪಯ ॥೨೨೪॥

(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೯)

"ಹೋಗಿ, ಆ ಯಂತ್ರಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಪ್ರಾಣಧರನನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡು," ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮೇಲಿನ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ವಿಮಾನಯಂತ್ರವೆಂಬುದು ಐಂದ್ರಜಾಲಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವಿರದೆ, ಅದೊಂದು ಮೇಲ್ತರದ ಶಿಲ್ಪವಿತ್ತೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತು ಪಾರಂಗತರಾದವರಿಗೆ ಈ ಕಾಲದ ಯಂತ್ರಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ "ಮೆಕ್ಯಾನಿಕ್" (Mechanic) ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ "ಯಂತ್ರತಕ್ಷ"ರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ತೋರುವದು.

ಆ ವಿಮಾನಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸಾಧನದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಅದರ ವೇಗವು ಎಷ್ಟು ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವಾತಯಂತ್ರ ವಿಮಾನಂ ಚ
ತನ್ಮಯಾತ್ರೇಹ ಮಂಕ್ಷು ಯತ್ ।
ಯೋಜನಾಷ್ಟಶತೀಂ ಯಾತಿ ಸ್ಮೃತ್ರ[illegible]
ಕೀಲಕವತ್ ॥೩೮॥
ಆರುಹ್ಯ ಸ್ವಕೃತೇನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ವಾತಯಂತ್ರ
ವಿಮಾನಕೇ ।
ದ್ರುತಂ ತತೋ ಗತೋಭೂವಂ
ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತದ್ವಯಮ್ ॥೪೪॥

(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ, ೯)

ಇದರಿಂದ ವಿಮಾನಯಂತ್ರವು ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ "ವಾತಯಂತ್ರ ವಿಮಾನ"ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಬೆಲೂನ್ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಪ್ತ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಲಘುಭಾಷ್ಪದಿಂದ (heated air or light air) ತುಂಬಿ ಹಾರಿಸುವಂತೆ ವಾತಯಂತ್ರವನ್ನೂ ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾ

ಮೊದಲಾದ್ದರಿಂದ ಯಂತ್ರ ಕಾರ್ಯವು ಕೀಲಕದಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಾರೆ ಗತಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿಮಾನವು ಇನ್ನೂರು ಗಾವುದದಿಂದ ಎಂಟು ನೂರು ಗಾವುದದ ವರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೇಗ ಕ್ರಮವಿತ್ತೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು:

ಪ್ರೇರಿತೇನ ಪುನಸ್ತೇನ ವಿಮಾನೇನ
ಖಗಾಮಿನಾ ।
ತತೋಽಪಿ ಯೋಜನ
ಶತದ್ವಯಮನ್ಯದಗಾಮಹಮ್ ॥೪೫॥

(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೯)

(ಮುಕ್ತವ್ಯೋಮಗಾಮಿಯಾದ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಗತಿ ಕೊಡಲು ನಾವು ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂರು ಯೋಜನ ಹೋದೆವು.)

ಆ ಕಾಲದ ವಿಮಾನಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತೆಂದು ತೋರುವದು:

ವ್ಯಜಿಜ್ಞಪಟ್ಟ ಸುಮಹದ್ವಿಮಾನಂ
ಕೃತಮಸ್ತಿ ಮೇ ।
ಯನ್ಮಾನುಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ
ವಹತ್ಯದ್ಯಾವಹೇಲಯಾ ॥

(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೯)

(ಯಂತ್ರತಕ್ಷನು ರಾಜನಿಗೆ ಇಂತು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ನಾನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಅದು ಈಗ ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹೊರುವದು.)

ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಗತಿ ಕೊಡುವದು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವದಾದರೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಧಾರವುಂಟು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಳಿಸಿದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ:

ತತ್ರಾಂಬರಾದಶಂಕಿತಮವತೀರ್ಣಮ್
ವರ ವಿಮಾನವಹನಂ ತಮ್ ।
ಸಾನುಚರಂ ನವ ವಧ್ವಾಯುಕ್ತಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿಸ್ಮಿಯೇ ಜನಃ ॥೨೪೨॥

(ಕ. ಸ. ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೯)

(ಅಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ಅನುಚರರಿಂದೂ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದೂ ಕೂಡಿದ ಆ ವಿಮಾನಚಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜನ ಬೆರಗಾಯಿತು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನವು ಅನೇಕ ಜನರೊಡನೆ ಇಳಿದರೂ ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪತ್ತಿನ ಸಂಶಯವು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇಳಿಸುವಿಕೆಯು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುವದು.

ಈ ಸುಯಂತ್ರಿತವಾದ ವಿಮಾನವು ಈ ಕಾಲದ ಏರ್‌ಶಿಪ್ಪಿನಂತೆ (Airship) ರಾಜರಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿಯ ಆಶೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಮಾನ ವಾಹನ ಸೂಚಿತ
ಭವಿತವ್ಯ ಖಚರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮ್ ।
ತಂ ಸೋಭ್ಯನಂದತ್ತೆಸುತಂ ರಾಜಾ
ಚರಣಾನತಂ ವಧೂಸಹಿತಂ ॥೨೪೪॥

(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೯)

(ವಿಮಾನವಾಹನದ ಸಹಾಯ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಗಗನಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಬಹುದಾದ ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ಮಗನು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ರಾಜನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು.)

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನು ಮಯನಿಂದ ವಿಮಾನವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿತು ಆಕಾಶ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ ವಿಮಾನ ಸಹಾಯ್ಯದಿಂದ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಚೀನ ದೇಶದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಽಥ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೋ
ವಿದ್ಯಾಪ್ರಭವಾತ್ಸಚಿವೈಃ ಸಹ

ನಾನಾ ದೇಶಾತ್ ವಿಮಾನೇನ ಸದಾ
ಬಭ್ರಾಮ ಲೀಲಯಾ ॥೪೦॥
ಅನ್ಯೇದ್ಯುಶ್ಚ ವಿಮಾನೇನ
ಸಹಸೂರ್ಯಪ್ರಭಾಯಯುಃ ।
ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇತೇ
ಚೀನದೇಶಂ ಸಪೌರವಾ ॥೧೭೫॥
(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಲಂ. ತ. ೧)

(ಬಳಿಕ ಆ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನು ವಿಮಾನ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನೊಡನೆ ಆ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಮೊದಲಾದವರು ವಿಮಾನದಿಂದ ಚೀನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರು.)

ಈಗಿನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಏರ್ ಶಿಪ್ಪಿಗೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ "ವರವಿಮಾನ ವಾಹನ"ಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದವರು ಅತ್ಯಂತ ಚಮತ್ಕೃತರಾಗುವರೆನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇದುವರೆಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ವಿಮಾನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಪಾರೀಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಗರ್ವಿತರಾಗುವದಕ್ಕೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಮಾನಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಸರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಅವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ವೆಚ್ಚವು ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವದು.

ಈ ಮುಂದಿನ ಅವತರಣದಲ್ಲಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಯಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯ ಕುರಿತು ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿವರಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆವು. ನರವಾಹನದತ್ತನೆಂಬ ರಾಜಪುತ್ರನು ರಾಜಪುತ್ರಿಯಾದ ಕರ್ಪೂರಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕರ್ಪೂರಸಂಭವ ನಗರದ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಸ್ಥಳವು ಇವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ನಗರವೆಂದು ತೋರಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಷ್ಠಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವರೆಂದು ಕಂಡುಬಂತು. ಅವರ ಜೀವಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಇರುವ ಇವರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇವನು ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತ ಕಾಷ್ಠಮಯರಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನೂ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಈ ಗೊಂಬೆಗಳು ಮಾತಾಡದಿರುವದು ಒಂದಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಜೀವವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಮುಂದೆ ಅರಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾಷ್ಠಮಯವಾದ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕಾಲಾಳುಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೂ ಕಾಷ್ಠನಿರ್ಮಿತರೇ ಇದ್ದರು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯವಿರುವಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಜಡ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಚಲನವಲನ ಮಾಡಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಸಂಪನ್ನನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಂಚೀನಗರದ ಮಯಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತನಾದ ಒಬ್ಬ ಶಿಲ್ಪಿಯು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸನ ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಮಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಸ್ಥಳವು ನಿರ್ಜನವಾದ್ದರಿಂದ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಯಂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ರಾಜನಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನ "ರಾಜ್ಯಧರ" ನಾಮವನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನರವಾಹನದತ್ತನು ಮಂತ್ರಿಪರಿಜನರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಆ ರಾಜಧರನು ಮಾಡಿದ ಆತಿಥ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವು ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ಉತ್ತಮವಾದ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಯೋಚಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಊಟ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಅದೃಶ್ಯನಾದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪರಿಚಾರಕರು ಯಾರೂ ತಿರುಗಾಡುವದು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ತಾಂಬೂಲದಾನವೂ ಜರುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತತ್ರ ವಿಪಣೀ ಮಾರ್ಗೇಣ ಸ
ದದರ್ಶ ಚ ।
ಕಾಷ್ಠಯಂತ್ರಮಯಂ ಸರ್ವಂ
ಚೇಷ್ಟಮಾನಂ ಸಜೀವವತ್ ॥೧೦॥
ವಣಿಗ್ವಿಲಾಸಿನೀ ಪೌರಜನಂ ಜನಿತ
ವಿಸ್ಮಯಮ್ ।
ವಿಜ್ಞಾಯಮಾನಂ ನಿರ್ಜೀವ ಇತಿ
ವಾಗ್ವಿರಹಾತ್ಪರಮ್ ॥೧೧॥
ಕ್ರಮಾಚ್ಚ ಗೋಮುಖ ಸಖಃ
ಸೋಂತಿಕಂ ರಾಜ ವೇಶ್ಮನಃ ।
ಪ್ರಾಪ ತಾದೃಶಮೇವಾತ್ರ ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವಾದಿ
ವಿಲೋಕಯನ್ ॥೧೨॥
ವಿವೇಶ ಚಾಸ್ಯ ಸೌವರ್ಣ ಪುರನುಸ್ತ್ರಕ
ಶೋಭಿನಃ ।
ಅಭ್ಯಂತರಂ ಸ ಸಚಿವಃ ಸಾಶ್ಚರ್ಯೋ
ರಾಜ ಸದ್ಮನಃ ॥೧೩॥
ತತ್ರ ಯಂತ್ರ ಪ್ರತೀಹಾರ ವಾರನಾರೀ
ಪರಿಶ್ರಿತಮ್ ।
ಜಡಾನಾಂ ಸ್ಪಂದನೇ ಹೇತುಂ ತೇಷಾಂ
ಚೇತನಮೇಕಕಮ್ ॥೧೪॥
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಿವಾತ್ಮಾನ-
ಮಧಿಷ್ಠಾತೃತಯಾ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನಂ ಭವ್ಯಂ
ಪುರುಷಮೈಕ್ಷತ ॥೧೫॥

*

ತೇನ ಯಂತ್ರ ಮಯೋತ್ಪ್ರಾಯಂ ಜನಃ
ಸರ್ವಃ ಕೃತೋ ಮಯಾ ॥೫೮॥
ಇತೀಹಾಗತ್ಯ ತಕ್ಷಾಪಿ ದೇವೈಕಾಕೀ
ಕರೋಮ್ಯಹಮ್ ।
ರಾಜೇಲ್ಲೀಲಾಯಿತುಂ ರಾಜ್ಯ-
ಧರೋನಾಮ ವಿಧೇರ್ವಶಾತ್ ॥೫೯॥
ತದ್ದೇವ ನಿರ್ವಿಶತೋಽ ಮುಷ್ಮಿನ್
ಭವಂತೋದ್ಯ ಪುರೇದಿನಮ್ ।
ವಿಶ್ರಾಮ್ಯಂತು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪರಿಚರ್ಯಾ
ಪರೇ ಮಯಿ ॥೬೦॥

*

ಬುಭುಜೆ ತತ್ರ ಚಾಹಾರಾನ್
ಧ್ಯತೋಪಸ್ಥಿತಾನ್ ಶುಭಾನ್ ।
ತೇನ ರಾಜ್ಯ ಧರೇಣಾಗ್ರಸ್ಥಿತೇನ ಸ
ಸಮಂತ್ರಿಕಃ ॥೬೩॥
ತತಃ ಕೇನಾಪ್ಯದೃಷ್ಟೇನ
ಪ್ರಮೃಷ್ಟೋಹಾರ ಭೂಮಿಕಃ ।
ಅನು ತಾಂಬೂಲ ಭೋಗಂ ಸ ತಸ್ಥೌ
ಪಿತಾಸವಃ ಸುಖಮ್ ॥೬೪॥
(ಕ. ಸ., ರತ್ನಪ್ರಭಾ ೮೦. ತ. ೭)

ರಾಜ್ಯಧರನ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯುದ್ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಭೋಜನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಕುವದು ಮತ್ತು

ಭೋಜನವು ಮುಗಿದೊಡನೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಒಯ್ಯುವದು ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈಗ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯುತಿಕ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮುದ್ರಣ, ಹೊಲಿಗೆ, ಕಟ್ಟುವುದು, ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಬಹುಜನರು ಬಲ್ಲರು. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಧರನ ಕೌಶಲದಲ್ಲಿ ಯಾವದೂ ಅಸಂಭವವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ರಾಜ್ಯಧರನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಧರನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸೋದರನಿದ್ದನು. ಅವನೂ ವಿಚಕ್ಷಣಶಿಲ್ಪಿಯಿದ್ದನು. ಈ ಪ್ರಾಣಧರನೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೊಡ್ಡ ವಿಮಾನಯಂತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಧರನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಯಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರಿದ್ದರು.

ತಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ನೃಪಸ್ಯಾತಾಂ ತಕ್ಷಣೌ
ಭ್ರಾತರಾವುಭೌ ।
ಮಯಪ್ರಣೀತ ದಾರ್ವಾದಿ
ಮಯಾತಂತ್ರವಿಚಕ್ಷಣಾ ।।

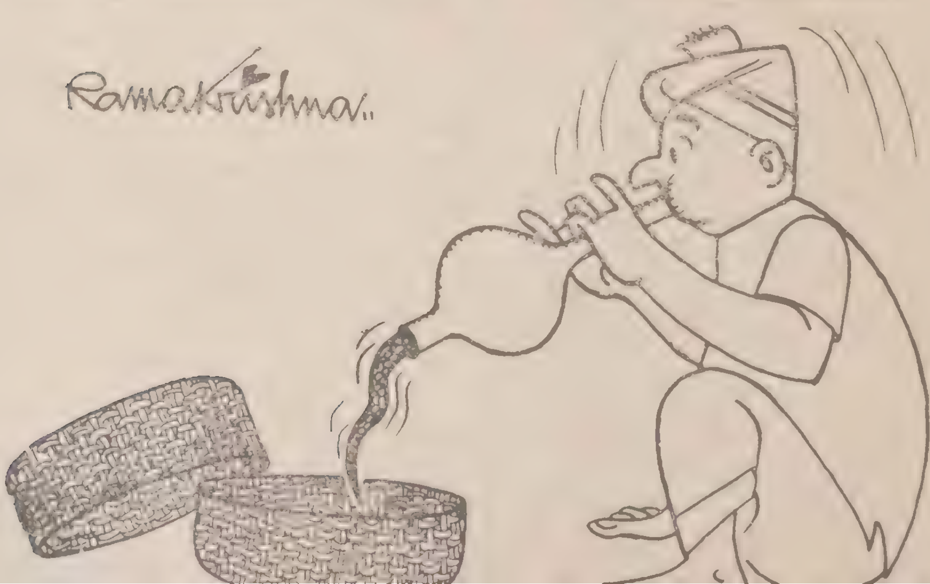
ಧರ್ಮರಾಜನ ಮಹಾಸಭೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ದುದ್ದೂ ಮಯನ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಂತ್ರದಂತೆ (Hydraulic Machine) ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಯನು ಸಭಾಗೃಹವನ್ನು ಸ್ಥಾನಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿರುವ ಸಂಭವ ಉಂಟೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಮಯನು ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಎಡಿಸನ್ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂತು ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರೀಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಘೋರವಾದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಿದ ಕಾಲಪುರುಷನ ಮಹಿಮೆಯು ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು.

"ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ" ✡

(‘ಕಸ್ತೂರಿ’ಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹ: ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ)

ಸಸಾರ

ಸಸಾರ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಮೊದಲೇ ಎದ್ದು ಲಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಕುದುರೆಗೆ ಹುಲ್ಲು ಹಾಕಬೇಕು, ನೀರು ಕುಡಿಸಬೇಕು, ಬೆನ್ನು ನೀವಬೇಕು, ಬಾಲ ತುರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅವನ ಕೈ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲಾಯದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು, ಯಾರು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹೋದರು ಅಥವಾ ಕಳ್ಳರು ಹೊಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದರೋ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಯ ಖಾಲಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಕುದುರೆಯು ಮೆಲುಕಾಟದ ಶಬ್ದ ವಾಗಲಿ ಮುಸುಗ್ತುರೆಯುವ ಉಸಿರಾಟವಾಗಲಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೀರು ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಕೊಂಡು ಕಳ್ಳರು ಒಯ್ದಿದ್ದರೆ ನಾಯಿ ಏಕೆ ಬೊಗಳ ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಪಳಿ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಸತ್ತ್ಯಾ ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಕುರೋ ಕುರೋ ಎಂದ. ಬಾಲ ಗುಂಡಾಡಿಸುತ್ತ ಓಡಿಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಾಯಿ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ವೀರು ಜೊತೆಗೆ ಇದೂ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತೋ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೆಮ್ಮಿ, ಕಫ ಉಗುಳಿ ಪಾರಿವಾಳದ ಗೂಡಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ. ಹಿಕ್ಕೆ ಕೈಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಥೂ ಇದರ ಎಂದು ಖಾಲಿಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಆಡಿಸಿ ಖಾಲಿ ಕೈ ಹೊರತೆಗೆದ. ನುಗ್ಗೀ ಮರ, ಪೇರಲ ಮರದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ಮಸುಕು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಕಂಡೀತೇನೋ ಎಂದು ಕಣ್ಣಗಲಿಸಿ ನೋಡಿ, ಶಾಂತೀ ಎಂದು ಕೂಗು ಹಾಕಿದ. ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಸಸಾರನಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ ವೀರುಗೆ ಹುಲ್ಲು–ನೀರು ಕೊಟ್ಟು, ಸತ್ತ್ಯಾ ಬೆನ್ನು ತುರಿಸಿ, ಶಾಂತಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ಹಾರಿ ಬಿಡುವುದು ಅವನ ಅಭ್ಯಾಸ. ಈಗ ಒಂದೇ

ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ

ಸಲ ಮೂರೂ ನಾಪತ್ತೆ. ಎಲ್ಲೋ ಓಡಿಹೋಗಿವೆ, ಅವು ದೂರ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಸಸಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದವನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಊರುಗೋಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಎಕ್ಕಡ ಮೆಟ್ಟಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಕುದುರೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಾಗಿ ಧೂಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಹುದು; ನಾಯಿ ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಪಾರಿವಾಳದ ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಅದೀಗ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತೊಡಗಿತ್ತು. ಸಸಾರ ಒಂದು ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಕೋಲು ಊರುತ್ತಾ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ಸೂರ್ಯ ಎರಡಾಳು ಮೇಲೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಊರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದರ ಹೆಸರು ಏನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲವೂ ತನ್ನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟವನಲ್ಲ.

ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೆ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಡಿಸಲ ಮುಂದೆ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿ ಉಗುಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸಾರ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದ. ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಸಾರ ಒಬ್ಬನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಕುದುರೆ ನೋಡಿದ್ರಾ? ಎಂದ. ಅವನು ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಸಸಾರ ಮತ್ತೂ ಹೇಳಿದ: ಹಣೆ ಚಿಕ್ಕೆ ಹೂಬಾಲದ ಕುದುರೆ. ಕರೀ ಕುದುರೆ. ಒಳ್ಳೆ ಎತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲೋ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ಕಡೆ ಏನಾದ್ರೂ ಬಂದಿತ್ತಾ? ನೀವೇನಾದ್ರೂ ನೋಡಿದ್ರಾ? ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಉಗುಳಿ ಕರೀ ಹಲ್ಲು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಏನು ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿದ. ಅವನಿಗೆ ಸಸಾರನ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಸಾರನಿಗೂ ಹಾಗೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಆ ಭಾಷೆ ಸಸಾರನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಏನೋ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹತ್ತಿರ ಕಳಿಸಿದ. ಅವನೂ ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಏನೋ ಹೇಳಿದ. ಸಸಾರನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಸಸಾರ, ಕುದುರೆ ಎಂದು ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯದಿಂದ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮನುಷ್ಯ ಹಸು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊಂಬು ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದಾಗ ಕತ್ತೆ ಎಂದೂ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೆ ಏನೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಸಾರ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ಅವನಿಗೆ ಕುದುರೆ ಹೋದ ದಿಕ್ಕು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ದಿಕ್ಕಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪುಗಳೇ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಸಾರನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಾದರೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಸಾರ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವನು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಊರಿನಂತೆ ಆ ಹಳ್ಳಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜನಗಳೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಒಳಗೂ ಜನ ಜೀವಿಸುವ ಸೂಚನೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾದರೊಂದು ಚೂರು ಜೀವ ಸಂಚಾರ ಇದೆಯೇನೋ ಎಂದು ಸಸಾರ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಾಡಿದ. ಆ ಸತ್ತ ಹಳ್ಳಿಯ ರಾವುಗಟ್ಟಿದ ವಾತಾವರಣ ಅವನಿಗೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸಿತು. ಒಳಗೇ ಸಣ್ಣಗೆ ಭೀತಿ ಕವರುತ್ತಾ, ಸಸಾರನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಅಸ್ಥಿರವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಈ ಮಧ್ಯೆ, ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಾರೋ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಂತನಿಸತೊಡಗಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಗಳ ಅರೆತೆರೆದ ಕಿಟಿಕಿಗಳಿಂದ ಯಾರೋ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅವನ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಗುಮಾನಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಕಲು ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾ, ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ರಸ್ತೆಗಳು ಮುಗಿಯದೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ಊರೊಳಗೇ ಸುರುಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ. ಓಡಿ ಓಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ. ಏನು ವಿಚಿತ್ರದ ಊರು ಎಂದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ. ಊರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಸಾರ ಓಡತೊಡಗಿದ. ಮುದಿ ಕಾಲುಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ತೊಡರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಓಡಿಓಡಿ ಒಂದು ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಅಲ್ಲಿ ಊರಿದ್ದ ನೆನಪಿಗೆ ಗುರುತಾಗಿ ಹಾಳು ನೆಲಬಾವಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಳಗೆ ಇಳಿದು ಪಂಚೆ

ಯಲ್ಲಿ ಸೋಸಿಕೊಂಡು ನೀರು ಕುಡಿದ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನೇರಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದ. ಮರದ ಕೆಳಗೇ ಪಂಚೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಚೀಲ ತಲೆದಿಂಬಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ. ನಿದ್ದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂತು.

ತಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಮರಕುಟಿಗ ಹಕ್ಕಿ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಸಾರನಿಗೆ ಥಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದು ಬೈದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎದ್ದು ಸಸಾರ ಬಟ್ಟೆಕೊಡವಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಾಲುದಾರಿ ಹಿಡಿದು ನಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಕತ್ತಲಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಊರು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತಹತಹಿಸತೊಡಗಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಂಕುದೀಪಗಳು ಗುಂಪಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಸಸಾರ ಆಸೆಯಿಂದ ಆ ಕಡೆಗೇ ಬೇಗ ಬೇಗ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ.

ಈ ಊರು ತನ್ನ ಊರಿನ ಹಾಗೇ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಜನಗಳೂ ಆಪ್ತರಾಗಿ ಕಂಡರು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿದರು. ಸಸಾರನ ಕುದುರೆ, ನಾಯಿ, ಪಾರಿವಾಳದ ಕಥೆ ಕೇಳಿದರು. ತಾವು ಅವನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕಂಡವರು ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು, ಬನ್ನಿ ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಬರುಬರುತ್ತಾ ಸಸಾರನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪೇ ಆಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸಸಾರನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಕಂಪ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಸಾ

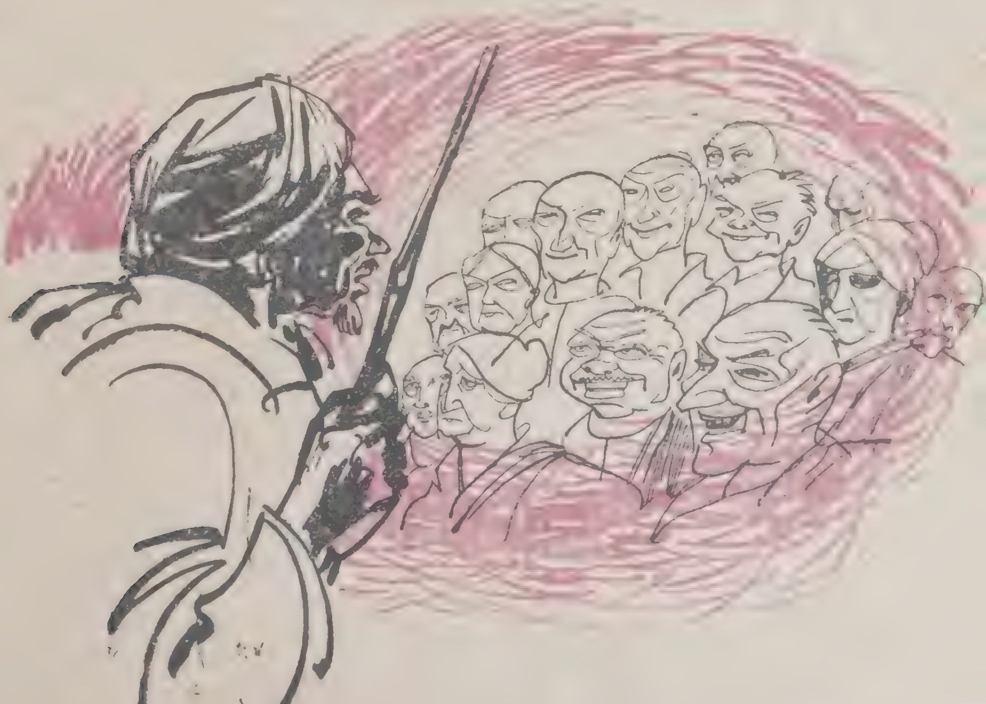
ದಾರಿ ಬೇಕಾದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ಕುರುಡ. ಊರ ಮುಂದೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೂತಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕುದುರೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿತು. ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಕುದುರೆ ಏರಿ ಬರುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕುದುರೆ ಅವನೆದುರಿಗೆ ದೌಡಾಯಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ಅದು ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಘಟನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ದಿನದ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮರೆತೇ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನೆನಪಾಯಿತು ಎಂದು ಕುರುಡ ವಿವರಿಸಿದ. ಅವನು ಖುರಪುಟದ ಜೊತೆಗೆ ನಾಯಿಯ ಬೊಗಳಾಟವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದನೇ, ಪಾರಿವಾಳದ ರೆಕ್ಕೆಯ 'ರಿಪ್ಪ'ನ್ನು ಆಲಿಸಿದ್ದನೆ? ಕುರುಡನಿಗೆ ಅದು ಏನೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವ್ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಕುರುಡ ದುಃಖಿಸಿದ. ಸಸಾರನೇ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಕುರುಡ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ, ಸದ್ದು ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ, ಕುರುಡ ತನಗೆ ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತು, ದೇವರೇ ಎಂದ. ಅವನನ್ನು ಗುಡಿಗೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವನು ದಿನಾ ಕೂಡುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಕುದುರೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು ಮಾಡಿ ದಿಕ್ಕು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳು ಸಸಾರನೊಡನೆ . ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಹೊರಡಲು ಆಗಲೇ ಮುಂದಾದರು. ಸಸಾರ ಬಲವಂತದಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಡೆದು, ಆ ದಿನ ಅಲ್ಲೇ ತಂಗಿ, ಅವರಿತ್ತ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ದಾರಿ ತುಳಿಯತೊಡಗಿದ.

ಮೂರು ಹಗಲು ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಣ್ಣ ಊರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ಸೇರುವವರೆಗೂ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೂ ಕುದುರೆಯ ಸುಳಿವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಊರಿನ ಜನ ಸಸಾರನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾದಿತ್ತು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮುದುಕರೇ– ಮುದುಕಿಯರೇ. ತರುಣರು, ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಾನೂ ಅವರಂತೆ ಮುದುಕ ಎನ್ನುವುದೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸಸಾರ ಶಂಕಿಸಿದ. ಇದು ಮುದುಕರೂರು ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವವಾದವು. ತರುಣ ತರುಣಿಯರೆಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಮಕ್ಕಳು ರೋಗ ಬಂದು ಸತ್ತರು. ಉಳಿದವರು ತಾವು ಮುದಿ ಗೊಡ್ಡುಗಳು ಎಂದರು. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹನಿಗೂಡಿದವು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ದಿನಾ ಒಬ್ಬರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ದಿನಾ ಒಬ್ಬರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದರೆ ಇನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಊರು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅಳಲು ತೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಸಾರನ ಬಳಿ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿದೆಯೆ? ಸಸಾರ ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಎದುರಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡ. ಪರಿಹಾರ ಹೊಳೆಯದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಲಿ. ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಉಳಿದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆ ಮಾತು ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ದಿನಾ ಒಬ್ಬರು ಸಾಯುವ ಊರು. ಯೌವನವೇ ಇಲ್ಲದ ಊರು. ಮೃತ್ಯು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಊರು. ತಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಒಂದು ದಿನ, ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ, ಸಾವು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು ಅಥವಾ ಅದು ಕೊನೆಗೇ ಒಂದಾದರೂ ದಿನಾ ಒಂದು ಸಾವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಲ್ಲ? ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಸಸಾರ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತ. ಅವರ ದೀನ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ. ವ್ಯಾಕುಲ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಬಿಡಲೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ. ಅವನ್ನೇನಾದರೂ ಅವರು ನೋಡಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಇಬ್ಬರು ಮುದುಕರು

ನೋಡಿದ್ವರು. ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಅವರು ಅರಳೀ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಲಿ-ಕುರಿ ಆಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ವರು. ಆಗ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಆಕಾಶ ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಬಿಳೀ ಪಾರಿವಾಳ ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸುತ್ತಾ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮಂಥ ಕಿವುಡರಿಗೂ ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಎಂಥ ನಯವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಂಥ ಚೆಲುವಾದ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಅಥವಾ ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಾವು ನೋಡೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಪಾರಿವಾಳ ಊರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹೊಡೆದು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಲ್ಲೋ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು? ಸಸಾರ ಕಾತರನಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಜೋಲು ಬಿದ್ದ ಕೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆರಳು ಕೆದರುತ್ತಾ ಅಗೋ ಅಗೋ ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾ ರೆಕ್ಕೆ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಸರಿದು ಹೋದ ಗುರುತು? ಎಂದ. ಸಸಾರ ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ನಿಜವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿದಂತೆ ನವಿರಾಗಿ ಪಾರಿವಾಳದ ರೆಕ್ಕೆ ಬೀಸುವ ಗುರುತುಗಳು ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.

ಮದುಕರಊರು ದಾಟಿದ ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ಸಸಾರ ನಾಯಿಯ ಬೊಗಳುವಿಕೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ಊರಿಗೆ ಬಂದ. ಆ ಊರಿನ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಜನ ನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದರ್ಧ ಜನ ತಾವೂ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳಲು ತುಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಾದಿದ್ವವರಂತೆ ಕಂಡರು.

ಹೌದು, ಒಂದು ಕರೀ ನಾಯಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಬಂದ ದಿನ ತುಂಬ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹಾಕಿದ್ದು ತಿಂದು ಸುಖವಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಯಾರೋ ಅದರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದರು.

ಕಚ್ಚಿತು. ಹೊಡೆದರು. ಮತ್ತೆ ಕಚ್ಚಿತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಊರಿನ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲಾ ನಾಯಿಗಳಂತೆಯೇ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಣ್ಣ ಕೂಡ ಆ ನಾಯಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾಯಿ ಪರಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಅದು ತನ್ನ ನಾಯಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಸಸಾರನಿಗೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸತ್ಯೂಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೇ ಎಂದು ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಅದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವೇಳೆಗೆ ಹುಚ್ಚು ಉಲ್ಬಣಿಸಿ ಅದು ಸತ್ತಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಅದು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಕಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರೆ? ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆಯೇ? ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ತನಗೇ ಒದಗಿದರೆ? ತಾನು ಅನ್ನ ನೀರು ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೊಲ್ಲುವುದೆ? ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ಸಸಾರನ ತಲೆ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. ನಾಯಿ ಹುಚ್ಚು ಬಂದವರು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೂ ಹುಚ್ಚು ಎಂದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಸಸಾರ ಸರಸರ ಊರು ಬಿಟ್ಟ. ಇನ್ನೆರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯೂರಿನ ಚಿತ್ರ ಹೇಗಾದೀತೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನಾದ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಯಿ ಹುಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆಯೆ? ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೊಗಳತೊಡಗುತ್ತಾರೆಯೆ? ನಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಕಪ್ಪಾಗಿ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೇ ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಸಾರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ.

ಮರು ಹಗಲು ಒಂದು ಊರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಬಹಳ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಯಾವುದೋ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟವರಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸಮಯ ಮೀರಿ ಹೋದಂತೆ, ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕು ಎಂಬಂತೆ ಸರಪರ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಯಾವುದೋ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೊರಟವರಂತೆ ಆತಂಕ ತುಂಬಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, ಯಾರೋ ತಮ್ಮನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ತಾವು ಹೋಗುವವರಂತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸಾರ ಒಂದು ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಗೆ ಬಂದು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಜನ ಅವನ ಇರುವನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸಾರ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸಾರ ಈ ಜನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ. ಜನ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಬರುವವರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಲ ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದವರೇ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದರೆ, ಇವರು ಅವರಲ್ಲ, ಇವರೇ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಏನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಸಸಾರ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬಹುದು ಎಂದು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದ. ಕೆಲವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರರು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವರಾದರೆ ಆಗಬಹುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೆ ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಲ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಒಬ್ಬ ಆಸಾಮಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ. ಆತ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇತಾನೂ ಜನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆತನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಆಸಾಮಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಹಜವ್ಯಾಪಾರವೇನೋ ಅದು ಅನ್ನುವಂತೆ ಸಸಾರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಅವರ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲು ಸಸಾರನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಡೆಯುತ್ತಾ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಿ ಇಷ್ಟು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಎಂದ. ಹೋಗುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಬಂದದ್ದು? ಹೊರಟ ಜಾಗದಿಂದ. ಸಸಾರನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವ್ಯವಹಾರ

ಕೊಂಡು, ನನ್ನ ದಾರಿ ನಾನು ಹಿಡಿದು ಬಿಡೋಣ ಅಷ್ಟೆ ಎಂದು ಕಥೆ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಕಥೆಯೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಆಸಾಮಿ ಹೇಳಿದ: ಇದೇನು ಹೊಸ ಕಥೆಯಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಹೀಗೇ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ಈ ಊರಿಗೆ ಕುದುರೆ, ನಾಯಿ, ಪಾರಿವಾಳ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಊರಿನ ಜನ ಹುಡುಕಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಮುದುಕ ಜನರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಅವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ ಅವು ಕಲ್ಲಾಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಗುಡಿ ಮುಂದಿನ ಕೊಳದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅವು ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ನೋಡು ಹೋಗಿ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಆಸಾಮಿ ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೋದ. ಸಸಾರ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಾಗಲೇ ಆ ಆಸಾಮಿಯು ಹಸಿರಂಗಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಸಸಾರ ನೇರವಾಗಿ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಗೋಪುರ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಸಾಮಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕೊಳವೂ ಇತ್ತು. ಕೊಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕುದುರೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಯಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪಾರಿವಾಳವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಸಾರ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಎದೆ ಢಡಗುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಚಲನೆಯಲ್ಲೇ ತಟಕ್ಕನೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸಸಾರ ಅವುಗಳ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಡವಿ ತಡವಿ ನೋಡಿದ. ಹೌದು, ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ. ಹಣೆ ಚಿಕ್ಕಿ ಹೂ ಬಾಲದ ವೀರು, ಕಪ್ಪು ಸತ್ಯು, ಬಿಳೀ ಶಾಂತಿ ಎಲ್ಲ ಅವನವೇ. ಆದರೆ ಆಸಾಮಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಅವು ನೂರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಾದವು ಎಂದು. ಆಸಾಮಿಯ ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ತನ್ನ ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಏನೋ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಮುದುಕನೂ ಬಂದಿದ್ದ ಎಂದು ಆಸಾಮಿ ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ತಾನು ಇದೇ ಮೊದಲ ಸಾರಿಯಲ್ಲವೇ ಊರು

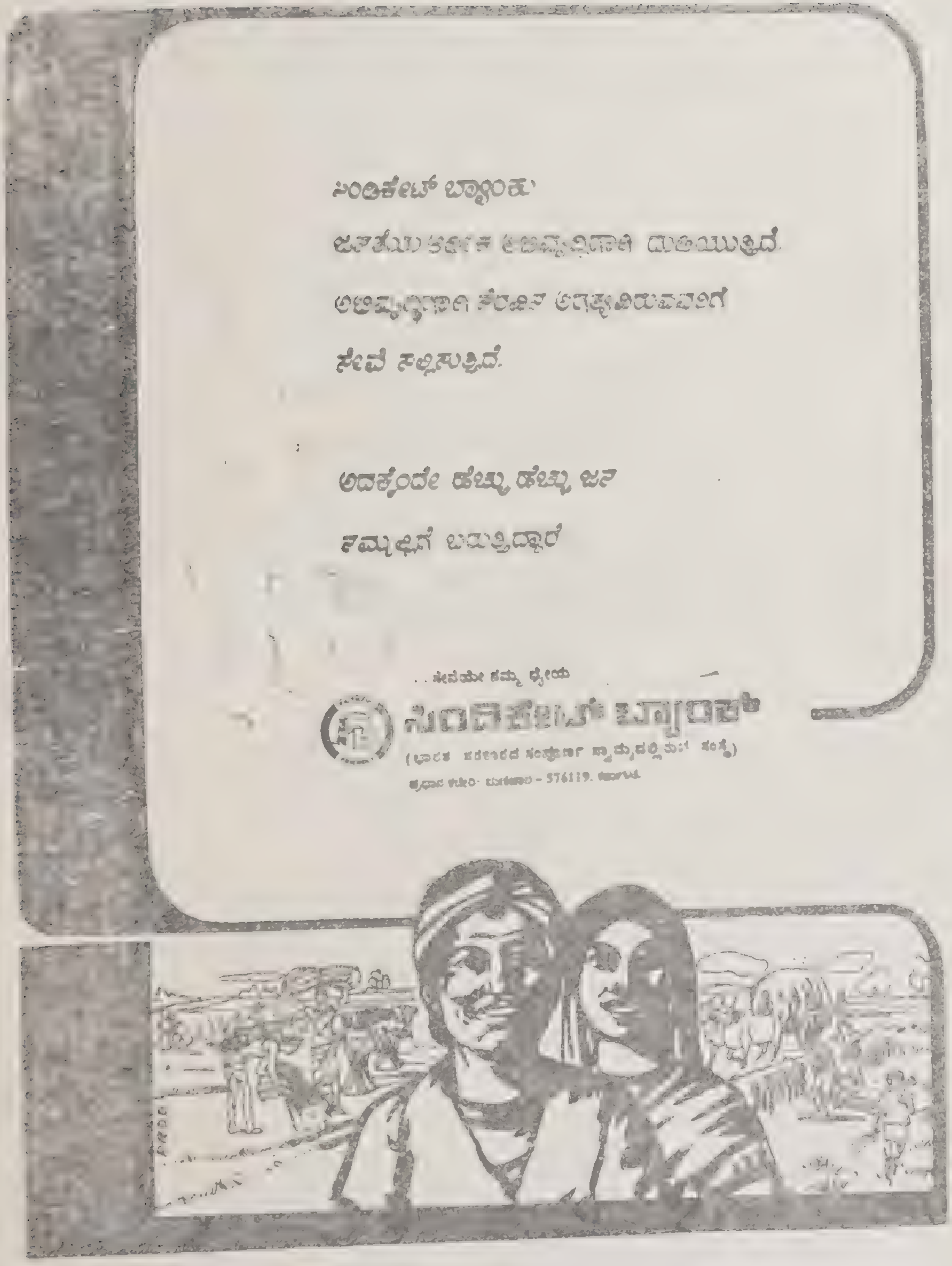

ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವುದು?

ಸಸಾರನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಏಕೋ ಬಹಳ ನಿಗೂಢವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ನೋಡಿದ. ಅದು ಕೆಳಗಿನ ಬಂಡೆಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಥವಾ ಬಂಡೆಯಿಂದಲೇ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದಂತೆ ಅಚಲವಾಗಿ, ಅಖಂಡವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಪಾರಿವಾಳ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡಿದ. ಅದು ಕುದುರೆಯೊಡನೆ ಅವಿನಾ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿತ್ತು. ನಾಯಿಯೂ ಹೀಗೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಏನಾದರೂ ವಿವರ ಕೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನೋಡಿದ. ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲೋ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದರು. ಹೋದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿತೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಾನು ಭೂಮಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೇನೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ತಾನು ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು? ಕೇಳಿ ಖಾತರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಯಾರೂ ಆಚೆ ಈಚೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಂತಿರುಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಗುರಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸಸಾರ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ಬಂದ ದಾರಿಯ ಗುರುತು ಇದ್ದೊ ಇಲ್ಲದೆಯೋ ಮೂಕ ಬಸವನ ಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ದೀರ್ಘ ಪಯಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ. ರಾತ್ರಿ ತಂಗುತ್ತಾ ಹಗಲು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ, ವಾರ, ತಿಂಗಳು, ವರ್ಷ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬಂದ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಮನೆಯವರು ಸಸಾರನನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸಸಾರ, ನಮ್ಮ ಕುದುರೆ, ನಾಯಿ, ಪಾರಿವಾಳ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಕುದುರೆ, ನಾಯಿ, ಪಾರಿವಾಳ ಸಾಕಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು. ✡

ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕು
ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನ
ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ
...ಸೇವೆಯೇ ನಮ್ಮ ಧ್ಯೇಯ
ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್
(ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆ)
ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ· ಮಣಿಪಾಲ - 576119. ಕರ್ನಾಟಕ

ನಗೆ ಚಟಾಕಿ

ಚಹದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜಗಳ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಒಬ್ಬನು ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ:

"ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಇದು ಚಹದಂಗಡಿ, ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲ."

*

ಪತ್ನಿ: ಇಂಥ ಕಳ್ಳ ಸೇವಕನನ್ನೇಕೆ ನೇಮಿಸಿದಿರಿ?

ಪತಿ: ಏಕೆ ಏನಾಯಿತು?

ಪತ್ನಿ: ನಾವು ಅಶೋಕ ಹೋಟೆಲ್‌ನಿಂದ ಕದ್ದು ತಂದ ಸ್ಟೀಲ್ ಗ್ಲಾಸುಗಳನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದಿದ್ದಾನೆ.

*

ಬಟ್ಟೆ ಅಂಗಡಿಯೊಂದರ ಮುಂದಿದ್ದ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು:

"ನಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ೧೫ ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ 'ಮಹಿಳಾ ಗ್ರಾಹಕ'ರಿಗೆ ಶೇ. ೨೫ ರಷ್ಟು ಕಮೀಶನ್ ನೀಡಲಾಗುವುದು."

*

"ನನ್ನ ಚಿತ್ರ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆನಿಸಿತು?" ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕ ಕೇಳಿದ.

"ಎಂಥಾ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸಿದ್ದೀ. ಸೆನ್ಸಾರ್ ಕತ್ತರಿಗೆ ಒಳಗಾಗೋ ಒಂದು ದೃಶ್ಯಾನೂ ಅದರಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ" ಎಂದ ಸೆನ್ಸಾರ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸದಸ್ಯ.

*

"ಇಂದು ನಾವು 'ದಾರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆಡೋಣ" ಎಂದ ಕಿಟ್ಟು.

"ಏಕೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ಆತನ ಮಿತ್ರರು.

"ನಮ್ಮಪ್ಪ ಈ ದಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ, ಅದಕ್ಕೆ" ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದ ಕಿಟ್ಟು.

*

ಜೈಲರನು ಕೈದಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೇಳಿದ:

"ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾರೂ ನಿನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯೊಲ್ಲವೇ?"

"ಅವರೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಜೈಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಸಾರ್" ಎಂದನಾ ಕೈದಿ.

*

"ಹೆಂಗಸರ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ?" ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಆತ ಹೇಳಿದಾಗ..

ಈತ ತಟ್ಟನೆ ನುಡಿದ: "ದಂತ ವೈದ್ಯರಿಂದ."

*

ಕಿರಾಣಿ ವರ್ತಕನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಒಂದು ಕಿಲೋ ತುಪ್ಪ ತರಿಸಿದ.

ತುಪ್ಪ ಕಿಲೋಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡ ವರ್ತಕ ತುಪ್ಪ ಮಾರುವ ಹೆಂಗಸಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, "ತುಪ್ಪ ಕಿಲೋಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆಯಲ್ಲ, ಯಾಕೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ನನ್ನ ಬಳಿ ಕಿಲೋ ಕಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತಂದ ಕಿಲೋ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದಲೆ ತುಪ್ಪ ತೂಗಿ ಕಳಿಸಿದೆ" ಎಂದು ಆಕೆ ನುಡಿದಾಗ ಕಿರಾಣಿ ವರ್ತಕ ಮರುನುಡಿಯದೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

*

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನ ತುಂಟಾಟಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಆತನನ್ನು

ಕುರಿತು, "ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದರು.

"ಹಾಗಾದರೆ ಐದು ರೂ. ಕೊಡಿ ಸಾರ್" ಎಂದನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೆರಳಿ "ಏಕೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

"ನನ್ನ ತಂದೆ ಡಾಕ್ಟರು. ಫೀಜಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಬರೋಲ್ಲ ಸಾರ್" ಎಂದನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.

*

ಓರ್ವ ಮಹಿಳೆ ಪತ್ರಿಕಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಳೆದುಹೋದ ತನ್ನ ಬಿಳಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ೧೦೦ ರೂ. ಬಹುಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವದೆಂಬ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಮರುದಿನ ಆಕೆಯ ಜಾಹೀರಾತು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿರಲಿ, ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಆ ಮಹಿಳೆ ಪತ್ರಿಕಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಸಿಪಾಯಿ ಹೇಳಿದ:

"ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗದವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಿಳಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ."

*

"ಸಾರ್ ನಾನು 'ವೀರಯೋಧ'ನೊಬ್ಬನ ಮಗ. ನನ್ನನ್ನು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಭರತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ದ್ವಿತೀಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆ ಶತ್ರುವಿನ ಕಾಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದ" ಎಂದು ನುಡಿದ ವೀರಯೋಧನ ಮಗ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ.

"ಕಾಲನ್ನೇಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ? ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?" ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಕೇಳಿದ.

"ತಲೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಸಾರ್" ಎಂದನಾ ವೀರಯೋಧನ ಮಗ.

*

ರಮೇಶ: ನಮ್ಮ ಗಣಿತ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಕಣೋ.

ಗಿರೀಶ: ಹಾಗೋ! ಅದ್ಹೇಗೆ?

ರಮೇಶ: ಅವರ ಕ್ಲಾಸಿದ್ದಾಗ ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

*

ಗಾಯಕ: ನನ್ನ ಹಾಡು ಹೇಗಿತ್ತು?

ಶ್ರೋತೃ: ನೀವು ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ಗಾಯಕ: ಏಕೆ?

ಶ್ರೋತೃ: ಆಗ ರೇಡಿಯೋವನ್ನು ಬಂದು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು.

*

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ: ಮಾಡದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದೇ ಸಾರ್?

ಶಿಕ್ಷಕ: ಶಿಕ್ಷಿಸಬಾರದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ: ನಾನು ಈ ದಿನ ಹೋಮ್-ವರ್ಕ್ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಸಾರ್.

*

ಮಂತ್ರಿ: ನೀವಿನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ರಚಿಸಲು ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ದಲಿತರು: ಸ್ವಾಮಿ, ನಮಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬದುಕಲು ರೊಟ್ಟಿ, ಬಟ್ಟೆ, ಹಟ್ಟಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

*

ನಾಟಕ ಥಿಯೇಟರಿನ ಎದುರಿನ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು:

"ಜನಾಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ಇನ್ನೆರಡೇ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳುಂಟು."

ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿ ಹಿರಿದು, ಕೆಂಡದ ರಾಶಿಯನ್ನು ನೀರೊಲೆಗೆ ಈಚೆಗೆ ಬಾಚಿ, ಅದನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಮಟ್ಟ ಮಾಡಿ ಆ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ತುಂಬಿದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಟ್ಟಲನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಕೊತ ಕೊತ ಕುದಿಯೊ ಎಣ್ಣೇಲಿ ಅಯ್ಯನ ಮೊಕ ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲಾಡಿ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂಗೆ ಮೂಡಿತು. ಸ್ವಾಮಸ್ವಾಮಾರ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಗೆಲ್ಲ ಅಯ್ಯ ಎಣ್ಣೆ ಒತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಮೀಣಕ್ಕೆ ಕುಂತುಕೊ ಬೇಕು. ಅಯ್ಯನ ಮೀಣ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ತುಟಿ ಮ್ಯಾಗಿನ ಪೊದೆ ಮೀಸೆ, ಎದೆ ಮ್ಯಾಗಿನ ಕೂದಲ ಜೊಂತೆ ಹಣ್ಣು ಮೆಟ್ಟಿ ನರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೆನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸದೆ ಅಯ್ಯ ನಡೀತಿದ್ದ ರೀತಿ ನೋಡಿ, ಅವನ ದೃಢ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಸ್ವಾಮಾರ ತಪ್ಪದೆ ಅವನು ಮಾಡ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆ ಮೀಣವೇ ಕಾರಣ ಅಂತ ಜನ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಒತ್ತೋದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈ ಬಿದ್ದೇ ಹೋಯ್ತಿತ್ತು. ನೀನು ಹಸ್ತ ಕೊಟ್ಟು ತಿಕ್ಕಿದರೆ ನನ್ನ ಮೈ ಕೈ ನೋವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಯ್ತದೆ. ಹೀಗಂದು ಮೊಕ ತಿರುಗಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ [illegible]

ಚದುರಂಗ

[illegible] ನ ತುದಿಯಿಂದ ಅದುಮಿದಳು. ನಂಗೂ ತಿಕ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಸುರುಜುಗಲ್ಲಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಸ್ತ ಉಜ್ಜಿದಂಗಾಗೋದು. ನೀನಂತು

ಗಣ ಗಣ ಕಾದಿರಬೇಕು. ಆ ಕುದಿಯೋ ನೀರನ್ನ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಳದಪ್ಪಲೇಲಿ ಮೊಗೆ ಮೊಗೆದು ಭುಜ, ತೊಡೆ, ತಲೆ ಮ್ಯಾಲೆಲ್ಲ ದಪ್ಪಡಿ ದುಪ್ಪಡಿ ಸುರಿಯೋವಾಗ ಅವಳ ಅಂಗೈ ಮುಂಗೈ ಪೂರ್ತ ಹೊಪ್ಪಳೆ, ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಏಳ ಬೇಕಾದರೆ ಅಯ್ಯನ ಮಯ್ಯಿ ಹಬೆ ಆಡಬೇಕು. ಟುವಲ್ನಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿ ಮಲಗಿದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಿಕೆ ಕಂಬಳಿ ಹೊದಿಕೆನಾಕಾದರೂ ಆಗಲೇಬೇಕು. ತಾನು ಅರ್ಧ ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಒತ್ಕೊಂಡು ತಬ್ಕೊಂಡು ಕುಂತಿರಬೇಕು. ಎದ್ದಾಗ ಹಾಸಿಗೆ, ದುಪಟಿ ಪೂರ್ತ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆ. ಹೊರಗೆ ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದುಗಡೆ [illegible] ಹರವಿದ ಹರಳು ಕಾಯಿಗಳು ಪಟ್ ಪಟ್ ಪಟ್ ಸಿಡಿದ ಸದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿತು. ಎಣ್ಣೆಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೆಂಡದಿಂದ ಇಳುಕಿ ಮೇಲೆದ್ದಾಗಲೂ ಅಯ್ಯನ ನೆಪ್ಪೇ ಅವಳೊಳಗೆ ಜಗ್ಗಾಡಿ ನಡುಮನೆಯ ತೊಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಸೆಬ್ಬೆಯನ್ನೆಳೆದು ಹೊರ ನಡೆದಳು.

ಹರಳು ಕಾಯಿಗಳ ಮುಂದೆ ಕುಕ್ಕರಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಂತು ಅಡಿಕೆ ಸೆಬ್ಬೇಲಿ ಬಡೀತ ಇದ್ದಂಗೆ ಹರಳು ಕಾಯಿಗಳ ಮುಸುಕು ಬಿಚ್ಚಿಕೊತ್ತ ಇತ್ತು. ಅಪ್ಪ ಬದುಕಿರೊವರೆಗೆ "ಎದೆಗುಂಟ ಬೆಳೆದು ನಿಂತವಳೆ ಮಗಳು. ಇನ್ನೂ ಲಗ್ನ ಮಾಡಕ್ಕಿಲ್ಲವ?" ಅಂತಿದ್ನು. "ಮಾಡಾನ ಮಾಡಾನ ಸರ್ಯಾದ ವರ ಬರಲಿ" ಅಂತ ಮಾತು ಹಾರಿಸ್ತ ಇದ್ದ ಅಯ್ಯ. ಅಪ್ಪನ ತಮ್ಮನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾವ್ಯಾವು ಯಾವ್ಯೋ ವರಗಳು ಬಂದುವು. ಒಂದನ್ನೂ ಅಯ್ಯ ಹಾಯಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ?... ಅಯ್ಯ ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾಗೆ ಅವ್ನೆ! ಈಗಲೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಯಾರಾರು ಬ್ಯಾಡ ಅಂದಾರಾ?... ಊಹೂಂ. ಅದು ಸಾಧ್ಯ ಆಗಕ್ಕಿಲ್ಲವಂತೆ. ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅಯ್ಯನ ಮಾನ ಮುಕ್ಕಾಯ್ತಂದಂತೆ. ಯಾರಾದರೂ ಆ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟಗಲ ಕಣ್ಣು ಮರಳಿಸಿ "ಯಾವ ಸೀಮೆ ಮಾತಾಡ್ತೀರಯ್ಯ?" ಅಂತ ದನಿ ದಪ್ಪ ಮಾಡಿದರೆ ತೀರಿತು, ಹೇಳಿದೋರೆಲ್ಲ ಗಪ್‌ಚುಪ್ ಅಯ್ಯನವರು. ನಂಗೂ ಅಯ್ಯನೆ ಕಂಡರೆ ಭಯವೆ— ಮೀಣ ಮಾಡಿಸೊ ಒಂದು ಟೇಂ ಬುಟ್ಟು! ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವನು ತುಟಿ ಪಿಟಕ್ ಅನ್ನದೆ ಮೊಗಮ್ಮಾಗಿ ಬೀಡಿ ಸೇದುತಾ ಎದಿರು ಗೋಡೇನೇ ನೋಡ್ತಾ ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಆ್ಞ ಅನ್ನದೇನೆ ಊ್ಞ ಅನ್ನದೇನೆ ಕುಂತಾಗ ಇವುನು ದಿಟವಾಗು ನನ್ನ ಅಯ್ಯನ? ಅಂತ ಸಂಸಯ ಬಂದದ್ದುಂಟು. ಅವಳೂ ಅವನ ಚರ್ಯೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ಲು. ತನಗೇನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ ಅಯ್ಯ ಚೆಂದ ಚೆಂದಾಗಿ ಮಾತಾಡೋ ಅರಗಿಣಿ. ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ, ನಾಲಗೇನೆ ಆಡದೆ ಇರೊ ಮೂಗ–ರುಸಿ!

ಎದ್ದೋಗಿ ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮರದ ಮಣೆ ತಂದು ಬಡಿದ ಹರಳು ಕಾಯಿಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಎರಡು ಕೈಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ದೇಹದ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಿದಳು. ಹರಳು ಕಾಯಿಗಳ ಮುಸುಕು ಕಳಕೋತ ಕಳಕೋತ ಅವಳ ಒಳಗೂನು ಏನೇನೋ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಹೋಯ್ತು. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬಂತು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಬಲು ಖುಷಾಮತ್ತು. ಹೊತ್ತು ರವರವ ಅಂತಿದ್ದ ಹಂಗೇನೆ ದನ ಕರ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆರೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡೋಗಿ, ಚಾರು ಪಾರಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ತಣ ತಣ ಅನ್ನಿಸಿ, ಹೊಡಕೊಂಡು ಬಂದು ಮೇವು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೇಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ್ತಿದ್ದ. ಸ್ವಾಮಿ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ವಸಿ ದೂರ ಜಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಣ್ಣೆಲ್ಲೊ ಹಾಲಿನಲ್ಲೊ ಕಲಸಿ ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ನೀಲಿ ಇಂಥ ತರಾವರಿ ಬಣ್ಣಗಳ ಕೊಂಬಿಗೆ ಗೊರಸಿಗೆ ಬಳೀತಿದ್ದ. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬ್ಯಾಗಡೆ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಗೋಂದು ಹಚ್ಚಿ, ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಸಿ, ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡ್ತಿದ್ದ. ಕೊಂಬಿನ ತುದಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗುನ್ನಂಪಟ್ಟಿ ಅಲಂಕಾರ ಬೇರೆ. ಆ ಗೋವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚೋದು ಕೊಂಬ ಹಣೆ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಣಗಿಲೆ, ಕೆಕ್ಕೆ, ಚೆಂಡು ಹೂವುಗಳ ಮಾಲೆ ಹಾಕೋದು, ಆರತಿ ಮಾಡಿ ರತ ನೀರ ಆ ಗೋವುಗಳ ಪಾದಕ್ಕೆ ಭುಜಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚೋದು, ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಧೂಪ ಹಾಕೋದು,

ತನ್ನ ಕೆಲಸ. ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೇಯಿಸಿದ ಕಿಚಡಿ ಅನ್ನ ಪಾಯಸ ಎರಡನೂವೆ ಮಿಲಾಯಿಸಿ ಉಂಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಅವೆಲ್ಲಕೂ ತಿನ್ನಿಸ್ತಾ ಇದ್ದ. ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣ ಅಯ್ಯ ತಿನ್ನಿಸ್ತಾ ಇದ್ದ. ಸಂಜೆ ದನೀಗೆ ಕಿಚ್ಚಾಯಿಸೋದು ಆಗ ಅಯ್ಯ ಬ್ಯಾರೆ ಮನುಸನೆ ಆಯ್ತಿದ್ದ. ನಿಂತ ತಾವು ನಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡಿ, ಗೋವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಸೆಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಕಡೀಕೆ ತಿರುಗಿ, "ಸುಂಗಾರ ಸರೋಯ್ತು?" ಅಂತ ನೂರು ಸಲ ಕೇಳಬೇಕು. ಅದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಗಳೂವೆ ವಡವೆ ವಸ್ತು ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಸುಂಗಾರವಾಗಿ ಇರಲಿ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಯ್ಯನಿಗೆ? ಅವನ ದನಗಳ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾರು ನೋಡಿ ಸಂತೋಸಪಡಬೇಕು. ಅದೆ ತನ್ನ ಮಗಳ್ನ ಮಾತ್ರ ಯಾರಾರು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಕೆಂಡಾನೆ ಉದುರಬೇಕು? ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಓಣೇಲಿ ಎಳ್ಳು ಕಡ್ಡಿ, ನೆಲ್ಲು ಹುಲ್ಲಿನ ಕಂತೆಗಳ ಅಡ್ಡಡ್ಡಾಗಿ ಹರಡಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಸೊಂಟದೆತ್ತರ ಉರಿ ಎದ್ದು, ಉಳಿದ ಗೋವುಗಳು ಬೆದರಿ ಓಮ್ಮೆಟ್ಟಿದಾಗ ಅಯ್ಯನ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಜೋಡಿನೇ ಮೊದಲು ಜ್ವಾಲೆ ಹಾರಿದ್ದು. ಆ ಅಯ್ಯ ಹ್ಹಾ ಅಂದದ್ದು ಅಂದದ್ದೇ, ಹೋ ಅಂದದ್ದು ಅಂದದ್ದೇ, ಬೇಸ್ ಬೇಸ್ ಅಂದದ್ದು ಅಂದದ್ದೆ. ಒಟ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಅಂತ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಯ್ಯನ ಕುಸಿ ನೋಡಬೇಕು.

ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಅಂದ ಕೂಡಲೆ ತಾನು ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಸದೋಳು ಆಗಿದ್ದಾಗ ಬಂದ ಸಂಕ್ರಾಂತೀದೆ ನೆಪ್ಪು. ಗೋವುಗಳ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ. ಗೊಂತಿನಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಾಕ್ತ ಇದ್ದೆ ಒಂದು ಹೋರಿಗರ ದಕ್ಕದೆ ತುಂಟಾಟ ಆಡ್ತ ಇತ್ತು. ಕಾಚಿ ಕಡ್ಡೀಲಿ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿದು ಒಕ್ಕಡೆ ತಿರುಗಿದೆ. ಅದ್ಯಾವ ಮಾಯದಲ್ಲೊ ಕಾಣೆ ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಬಂದು ಕುಂಡಿ ಕೆಳಗೆ ಗುದ್ದಿ ಬಿಡ್ತು." "ಅವ್ವಣ್ಣೆ" ಅಂತ ಕಿರುಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದೆ. ಅಡಿಗೆ ಕ್ವಾಣೇಲಿ ಮೊಸರು ಕಡೀತ ಇದ್ದ ಅವ್ವ. "ಏನಾಯ್ತವ್ವ?" ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಓಡಿಬಂದು ಕರೀಗೆ ನಾಕು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಾಕಿ ನನ್ನ ತಾವಿಗೆ ಬರೊ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಳ್ತಾ ಇದ್ದೆ... ಮುಂಡಿ ತರದೋಗಿ ರಕ್ತ ಸೋರಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೆ ಒಂದಿಸ್ಟು ಮಣ್ಣು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು ಹಂಟೇನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ಅಂಗೈನಲ್ಲಿ ಒದರಾಡಿ, ಉರುಬಿ, ಕಡೀಕೆ ಉಳಕೊಂಡ ಕುಂಕುಮದಂತ ಹುಡಿ ಮಣ್ಣ ಮುಂಡಿಗಾಯಕ್ಕೆ ಮೆತ್ತಿ, "ಹೋರಿಗರು ಹತ್ತರ ಉಸಾಗಿರಬೇಕು ಕಣವ್ವ, ಯಾವ ಟೇಂನಲ್ಲಿ ಅದಕೆ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಗುದ್ದಕ್ಕ ಬತ್ತದೋ ಹೇಳಕ್ಕೆ ಬರಕ್ಕಿಲ್ಲ" ಕೆನ್ನೆ ಮುದ್ದಿಸಿ "ಅಬ್ಬಾ ನ ಕಂದ" ಅಂದು ಬಿಕ್ಕೊಂಡ್ಲು. ನಾನು ಕಣ್ಣೀರೊತ್ತಿಕೊಂಡು, ಎಣ್ಣೆಸೀಟಿ. ಕುಂಟುತಾ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಳೀಕೆ ಕಾಲಿಡ್ತಿದ್ದಂಗೆ ಎರಡು ತೊಡೆ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಲ ಮುಲ ಅಂದಂಗಾಗಿ ಚೆಲ್ಲನೆ ಏನೊ ಸುರಿದು ತೊಡೆಯೆಲ್ಲ ತಣ್ಣಗಾದ ಗಾಂದಗಾಯ್ತು. ಬೆಚ್ಚಿ, ಹೋರಿಗರು ಗುದ್ದಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗಡೇನು ಗಾಯ ಆಗಿರಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡು ಗೋಡೆ ಮರೆಗೋಗಿ ಲಂಗ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಎಣಿಸಿದ್ದು ದಿಟ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ಎರಡು ತೊಡೆ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಯ ಆದಂಗಾಗಿ ರಕ್ತ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಾಗಿ ಸುರೀತಿತ್ತು. ಕೈಕಾಲೆಲ್ಲ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಕುಕ್ಕನೆ ಕುಂತು "ಅವ್ವಣೆ, ಕೆಟ್ಟೆ" ಅಂತ ಬಾಯಿ ಬುಡಕೊಂಡು ಚೀರಿದೆ. "ಯಾಕವ್ವ, ಮತ್ತೇನವ್ವ ಆಯ್ತು? ಅಂತ ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದ್ಲು ಅವ್ವ. ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಉಪ್ಪನೊ ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿನೊ ಈಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಊರೊಳಗಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸೂ ಇದ್ಲು. ಅವ್ವ ನನ್ನ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಸಂತರಿಸ್ತ ಎದಿರಿಕೊಬ್ಯಾಡ, ಏನೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಜಿನ, ಮುಂಡಿಗಾಯ ಮಾದೋಯ್ತದೆ,"ಅಂದ್ಲು. ಊರೊಳಗಿನ ಹೆಂಗಸು, "ಅದಕ್ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಪರಿ ಪಾಟ್ಲು ಮಾಡಾದು ಈ ಹೆಣ್ಣು. ತಾಳು ವಸಿ ದತ್ತೂರಿ ಕೊನೆ ಮುರಿಕೊಂಬುಂದು ಅದರ ಹಾಲು ಸವರುತೀನಿ ಲಾಜಾದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಯಾಗೋಯ್ತದೆ" ಅಂದು ದತ್ತೂರಿ ಗಿಡ ಹುಡುಕ್ಕೊಂಡು ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಹೋದ್ಲು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ದುಕ್ಕಡಿಸಿ ದುಕ್ಕಡಿಸಿ ಅಳ್ತಾ "ಮುಂಡಿ ಗಾಯದ್ದಲ್ಲ ಕಣವ್ವ..." ಅಂತ ರಾಗ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದೆ. ಅವ್ವ"ಮಂತೆ?'

ಅಂತ ಪುಟ್ಟೆ ತೆರೆದು ತೊಡೆ ಒಳಗಡೆ ಗಾಯು ಆಗಿ ರಕ್ತ ಸೋರ್ತಾ ಅವೆ..." ಅಂದೆ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅವ್ವನ ಮೊಕ ಕಂಗೆಟ್ಟಿತು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಾನ ಅಂತ ಲಂಗ ಎತ್ತಿದ್ಲು. ನಾನು ಅವಳ ಮೊಕಾನೆ ಹೆದರಿ ಹೆದರಿ ನೋಡ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ತೊಡೆ ರಕ್ತ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವಳ ಮೊಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾಬರಿಯೆಲ್ಲ ಹೊಂಟೋಗಿ ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು "ಅದು ಗಾಯದ ರಕ್ತ ಅಲ್ಲ ಕಣೆ. ನೀನು ಮೈ ನೆರೆದಿದ್ದೀ. ಅದರದು ರಕ್ತ" ಅಂದು ಕೆನ್ನೆ ಹಿಂಡಿದ್ಲು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದತ್ತೂರಿ ಕೊನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬಂದು "ಎಲ್ಲವ್ವ ಲಂಗ ಎತ್ತವ್ವ, ಮಂಡಿಗೆ ಈ ಹಾಲು ಸವರ್ತೀನಿ" ಅಂತಿದ್ದ ಹಂಗೆ ಅವ್ವ ಅವಳ ಕಿವೀಲಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದ್ಲು. ಆ ಹೆಂಗಸು ಬಾಯಿ ಅಸ್ಟಗಲ ತಕ್ಕೊಂಡು "ಹೌದಾ...?" ಅಂತ ಒಗ್ಗೋಗಿ ನಟಿಗೆ ತೆಗೆದು ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರಾರು ಅತ್ತಾರೇನೆ, ಸಂತೋಸ ಪಡಬೇಕು," ಆ ಅಂದು ಅವ್ವನ ಕಡೀಕೆ ತಿರುಗಿ, "ಹೂ, ಇನ್ನು ನೆರೆದ ಮಗಳ ಗುಡ್ಸಿಗೆ ಕುಂದರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಲಡಿ ಮಾಡಿ" ಅಂದ್ಲು... ಹಂಗಾರೆ ಇದು ಗಾಯ ಅಲ್ಲ. ತಾನು [illegible] ಏದ್ಲು! ಮೈ ನೆರೆಯೋದು ಅಂದರೆ ಎರಡು ತೊಡೆ ಸಂದೀಲು ರಕ್ತ ಸುರಿಯೋದು ಅಂತ ಗೊತ್ತೆ ಇರನಿಲ್ಲ. ಅವ್ವ ಅದರು [illegible]ತ್ತೆ? ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾತಿ ಸೀಪಿ ಮೈ ನೆರೆದಿದ್ಲು. ಅವಳ್ನ ಹಂಗಂದರೇನೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಕುಟ್ಟಿ ಹೇಳಬ್ಯಾಡದಾ? ಸುಮ್ಮಕೆ ನಕ್ಕು ಬಿಡಾದ?

ಒಳಗಿನಿಂದ ಮೊರ ತಂದು ಮುಸುಕು ಕಳಚಿದ ಹರಳು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೇರಲು ಶುರುಮಾಡಿದಳು. ಪಟ್ಟಿ ಕೆಲಸ, ಹೊಲದ ಕೆಲಸ, ಹಂಗು ಹಿಂಗು ಏಳೆಂಟು ವರುಷ ಉರುಳಿ ಹೋಗಿತ್ತು. "ಸಣ್ಣಗೆ ಓತಿಕ್ಯಾತನ ಹಂಗಿದ್ದೋಳು ದುಂಡು ದುಂಡಗೆ ಕಡಿದು ತಿನ್ನೊ ಹಂಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲೆ?"–ಓಂಕಾರಮ್ಮ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತನ್ನೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಥೂ, ಹಾಳಾದೋಳು, ಸೀರೆ ಸೆರಗಿನಿಂದ ತಾನು ಕೆನ್ನೆ ಒರಿಸಿದ್ದು ಒರಿಸಿದ್ದೆ. "ಹೂ, ನಾ ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟರೆ ಎಂಜಲು. ಅದೇ ... [illegible] ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ?... ಕಣ್ಣ ಮಿಟುಕಿಸಿ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಓಂಕಾರಮ್ಮ. ಮಹಾತಾಯಿ ಓಂಕಾರಮ್ಮ! ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಈಚೆ ಪತನ ಆಗೋವಾಗಲೆ ಕಣ್ಣು ಕೂರ್ತ ನಗ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು.! ಅವಳು ಸುಮ್ಮಕೆ ಇದ್ದರೂವ ಕಣ್ಣು ನಗು ನಗ್ತ ಇರೋಹಂಗೆ ಕಾಣ್ತದೆ. ಬಲು ಕ್ಯಾತೆ ಕಣ್ಣು. ಆದರೆ ಅಯ್ಯ ಎದುರಿಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ನಗ ಅದ್ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಂಗರ ಮಾಯ ಆಗೋದೊ ನಾ ಬ್ಯಾರೆ ಕಾಣೆ. ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಯಾವಾಗಲಾರು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂಗೆ ಬರೋದುಂಟು. ಆ ವ್ಯಾಳ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯ ಇದ್ದರೆ ದೀವಿಗೆ ಕೆಡಿಸಿದಂಗೆ ಪಸಕ್ಕನೆ ನಗ ಅವಳ ಮೊಕದಿಂದ ಹೋಗಿ! ಓಂಕಾರಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಿನೋಳಲ್ಲ. ಧಾರವಾಡದ ಸೀಮೆಯೋಳು. ಅವಳು ಯಾವ ಜಾತಿಯೋಳೋ ಆ ಮಹಂಕಾಳಿ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಲದವ್ವನಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಅಗಲವಾದ ಹಣೆಗೆ ಮೂರ[illegible]ಟ್ಟನ್ನೂ ಒತ್ತಿ ಈಬೂತಿ ಕಟ್ಟು ಹಾಕೋ[illegible] ಕಂಡು ಲಿಂಗಾಯಿತರೋಳು ಅನ್ನೋ[illegible]ಉಂಟು; ಜಂಗಮರೋಳು ಅಂದೋರೂ ಉಂಟು; ಎಲ್ಲಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಬಸವಿ ಬಿಟ್ಟೋಳು ಅನ್ನೋರೂ ಉಂಟು. ನಾನು ಹುಟ್ಟೋಕೆ ಮುಂಚೆನೇ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದೋಳಂತೆ. ಅವಳ ಇಚಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡ್ತಾನೆ ಇರನಿಲ್ಲ. ಜಂಡಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆ "ಅವಳಾ?" ಅಂತ ನಕ್ಕು ಹೊಂಟೋಗೋರು. ನಮ್ಮವ್ವ ಮಾತ್ರ ಆ ಹಲ್ಲಂಡೆ ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯಾ?" ಅನ್ನೋಳು. ನಂಗೊಂದು ಅರ್ಥ ಆಯ್ತಾ ಇರನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳು ಮೊಕದಮ್ಯಾಲೆ ನಗ ಆಡಿಸ್ತ ಬಂದಾಗ, ಅವಳ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತು ಕೊಡಲಾ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು ಸಟೆಯಲ್ಲ. ಆಗಲೆ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸು. ಆದರೂ ಉದ್ದಾದ ತಲೆಕೂದಲ ಎಣೆಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಂದರೆ, ಅವಳ ತುರುಬು ನೋಡಕ್ಕೇ ಒಂದು ಚೆಂದ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಅವಳು ಬಂದರೆ ಅಜುಬಾಜುದೋರೆಲ್ಲ ಒಂದು ತರಾ ನೋಡೋರು. ಅವಳು ಹೋಗೋವರೆಗೂ ಅಯ್ಯ ಕಾರೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತವನ ಹಂಗೆ ಆಡೋನು!

ಕೇರಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ತಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆ ಹಾಕಿ ಅಂಗಳದ ಮೂಲೆಗಿದ್ದ ಒಲೆಗೆ

ಉರಿ ಹಾಕಲು ಹೋದಾಗ ಬೂದಿ ರಾಶಿ ಮೇಲೆ ಯಾರ ಅಡ್ಡಿ ಆಸ್ಪದ ಇಲ್ಲದೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಕರಿಯನನ್ನು ಹಚ ಹಚ ಅಂತ ತಿವಿದರೂ ಮಿಸು ಕಾಡದೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಚಂಡಿಮಾಡಿದಾಗ ಕೂಸಿ ನಂತೆ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊರ ಹಾಕಿದಳು. ಅದು ಪುನಾ ಒಂದು ಕಾಲು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸೌದೆ ಸೀಳುಗಳನ್ನು ಒಲೆಗೆ ತುರುಕಿ, ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ ಸುರಿದು ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ದಿಗ್ ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ಕರಿಯ ಬೆಚ್ಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ತನಗು ಒಳಗೆ 'ಹಂಸ' ಹಾರಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು. "ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಜಿನ ಹಿಂಗೆ ಒಂಟಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡೀಯೆ?" ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಒಬ್ಬರು ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಒಲೆ ಮೇಲೆ ಹಂಡೆ ಇಟ್ಟು ಹರಳು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಅದರೊಳಗೆ ಸುರಿದು ಬೇಯಿ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಪೊಕಾನ ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಸ್ತಾಗಿ ಉರಿ ಕಿತ್ತು ಕೊ[illegible]ಗೆ ಉಯುಬುತ್ತಲೆ ಇದ್ದಳು. ಹೊಗೆ [illegible] ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ [illegible]ಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ದೀಣ ಮಾಡಲು [illegible] ವಾಡ[illegible] ಎಣ್ಣೆ ಬಟ್ಟಲು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅಯ್ಯೋ ಇನ್ನೆಂತ ದೀಣ, ಆಗಲೇ ಯಾಪಾಟಿ ಟೇಂ ಆಗದೆ? ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿ, ಆರಿ ಹೋದ ಎಣ್ಣೆ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕ್ವಾಣೆ ಚಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪುನಾ ಬಂದು ಒಲೆ ಉರುಬಿದಳು. ಉರುಬಿದಾಗ ಹಿಂದಕೆ ಮುಂದಕೆ ಅಲುಗಾಡುತ್ತ ಇದ್ದ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆ ದದ್ದು ಏನೇನೋ ಕಂಡ ಹಾಗಾಯ್ತು. ಪ್ರತಿ ದೀವಳಿಗೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂಗೆ ಈ ಸಲದ ದೀವ ಳಿಗೇಲೂ ಅಕ್ಕ ಭಾವ ಬಂದರು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಎರಡು ಕೂಸುಗಳೂ ಬಂದಿದ್ವು ಒಂದಕ್ಕೆ ಐದು, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆ, ದೊಡ್ಡದು ಹೆಣ್ಣು, ಚಿಕ್ಕದು ಗಂಡು. ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಅವರ ಗಾಡಿ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ತಾನು ಹಟ್ಟಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಗೋಡೆ ಗೂಡಿನಲ್ಲೂ ಹಣತೆ ಹತ್ತಿಸ್ತ ಇದ್ದಳು. ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳೀತ ಇದ್ದಂಗೆ ಗಂಡು ಕೂಸು, "ತಿಕ್ಕಮ್ಮ...ತಿಕ್ಕಮ್ಮ" ತೊದಲ್ತ ಕವಕನೆ ಬಂದು ತಬ್ಬಿಕೊತ್ತು. ನಾನು ಅದ್ನ ತತ್ತುಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆ ಕಚ್ಚಿ ಮುದ್ದಾ[illegible]ಡಿದೆ ಬಾವ ಅಕ್ಕನ ಕಡೀಕೆ ತಿರುಕ್ಕೊಂಡು [illegible]ನಾಡೆ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ವೈಕಳು ಅಂದರೆ ಎಷ್ಟಾಸೆ?–ಬ್ಯಾಗ ಒಂದು ಗಂಡು ನೋಡಬೇಕು. ಅಂದು ನಾಚಿಸಿದ. ಬಾವ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂಗೆ. ನೆವದಲ್ಲಿ ಸವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸ್ತ ಇರಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕೋಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಜಡೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತುಯ್ಯೋದು, ತೊಡೆ ವ್ಯಾಲೆ ಕುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆ ಚಿವುಟೋದು, ಮುತ್ತು ಕೊಡೋದು. "ಮೊದಲೆ ನಿನ್ನ ನೋಡಿದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಬದಲು ನಿನ್ನನ್ನೆ ಮದ್ವೆ ಆಯ್ತಿದ್ದೆ" ಅನ್ನೋದು! ಈಗ ಅವಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡೋಳಾಗಿರೋದರಿಂದ ಅವಳ ಮಯ್ಯಿ ಮುಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆಗಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಮಾತ ನಲ್ಲಾರು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳಾನ ಅಂತ ಆಸೆ. ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಇದ್ದರೂವೆ ಹಂಗೆ ಹಿಂಗೆ ಲೊಟ್ಟೆ ಲೊಸಗು ಅಂತ ಬೆಂಟಿಕೊಂಡು ಬೆಂಟಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿಸ್ತಾನೆ ಇರಬೇಕು. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಇದೊಂದೂ ಸೇರ್ತಾನೆ ಇರನಿಲ್ಲ. "ಅವಳ ತಂಟೆ ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ? ಸುಮ್ಕಿರಿ"– ಅಂತ ಸಿಡುಕಿದ್ರೂವೆ ಬಾವ ಭಂಡ. ತೀಟೆ ಮಾಡ್ತಾನೆ ಇರೋನು. ಹಬ್ಬದೂಟ ಆದ ವ್ಯಾಲೆ ಎಲಡಿಕೆ ಜಗೀತ ಅಯ್ಯನ ಕುಟ್ಟೆ ತನ್ನ ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತಿದ್ದ. ಅಕ್ಕನೂ ತೊಟ್ಟಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರಕ್ಕೊಂಡು ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಎಲೆ ಮೊಡಿಸಿ ಕೊಡ್ತ ಮದ್ಯ ಮದ್ಯ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿನ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕ್ತಿದ್ಲು. ಮೊದ ಮೊದಲ್ಲು ಹ್ಞಾ ಹ್ಞೂ ಅರ್ದ ಮಾತು ಮುಕ್ಕಾಲು ಮಾತು ಆಡ್ತ ಇದ್ದ, ಅಯ್ಯ ಕಡೀಕೆ "ಈ [illegible] ನಂಗೊಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು [illegible] ತಂಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ [illegible] ನಂಗೆ [illegible] ಈ ಮಾತ ಹೋದ ಸಲಾನೆ ನಿಮಗೆ [illegible]" ಕಡ್ಡಿ ಕತ್ತರಿಸಿದಂಗೆ ಹೇಳಿದ. ಈ [illegible] ಅಯ್ಯನ ಮಾತು ನಂಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು. [illegible] ಬಾವನ ತಮ್ಮ ಸುದ್ದಾಂಗ [illegible] ಇಸ್ಪೀಟು ಹುಚ್ಚು. ಹಸಿ ದುಡ್ಡು ಕಳೆದಿದ್ದಾನವ್ನೆ– ಅಂತ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಒಂದು ಸರ್ತಿ ಕಾಣದೆ [illegible] ಅಂದದ್ದುಂಟು. ಆಗ ಒಂಟಿ ಮರದಂಗೆ ಬಾಳು[illegible] ಮಾಡೇನೆ ಹೊರತು ಅಂತೋನ [illegible] ಅಂದರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ [illegible] ಮನಸೂ ಕಲ್ಲಾಯ್ತು. ರಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲಾರ [illegible]

ಊಟ ಉಂಡು ಮನಕ್ಕೊಂಡರು. ಮಡಿಕೆ, ಸೊಟಗ ತೊಳೆದು, ಹಾಲಿನ ಗಡಿಗೆಗೆ ಹೆಪ್ಪಾಕಿ, ಅದ್ನ ನೆಲುವಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ತೂಗಾಕಿ, ತಾನೂ ಬಂದು ಉರುಳಿಕೊಂಡಿದ್ಲು. ಬ್ಯಾಗನೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಒಂದು ಹೊತ್ನಲ್ಲಿ ಮಯ್ಯಿಮ್ಯಾಲೆ ಬಾರ ಬಿದ್ದಂಗಾಯ್ತು. ಎದೆ ಹಿಸುಕಿದಂಗಾಯ್ತು. ಹೆದರಿ ಹೆಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೋದೆ. ಕಿರುಚಕ್ಕೆ ಬಾಯೆ ಬತ್ತ ಇಲ್ಲ! ಹಂಗು ಸಕುತಿ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಅಕ್ಕ ಅಕ್ಕ ಅಂತ ಕೂಗಿದ್ದು ಬಯುಕ್ಕೆ ಗಂಟಲಲ್ಲೆ ನೋಡ್ಕೋ ಅಂದಿರಬೇಕು. ದಡಕ್ಕನೆ ನನ್ನ ಮಯ್ಯಿ ಮ್ಯಾಗಿನ ಬಾರ ಇಳುಕಿದಂಗಾಗಿ ಯಾರೊ ಓಡೋದಂಗಾಯ್ತು. ನಾನೂ ಕಣ್ಣು ಬಿಚ್ಚಕ್ಕಾಗದೆ ಏಳಕ್ಕಾಗದೆ ಹಂಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ವಸಿ ಹೊತ್ನಲ್ಲೆ ಅಕ್ಕನೂ ಅವ್ವಣೆ–ಅವ್ವಣೆ ಅಂತ ಕೂಗಿದ್ಲು. ಬಾವ ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ, "ಯಾಕೆ, ಏನಾಯ್ತು?" ಅಂತ ಕೇಳಿದ. "ಯಾರೋ ಮಯ್ಯಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಂಗಾಯ್ತು." ಅಂತ ನಡ ನಡಗ್ತ ಅಂದ್ಲು. ಬಾವ ನಗ್ತ "ಒಳ್ಳೆ ಗೇಣಕಾತಿ, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಯ ಬೀಳೋದ?... ಅಲ್ನೋಡು, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತಾ ಅದಲ್ಲ ಕರಿ ಕೊತ್ತಿ–ಅದೆ ಇರಬೇಕು, ನಿನ್ನೆದೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದು ಕುಂತಿದ್ದು"ಅಂದ. "ಎಲ್ಲಿ, ಕೊತ್ತಿ ಕಾಣ್ತಾನೆ ಇಲ್ಲ!" ಅಂದ್ಲು. "ಅಲ್ನೋಡು ಸಮಾದಾನೆ ಅತ್ತ ಗೋಡೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಡೆದು ಅಡಿಗೆ ಕ್ವಾಣೆಗೆ ದಾಟುತಾ ಅದೆ" ಅಂತ ಬಾವ ಸಮಜಾಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ "ಇಲ್ಲ, ನಂಗೆ ಕಾಣ್ತಾನೆ ಇಲ್ಲ" ಅಕ್ಕ ಅಂತಾ ಇದ್ಲು. ನಿಂಗೊಳ್ಳೆ ಬ್ರಾಂತು ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು ಬರಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ? ನಿಂಗಷ್ಟು ಭಯ ಆದ್ರೆ ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಬತ್ತೀನಿ ತಾಳು" ಅಂದ ಭಾವ ಮಕ್ಕಳ್ನ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದ ಸದ್ದು. ಆಮ್ಯಾಕೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ, ಛೆ, ಥೂ– ನಾಚಿಗ್ಗೆಟ್ಟೋರು... ತಾನಿಲ್ಲೆ ಮಲಗಿದ್ರೂವೆ...ಸರಿ, ತನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಆಮ್ಯಾಕೆ ಅಕ್ಕನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಗೌರಕ್ಕನ ಹಟ್ಟಿ ಕರಿ ಕೊತ್ತಿನೆ ಅಂತ ಅದ್ಯಾವ ಖಾತ್ರಿ? ಕರಿ ಕೊತ್ತೀನೆ ಆಗಿದ್ರೆ, ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲ? ಅತ್ವಾ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾರ ಮೋಸ ಇದೆಯ? ಬಾವನ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾಕೊ ಅನುಮನಸು ಬಂತು. ಅವನು ನನ್ನ ತಾವಿಕೆ ಬಂದು ನಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದೆ ಅಂತ ಅಕ್ಕನ ಮ್ಯಾಕ್ಕೊ ಹೋಗಿ, ಕರಿ ಕೊತ್ತಿ ಅಂತ ನಾಟಕ ಮಾಡಿರಬೌದ?... ಹಂಗಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬಾವನ ಬಾರಕ್ಕೊ ಕೊತ್ತಿ ಬಾರಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರತಿತ್ತ?... ಅಕ್ಕನೆ ಇದ್ದಾಗ ಬಾವ ತನ್ನ ತಾವಕೆ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು ಅಂತೀನಿ? ಅವಳಿಗೆ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾಳು?... ನಂಗೆ ಒಂದೈದು ವರುಷ ದೊಡ್ಡೋಳೇನೋ... ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಮನಸು ಆಕಡಿಂದ ಈ ಕಡೀಕೆ, ಈ ಕಡಿಂದ ಆ ಕಡೀಕೆ ವಾಲಾಡಿ ವಾಲಾಡಿ ಬೆಳಗು ಮೂಡಿತು.

ಹರಳು ಬೀಜ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದು, ದದ್ದಾಗಿ, ಬಿರುಕು ಬಿರುಕಾದಾಗ. ಅದನ್ನು ನೀರು ಸಹಿತ ಮಡಕೆಗೆ ಸುರಿದು. ನೀರೆಲ್ಲ ಸೋರಿದ ಮೇಲೆ. ಚಾಪೆ ಹಾಸಿ. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹರಡಿ ಒಣಗ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ದೀವಳಿಗೆ ಕಳೆದು ಅಕ್ಕ ಬಾವ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾರು ಪುನಾ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಂತು ಆಡಿದ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ನಾಕು ದಿನ ಬಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಚೆಂದಾಗಿ ಒಣಗಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಒಳಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ನೀರು ತಕ್ಕಳಿಸಿಕೊಂಡು ತಕ್ಕಳಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ, ಮೊರದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ, ಆ ಹರಳು ಹುಡಿಯನ್ನು ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿ, ಮರುಳು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಪುನಾ ಬೇಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಳು. ಅದು ನೀರೊಳಗೇ ಬೆಂದು, ನೀರು ವಸಿ ವಸಿಯಾಗಿ ಸುಂಡುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಮಟ ಮಟ ಮಂಗಳವಾರ ಊರು ಬುಟ್ಟು ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ಅಂದರೂವೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ಗಿಡ್ಡಗಳ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಬತ್ತೀನಿ ಅಂತ, ಅಯ್ಯ ಆ ಕಾಡಳ್ಳಿಗ್ಗೆ ಹೋದ್ದು, ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಮಿತ್ತಾಯ್ತು. ಆ ಹಳ್ಳೀಲಿ ತೆಳ್ಳತೆಳ್ಳಗೆ ಪ್ಲೇಗ್ ಉಪದ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆ ಹಳ್ಳಿ ಜನ ಮುಚ್ಚಿ ಹೊಗಂ ಮಾಡಿದ್ರಿಂದ, ಹೊರಗಿನ ಜನ ಮೋಸ ಹೋದ್ರು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಯ್ಯನೂ ಒಬ್ಬ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬತ್ತಾನೆ, ಜೊರ ಹೊತ್ತು ಗೊಂಬಂದ. ಗಂಜಿ ಕಾಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಲು.ರಾತ್ರಿ ಪೂರಾ ಪ್ಲೇಗಿನ ಇಲಿ ಒದ್ದಾಡೊ ಹಂಗೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತಾಗಿ ಇತ್ತಿಂದತ್ತಾಗಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಇದ್ದ. ಅಂಗತ್ತ ಮನಕ್ಕೊಂಡರೂ ಆಗದು.

ಮೊಕಾಡೆ ಮಲಕ್ಕೊಂಡರೂ ಆಗದು' ಎದ್ದು ಕುಂತರೂ ಆಗದು. ಸಿಬ್ರಿ ಸಿಬ್ರಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಊರು ಎದ್ದೇಳ್ತಿಂಗೆ ಅದೇನೋ ಗಜ್ಜುಗದ ದಪ್ಪಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅಯ್ಯ ಎಡದ ಕಯ್ಯ ಎತ್ತಕ್ಕಾಗದೇನೆ ನರ ಳಾಡೋದು ಕಂಡು, ಕ್ವಾಟೆ, ಆಚೆಗಿದ್ದ ಪಂಡಿ ತರ ಕರಕೊಂಬಂದು ತೋರಿಸಿದೆ. ಕೆಂಪಗೆ ಗದ ಗದ ಅಂತಿದ್ದ ಗಂಟ ಪರೀಕ್ಸೆ ಮಾಡಿದ ಪಂಡಿತರು "ಇದು ಕಂಕುಳ ಕುರ ಅನ್ನೋ ಹಂಗೆ ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಗಿನ ಗಡ್ಡೆ ಅಂತಾನೆ ತೋರ್‍ತದೆ. ನಾಳೆವರೆಗೂ ಕಾದು ನೋಡೋಣ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಔಷಧ ತರ್ತೀನಿ, ತಾಳು" ಅಂದು ತಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದೆಂತದ್ದೊ ಬೇರು ತಂದು ಗಂಧದ ಕಲ್ಲು ಈಸುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ತೇದರು. "ಹುಂ, ತಕ್ಕೊಮ್ಮ. ಆಗಂಟಿಗೆ ಈ ಲೇಪ ಹಾಕು. ನಾಳೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕರಗಿದರೂ ಕರಗಬವುದು" ಅಂದರು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಲೇಪ ಹಾಕಿದೆ. ಮಾರನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗಂಟು ಇನ್ನೂ ವಸಿ ದಪ್ಪಾಗಿ ರಂಗು ರಂಗಾಗಿತ್ತು. ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಎಡದ ತೋಳೆತ್ತೋದು ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ ಆಯ್ತು. ಪಂಡಿತರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಇದು ಪ್ಲೇಗಿನ ಗಡ್ಡೇನೆ ಅಂತ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ದರು. ನಂಗೆ ಆಕಾಸ ಭೂಮಿ ಎರಡೂ ಒಂದಾ ದಂಗೆ ಆಯ್ತು. ಅಯ್ಯನ್ನ ಬೇಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಉಳಿಸಿ ಪಂಡಿತರೆ ಅಂತ ಗ್ವಾಗರೆದು ಅವರ ಕಾಲುಕಟ್ಟಿದೆ. "ಮರುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಉಳಿಸೋಕೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್ತೀನಿ" ಅಂತ ತಲೆ ಸವರಿ, ಅದ್ಯಾವುದೋ ಬ್ಯಾರೆ ಜಾತಿ ಬೇರ ತಕ್ಕೊಂಬಂದು ತೇಯಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಂತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸ್ತಿದ್ದೆ. ತೇಯ್ದು ತೇಯ್ದು ಪಂಡಿತರು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿ. "ಅಳಬೇಡ. ದೇವ ರಿದ್ದಾನೆ" ತಮ್ಮ ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರೊತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನಾಚಿಕೆ ಆಗಿ ಮೊಕ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಆದರೂವ ನನ್ನೊಳಗಡೆ ಎಲ್ಲೋ ವಸಿ ಸಮಾ ದಾನ ಆದಂಗಿತ್ತು. ಆ ಕೆಟ್ಟ ಹೊತ್ನಲ್ಲಿ ಪಂಡಿ ತರು ದ್ಯಾವರಂಗೆ ಕಂಡರು. ಗಂಧ ಗಟ್ಟಿ ಆಯ್ತಾ ಬಂತು. "ಹುಂ, ತಕ್ಕೊಂಡೋಗಿ

ಪಡೆಸ್ತ್ರಿ," ಅಂದರು. ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅಯ್ಯ ಲೇಪ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ವಲ್ಲ. ನಾ ಬಿಡುವಲ್ಲೆ. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಅವನ ಸಮಾ ಚಾರಾನೆ ಇಸ್ಟು. ಬೇಜವ ಹೋರಿ ಸೆಣಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದರೂವೆ ಪತೋಟಿ ಮಾಡಕ್ಕೆ ಸಕ್ತಿ ಇರೊ ಗಂಡು. ಹಂ[illegible]ನೆ--ನೆಗಡಿ, ಕೆಮ್ಮಲು, ತಲೆನೋವು, ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಪುಟ್ಟದಾಗಿ ವಸಿ ಯುತ್ವಾಸ ಆದರೂವೆ ಕೈಕಾಲು ಬುಟ್ಟು ಕುಂತು ಕೊಳೊ ಕೂಸು. ಗಂಟ ಮುಟ್ಟುಬೊಡವಲ್ಲ. ಬಾಯಿ ಬಡಿಯೋನು. ಪಂಡಿತರೆ ಬಂದು ನಿಂತು "ಹಾಕಿಸಿಕೊಳಪ್ಪ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳೋ ನೀನೆ ಹೀಗೆ ಆಡಿದರೆ ಹೇಗೆ?... ಸ್ವಲ್ಪ ಲೇಪ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ನೋಡು, ಹಾಯಾಗಿ ತಣ್ಣ ನಾಗುತ್ತೆ" ಅಂತ [illegible]ವಾಗಿ [illegible] ಮ್ಯಾಲೇನೆ ಅವನು ಲೇಪ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು.

[illegible] ದಿನಕ್ಕೆ [illegible] ಗಂಟು ಕೆಂಪಿ [illegible] [illegible]ವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಪಂಡಿತರೂ ಕೂಡ ಹಗಲು ಅನ್ನದೆ ರಾತ್ರಿ ಅನ್ನದೆ ದುಡಿ ದರು. ಆದರೂವೆ ಗಂಟು ಒಡೆಯೋದಾಗಲಿ ಇಮರೋದಾಗಲಿ ಇಂಕರ ಸುಳಿವೂ ಇಲ್ಲ. ಗಂಟು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಎಂಟನೆ ದಿನ ಪಂಡಿ ತರು ತರಾವರಿ ಬೇರುಗಳ ಒಂದು ಕಂತೇನೆ ಹೊತ್ತುಗೊಂಬಂದರು. ಲೇಪ ಆ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ಗಂಟೆಗೆ ಲೇಪ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಊರೆಲ್ಲ [illegible] [illegible] ಇವರ ಮನೆ ದೀಪ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಾದಂಗೆ ಇತ್ತು. ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಹೋದ [illegible] ಮನೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಳೆ [illegible] ಸುರು ಆಯ್ತು. ಪಂಡಿತರು ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಗಂಧ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕ ದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೆತುವಾಗಿ "ಅಯ್ಯ–ನಾನು ಕನಯ್ಯ [illegible]" ಅಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗ ಲಿಲ್ಲ. [illegible] ಸ್ವಲ್ಪ [illegible] [illegible]. [illegible] ಮಾಡಿದ್ದಂಗೆ [illegible]. [illegible] ಇದೆ. ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಈ ಕಡೆ ಗ್ಯಾನ [illegible] [illegible] ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ [illegible]. [illegible] ಕಡೇನೆ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ತೂಕಡಿಸ್ತಾ ಇದ್ದರು. "ಪಂಡಿತರೇ, ನೀವಿನ್ನು ನಿದ್ದೆ ಕೆಡೋದು ಬ್ಯಾಡ. ನಂಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ–ಯಾವ ಜೀವ ಯಾವಾಗ ತೇಲುಬೇಕು ಅಂತ. ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಗೋಗಿ" ಅಂತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಕಳಿಕೆ ಬಂತು. "ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ನಿನಗೂ ನಿದ್ದೆ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನೀನು ಮಲಗುಹೋಗ. ಕೂತುಕಡೆಯೇ ಹೇಗೋ ನಾನು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ನಿದ್ರೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದೀನಿ" ಅಂದ ಪಂಡಿತರು, ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತವಳನ್ನು ಒಂದು ತರಾ ನೋಡಿ "ಹೋಗವ್ವ" ಅಂತ ಮಾತನ್ನೆ ಮುದ್ದಿಸೋ ಹಾಗೆ ಅಂದರು. ಅವರು ನೋಡಿದ್ದು ಅಂದದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಯಾಕೋ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮಾನಾ ನಿಂತೇ ಅವಳು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ದಿನದಿಂದ ಅವರ ಬಾಯಿ ಆಡ್ತಿಲ ಮಾತೆಲ್ಲ ಮಗಳೆ– ಮಗಳೆ. ಕಣ್ಣು ಮಾಡ್ತಿದ್ದ ಚಾಷ್ಟ್ಯ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾರೆ–ಬ್ಯಾರೆ! "ಹೋಗವ್ವ, ಬೇಕಾದಾಗ ನಾನೆ ಬಂದು ಎಳಿಸ್ತೀನಿ" ಇನ್ನೂ ನುಣುಪಾಗಿ ಮಾತು ಸವರಿ ಅಂದರು. ನಾವು ಕ್ವಾಟಿ ಒಳಗಿರೊ ಜನವೇ ಒಂದು ತರಾ, ಅಂದು ಕೊತ್ತ ನಡುಮನೆ ಕತ್ತಲ ಅತ್ತಾಗಿ ಇತ್ತಾಗಿ ತಳ್ಳಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಾಪೇನೂ ದಿಂಬನೂ ತಡ ಕಾಡ್ತಿದಂಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೆಳಕು ಹರಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿ, ಚಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ, "ಅವ್ವಣೆ" ಅಂತ ಕೂಗಿದ್ದು ಹೊಸಲಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಪಂಡಿ ತರು "ಅಂಜಬೇಡ, ನಾನೆ" ಅಂದಾಗ ಅವರ ಮೂತಿ ಇನ್ನೂ ಅಗಲವಾಗಿ ಅವರ ಮೂಗು ಇನ್ನೂ ಚೂಪಾಗಿ ಹದ್ದಿನ ಹಾಗೆ ಕಂಡು, ಸ್ವಾಲೆ ಬಿಡ್ತಿತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ ಪಸಕ್ಕನೆ ಯಾರೊ ಒಳಗೆ ಬಂದಂಥ ಅನುಭವವಾಗಿ ಎದೆ ಡಬ್ ಡಬ್ ಡಬ್ ತಮಟೆ ಬಾರಿಸಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ಮಳೆ ತಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಂಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು. ಅದರ ಮುಂಬಿ ನಲ್ಲೆ ಅವರು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋದದ್ದು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಚಾಪೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ಅವರ ಸದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಗೋಳು ಹುಯ್ದಿದ್ದ ಅಯ್ಯನ ಕಾಯಿಲೆ

ಈಗ ಎಲ್ಲೊ ದೂರದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡ್ತ ಇತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿದ್ದೆ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ದಿನ ಯಾಕೊ ನಿದ್ದೆ ಪತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ತಟಕ್ಕನೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ತಟಕ್ಕನೆ ಮುಚ್ಚಿ, ಮತ್ತೆ ಬಿಚ್ಚಿದಾಗ ಹೊರಗೆ ತೊಟ್ಟಿಯ ಕಂಬದ ಸನಿಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದೀವಿಗೆ ನಂದಿ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿತು. ಅಂಗಳದ ಮಳೆಯ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿ ಕಲ್ಕಂಣಿಕೆ ಕಂಬಳಿಯೊಳಗೂ ನುಸಿದು ಸ್ಸ್ಸ್ ನಡುಗಿಸಿತು. ಕೈಕಾಲು ಕೊಕ್ಕರಿಸಿ ಮಲಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಕತ್ತಲೇಲಿ ಪುನಾ ಎದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಂಬಳಿ ತಕ್ಕೊಂಬಂದು ಹೊದಿಯೋಕೂ ಬೇಸರ.

ಯಾವಾಗಲೊ ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ನಿದ್ದೇಲಿ ಅವ್ವ ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದ ಕಥೆಯ ರಾಜಕುಮಾರಿ ತಾನೆ ಆದಂಗೆ ಕನಸು. ಪಟ್ಟೆ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ವಜ್ರದ ವಾಲೆ ಜುಮುಕಿ ಕೈ ತುಂಬ ಬಂಗಾರದ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟು ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡ್ತ ಇದ್ದಾಗ, ಅಪ್ಪು–ರಾಜಕೊಮಾರ ಬಿಳಿ ಕುದುರೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತು ಬಂದೇ ಬುಟ್ಟ! ರಾಜಕುಮಾರ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದ!... ತನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬತ್ತಾ ಅವನೆ... ಬಂದ!... ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ......" "ನಾನೆ ನಾನೆ ಹೆದರಿಕೊ ಬೇಡ." ಕುಪ್ಪಸದ ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಒಳಗಡೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತರು ನಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಬೆಚ್ಚಿ ಎಚ್ಚರವಾದರೂ ಯಾವುದೊ ಲೋಕ [illegible] ಅಂಗಳದ ನಾಕೂ ಮೂಲೆಯ ಸೂರುಗಳಿಂದ ಸುರಿಯೊ ದೊಡ್ಡೊಡ್ಡೊ ಮಳೆ ಸದ್ದು. "ಅಯ್ಯ..." ತೊದಲಿದಳು. "ನಾನೆ ಲೇಪ ಹಾಕಿ ಬಂದೆ. ಮಲಗಿ ಎಚ್ಚರವೆ ಇಲ್ಲ" ಪಂಡಿತರು ಅಂದಾಗ ಬೇರಿನ ವಾಸನೆಯ ಚುಂಗು ಮೊಕಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಚುಂಗು ಮಾಯವಾಗಿ, ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಕನಸಿನ ರಾಜಕುಮಾರಿಯೆ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅಮ್ಯಾಲೆಲ್ಲ ಕೀಲು ಕುದುರೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತೇ ಸವಾರಿ....

ಹಟ್ಟಿ ಮುಂದಿನ ಕದ ತೆಗೆದು ಪಂಡಿತರು ಹೊರ ಬೀಳುವ ಮ್ಯಾಳಕ್ಕೆ ಮಳೆಯು ರಭಸ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ ದಾರದ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗುಲಿಯಿಂದ ನಾಕು ಮಾರಿನ ಕತ್ತಲೆ ಆಚೆಗೆ ಅವರು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಯಾಕೊ ಕಿಸಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಳು. ಏಳೆಂಟು ದಿನದಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಇವತ್ತು ಯಾಕೊ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ಅವಳಿಗೆ ಅಯ್ಯನ ಕಂಕುಳ ಗಂಟು, ಪಂಡಿತರು ತೇಯ್ತಿದ್ದ ಗಂಧ, ತಾನು ಗಂಟಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಲೇಪ, ಎಲ್ಲ ಮರೆತುಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು. ಎಣ್ಣೆ ಮೀಣ ಮಾಡಿ ತಲೆ ಕೂದಲು ಒಣಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೆನ್ನು ಮ್ಯಾಲೆ ಹರಡಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಿಂತುಕೊತ್ತ ಇದ್ದಂಗೆ, ರಾತ್ರಿ ಅನ್ನೋದನ್ನೂ ಮರೆತು, ಜಗುಲಿ ಹಂತ ಇಳಿದು ಹೋಗಿ ಮಳೇಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಸಣ್ಣ ಎರಚಲು ಮೊಕದ ಮ್ಯಾಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದಾಗ ಕುಣಿದಾಡೊ ಹಾಗಾಗಿ, ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿ, ಮಳೆ ಹನಿ ಕುಡಿಯೊ ಆಟ ಆಡಿದ್ಲು.

ಹಟ್ಟಿ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಕರಿಯ ಮುಂಗಾಲಿಗೆ ತೊಡರಿ ಬೀಳೋ ಹಂಗಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆ ನಿಲ್ಲುತಾ ಬರ್ತಿದ್ದು ಅಯ್ಯನ ನರಳಾಟ ಈಗೀಗ ಕೇಳಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಕೊತ್ತು. ಗ್ನಾನ ಎಲ್ಲೊ ಹೋದೋನಂಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ತೋಳು ಹಿಗ್ಗಲಿಸಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಕಂಕುಳು ನೋಡಿದಳು. ಗಂಟಿನ ಮೇಲಿನ ಗಂಧ ಆರಿತ್ತು. ಅಯ್ಯನ ಮೊಕಾನೆ ಹಸಿ ಹೊತ್ತು ನೋಡ್ತಿದ್ದು "ನಮ್ಮ ಕೈಲೇನದೆ?" ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು "ಹೂಂ, ಗಂಧನಾರು ತೇಯು ಲೇಪ ಹಾಕಾನ" ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದಳು.

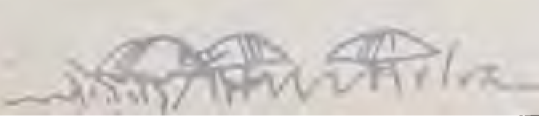
ಕೊಂಟು ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂವೆ, ಅವನ ಒಳಗಡೆ ಏನೇನೋ ಆಯ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಅವಳು ಬಂದು ಲೇಪ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಸುರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಂಗೆ, ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ತಾನೆ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿಕೊತ್ತ ಇದ್ದ. ತುಟಿ ಅಲುಗಾಡ್ತ ಇತ್ತು. ಮಾತು ಹೊರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಂಗೆ ಆಗೋದು ತುಟಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಪರದಾಡಿ ನಿಂತೋಗೋದು. ಸಾಯೊ ಹೊತ್ನಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಓದಿನ ನೆಪ್ಪೆಲ್ಲ

ಉಕ್ಕಿರಬೇಕು.... ಆ ಗಳಿಗೇಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವ್ವ ಅಂದಿದ್ದ ಮಾತು ನೆಪ್ಪಾಯ್ತು. ಆಗ ಅಯ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಾಯವಂತೆ. ನೆಲ ಗುದ್ದಿದರೆ ನೀರು ಚಿಮ್ಮೋಥು– ಹಂಗಿದ್ದನಂತೆ. ಹೆಂಡತಿ ರೋಗಿಸ್ಟೆ. "ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿಗಿಡ ಇಲ್ವ?–ಹಂಗಿದ್ದೆ–ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಂದಿಗೆ ಮನಗಿದ್ರೆ, ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಹಿಡೀತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನಾನು ರಿಪೇರಿ ಆಗಕ್ಕೆ" ಅಂದಿದ್ಲು ಅವ್ವ... ಅಯ್ಯ ನರಳಿದಂಗಾಯ್ತು... ಲಗ್ನ ಆಗೋವಾಗಲೆ ಇಂತಾ [illegible] ಗಂಡಿಗೆ ಈ ಪೀಚು ಹೆಣ್ಣಾ ? ಅಂತ ಜನ ಆಡಿಕೊಂಡ ರೂಪೆ, ತನ್ನ ಅಯ್ಯನ ಅಯ್ಯ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಬೇಗಿ ಅವ್ವನ್ನ ಕೊಸೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನಂತೆ... ಈ ಮಾತು ಅಯ್ಯನೆ ತನ್ನ ಕಿಟ್ಟೆ ಹೇಳಿದ್ದ... ಅಯ್ಯಾ ಯಾಕೊ ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಯಾಗಿ ನರಳಿದಂಗಾಯ್ತು...... "ಅಂತಾದರಾಗು, ತುಂತುಂಬಿಕೊಂಡಿರೊ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತು ಕೊಟ್ಯಲ್ಲ !" ಅಂತ ಅವಳಿಗೆ ಶಾಬಾಸುಗಿರಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ ಅಯ್ಯ ! ಅದರೊಂದಿಗೇಯ "ಹಾಸಿಗೆ ಸುಕ ನನ್ನ ಹಣೇಲಿ ಬರೀನಿಲ್ಲ, ಇದಿಯಮ್ಮ" ಅಂತ ಒದ್ದುಕೊತ್ತಿದ್ದನಂತೆ! ಇಂತ ವ್ಯಾಳ್ಯಾದಾಗ ಓಂಕಾರಿ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದು ನಮ್ಮೂರಿನೊಳಗೆ ಅಂಗಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದ್ಲಂತೆ. ಆ ಸೀಮೆ ಎಮ್ಮೆಗಳಂಗೆ ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾಗಿದ್ಲಂತೆ. ಅಂಗಡಿಗೆ ಬೀಡಿ ತಕ್ಕಳವ ಅಂತ ಅಯ್ಯ ಹೋದರೆ, ಸುಮ್ನ ಸುಮ್ಕೆ ನಗೋಳಂತೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಗಿರಾಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಂಟೋಗಿ ಅಂಗಡಿ ಕದ ಮುಚ್ಕೊಳ್ಳೊದರೊಳಗೊ ಅಯ್ಯ ನಿಂತಿದ್ದನಂತೆ. ಓಂಕಾರಮ್ಮ [illegible] ಮಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ [illegible] ನಗು ನಗ್ತಾ [illegible] ತಾನೂ ಅಯ್ಯನ್ನ ನೋಡಿದಳು. ಹೆಂಗಿದ್ದೋನು ಹೆಂಗಾಗಿ ಹೋಗವನೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊತ್ತು. ಆ ಪಂಡಿತರ ಔಸ್ದ ಗಂಟ ದಿನದಿಂದ ದಿಸಕ್ಕೆ ದಪ್ಪ ಮಾಡ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊರತು. ಈ ಗಂಟು ಮಾತ್ರ ಚಿಂಕರಾನು ಕರಗನೇ ಇಲ್ಲ... ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಸಂಕಟ ಬೆಂಕಿ ಕತ್ತಿಸಿದಂತೆ ಉರಿಯಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಕೊತ್ತು... ಅಯ್ಯ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸದೆ ನೋಡ್ತಾನೆ ಇದ್ದ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ನನ್ನ ಒಳಗಡೆ ಏನ್ನೊ ತಡಕಾಡೊ ಹಂಗಿತ್ತು. ತಾನು ಸತ್ತರೆ ಮಗಳ ಗತಿ? ಅಂತ ಯೋಚ್ನೆ ಇರಬೌದ ? ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ ತನ್ನ [illegible] ಅಂತ [illegible] ಈ [illegible] ಲಗ್ನ [illegible] ಪಟ್ಟೇಲೆ ಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ತನ್ನದೆ ತೆಪ್ಪು ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ತ ಇರಬೌದ?... ಅಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯೋದ ಕಂಡು, ಗಂಟಿಗೆ ಗಂಧ [illegible] ಒತ್ತಿದಳು. ಯಾಕೆ, ಏನು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ

ನೀರು ತುಳುಕಿ ಕೆನ್ನೀರು ತ್ರಾವ ಮೂಡಿತು. ಅಯ್ಯನ ಮೋರೇನೇ ನೋಡ್ತಿದ್ದಂಗೆ ಅಯ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಟ್ಟಿಗೆಲ್ಲ ತಾನೊಬ್ಬಳೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವ ನಡುಗಿತು....

ಸ್ವಾಮಿ ಮನಾರುದ್ದ ಬಂದರೂನೆ ಹಂದಿತರೂ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೆ ಗಂಧ ತೇಯಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದಳು. ಬಟ್ಟಲಿಗಿಟ್ಟು ಬೇವ ಹಾಕ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬಂದರು. ನಾಡಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿ, ಜ್ವರ ಕುದ್ದು ಹೋಗ್ತಾ ಇದೆ. ಅಂದರು. ಹಿಂದಿನ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಈ ದಿನ ಅಯ್ಯನ ಮೊಕ ಸೋರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಗಾಜಿನಂತಾಗಿ ಜೀವ ಹೋದಂಗಿತ್ತು. ಅವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯೋದರೊಳಗೆ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೂಡ ಇಳಿಯೋದು ಕಷ್ಟ ಆಯ್ತು. ಹೀಗಿದ್ರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಹಗಲು. ಇನ್ನೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದರೂ ಆ ಜೀವ ಕುಟುಕ್ ಕುಟುಕ್ ಅಂತಾ ಇತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗ್ತಿದ್ದಂಗೆ. ಇತ್ಲಾಗಿ ನಮ್ಮಯ್ಯನ ಹೊತ್ತ ಜೀವ ಹೊಂಟೋಗಿತ್ತು. ನಮಯ್ಯನಿಗೆ ಅಂಟಿದ ಪ್ಲೇಗು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆರು ಜನಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತರೂ ಊರಿಗೆ ಅದಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಕ್ಕ ಭಾವ ಬಂದರು. ನೆಂಟರು ಇಷ್ಟರು ಬಂದರು. ಕರ್ಮ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊಂಟರು. ಅಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಮಳೆಕಾಲ ನನ್ನ ತಾವೆ ಉಳಿದ್ಲು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ತಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟಾಗದೆ ಇದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದು ಅಕ್ಕ ಗಾಬರಿಯಾದ್ಲು. ನನ್ನನ್ನ ಮುಟ್ಟು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿದ್ಲು. ಹಟ್ಟಿ ಮುದ್ದಾದೆ ಕಳಿಯುಟ್ಟಿಯಲ್ಲ ಅಂತ ಪ್ರಲಾಪ ಮಾಡಿದ್ಲು. ಓಂಕಾರಮ್ಮ ಬಿಡದು ಔಷ್ದಿ ಕೊಡಿಸಿದ್ಲು. ಫಲ ಸಿಗ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾಕು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಮಾಡೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ಲು. ಸಫಲ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಬ್ಯಾರೆ ಹನ್ರೆಂದ ಹನ್ರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಗೀಗೆ ಕಾಯ್ಲೆ, ಬ್ಯಾಗ ಬಂದು ಬಿಡು. ಅಂತ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಹಾಕ್ಸಿದ್ದ ಇದ್ದ. ಊರನೋರಿಗೆ ಹೆಂಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ಹರಾಡಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕ ಅವಳ ಕೊರಳು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಕ "ನನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತೀಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಾಗದೆ. ಏನನ್ನ ಮಾಡಲಿ!... ಓಂಕಾರಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬುಟ್ಟು ಹೋಯ್ತೀನಿ... ಅವಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ತಾಳೆ. ಹೆಂಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಂಡ್ತ ಬರ್ತೀನಿ. ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ಏನ ಬೇಕಾದ್ರು ಅನ್ನಲಿ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಕಿಕೊಬ್ಯಾಡ" ಅಂದು ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೋಡಿ ಹರಿದಿತ್ತು. ಸುಮಾರಾ ಇರೊ ನಿದ್ದ. ಅದಿಗೆ ಪಕ್ಕೀಲ್ಲಿ ತಿರುಗ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ನಿರೆಲ್ಲ ಸುಂದರ ಬಳಿಕ. ಮಗ್ಗ ನೆನಕೊಂಡು ಅರಳಿನ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಹನ್ನೆ ತೇಲಿತು. ಮಧ್ಯ ತಪ್ಪಲ್ಲೇ ಉಳೀತು. ಆ ಮಗ್ಗೀನ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಸೆಕೊಂಡಳು. ಬಸಿದ ಮಗ್ಗೀನ ತಿರುಗ ಉರಿ ಮಾಡಿ ಬಲೆ ಹನ್ನೆ ಇಟ್ಟು ಮರೆಸಿದಳು. ಸ್ವಾಯಿಕ್ಕೆ ಹೊಕ ಮೈ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆವತಿತ್ತು. ಗಂಡಾದರೆ ನನ್ನ ಜೀವ ತೇದು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡ್ತೀನಿ ಅಂತ ಬಲೆ ಮುಂದೆ ಕುಂತು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡಾಗ, ಅದೇ ತಾನೆ ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಲ ಬಂದ ಓಂಕಾರಮ್ಮ "ಹೆಣ್ಣಾದರೇನಂತೆ ನಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು. ನಾ ಸಾಕೊತ್ತೀನಿ" ಅನ್ನೋದ?... ಸುಂದಿ, ಸುಂದಿ. ಮಗ್ಗ ಬಂದವಾಗ್ತಾ ಇತ್ತು. ಅದಿಕೆ ಪಕ್ಕೀಲಿ ಬೆಂದಾಗಿ ತಿರುವಿ. ಬಂದು ಮಗ್ಗ ಚೊಟ್ಟು ಹೆಂಕಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಬಿಂಕ ಬೀಸಿದಂಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ್ತು. ಸರಿಯಾದ ಹದ ಅಂದಳು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಂಕಾರಮ್ಮ ಕಾಲು ಸೆತ್ತದ್ದ ಕರಿಯನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಜಾರಿಸಿ. ಮಗ್ಗ ಪಾತ್ರೆ ಇಳಿಸಿ. ಹೂಗು ನೊರ ನೊರ ಅಂತಿದ್ದ ಹಂಗೇನೆ ಬಂದು ಗಡಿಗೆ ತುಂಬಿಟ್ಟಳು. ✡

ಉಸಿರಿನ ದುರ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿರಿ... ದಂತಕ್ಷಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿರಿ

ಪ್ರತಿ ಸಲ ಊಟ ಮಾಡಿದ [illegible] ಕೋಲ್ಗೇಟ್‌ನಿಂದ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿರಿ. ಅದು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ದಂತವೈದ್ಯರು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

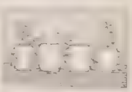
ಹಲ್ಲುಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಆಹಾರ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಾಣುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಉಸಿರಿನ ದುರ್ವಾಸನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ — ಅಮ[illegible] ಇವು [illegible] ದಂತಕ್ಷಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ನಂತರ ಕೂಡಲೇ ಕೋಲ್ಗೇಟ್ [illegible] ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶ್ವಾಸವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಲು, ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿಸಲು ಮತ್ತು ದಂತಕ್ಷಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎಂದು [illegible]

ಕೋಲ್ಗೇಟ್ [illegible] ಸೂತ್ರವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿ

ಉಸಿರಿನ ದುರ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದಂತಕ್ಷಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ರೋಗಾಣುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಹಲ್ಲುಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಆಹಾರ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

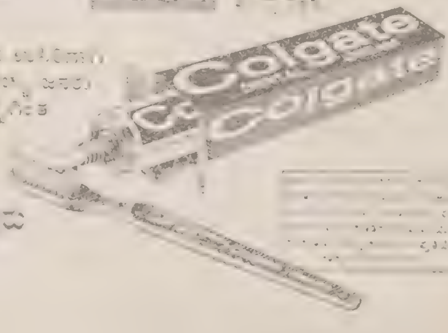

[illegible] ಹಲ್ಲುಗಳೆಡೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾನಿಕರವಾದ ಆಹಾರ ಕಣಗಳನ್ನೂ ರೋಗಾಣುಗಳನ್ನೂ ಹೊರಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

[illegible] ಬಿಳುಪಾದ [illegible] ಉಂಟುಮಾಡುವ [illegible] ದಂತಕ್ಷಯದ [illegible]

ಅಧಿಕ ರುಚಿಯಾದ, ದುರ್ವಾಸನೆ ರಹಿತವಾದ ಉಸಿರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಬೆಳ್ಳಗಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಟೂತ್‌ಪೇಸ್ಟಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೋಲ್ಗೇಟನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ದಂತವೈದ್ಯರು ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮತರ ದಂತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲರು

DC.G.64 KN

ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಭಾಂಡಾರ ಬೆಳೆಯಲಿ

ಶಬ್ದಭಾಂಡಾರವು ಹಣದ ಭಾಂಡಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಆಯಾ ಶಬ್ದದ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೊದಲು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆಮೇಲೆ ಇದರ ಬೆನ್ನಿನ ಪುಟ ನೋಡಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

೧. **ಕಟ್ಟಾಣಿ**
(ಅ) ಬಲವಾದ ಮೊಳೆ (ಆ) ಅಣೆಕಟ್ಟಿನಿಂದ ನೀರು ಬಿಡುವ ತೂಬು (ಇ) ಕಠೋರವಾದ ಅಪ್ಪಣೆ (ಈ) ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ

೨. **ಘಟಾನುಘಟಿ**
(ಅ) ಮಡಿಕೆ ಬಾರಿಸುವವ (ಆ) ಮೆಟ್ಟಿಲು ಸಾಲು (ಇ) ಮದುವೆಯ ದಲಾಲ (ಈ) ಬಹಳ ಸಮರ್ಥ

೩. **ಕ್ವಾಥ**
(ಅ) ಕಷಾಯ (ಆ) ಮುಂಗಾಣದಿರುವಿಕೆ (ಇ) ಮುಂದೆಲ್ಲಿ? (ಈ) ಚಿಲಖತ್ತು

೪. **ಖುಲಾಯಿಸು**
(ಅ) ಮುಗಿಸಿಬಿಡು (ಆ) ತೆರೆ (ಇ) ಕೇಡುಮಾಡು (ಈ) ಬೆಳಗಾಗು

೫. **ಖುಲ್ಲತನ**
(ಅ) ನಿರ್ವಂಚನೆ (ಆ) ಗುಟ್ಟುಬಿಡುವ ಸ್ವಭಾವ (ಇ) ಅಲ್ಪತನ (ಈ) ಅರಳುವಿಕೆ

೬. **ಕಾಟಿಕಾಯಿ**
(ಅ) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಾಯಿ (ಆ) ಪರೋಡೆ (ಇ) ಬಲ (ಈ) ಕಸುಗಾಯಿ

೭. **ಕುಮ್ಮಕ್ಕು**
(ಅ) ಬೆಂಬಲ (ಆ) ಹೊಲದ ಸಮೀಪದ ಗುಡ್ಡ (ಇ) ಬೆದರಿಕೆ (ಈ) ಜಡ್ಡು ಬಿದ್ದ ಕೆಮ್ಮು

೮. **ಗಂಡೂಷ**
(ಅ) ಮುಂಜಾವ (ಆ) ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುವುದು (ಇ) ತುರಿಕೆ (ಈ) ಸಾಲ ಮುಳುಗಿಸುವುದು

೯. **ಚಿರಾಗತ**
(ಅ) ಒಂದು ಕಹಿ ವನಸ್ಪತಿ (ಆ) ಸತ್ತು ಹೋದ (ಇ) ಹಳೆಯ (ಈ) ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂತರ ಬಂದ

೧೦. **ವೇಣಿ**
(ಅ) ಹೆಣೆದ ಜಡೆ (ಆ) ಕೊಳಲು (ಇ) ಪಿಟೀಲು (ಈ) ಬೋಳುಗುಡ್ಡ

೧೧. **ಬುಲಾವಣೆ**
(ಅ) ವಂಚನೆ (ಆ) ಕರೆ (ಇ) ದರ್ಪ (ಈ) ಮಾತುಕತೆ

೧೨. **ಜೆಟ್ಟಿ**
(ಅ) ಗುಡ್ಡ (ಆ) ಬಿರುಸು (ಇ) ಪ್ರೇಮ (ಈ) ಕೂಟ

‘ಶಬ್ದ ಭಾಂಡಾರ’ದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳು

೧. **ಕಟ್ಟಾಣಿ** (ಈ) ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು, ಉತ್ತಮ ಮುತ್ತುಗಳ ಸರ. ಉದಾ- ಅದೊಂದು ಕಟ್ಟಾಣಿ ಹುಡುಗಿ. [ದೇಶ್ಯ-ಕಟು = ಅತಿಯಾಗಿ, ಆಣಿ = ಮೇಲ್ತರದ್ದು].

೨. **ಘಟಾನುಘಟಿ** (ಈ) ಬಹಳ ಸಮರ್ಥ, ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಗಟ್ಟಿಗ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ. ಉದಾ- ಘಟಾನುಘಟಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲ ಅವನ ಮುಂದೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದರು. [ಪ್ರಾದೇಶಿಕ].

೩. **ಕ್ವಾಥ** (ಅ) ಕಷಾಯ, ಯಾವುದೊಂದು ಔಷಧ ವನಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಕುದಿ ಕುದಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಾಢೆ; ಪೀಢೆ, ಕಾಢ [ಸಂ. ಕ್ವಥ = ಕುದಿ].

೪. **ಖುಲಾಯಿಸು** (ಅ) ತೆರೆ, ವಿಕಾಸ ಹೊಂದು, ಅರಳು, ಉತ್ಕರ್ಷ ಹೊಂದು. ಉದಾ- ಅದೃಷ್ಟ ಖುಲಾಯಿಸಿತು. [ಹಿಂದಿ,ಮರಾಠಿ,ಖುಲ್ = ತೆರೆ,ಅರಳು].

೫. **ಖುಲ್ಲತನ** (ಇ) ಅಲ್ಪತನ, ಕ್ಷುದ್ರಬುದ್ಧಿ ನೀಚತನ. ಉದಾ- ಖುಲ್ಲತನ ಬೇಡಿನ್ನು [ಸಂ. ಕ್ಷುಲ್ಲ].

೬. **ಕಾಟಕಾಯಿ** (ಅ) ದರೋಡೆ, ಸುಲಿಗೆ ಕೊಳ್ಳೆ, ದಂಗೆ. [ಮರಾಠಿ].

೭. **ಕುಮ್ಮಕ್ಕು** (ಅ) ಬೆಂಬಲ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಒತ್ತಾಸೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಉದಾ- ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಇದೆ. [ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ, ಕುಮ್ಮಕ್].

೮. **ಗಂಡೂಷ** (ಅ) ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುವುದು, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬಾಯಿ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಉದಾ-ಗಂಡೂಷ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, [ಸಂಸ್ಕೃತ].

೯. **ಚಿರಾಗತ** (ಈ) ಬಹಳ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಬಂದ. ಉದಾ- ಚಿರಾಗತವಾದ ಸಂಪತ್ತು. [ಸಂ. ಚಿರ = ಬಹುಕಾಲ, ಆಗತ = ಬಂದ].

೧೦. **ವೇಣಿ** (ಅ) ಜಡೆ, ಹೆಣೆದುಕೊಂಡದ್ದು; ಹೆಳಲು; ಪಂಕ್ತಿ, ಸಾಲು; ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ. ಉದಾ. ನಾಗವೇಣಿ-ಹಾವಿನಂತೆ ಹೆಳಲುಳ್ಳವಳು [ಸಂಸ್ಕೃತ.]

೧೧. **ಬುಲಾವಣೆ** (ಅ) ಕರೆಯುವಿಕೆ, ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸುವುದು. ಉದಾ- ಕೂಡಲೇ ಬುಲಾವಣೆ ಹೋಯಿತು. [ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ. ಬುಲಾನಾ = ಕರೆಯುವುದು].

೧೨. **ಬೆಟ್ಟಿ** (ಅ) ಬಿರುಸು. ಕೆಳ ದರ್ಜೆಯದು, ಗಟ್ಟಿ, ಕೀಳು ಲೋಹಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಇರುವ ಉತ್ತಮ ಲೋಹ. ಉದಾ- ಬೆಟ್ಟಿ ಅಡಿಕೆ, ಬೆಟ್ಟಿ ಚಿನ್ನ [ದೇಶ್ಯ].

ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯ ತರಗತಿ

ನೀವು ಎಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಅರಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

೬—೮ ಸರಿಯಿದ್ದರೆ	... ಸಾಧಾರಣ
೯—೧೦ "	... ಉತ್ತಮ
೧೧—೧೨ "	... ಅತ್ಯುತ್ತಮ

ಬೆರಣಿಯ ಮೇಲೆ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ

ರಾ. ಶಿ.

ಬೆಳಗಾಮಿನಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕುಲುಕುಲು ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಬೆಳಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲು ಆದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಬೆಳಗಾಮಿನ ನನ್ನ ದೋಸ್ತಿಗಳು ಇಂಥದೇ ನೆಪ ಹೂಡಿ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೇ ನಾನೂ ಹೊರಟಿದ್ದು.

ಒಂದು ತಾಸು ಆಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಲುಕುವ ಬಸ್ಸಿನ ವೇಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದ ಶಬ್ದ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾಕಪ್ಪಾ ಆನಂದಮಾರ್ಗಿಗಳೋ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟರೋ ಸಿಡಿಮದ್ದನ್ನು ಅಪವ್ಯಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಎಂದು ಬೆರಗಾದೆ. ಆದರೆ ಬಸ್ಸಿನ ಟೈರು ಸಿಡಿದಿದ್ದವು! ಅದೂ ಎರಡು ಟೈರುಗಳು; ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಒಂದು ಬಿರಿದಾಗ ಇನ್ನೊಂದೂ ಬಿರಿಯಿತು. “ಬೆಳಗಾಮ್ ಡಿಪೋಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ರಿಲೀಫ್ ಬಸ್ ತರಿಸ್ತೀವಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಎರಡು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರ ನಡೆದು ಪೋಲೀಸ್ ಔಟ್ ಪೋಸ್ಟಿನಿಂದ ಫೋನ್ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದ ಕಂಡಕ್ಟರು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂತಿರುವ ಬದಲು, ವಾಕಿಂಗ್ ಆದಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ಜತೆಗೆ ನಾನೂ ಬರ್ತೀನಿ ಎಂದೆ. ಅವನೊಡನೆ ನಾನೂ ಹೊರಟೆ.

ಒಂದು ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು ನಡೆದಿರಬಹುದು;

ಗ್ರಾಮವೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು. "ಇಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಕಾಫಿ ಸಿಗುತ್ತೆ ಸಾರ್, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನಾಷ್ಟಾ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ" ಎಂದ ಕಂಡಕ್ಟರು. "ಆಗಲಪ್ಪ" ಎಂದೆ, ಎಷ್ಟು ನಾಷ್ಟಾ ಆದರೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲೆ. ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಪಾಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನನಗೇನು? ಕಂಡಕ್ಟರಿಗೇ ಅದರ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲದಾಗ! ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಎದುರಿನಲ್ಲೇ ತಡಿಕೆ ಹೋಟಲು ಕಾಣಿಸಿತು. ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಕೊಚ್ಚೆಯ ಬಚ್ಚಲು ಹೋಟಲ ಪಕ್ಕ ದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಈ ನೊಣಗಳ ಜತೆ ತಿಂಡಿಗೆ ಕಾದಾಡುವುದು ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಅಂಗೈ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರು. "ಯಾವನೋ ಅದು, ಏನು ತೆವಲೋ ನಿನಗೆ?" ಅಂತ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ. ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿ ಮಾಡಿ ಎರಡು ದುಡುಗೋಣ ಅಂತ ಕೈ ಎತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಮುಷ್ಟಿ ಸಡಿಲ ಮಾಡಿದೆ. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಂಗಸು. ದಢೂತಿ

ಹೆಂಗಸು. ಚಿರಪರಿಚಿತಳಾಗಿದ್ದ ಅಂಬುಜಮ್ಮ. ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳು. "ಅರೆ! ಇದೇನೇ ಅಂಬುಜಂಭ, ಈ ಕುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೇ? ಇದು ನಿನ್ನ ತೌರೂರಾ, ಅಥವಾ ಗಂಡನೂರಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡುಬೀರಿ ತನವನ್ನೂ ಜಬರ್ದಸ್ತನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅಂಬುಜಂಭ ಎಂದು ನಿಕ್‌ನೇಮ್ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಬಿ.ಎ. ಪ್ಯಾಸು ಮಾಡಿದಳು. ನಂತರ ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯವೇನಾಯಿತೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಪಾಸಾದ ಕಾರಣ ನಾನು ಅದೂ ಇದೂ ದಳ್ಳಾಳಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಡೆಗೆ ರಾಜ ಕೀಯ ಪುಢಾರಿಯಾಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸಿ, ಹಿಡಿಗೈ ಸಂಪಾದನೆ ಯನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ದೇವರು ದಯಾ ಮಯನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ. ನನ್ನ ಪರ ಅವ ಪಕ್ಷಪಾತಿ! "ಅಲ್ರೀ, ತಾಯಪ್ಪ ಅಲ್ಲವೇನ್ರೀ, ಅಷ್ಟು ವರ್ಷ ಗಳಾದರೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇದೀರಲ್ರೀ, ಮೋಸದ ಕಳೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದಾಗಿಯೇ ಇದೆಯಲ್ರೀ! ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಲ್ಲ. ನೀವು ಯಾಕೆ ಬಂದ್ರಿ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ!?" ಎಂದಳು ಅಂಬುಜಂಭ.

"ನೀನು ನಾಷ್ಟಾ ಮಾಡಿ ಬಾ, ಈಕೆಯ ಜತೆ ಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡುವುದಿದೆ," ಎಂದು ಕಂಡ ಕ್ಟರನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಬಸ್ಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಕಾಯುತ್ತೇ ನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ನಂತರ ಅಂಬುಜಂಭಳ ಜತೆಗೆ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳ ನಡಿಗೆ ಅಷ್ಟೆ! ಆ ಕಡೆ ಮತ್ತು ಈ ಕಡೆ ದೊಡ್ಡ ಸಣ ಪುಟ್ಟ ಬಂಡೆಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆರಣಿಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿದ್ದರು. ನೋಡುಕ್ಕೆ ಒಂದು ತರಹಾ ಚೆನ್ನಾ ಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅಂಬುಜಂಭನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ತಾಳುಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಕಾಫಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ. "ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ನೀವು ಬಂದುದು ನಮ್ಮ ಸುಕೃತ ಅಂದ. ತಾಳುಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು, ಅಂಬು ಜಂಭ. "ಇವರ ಹತ್ರ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಇದೆ. ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಬರ್‍ತೀನಿ," ಅಂತ ಹೇಳಿ ಆಕೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

"ನಮ್ಮಾಕೆಯ ಕಾಲೇಜು ಗೆಳೆಯರಂತೆ. ಈಗ

ಏನ್ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದೀರಿ?" ಎಂದು ಅವ ಕುಶಲೋಪರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. "ತಾಯಪ್ಪ ಅಂತ ಹೆಸರಂತೆ, ತುಂಬಾ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದವರಂತೆ," ಎಂದ. "ಗ್ರಾಮದ ಹೋಟಲಿನ ಹತ್ತಿರ ತಾಯಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಹೋಗಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರ್‍ತೀನಿ. ಬೇಗ ತಿಂಡಿ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಓಡಿದಳು. ಚಿಕ್ಕ ಬಂಡೆ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದಾಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದಳಂತೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದರೆ ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಮಾಡೇಬಿಡ್ತಾಳೆ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ಈಕೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳ್ತಾರೆ. ಬಿ.ಎ. ಅಮ್ಮ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸದರದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸ್ತಾಳೆ. ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬರ್‍ತಾಳೆ! ಅಂತ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಇವಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕುಣೀತಾರೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನೆರೆ ಹೊರೆಯ ಗ್ರಾಮದ ಮೀಸೆ ಹೊತ್ತ ಗಂಡಸರೂ ಕೂಡ ಅಮ್ಮಾವ್ರೆ ಅಂತ ಗೌರವ ತೋರಿಸ್ತಾರೆ. ಎದುರಿಗೆ ಏನೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚುನಾವಣೆ, ವೋಟು, ಇವುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಒದ್ದಾಡ್ತಾರೆ. ಇವಳೂ ಬಹಳ ಚೂಟಿ, ಈ ಟೋಪಿ ಮೇಲೆ ಆ ಟೋಪಿನ ಹಾಕಿ, ಮಾಟಗಾತಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚಳ್ಳೆ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಿಸ್ತಾಳೆ. ನೋಡಿ ತಾಯಪ್ಪ, ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಬೆರಣಿ ನೋಡಿಲಿಲ್ವೇ, ಅವುಗಳ ಹೋಲ್ಸೇಲ್ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡ್ತಾಳೆ. ನೀವು ನಂಬ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಈ ಬಾಬತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಗಳಿಸ್ತಾಳೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಾದಲ್ಲಿನ ಪಟೇಲನ ಮಗ ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುಕ್ಕೋ ಏನೋ, ಇಡೇ ಊರಿನ ಕುಳವಾರನ ಮಗ, ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಆದಳು. ಪಟೇಲನ ಮಗ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೋಟಲಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳಕೊಂಡು ಹೋಗೋ ಹಾಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಎತ್ತು ಕಟ್ಟಿದಳು ಅಂತ ಗುಸುಗುಸು. ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನೇಕೆ ನಂಬಲಿ? ನಾನು ಹಾಯಾಗಿದ್ದೇನೆ," ಎಂದು ನನ್ನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಒದರಿದ. ಪಾಪ! ಇಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ, ಬಾಯಿ ತುಂಬಾ ಮಾತನಾಡುಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮೊದಲ ಅವಕಾಶವೇನೋ? ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ನಿಸ್ತು.

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಬುಜಂಭ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. "ಬೇಜಾರಾಗ್ಲಿಲ್ವ ತಾಯಪ್ಪ! ನನ್ನ ವಹಿವಾಟ

ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಿತರು ತಾನೇ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಖುಷಿ ಅವರಿಗೆ–ಅವರೂ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬಾ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಕೂಟರ್ ಬಂದಿರುತ್ತೆ. ಬಸ್ ನಿಂತ ತಾವಿಗೆ ಕರ ಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಮಾತಾಡ್ತಾ ಹೋಗೋಣ, ನನ್ನ ಕಾರುಬಾರೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಈಗ ನೀ ಎಷ್ಟ್ ವರ್ಷ ಇರಿ? ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳು? ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳು." ಅಂದ ನನ್ನ ಕರ ಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿಗೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿದಳು. "ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರಿಯಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸ ಒದ್ದಾಡಿದೆ. ಎದುರು ಪಕ್ಷದವರು ಕೈಕಾಲು ಮುರಿಯುತ್ತಾರೆ ಅಂತ ತಿಳೀತು. ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಾಮಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಯಾರ ಪರಿಚಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ." ಮಾತು ನಿಂತಿತು. "ಅರೆ! ಇತ್ತ ಬಂದಾಗ ಬಂಡೆ ಮೇಲೆ ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಚುನಾವಣಾ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ!– ಇದೇನು ಮಾಯಾಮಂತ್ರ!" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದೆ. "ಒಣಗಿದ ಬೆರಣೀನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಹೋದ ಬಾರಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ

ಮಿಕ್ಕಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಹಸು–ಕರು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಸಿದ್ದೆ. ಈ ಸರ್ತಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಸುದ್ದಿ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಆ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ಬಳಸುವುದು. ಹಸು–ಕರುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟುವುದು. ಭಿತ್ತಿಪತ್ರದ ಹಳೆಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಭರ್ಜರಿ ಮೀಸೆ ಬಿಡಿಸುವುದು. ನಮ್ಮೋರು ಬಲು ಚಾಲೂಕು. ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸ್ತಾರೆ ಅಂತ ನೀನೇ ನೋಡು." ಎಂದಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅಂಬುಜಮ್ಮ. ನೋಡಿದೆ. ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡ್ತಾನೇ ಇದ್ದೆ. ಕರಡು ಕಾಗದದ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ. ವರ್ಣರಂಜಿತ ಚಿರಪರಿಚಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಚಿತ್ರ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಭರ್ಜರಿ ಮೀಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ತರಹ ಮೀಸೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಾ ಮೀಸೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಮೀಸೆ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಚೀನೀಯರ ಇಳಿ ಮೀಸೆ, ಮಗುದೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಸಿ ಮಾಡಿದ ಪಟ್ಟೆ ಮೀಸೆ, ತರಹಾವಾರಿ ಮೀಸೆಗಳು!! ಹಸು–ಕರುಗಳಿಗೆ ಸಗಣಿ ಮೆತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೇನೇ ನಗು ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಆಗ ನನ್ನ ಮುಖಾ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಅಂಬುಜಮ್ಮ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. "ತಾಯಮ್ಮ! ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲಾ! ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲಾ ನಗ್ತಾರೆ ಅಂತ ಖಂಡಿತವಾಯ್ತಲ್ಲ! ಎದುರು ಪಕ್ಷದ ಮಂದಿ ಈ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಖುಷಿ ಪಡ್ತಾರಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಇದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಮೀಶಾಲಂಕೃತವಾಗಿವೆ. ಯಾವ ಗೋಡೆ ಮೇಲಾದರೂ ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ಹಚ್ಚಬಹುದು. ಹಸು–ಕರು ಇದ್ದ ಕಡೆ ಸಗಣೀನ ಸಾರಿಸಬಹುದು. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹಣ ಗಿಟ್ಟಿಸೋದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ಅದೂ ನಿನ್ನ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದಂತವನಿಗೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಇಂತಹುದು ಒಂದು ಹತ್ತು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೆಳಗಾಮಿಗೆ ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗು. ವಿಷಯವನ್ನು ಎದುರು ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿಸು. ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕಮ್ಮಿ ಕೇಳಬೇಡ. ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಆರು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳು. ನೂರು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ

ಗಳ ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಕೇಳು. ಗೋಡೆಗೆ ಅಂಟಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಗಣಿ ಹಚ್ಚುವ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಸಿಮೆಂಟ್ ಲಾರಿಯವರು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಲಾರಿ ಮೂಲಕ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡಿ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಅಂತ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವುದು ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೋ. ನನಗೆ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೀಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕೊಡಬೇಕು," ಎಂದು ಅಂಬುಜಂಭ ಹೇಳಿದಳು.

ಸೈ ಅಂದೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಹೋಟಲ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಬೈಸಿಕಲ್ ರಿಪೇರಿ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಸ್ಕೂಟರನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದಳು, ಮಾದರಿ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಸ್ಕೂಟರ್ ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಮಾಡಿ, ಪಿಲಿಯನ್ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೂತ ಮೇಲೆ ಬಸ್ ನಿಂತಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಫಟ್ ಫಟ್ ಮಾಡಿದಳು. ಟೈರ್ ಬಿರಿದ ಬಸ್ಸು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಾಮಾನನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಬೆಳಗಾಮಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಾರಿಯನ್ನು ಅಂಬುಜಮ್ಮ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೂರಿಸಿ, "ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹಣ ತಂದು, ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗು," ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೈಬೈ ಮಾಡಿದಳು.

ಬೆಳಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇತರ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಇಂತಿಂಥಾ ತಾಲ್ಲೂಕಾದಲ್ಲಿ ಐನೂರು ಆರು ನೂರು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ ಅಂಟಿಸಿ ಸಗಣಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಸು. ಮುಂಗಡ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಕೊಡುತ್ತೇವಿ. ಇಪ್ಪತ್ತೂ ತಾಲ್ಲೂಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ, ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕೊಡ್ತೀವಿ. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಗೆದ್ದರೆ ಬಹುಮಾನ ಅಲಾಯಿದಾ ಎಂದರು. ಒಪ್ಪಿದೆ.

ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಬುಜಂಭಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದೆ. ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ. ನಂತರ ಅಂಬುಜಂಭನ ನೇತೃತ್ವದಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆ.

ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡುಗಳ ಬಳಿ, ರೈಲ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಬಳಿ, ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲುಗಳ ಬಳಿ ಹಲವಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದವು. ಎದುರು ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದರು. ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬೇಕಾದರೆ ನಿನಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಬಲು ಶಹಣೆ ಇದ್ದೀಯೆ ಎಂದರು. ಟಿಕೆಟ್ ಬೇಡ. ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿ. ಬಹುಮಾನಾನೂ ಈಗಲೇ ಕೊಟ್ಟರೆ ಓಟುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆ. ಅವರಿಗೂ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತೈದು ಸಾವಿರವನ್ನು ಗೋಣಿ ಚೀಲದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರು.

ಕಾಲೇಜು ಗೆಳತಿ ಅಂಬುಜಂಭ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಲಹಾ–ಹಸ್ತ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಚುನಾವಣೆಯ ತನಕ ಸಂಸಾರ ತಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಮರಾಠೀ ಹೆಂಡತಿಗನಕ ಹಸು, ಕರು, ಸಗಣಿ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ರಾಮುನ ಸವಾರಿ ಸಂತೆಗೆ ಹೋದದ್ದು

ಕೆ. ಸದಾಶಿವ

"ಕೇಳಸ್ತ ಪಾರ್ವತಿ, ಬೇಗ ಒಂದಿಷ್ಟು
ಕಾಫಿ, ಕಷಾಯ ಮಾಡು ನೋಡುವ. ಸಂತೆ
ಎಂದಾಗ ಅಬೂ ಬ್ಯಾರಿ ಬಂದಾನಷ್ಟೆ.
ದುಡ್ಡು ಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲ
ದಿದ್ದರೂ ಹೆಡಿಗೆ ಹೆಡಿಗೆ ಮಾತು ಆಡುವದಕ್ಕೇ
ಸಂತೆ. ಈ ಬ್ಯಾರಿ, ಪರ್ಬುಗಳ ಸಹವಾಸವೇ
ಬೇಡವಪ್ಪ ಎಂದವನು ನಾನು. ಆದರೆ ಅಚ್ಚು
ತಯ್ಯ ಬಿಟ್ಟರಷ್ಟೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮಾಡಿ ಹಣ
ಕೊಡಿಸಿದ. ಈಗ ಅದೇ ಅಚ್ಯುತಯ್ಯ…"

ಅಜ್ಜ ಸಂತೆ ಮಾತೆತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ರಾಮ
ತಕತಕ ಕುಣಿದಾಡಿದ. ಆಗಲೇ ಅವನ ವರಾತ
ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೆರಗು
ಹಿಡಿದೇ ಓಡಾಡಿದ. "ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮ" ಅಂತ
ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಸತಿ ಕೊರಳು ಉದ್ದ ಮಾಡಿ
ಹೇಳಿದ. "ಎಂಥದು ಮಾಣಿ ನಿಂದು ಬೆಳಗ್ಗಾತ
ಎದ್ದು? ಇಶ್ಯಪ್ಪ" ಎಂದು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ
ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿಗೆ ನೀರಿಟ್ಟಳು.

ಒಳ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯ ತಾಯಿ–
ಕಲ್ಯಾಣಿ ಉಗ್ಗುಸದ ದನಿಯಲ್ಲೇ "ಹೌದ
ಪಾರ್ವತಿ. ಏಸಂತೆ ಮಾಣಿಯದು? ಯಾಕೆ
ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಿ. ಇವತ್ತು ಸಂತೆಯಲ್ಲವೆ? ಕಳು
ಹಿಸಬಾರದ? ಶೆಟ್ಟೈ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೂ ಅಂಗಡಿ
ಬಿಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರಪ್ಪೆ. ಅವರೊಟ್ಟಿಗೆ
ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲ. ಇವರೂ ಆ ಕಡೆ ಹೋಗು
ವವರು. ಬರುವಾಗ ಮಾಣಿಯನ್ನು ಕರೆತನ್ನಿ
ಎಂದರೆ ಕೂಡದು ಎನ್ನಲಾರರಪ್ಪೆ" ಎಂದಳು.

ರಾಮನಿಗೆ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಚಂಗನೆ
ಅಜ್ಜಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿದ. ಅವಳು ಅವನನ್ನು
ಸಂತೈಸುವುದು, "ಆಯಿತು ಮಗು. ಸುಮ್ಮನಿರ
ಬಾರದೆ ಒಮ್ಮೆ. ಮೈಗೊಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಿ
ಕಳುಹಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಅವಳಿಗೆ"
ಎನ್ನುವುದು ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ
ಮತ್ತೆ ಅಮ್ಮನ ಕಾಲ ಬುಡಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದ.
"ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮ" ಎಂದು ಗೊಣಗಿದ.
"ಆಯಿತು ಮಾಣಿ. ನಂಗೆ ಕಾಫಿ ಮಾಡುವಷ್ಟಾ
ದರೂ ಪುರುಸೊತ್ತು ಕೊಡುತ್ತೀಯಪ್ಪೆ.
ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಸಿಟ್ಟಾ
ದಾರು," ಎಂದಳು ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ. ರಾಮ ಮಲ
ಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಚಿಮ್ಮಿದ. ಕಾಲಮಣೆಯನ್ನು
ಗೋಡೆಗೆ ತಳ್ಳಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಕೈಕಾಲು
ಕೊರಳು ಉದ್ದ ಮಾಡಿ ತೂಗುಮಣೆಯ ಮೇಲೆ
ಇದ್ದ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರ ಎಳೆಯಲೆತ್ನಿಸಿದ. ಕಾಲಮಣೆ
ಜಾರಿ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದ. ಮೇಲಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ
ಯೆಲ್ಲ ಮೈ ಮೇಲೆ ಮಗುಚಿಕೊಂಡವು. ಹೋ
ಎಂದು ಚೀರಿದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿ,
ಮಂಜಯ್ಯ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಕಲ್ಯಾಣಿ ಮಲ
ಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೇ "ಮಾಣಿಗೆ ಏನಾಯಿತು?"ಎಂದು
ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಸೊರಗಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲೇ

ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. "ನನಗೆ ಸಾವು ಆದರೂ ಏಕೆ ಬಾರದು. ಈ ಮಾಣಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಆಗದು" ಎನ್ನುತ್ತ ಕೂಗಿಕೊಂಡೇ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅವನನ್ನು ನೆಲದಿಂದ ಎತ್ತಿದಳು. ಕುಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾರಿಸಿಯೂ ಬಾರಿಸಿದಳು. "ಹೌದ ಪಾರ್ವತಿ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಜಪ್ಪುತ್ತಿ? ಅವಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದ ?" ಎಂದು ಅಜ್ಜ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅಂದ ಮಾತಿಂದ ಉತ್ತೇಜನಗೊಂಡ ರಾಮ ಮತ್ತಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ವಾಲಗ ಊದಿದ. ಕೋಣೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಿ. "ಏನಾಯಿತು, ಏನಾಯಿತು" ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು. "ಎಂಥದೂ ಆಗಿಲ್ಲ ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಬಾರದೆ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ.

ರಾಮನದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೊಂದು ಸ್ನಾನವೂ ಆಯಿತು. ಹಸಿವು ಎಂದು ರಾಗಮಾಲಿಕೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮಾಡಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿ ಉಳಿದದ್ದು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯವೆಂದುಕೊಂಡಳು ಪಾರ್ವತಿ. ಎರಡು ಮೂರು ಹೋಳು ಅವನ ಕೈಗೆ ಇತ್ತಳು. ಪೂರ್ತಿ ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಪುರುಸೊತ್ತು ಅವನಿಗೆಲ್ಲಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಗಾದರೆ ಅಷ್ಟು ಮುಖಕ್ಕೆ ಆಯಿತು. ಅಮ್ಮನಿಂದ ಬೈಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಆಯಿತು.

ಊರಿನ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಶಾಲೆಗೆ ವಾರಕ್ಕೊಂದೇ ದಿನ ರಜೆಯಷ್ಟೆ. ಅದೂ ರವಿವಾರ. ಹಾಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬರುವ ಸುಟ್ಟ ಮೋರೆಯ ಸೀತುವಿನ ಕಾಟವೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ದಿನ ಸಂತೆಮಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂತೆ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಅ, ಆ, ಇ, ಈ, ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದೆಷ್ಟು ಚೆಂದ ಎನಿಸದಿರುತ್ತದೆಯೇ ರಾಮನಿಗೆ.

ಮಂಜಯ್ಯ ಪಾರ್ವತಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಷಾಯ ಕುಡಿದು ಕೆರವನ್ನು ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಗಳ ದಾಟಿದ್ದೂ ಆಯಿತು.

ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ರಾಮನ ದಿರಿಸನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದಳು. ರಾಮನಿಗೆ ಎಂಥದೋ ನೆನಪಾಗಿ ಅವಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಜ್ಜಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿದ. "ಏನು ಮಗು, ಏನು?" ಎನ್ನುವುದು, "ನನ್ನ ದಿಂಬಿನಡಿ ಏನುಂಟು? ಎಂದು ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಿ" ಎನ್ನುವುದು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. "ಬರುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಒಮ್ಮೆ" ಆಕಳಿಗೆ ಕಲಗಚ್ಚು ಕೊಡಬೇಕು ನಾನು. ಒಂದು ಸರ್ತಿ ನೀನು ಹೊರಡು ಮಾರಾಯ ಸಂತೆಗೊ ಪಂತೆಗೊ" ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಕೂಗಿ ಕರೆದಳು. ಇಷ್ಟಗಲ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಬಂದ. ಚಡ್ಡಿಯ ಕಿಸೆ ಬಾತುಕೊಂಡಿತ್ತು, ಸಣ್ಣ ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ನುಂಗಿದ ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಾಗೆ. "ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಏನು?" ಎಂದು ಕೈ ಹಾಕಿದಳು ಪಾರ್ವತಿ. ನಗು ಬಂತು. ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಗೋಲಿ. ಅಜ್ಜಯ್ಯನ ಖಾಲಿ ನಶ್ಯದ ಡಬ್ಬಿ. ಅದರೊಳಗೆ ಟೊಣಟೊಣ ಎನ್ನುವ ಬಳಪದ ತುಣುಕುಗಳು, ಮೊಳೆಯಿಲ್ಲದ ಬುಗುರಿ, ತಗಡಿನದೊಂದು ಪೀಪಿ. "ಇದೆಲ್ಲೀದು" ಎಂದಳು. "ಅಪ್ಪು ಕೊಟ್ಟದ್ದು" ಎಂದ. "ಹೌದು– ಅಪ್ಪು ಕೊಟ್ಟಾನಲ್ಲವೆ. ನೀನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕು" ಎಂದು ಬೈದಳು. "ಇಲ್ಲ ಅಮ್ಮ ಅವನೇ ಮತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು" ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಊದಿ ಕಿಸೆಗೆ ಹಾಕಿದ. ಎಂಥ ಸುಡುಗಾಡೋ ಎಂದು ಗೊಣಗಿ ಹಣಿಯಿಂದ ಅವನ ಕೂದಲನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶೆಣೈ ಮನೆ ಅಪ್ಪು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ. "ಸಂತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀಯಷ್ಟೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. "ಅದಕ್ಕೇ ಬಂದದ್ದು" ಎಂದ ಅಪ್ಪು.

ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು ನಿಂತರು. ಪಾರ್ವತಿ ಸೊಂಟದ ಬಾಳೇಕಾಯಿಯಿಂದ ಕಾಸು ತೆಗೆದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕೈಗೂ ಎರಡೆರಡು ಪಾವಾಣೆಯಿತ್ತಳು. "ಕೌಂಟು ಪದಾರ್ಥ ಕೊಡಿಸಬೇಡ ರಾಮನಿಗೆ" ಎಂದಳು. "ಆಯಿತು" ಎಂದ ಅಪ್ಪು ರಾಮನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಜಗುಲಿಗೆ ಬಂದ.

ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ತಾಸಿಗೆ ರಾಮನ ಸವಾರಿ ಹಿರಿಯ ಸಂಗಡಿಗ ಅಪ್ಪುವಿನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತೆಗೆ ಹೊರಟಿತು. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯಷ್ಟೇ ಪೆರಡೂರಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಮಂಜಯ್ಯನ ಅಕ್ಕ ಕಾವೇರಿ ಕೊಡಿಸಿದ್ದ ರಬ್ಬರಿನ ಪಂಪು ಷೂ ಕಾಲಿಗೆ, ಮೈಸೂರಿನ ಚಕ್ಕಿನ ಚಡ್ಡಿ ಮಕಮಲ್ಲು ಕೋಟು. ಕೋಟಿನ ಕಾಲರು ಮುಚ್ಚಿ ಅಂಗಿಯ ಕಾಲರು . ಮುಂಡೆಗೆ ನಕ್ಕಿ

ಒಡಿಸಿದ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ. ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಾವಣೆ. ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ರಾಮನ ಸಂತಸಕ್ಕೆ?

ಸಂತೆಮಾಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇಬ್ಬರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೂ ಎಣೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. "ರಾಮ, ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಈಗಲೇ ಹೇಳು. ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ರಂಪ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ, ಕಳೆದ ಸರ್ತಿಯ ಹಾಗೆ" ಎಂದು ಅಪ್ಪು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. ಏನು ಬೇಡ ರಾಮನಿಗೆ? ಬತ್ತಾಸು, ಸೀ ಖಾರದ ಕಡ್ಡಿ, ಬೆಂಡು, ಇವಂತೂ ಬೇಕೇ ಬೇಕಷ್ಟೆ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕಾಮತನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಲಿ ಬಜೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ? ಆದರೇನಂತೆ? ಅಪ್ಪು ಕೊಡಿಸಿಯೇ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಳೆದ ಸರ್ತಿಯೂ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನಷ್ಟೇ. ಕಾಮತನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಉಂಟು ಅವನಿಗೆ. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಣ ಕೊಣ ಸದ್ದು ಬರುತ್ತದಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ ಚಂದ. ಆದರೆ ಆ ಪಾತ್ರೆ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಉಂಟು. ಒಮ್ಮೆ ಅಪ್ಪುಗೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಯೂ ಹಾಕಿದ. "ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ನೀರು ಉಂಟಲ್ಲ, ಅದರೊಳಗೆ ಬಿಲ್ಲೆ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ" ಎಂದ ಅಪ್ಪು. "ಬಿಲ್ಲೆ ಯಾಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ?" ಎಂದು ಇವನದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ. "ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ?" ಅದು ಅಪ್ಪುಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ರಾಮನ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆ? "ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವ; ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಅವನು ತನಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ದೊಡ್ಡವ ಅಂದರೆ ನಿನ್ನಷ್ಟು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ ರಾಮು. "ಹೌದು ; ನೀನು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು" ಎಂದು ಒರಿಯುಸಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ ಅಪ್ಪು. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಏನು? ಮನಸ್ಸು ಮುಚ್ಚಿರಲಾರದಷ್ಟು. ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ನಾನಾತರ್ಹ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮನ ವಿಚಾರಲಹರಿ ಹರಿದಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಏನು, ಇದು ಏನು, ಯಾಕೆ, ಎಲ್ಲಿಂದ, ಹೇಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಪ್ಪು ಹಿರಿಯನಾದರೇನಂತೆ—ಅವನಿಗೆಲ್ಲಿದೆ ವ್ಯವಧಾನ, ರಾಮನ ಕುತೂಹಲಗಳಿಗೆ ಸಮಜಾಯಿಷಿ ಕೊಡಲು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗದರಿಸಿಯೂ ಆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ತಾಯಿ ಎರಡು ಪಾವಾಣೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ರಾಮನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯನಾದ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು? ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಅರ್ಧ ಆಣೆಯ ಎರಡು ಬಿಲ್ಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಿ ಅರ್ಧ ಆಣೆಯಾದರೆ, ಕೇಳದೆಯೇ ಜೇರಿಗೆ ಡಬ್ಬದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ನಾಣ್ಯ ಹಾರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು? ಒಟ್ಟು ಅಷ್ಟು ಹಣ ಅವನ ಚಡ್ಡಿ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಝಣಝಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದೇ ಅವನ ಚಿಂತೆ. ಒಂದು ಪಾವಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮತನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಿಗೆ ಬರುತ್ತದಷ್ಟೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದರೆ ನೆಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಪಕ್ಕೋಡವೋ ಮತ್ತೊಂದೋ ಕೊಟ್ಟಾನು. ಕೊಡದೇ ಏನು? ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಸಾಬೂನು ಎಂತ ಸಾಲ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ಅವನು? ಲಂಬಾಣಿ ಈ ಸರ್ತಿಯೂ ಅಂಗಡಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಣ್ಣ ರಾಗ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಹೀಗವನ ವಿಚಾರಲಹರಿ ಹರಿಯುವಾಗ ಈ ಹಾಳು ರಾಮ ಅದೇನು, ಇದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಾರದೆ ಮತ್ತೇನು ಬಂದೀತು? ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಸಂತೆ ಮೈದಾನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಬಿಸಿಲು ನೆತ್ತಿಗೇರಿರುವಾಗ ರಾಮನಿಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಗಿ, ಅಪ್ಪುಗೆ ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಿದ. "ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಷರಬತ್ತು ಕುಡಿಯುವ" ಎಂದು ಷರಬತ್ತು ಅಂಗಡಿಗೆ ರಾಮನನ್ನು ಒಯ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಏನನ್ನುವುದು? ನಮೂನೆ ನಮೂನೆ ಬಣ್ಣದ ಷರಬತ್ತಿನ ಬಾಟಲುಗಳ ಸಾಲು ಸಾಲು. ಮೇಲೆ ಲಿಂಬೆ

ಹಣ್ಣು. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ ಟಸ್ ಎಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುವ ಸೋಡ ಕೊಡುವಾತ. "ಯಾವು ದಾದೀತು?" ಎಂದು ಅಪ್ಪು ಕೇಳಿದ. ಯಾವ ಬಣ್ಣದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವುದು? ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣದ್ದೂ ಚಂದವೇ. "ಯಾವುದು ಬೇಗ ಹೇಳಿ" ಎಂದಳು ಅಂಗಡಿಯಾಕೆ. ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣದ ಕಡೆ ಬೆರಳು ಮಾಡಿದ ರಾಮು. ಆಕೆ ಗಾಜಿನ ಲೋಟವೊಂದನ್ನು ಬಾನಿಯ ನೀರಿಗೆ ಅದ್ದಿ ತೆಗೆದು ಅದಕ್ಕೊಂದಿಷ್ಟು . ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಕ ಹೊಯ್ದಳು. ನೇರಳೆಗಿಂತ ಕೆಂಪು ಚಂದವೆನಿಸ ಬೇಕೆ ರಾಮುನಿಗೆ? "ಅದು ಆದೀತು" ಎಂದ. "ಹೇ ಮಕ್ಕಳೇ ಆದೀತು ನೀವು" ಎಂದು ಗೊಣಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ದಳು. ತಂಪು ಬೀಜ ಒಂದು ಚಮಚ ಹಾಕಿದಳು. ಚಮಚದಿಂದ ಗ್ಲಾಸಿನೊಳಗೆ ಟೊಣ ಟೊಣ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದಳು. ಆ ಬದಿ ಘೋರದವನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಸೋಡಾ ಬಾಟಲನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಗೋಲಿ ಅಮುಕಿ ಟೊಯ್ ಎಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡಿದಾಗ ರಾಮನ ಗಮನ ಅತ್ತ ಸೆಳೆಯಬೇಕೆ? ಬಾಟಲಿನಿಂದ ನೊರೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಾಗ ಇದ್ಯಾವುದೂ ಬೇಡ. ಅದೇ ಆದೀತು ಎನಿಸಿ ಹಟ ಮಾಡಿದ. "ಕುಡಿ ಮಹರಾಯ ಒಮ್ಮೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದದ್ದೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ನೋಡು" ಎಂದು ಅಪ್ಪು ಏರು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕುಡಿದ. ಕುಡಿದ ಎಂದರೆ ಏನು? ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಕೋಟಿನ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿತು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ಬಾಯಿ, ಗಲ್ಲ, ಕೋಟಿನ ಮುಂಭಾಗವೆಲ್ಲ ಕೆಂಪುಮಯ. "ಪಾವಾಣೆ ಬರಲಿ" ಎಂದಳು. "ಕೊಡು" ಎಂದ ಅಪ್ಪು. ರಾಮುನಿಗೆ ಅಳುವೇ ಬಂದಿತು. ಅಪ್ಪುಗೆ ಕೋಪ ಬಾರದಿರುತ್ತದೆಯೆ? "ನೀನೊಂದು..." ಎಂದು ಏನೋ ಗೊಣಗಿ ತನ್ನ ಕಿಸೆಯಿಂದಲೇ ಹಣ ತೆತ್ತು ರಾಮುನನ್ನು ದರದರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ "ಬಾಟಲಿನಲ್ಲಿ ಗೋಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ?" ಎಂದು ಕೇಳುವುದೆ ಈ ಹಾಳು ರಾಮು? "ಒಮ್ಮೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಾ ನೀನು" ಎಂದ ಅಪ್ಪು.

ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬೇರೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚ ಎದುರಾಗಬೇಕೆ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ? "ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ನ ನೋಡು", "ಪಟ್ನದ ಸೂಳೆ ನೋಡು" ಎಂದು ಗೆಜ್ಜೆಯ ತಾಳಕ್ಕೆ ರಾಗವನ್ನು ಮೇಳೈಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವನ ಸುತ್ತ ಹತ್ತಾರು ಮಕ್ಕಳು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳೇ ಏನು ಕೆಲವು ಗೌಡ ಗೌಡತಿಯರೂ ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪದಕ್ಕೆ ನಾಚದವರಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಇಂಥೆಲ್ಲ ಜಾತ್ರೆಯೇ ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ರಾಮುನಿಗೆ ಅದೇನು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳದಿರುತ್ತದೆಯೆ? ಕುತೂಹಲ ಹಟವಾಗಲು ಎಷ್ಟು ವೇಳೆ ಬೇಕಾದೀತು? ಹಟ ಸಾಧಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾಧನವೆಂದರೆ ಅಳುವಷ್ಟೆ. ಅಪ್ಪೂ ರಾಮುನನ್ನೇ ಏನು–ರಾಮುನ ಸಂತಾಪವನ್ನೇ ಶಪಿಸಿದ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವನಿಗೂ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆಯುಂಟು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಾರಿ ನೋಡಬಾರದೆಂದೇನಿಲ್ಲವಲ್ಲ. "ಆದೀತು ಮಹರಾಯ ನೋಡು" ಎಂದ ರಾಮುನಿಗೆ. ರಾಮು ಎರಡು ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕೈ ಮರೆ ಮಾಡಿ ಇಣಿಕಿ ಭೂತಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಸಣ್ಣ ಡಬ್ಬದೊಳಗೆ ವಿಸ್ಮಯದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಕಂಡ. ಓಹೋ ಹೋ ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಮುಗಿಯಿತು. ಬಾ ಎಂದರೆ ಬರುತ್ತಾನೆಯೇ? "ಇನ್ನೊಂದು ಚೂರು, ಇನ್ನೊಂದು ಚೂರು" ಎಂದು ಕುಣಿದ. ನಡಿ ನಡಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಎಳೆದು ತಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ ಅಪ್ಪು.

ಡಬ್ಬದೊಳಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸುರಿಮಳೆಯೇ ಉದ್ದಕ್ಕೂ. ಡಬ್ಬದೊಳಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸೊಂದು ಬಂತಲ್ಲ, ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂತು, ಮುಂಬೈ ಎಂದರೇನು, ಸೂಳೆ ಎಂದರೇನು ಎಂಥದು–ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಾಳು ಪಿರಿಪಿರಿ ಎನ್ನಿಸಿತು ಅಪ್ಪುಗೆ.

ಬತ್ತಾಸಿನ ಅಂಗಡಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ ಅಪ್ಪು, "ರಾಮು, ಈಗ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ನೀನು. ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ಪಾವಾಣೆಯುಂಟಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡು. ನಿನಗೆ

ಎಂಥದು ಬೇಕೋ –ಬತ್ತಾಸೊ, ಬೆಂಡೋ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಪಾವಾಣೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಿತಷ್ಟೇ?" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. "ಆಯಿತು" ಎಂದ ರಾಮ. ಕಿಸೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ತುಂಬಿದೆ ಯಷ್ಟ ಗೋಲಿ, ಗಜ್ಜುಗ ಎಂದು. ಆ ವಿಶ್ವ ದಲ್ಲಿ ಪಾವಾಣೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ? ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಪಕ್ಕ ನಿಂತರು. ರಾಮ ಶತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ, ಪಾವಾಣೆ ತೆಗೆಯಲು. ಅದು ಸಿಗದಿರಲು "ಬಿಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ. "ಪಡ್ಚ ಆಯಿತು ಮಹ ರಾಯ. ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಅದು ಹೋಗುವುದಾ ದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಎಂದು ತಲೆಗೆ ಕೈ ಹೊತ್ತ ಅಪ್ಪು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿದ. "ಕಿಸೆ ಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಉಂಟಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ತೆಗೆದರೆ ಬಿಲ್ಲೆ ಸಿಕ್ಕೀತು." ರಾಮನಿಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಿತು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಿಸೆಯೊಳಗಿನ ಸರಕನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ. ಮೊಳೆಯಿಲ್ಲದ ಬುಗುರಿ ಮಹಾ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂತು ಮೊದಲು. ನಂತರ ಬಂದದ್ದು ಅಜ್ಜಿಯ ನಶ್ಯದ ಡಬ್ಬಿ. ಟೊಣ ಟೊಣ ಎನ್ನುತ್ತ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದದ್ದು……

ಮೋಸವಾದದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆ? "ಹೋ, ನನ್ನದನ್ನು ಕದ್ದಿಲ್ಲವೇ ನೀನು?" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಪ್ಪು ಗಬಕ್ಕನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಪೀಪಿಯನ್ನು ರಾಮನಿಂದ. "ಅಯ್ಯೋ ಅದು ನಂದು" ಎಂದು ಒದರಿದ ರಾಮ. "ಹ್ಯಾಗೆ ನಿಂದು ಆದೀತು? ನೆನ್ನೆ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಒಮ್ಮೆ ಊದುವೆ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನು ಕೊಟ್ಟೆಯಾ ಮತ್ತೆ?"

ಎಂದು ಅಪ್ಪುವಿನ ಸವಾಲು. "ಅಯ್ಯೋ ಅದು ನಂದು, ಅಮ್ಮ ಕೊಡಿಸಿದ್ದು" ಎನ್ನುವುದು ರಾಮನ ಉತ್ತರ ಅಳುವಿನೊಂದಿಗೆ. "ಅದು ನಂದೇ" ಎಂದು ಕಿಸೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಅಪ್ಪು. ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಕೈಕಾಲು ಒದರಿದ ರಾಮ. ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು ಸೇರಿದರು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹಿರಿಯರೂ ಬಂದರು. ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಬೈದರು, ಒಬ್ಬರು. ಕಿರಿಯನಿಗೆ ಹೆದರಿಸಿದರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು. ರಾಮ ಅಪ್ಪುವಿನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಪ್ಪು ಕೋಪದಿಂದ ಕೈ ಝಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪುಗೆ ಹೇಗೋ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬಿತ್ತು. ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಮನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದಿದ. ರಾಮ ದಪ್ಪದೊಂದು ಕಲ್ಲೆತ್ತಿಕೊಂಡ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅಪ್ಪು ಸವಿವರವಾಗಿ ಪೀಪಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ. "ಅಲ್ಲ ಅದು ನಂದು" ಎಂದು ನಡು ನಡುವೆ ರಾಮ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ. ಅತ್ತ. ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆ ತರುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ? ಅತ್ತವರು ಗೆಲ್ಲುವುದು ನ್ಯಾಯವಷ್ಟೆ. ಹಿರಿ ಕಿರಿಯರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯರ ಕಡೆಗೇ ಮತವಷ್ಟೆ. ಗಂಡಸು ಹೆಂಗಸು ಜಗಳವಾಡಿದರೆ ಹೆಂಗಸಿಗಲ್ಲದೆ ಗಂಡಸಿಗೆ ಯಾರು ನ್ಯಾಯ ಕೊಡುತ್ತಾರಂತೆ? ಅಪ್ಪುವಿನ ಮಾತೇ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು ಆ ಹಿರಿಯರು, ರಾಮನಿಗೆ ಪೀಪಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅಪ್ಪುಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬೈಗುಳದ ಮಾತೂ ಆಯಿತು. ಸತ್ಯವೇ ಸುಳ್ಳಾದಾಗ ಮೈ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನುಂಟು? ಹಿರಿಯರು ಕೇಸು ಫೈಸಲ್ಲು ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟರು. ಅಪ್ಪುವಿನ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಮ ಪೀಪೀ ಊದಿದ. ಮತ್ತೆ ಕದನ ಪ್ರಾರಂಭ. "ಮನೆಗೆ ಬಾ, ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುವೆ" ಎಂದ ಅಪ್ಪು. ರಾಮ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಾನೆಯೇ? "ನಾನೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯನೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವೆ" ಎಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಣಕಿಸುತ್ತ. ಅಪ್ಪುಗೆ ತಮಾಷೆಯೆನಿಸಿತು. "ನಿನಗೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಲ್ಲುಂಟೋ!" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕ.

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ –

"ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಡೆಯರೆ" ಎಂದು ಹೆಗ್ಗಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವನ ತೋಳು ಹಿಡಿದು ಕರೆದಳು. ತಿರುಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ ರಾಮ, ಆ ಅಪರಿಚಿತ ಹೆಂಗಸಿನ ಕಡೆ. ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಕಂಗಾಲಾದ. "ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ರಾಮ ಅಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. "ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ ರಾಮ. "ಓ ಅಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ" ಎಂದಳು. "ಯಾವ ಬಟ್ಟೆ ಅಂಗಡಿ?" ಎಂದ. "ಓ ಅಲ್ಲಿ, ಬನ್ನಿ ಹೋಗುವ" ಎಂದಳು. ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಲಾಭ ಉಂಟಷ್ಟೆ. ಅಪ್ಪು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಾದ ಜಗಳ ಮರೆತೇ ಹೋಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಏನು? ಅಪ್ಪು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆಂಬುದೂ ಮರೆತು ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕೇ ಸಾಕು. ಅವಳ ಸೆರಗಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ. "ತೊಲಗಿತು ಶನಿ ಮಹರಾಯ, ಇನ್ನು ಅವನುಂಟು, ಅವನ ಅಜ್ಜ ಉಂಟು" ಎಂದು ಅಪ್ಪು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಂಗಡಿ ಕಡೆ ಓಡಿದ.

"ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ?" ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಿದ ರಾಮ. "ಓ ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲೇ ಬನ್ನಿ ಒಡೆಯರೇ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನ ತೋಳು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು ಹೆಗ್ಗಡತಿ. ಅವಳು ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲೇ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ ಅಂಗಡಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಂಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ರಾಮನ ಕಣ್ಣು ಅಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿತು, ಹತ್ತಾರು ಗಿರಾಕಿಗಳ ನಡುವೆ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲಿ? ಅಂಗಡಿಯದೊಂದು ಮುರುಕು ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದವನ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿ "ನೋಡು ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ" ಎಂದಳು ಹೆಗ್ಗಡತಿ. ಅದು ಹೇಗೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಆದೀತು? ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಯಾಕೋ ಗೊಂದಲಮಯವಾಯಿತು. ಹೆದರಿಕೆ. ನಗು. "ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅವರಲ್ಲ ಥೂ" ಎಂದ ಮುದ್ದಾಗಿ ನಗುತ್ತ, ಹೆಗ್ಗಡತಿಗೆ ಎಂಥದೂ ತಿಳಿಯದು ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ. ಅವನು ಹಾಗೆ ಅಂದದ್ದು ಕೇಳಿಯೇ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ

ಆಸಾಮಿ ಧಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದ. ತಲೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮಸಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಿಳಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕಾಣುವ ಕುಚ್ಚಿನ ಗಂಟು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ. ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಗೊಂಡೆ ಹೂವು. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕೊಡೆ. ಮೊಣಕಾಲಿನ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವಿದ್ದ ಕಚ್ಚೆ ಬಿಗಿದ ಪಾಣಿ ಪಂಚೆಯಂತಿದ್ದ ಧೋತ್ರ. ಒಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಳೆ. ದಪ್ಪ ಚರ್ಮದ ಚಡಾವು. "ಬಾ ಮಗು" ಎಂದೂ ಅವನು ಕೂಗಿದ. ರಾಮು, ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. "ಇದು ನಿಂಗೆ" ಎಂದ ಅವನು. ಬಾ ಎಂದು ಮೂರು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕೂಗಿದ. "ಹೋಗಿ ಒಡೆಯರೇ" ಎಂದು ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನೂಕಿದಳು. ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧನಾದಂತೆ, ಆಮೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದ ರಾಮು. ಕಣ್ಣು ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಬಿಡುತ್ತ ಅವನ ಮುಂದೆ ನಿಂತ. ಆತನೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದ. "ಈ ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ನಿಂಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟ?" ಅಂದ. "ಚೆನ್ನಾಗುಂಟ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಹೂಂ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದ ರಾಮು. "ನನ್ನ ಮಗನೇ?" ಎಂದು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಅವನು. ರಾಮುನ ಗಲ್ಲವೆತ್ತಿ ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಒರಟು ಕೈ ಎನಿಸಿದರೂ ರಾಮುನಿಗೆ ಏಕೋ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯವೂ ಆಯಿತು. ಅಳುವೂ ಬಂತು. ದೂರ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರೂರಬೇಕೆ ?

ಇವೆಲ್ಲ ಐದು ಹತ್ತು ಮಿನಿಟುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋದ ವ್ಯಾಪಾರವಷ್ಟೆ. ಹೆಗ್ಗಡತಿಗೆ ವಸ್ತ್ರದ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿಯೂ ಆಯಿತು. ರಾಮುನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು, ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದೂ ಆಯಿತು. ಆಚೆ ಕಡೆಯಿರುವ ಬತ್ತಾಸು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಡು ಅದು ಇದು ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೊಟ್ಟಣವೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ರಾಮುನ ಹಾಲು ಮುಖ ಇಷ್ಟಗಲವಾಗದಿರುತ್ತದೆಯೆ? "ನಂಗೆ" ಎಂದು

ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಹಿರಿಯನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚಿದ. "ಇದು ನಿನಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ಯಾರಿಗೆ ಮಾಣಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಪೊಟ್ಟಣದ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ತೂತು ಮಾಡಿ ಎರಡೆರಡು ಸೀಖಾರದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಎಳೆದು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಒಂದು ಕಾಲು ಎದೆಯ ಕಡೆ, ಒಂದು ಕಾಲು ಬೆನ್ನ ಕಡೆ ಹಾಕಿ ಹಿರಿಯನ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟ ರಾಮನಿಗೆ ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅನಿಸದಿರುತ್ತದೆಯೆ ? ಹೇಳಿಯೂ ಹೇಳಿದ– "ನೀನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ನಾನು ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದೇನಂತೆ" ಎಂದು. ಹೈ ಹೈ ಎಂದು ನಡು ನಡುವೆ ಕಾಲಿಂದ ಬೆನ್ನನ್ನು ಎದೆಯನ್ನು ಒದೆಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಸಣಕಲು ಮುದ್ದು ಕಾಲಿನ ಒತ್ತುವಿಕೆ ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಹಿರಿಯ ಹೆಗ್ಗಡತಿಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಿದ. ಅವಳು "ಆಯಿತು" ಎಂದು ಬೇಗ ಬೇಗ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ತನ್ನ ಮನೆ ಇರುವುದು ಆಚೆ ಕಡೆ ಅಲ್ಲವೆ. ಮತ್ತೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಎನಿಸಿತು ರಾಮನಿಗೆ. "ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ" ಎಂದ. "ಮನೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲವೆ?" ಎಂದ ಹಿರಿಯ. ಸಂತೆಮಾಳದ ಸೆರಗಿನಂಚಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಣಪ ಕಾಯಿ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಜೋಡು ಎತ್ತಿನ ಕಮಾನು ಗಾಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಆಯಿತು. ಹಿರಿಯ ರಾಮನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ. ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಅವನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು. ರಾಮನಿಗೆ ಈಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಾರೀ ಅಳು ಬಂತು. ಹಿರಿಯ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿ "ಬೇಗ" ಎಂದ. ಎತ್ತು ಕೊರಳ ಗಂಟೆ ಝಣಝಣಿಸುತ್ತ ಮುಸುರೆ ಹಳ್ಳದ ಮೂಲಕ ಸೀತೂರು ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿತು, ಕೆಂಪು ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುತ್ತ.

ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರುವುದು ಖುಷಿಯಾದರೂ ಪರಕೀಯರೊಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಎಣಿಸಿಯೇ ರಾಮ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತ, ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತ. ಹೆಗ್ಗಡತಿ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು "ಅಳುವುದು ಬೇಡ ಒಡೆಯರೆ" ಎಂದು ಸಂತೈಸುತ್ತ ಪೊಟ್ಟಣದಿಂದ ತಿನಿಸನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಅಳು ನಿಂತರೂ ಬಿಕ್ಕುವುದು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೋಟಿನ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ನೋಡಿ "ಇದೆಂಥದು" ಎಂದಳು. "ಅಲ್ಲಿ ಪರಬತ್ತು ಕುಡಿದದ್ದು" ಎಂದ ರಾಮ. "ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಗೊತ್ತ ಅದು. ನೀನೂ ಕುಡಿದಿದ್ದೀಯಾ" ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ. ಅವಳು ನಕ್ಕಳು. ಹಿರಿಯನೂ ನಕ್ಕ. ಗಾಡಿಯ ಓಲಾಟದಿಂದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಮಾನು ತಾಕಿ ನೋವಾಯಿತು. ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ "ನಂಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿತ್ತು" ಎಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿದ. "ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. "ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ. "ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಒಡೆಯರೆ. ಇವರು ಯಾರು ಗೊತ್ತುಂಟಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅಲ್ಲವ" ಎಂದಳು. ಹಿರಿಯನ ಮುಖ ನೋಡಿದ ರಾಮ. "ಇದು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ" ಎಂದ ರಾಮ. "ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ" ಎಂದ ಹಿರಿಯ. "ಉಹುಂ ಮನೆಯಲ್ಲುಂಟು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ಮತ್ತೆ" ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದ. "ಅಳುವುದೇಕೆ ಮಾಣಿ, ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮ ಉಂಟಲ್ಲ, ಅವಳ ಅಪ್ಪಯ್ಯ" ಎಂದ ಹಿರಿಯ. ರಾಮನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು. "ಮತ್ತೆ ನಂಗೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇಲ್ಲಾಂತೆ. ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ" ಎಂದ. ಹಿರಿಯ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯನ್ನು, ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಹಿರಿಯನನ್ನು ನೋಡಿದರು. "ಅವನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಸುಮ್ಮನಿರು." ರಾಮನಿಗೆ ಖುಷಿಯಾಯಿತು.

ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಹಿರಿಯ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದರು. ನಡು ನಡುವೆ ಪಾರ್ವತಿ, ಮಂಜಯ್ಯ, ಅಜ್ಜಿ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದುದರಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೇ ಕುರಿತದ್ದು ಎನಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟು ಮಾತಿನ ತಲೆಬುಡ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಕಣ್ಣು ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಬಿಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಹಿರಿಯನ ಕಡೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ತಿನಿಸಿನ ಪೊಟ್ಟಣದ ಕಡೆಯೂ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಬಾಲ್ಗಡಿ ದಾಟಿ ಎಡಕ್ಕೆ ಗಾಡಿ ತಿರುಗಿತು. ಗಾಡಿಯ ಜೋರಾಟದಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ನಿದ್ದೆಯೂ ಬಂತು. ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ. ಬತ್ತಾಸಿನ ತುಣುಕು ಬಾಯಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿತಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಜೊಲ್ಲು ಲೋಳಿ ಲೋಳಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದೀತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಅದನ್ನು ಒರೆಸದೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಜೊಲ್ಲು ತುಟಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಅವಳ ಸೀರೆ ತೇವವಾಯಿತು. "ಎಷ್ಟು ಚೆಂದದ ಮಗು ಒಡೆಯರೇ" ಎಂದಳು ಹಿರಿಯನಿಗೆ–ರಾಮನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ. ಬಂಡಿ ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಜೋಲಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳ ಮಣಿಗಳು ಗಿಲಿಕಿಯಾಡಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಗಾಡಿಯೊಮ್ಮೆ ದಪ್ಪ ಕಲ್ಲೊಂದರ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಇಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ತಟಕ್ಕನೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅಮ್ಮ ಎಂದು ಚೀರಿ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಹಿರಿಯನ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಯಾವುದೋ ಹೊಸ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆನಿಸಿ "ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ" ಎಂದು ಅತ್ತ. ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತಿನಿಸು ಕೊಟ್ಟು ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಕುಸಾಕಾಯಿತು. "ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ

ಒಡೆಯರೆ" ಎಂದಳು ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಹಿರಿಯನನ್ನು ಕುರಿತು.

ರಾಮನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಫರ್ಲಾಂಗು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಗಾಡಿ. ಹಿಂದಿಂದ ಪಾಂ ಪಾಂ ಎನ್ನುತ್ತ ಮೋಟಾರು ಕಾರೊಂದು ಬಂತು. ರಾಮ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಟಾರು ಬಂಡಿಯನ್ನು ಹಾಯ್ದು ರಸ್ತೆಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಗಾಡಿಯವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆದ. ಎತ್ತುಗಳು ನಿಂತವು ಬುಸ್ ಬುಸ್ ಉಸಿರಾಡುತ್ತ. ಕೊರಳಿನ ಘಂಟೆಗಳು ಕೊಣ ಕೊಣ ಎಂದುವು. ರಾಮನಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ಮೋರೆ ಕಂಡಿತು. ಚಂಗನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು, "ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನಾನು ಇಲ್ಲೀ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಜಂಭದಿಂದ. "ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಒಡೆಯರೆ ಈಗ?" ಎಂದಳು ಹೆಗ್ಗಡತಿ. ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಬಾರದಿರುತ್ತದೆಯೇ? "ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚಲಿ ಮಹರಾಯಗಿತ್ತಿ" ಎಂದು ಕೆರಳಿ ಅಲ್ಲಾಡದೇ ಕೂತ. ರಾಮ "ನಾನು ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಗಾಡಿಯ ತುದಿಗೆ ಓಡಿದ. ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು ಅವನನ್ನು.

ಮಂಜಯ್ಯ, ಸೀತಾರಾಮ, ಅಂಗಡಿಯ ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು, ಮೋಟಾರಿನ ಒಡೆಯ ಶೀನಪ್ಪ, ಭಟ್ಟರ ಆಳು ಶಂಭು, ಎಲ್ಲ ಪರಿಚಯದ ಮುಖಗಳು. ರಾಮನಿಗೆ ಖುಷಿಯೋ ಖುಷಿ. "ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನಾನು ಇಲ್ಲಿದೀನಿ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಬತ್ತಾಸು ಕಚ್ಚುತ್ತ.

"ಇಳಿಸು ಅವನನ್ನು" ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದರು ಮಂಜಯ್ಯ.

"ಅದು ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆಗದು" ಗಾಡಿಯೊಳಗಿಂದಲೇ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಹಿರಿಯ.

"ಅಬ್ಬಾ ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕೇ! ನಿನ್ನ ಕೊರಳು ಕಿಂಚಿಯೇನು ತಿಳಿಯಿತಾ. ಇಳಿಸು ಅವನನ್ನು ಮೊದಲು!"

"ನೋಡುವ–ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತೀರೆಂದು" ಎಂದವನೇ ಹಿರಿಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಟಮ್ಮ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೆಗೆದ.

"ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಬರುತ್ತೀಯಾ? ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಇಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದೇ ಸಮ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ.

ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಇದಿರಾದರು. ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು ಕೂಡಲೇ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಿಂತರು.

"ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನಾನು ಬರುವೆ" ಎಂದು ರಾಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸಿದ. ಅವಳಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚಿದ್ದಲ್ಲವೆ. ಕಂಡ ಕಂಡ ದೈವಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು, ರಾಮ ಮಿಲಿ ಮಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದ. "ಬಿಡು. ನಂಗೆ ಬಿಡು. ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಅವಳು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪೊಟ್ಟಣದಿಂದ ಎರಡೆರಡು ನಮೂನೆ ತಿನಿಸು ಅವನ ಮೂತಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಬಿಡು ನಾನು ಹೋಗುವೆ ಎನ್ನುವ ರಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

"ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿಮ್ಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಬೇಡ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಅಲ್ಲವೆ ಅವರು. ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಶಿವರಾಮು" ಎಂದರು ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು.

"ಯಾರು? ಇವರೇ ನನ್ನ ಮಾವ ? ಛೆ !" ಎನ್ನುತ್ತ ಹಲ್ಲು ಮುಡಿಕಚ್ಚಿದ ಶಿವರಾಮು. "ಇವರು ಆ ಬೇವರ್ಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಅಪ್ಪ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಅಲ್ಲವೆ ಅವಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಆಯಿತು ಅವಳು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಷ್ಟೆ. ಇವನು ನನ್ನ ಮಗ. ಅವನ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೇನು ಹಕ್ಕು ಉಂಟು? ನನ್ನ ನೆತ್ತರು ಚೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸರಿಯೇ, ಅವನು ಹೇಗೆ ನಿಮ್ಮೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದಾನು ನೋಡುವೆ."

ರಾಮನಿಗೆ ಈ ಹಿರಿಯರ ಕದನದ ತುದಿಬುಡ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬುಗುರಿ ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಕೈ ಹಾಕಿದ. ಪೀಪಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮುಖವರಳಿತು. "ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಪೀಪೀ. ನಂದು ಇದು ಗೊತ್ತುಂಟ" ಎನ್ನುತ್ತ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯ ಮೂತಿಗೆ. ಚಾಚಿದ. ಊದು ಎಂದು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದ ಹೆದರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಗು ಬಾರದಿರುತ್ತದೆಯೇ

ಅವಳಿಗೆ. "ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ನೀವೇ ಊದಿಯಪ್ಪ" ಅಂದಳು. "ಅಯ್ಯೋ, ನಿಂಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೋಡು ನಾನು ಊದುತ್ತೇನೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕೊರಳಿನ ನರ ಉಬ್ಬಿಸಿ, ಕೆನ್ನೆ ಉಬ್ಬಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಊದಿದ. ಪೀ ಪೀ ಪೀ ಎಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಜಿಂಕೆಯ ಹಿಂಡೊಂದು ಗುಡ್ಡ ಇಳಿದು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿವಿ ನೇರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿಲೆಯಂತೆ ನಿಂತು ರಾಮನ ಗಮನ ಸೆಳೆದವು. "ಅಯ್ಯೋ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು" ಎನ್ನುತ್ತ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಮೂತಿ ತಿವಿದು ತೋರಿಸಿದ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಿನಿಟು. ಮರುಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಮಾಯವಾದುವು. ಆಚೆ ಬದಿಯ ಇಳಿಜಾರಿನ ಬಿದಿರು ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕುವು. "ಜಿಂಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲುಂಟ?" ಎಂದ. ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಕಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏನುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವರವೇರಿಸಿ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಟ್ಟ ಶಿವರಾಮ "ನನ್ನ ಹೆಣ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನಂತರವೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ನೀವು." ಮತ್ತೆ ಸದಾನಂದ ಭಟ್ಟರು, ಶೀನಪ್ಪ ಎಲ್ಲ ಮುಂದಾದರು. ಮಂಜಯ್ಯ ದಡಬಡ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. "ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಇವಳೆ" ಎಂದರು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ. "ನೀನು ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಬಿದ್ದೀತು, ತಿಳಿಯಿತಾ" ಎಂದ ಶಿವರಾಮ. ಪಾಪದ ಹೆಂಗಸು ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು ಈ ಗೊಂದಲದ ನಡುವೆ? ರಾಮ ಚಂಗನೆ ಹಾರಿದ. ಅವಳು ಸರಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದಳು. ಕೆಳಗಿಂದ ಮಂಜಯ್ಯ ಅವನ ಮತ್ತೊಂದು ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿಸಿದರು. ಈಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ರಾಮನಿಗೆ ನೋವಾಯಿತು. "ಅಪ್ಪಯ್ಯೋ ನೋವಾಗುತ್ತೆ" ಎಂದು ಅತ್ತ. ಶಿವರಾಮ ಓಡಿ ಬಂದು ಮಾವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದ. ಮಿಕ್ಕವರೂ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಯಾರು ಇಳಿಸಿದರೋ ಏನು ಆಯಿತೋ ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ ರಾಮನಿಗೆ. ಅಂತೂ ಅವನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲು ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಘೋರ ಘೋರ ತೊಡೆಗಳು, ಗಲ್ಲಗಳು–ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಅವನಿಗೆ. ಅಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರ ತುಣುಕು ತುಣುಕಾಗಿ ಹೆದರಿಸಿದವು. ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಎಂದು ನರಳಿದ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದು ನಡುಗಿದ. ಶಂಭು ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆಳೆದು ದೂರ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಸಂತೈಸಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಡ ಗಡ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಹತ್ತಾರು ಮಿನಿಟುಗಳೇ ಸಂದಿರಬಹುದು. ಮಂಜಯ್ಯ ಬಂದವರೇ ಶಂಭುವಿನ ಹೆಗಲಿಂದ ರಾಮನನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ನೇರ ಮೋಟಾರಿನತ್ತ ಸಾಗಿದರು. ಅವನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತು ಹಾಕಿದರು. ಗಾಡಿಯ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಶಿವರಾಮ ಏನೇನೋ ಕೂಗಾಡಿದ. ಸ್ಥಾನ ಪಲ್ಲಟದಿಂದ ರಾಮ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ.

ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂತರು. ಮೋಟಾರು ಮರಳಿ ಊರಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟಿತು. ಮೋಟಾರುಕಾರಿನ ಮೆತ್ತನೆಯ ದಿಂಬು ಗಾಡಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಹಾಸಿಗೆಗಿಂತ ಹಿತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು ರಾಮನಿಗೆ. ರಾಮ ಹಿಂದುಗಡೆ ಗಾಜಿಂದ ನೋಡಿದ. ಗಾಡಿ, ಹೆಂಗಸು, ಹಿರಿಯ ಎಲ್ಲ ದೂರ ದೂರವಾದರು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣಗಾದರು, ಒಂದು ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಯವಾದರು. ಗಾಡಿ ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ರಾಮನಿಗೆ ಬತ್ತಾಸು ಬೆಂಡಿನ ಪೊಟ್ಟಣ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದೇ? "ಅಯ್ಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಬತ್ತಾಸು ಉಂಟು" ಎಂದ. "ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರು ಒಮ್ಮೆ" ಎಂದರು ಅಜ್ಜ. "ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತೀಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. "ಆಯಿತಪ್ಪ ನೀನು ಜಾಣ. ಸುಮ್ಮನಿರು." ಎಂದರು ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು. "ನಾವು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. "ಮನೆಗೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು, ಯಾರಿಂದಲೋ. "ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯುಂಟಂತೆ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನಂಗೂ ಕೊಡಿಸುತ್ತೀಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಅವರ ಗಲ್ಲ ಹಿಡಿದು. "ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರು ಮಾಣಿ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ. ಸಪ್ಪೆಯಾದ ರಾಮ "ಗಾಡಿಗಿಂತ ಇದೇ ಚೆಂದವಪ್ಪ" ಎಂದ. ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದ.

ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟು ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಲು?"

"ಹೌದ ಮಂಜಯ್ಯ, ಈಗೊಮ್ಮೆಯೇನೋ ಗೆದ್ದುದಾಯಿತು ನೀನು, ಮುಂದೇನು?" ಎಂದರು ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು. ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು, ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೇ ಹಿಂದೆ ನಡೆದದ್ದು, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬಹುದಾದ್ದು, ಈ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಂಜಯ್ಯನನ್ನು ಒಂದೇ ಮಿನಿಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿಬಿಟ್ಟವೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ "ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಮಗೆ ಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? " ಎಂದು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ "ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಹೆಂಗಸು ನನಗನ್ನುವಂತೆ ಆಯಿತಲ್ಲವೆ ? ಅಬ್ಬ ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೊಕ್ಕೆ?!" ಎಂದರು. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದು ಏನೋ ಹೊಸ ವಿಷಯವೇ ಹೇಳಲು ಹೊರಟ ರಾಮು. ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರಲ್ಲವೇ ? ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಓಡಿಯಾಯಿತು. ಪೀಪೀ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಕಿಸೆಯಿಂದ ಪೀಪಿ ತೆಗೆದು ಜೋರಾಗಿ ಊದಿದ. "ಎಂಥದು ಮಾಣಿ ನಿಂದು ಕರೆಕರೆ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ. ಅವನು ಪೆಚ್ಚಾದ. ಆದರೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕೇಳುವ ವಯಸ್ಸೇ ? ಸಣ್ಣಗೆ ಊದೇ ಊದಿದ. ಶಿವರಾಮ ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ರಾಮನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು, ತಾವು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು. "ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ ಸದಾನಂದ ನೀನು" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ. ಮೋಟಾರು ಸಂತೆಮಾಳವನ್ನೂ ಹಾದು ಹೋದಾಗ ರಾಮು, ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದು ಕುಸು ಕುಸು ಮಾಡಿದ, ಅದು ದಾಟಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ.

ಮೋಟಾರು ಪಾಂ ಪಾಂ ಎನ್ನುತ್ತ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ರಾಮು ನೋಡಿದ. ಮುಂದೆ ಜಾತ್ರೆಯೇ ಸೇರಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ "ಬಂದರು ಬಂದರು" ಎಂದರು. ಮೋಟಾರಿನಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಇಳಿದರು. "ಇಳಿ ಮಾಣಿ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ. ಅಷ್ಟು ಚೆಂದದ ಮೋಟಾರು ತ್ಯಜಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಬಂದೀತೆ? ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನ ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಮ್ಮೆಯುಂಟಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಇಳಿದ. ಗುಂಪೊಡೆದು ಪಾರ್ವತಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿ ಹಿಸುಕಿ ಅತ್ತಳು. "ಎಲ್ಲಿ ಹೋದದ್ದು ಚಿನ್ನ ನೀನು. ನನ್ನ ಜೀವ ನಿಂತದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲವೆ" ಎನ್ನುತ್ತ. ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಅರಳಿದರೂ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ನೋವಾಗಿ "ಬಿಡು ಬಿಡು" ಎಂದು ಮಿಸುಕಾಡಿದ. ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದಾಗಿ ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಾಗಿ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಒಳಕೋಣೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಿ "ಬಂದಿತೆ? ಮಗು ಬಂದಿತೆ? ಅವರು ಬಂದರೆ?" ಎಂದು ಏನೇನೋ ಒದರಿದಳು. ಜನಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಪ್ಪು ರಾಮನನ್ನು ಕೂಗಿದ. ಅವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪೀಪಿಯ ಪ್ರಕರಣ ನೆನಪಾಗಿ "ಹೇಗೋ ನೀನೊಬ್ಬ" ಎಂದ–ಮುಖ ಕಡುಬು ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ತಾಯಿಯ ಸೊಂಟದಿಂದ.

"ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇವನು ? ನೀನು ಹೋದದ್ದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ?" ಎಂದು ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಳು ಪಾರ್ವತಿ.–ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ಕೂರುತ್ತ.

"ಹೋಗಿದ್ದೆ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ" ಎಂದರು ಮಂಜಯ್ಯ ಧೋತರವನ್ನು ಬಿಸುಟು, ತೂಗುಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತ.

ನಿಂತಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಭಾರದ ನೆನಪಾಗಿ ಕಾಲ್ತೆಗೆದರು ಅಲ್ಲಿಂದ. ಉಳಿದವರೆಂದರೆ ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರೊಬ್ಬರೇ. ನಡೆದಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು ಅವರು. ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಂಚಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗನ ಕಂಗಾಲಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ "ಅಯ್ಯೋ ಮಗುವೇ?" ಎಂದು ಅತ್ತಳು. ರಾಮನೂ ಬಿಕ್ಕಿದ.

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಳುವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಮ್ಮಿಯಾದಾಗ ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು ಹೇಳಿದರು.

"ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಏನೂ ಮಾಡಿಯಾನು ನಿನ್ನ ಅಳಿಯ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಹೇಳುವುದು–ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಟದಲ್ಲಿ..."ಮಂಜಯ್ಯ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರು. "ಹೌದು. ಬೇವರ್ಸಿ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯೂ ಅದೇ ಮಾತಲ್ಲವೇ ಅಂದದ್ದು? ಈಗ ನೀನೂ ಅದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿ. ನಾನು ಮಾಡಬೇಕು ಏನು?–ಅದಾದರೂ ಹೇಳ ಬಹುದಲ್ಲ? ಅವರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಿಕೆಯಿತ್ತು, ಸಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬೇಸರಿಕೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಹೇಗೂ ಪಾರ್ವತಿ ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಾತು ಅವಳಿಗೂ ಕೇಳಿಸೀತು. ಕೇಳಿಸುವುದೊಳಿತು ಎನಿಸಿ,

"ನಿನ್ನದೇ ತಪ್ಪೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆ ಮಂಜಯ್ಯ? ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಎದುರು ನಾನು ಮಾತನಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲ ಅನಿಷ್ಟಗಳೂ ಆಗಿವೆಯಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನಾಡುವ ಎಂದು ಎಣಿಸಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪು ಎಣಿಸಲಾರಳು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನಾನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿದ ಕೂಸಲ್ಲವೇ ಅವಳು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳ ಲಗ್ನದ ನಂತರ ಅವಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೆಂದರೆ ಇಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಎಷ್ಟು ಘೋರ ಇದ್ದವಳು ಹೀಗೆ ಆಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ನೋವಾಗುತ್ತಿದೆ ನೋಡು" ಎನ್ನುವಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾರ್ವತಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು "ನನ್ನ ಕರ್ಮ, ನನ್ನ ಕರ್ಮ" ಎಂದು. ಯಾಕಮ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ರಾಮನೂ ಅತ್ತ.

"ಬಾ ಮಗು–ಒಮ್ಮೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ನಿನ್ನನ್ನು" ಎಂದು ಒಳಗಿಂದ ಅಜ್ಜಿ ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ರಾಮನಿಗೆ ಈಗ ಆ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯೆಂದರೆ ಏಕೋ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ "ಉಹು" ಎನ್ನುತ್ತ ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ.

ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹೇಳಿದರು. "ಅಲ್ಲ, ಮಂಜಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಇವತ್ತು, ಹೇಳು ನೋಡುವ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದವಳು. ಇನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಗತಿ ಹೀಗೆ. ಇವೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಏನು ಮರವೇ, ಖುಷಿಪಡಲು? ಬೇಡ, ನಮ್ಮಗಳ ಮಾತೇ ಬೇಡ. ನನಗೂ ನಿನಗೂ ತ್ರಾಣ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಯಮರಾಯ ಬಾ ಎಂದಾಗ ನಾವು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಷ್ಟೆ. ನಂತರದ ಮಾತು ಯೋಚಿಸು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಗತಿ ಏನಾದೀತು? ಈ ರಾಮನ ಭವಿಷ್ಯವೇನಾದೀತು? ನಾಳೆ ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಅವನ ತಾಯಿಗೂ ಶಪಿಸಬಾರದಷ್ಟೇ?" ಅವರು ರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ಮಾಡಿ ಈ ಮಾತೆಲ್ಲ ಆಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಕುರಿತು ಅವರೆಲ್ಲ ಏನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆನಿಸಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಅಜ್ಜಯ್ಯ, ಅಜ್ಜನಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಒಳಗಿಂದ ರಾಮನ ಅಜ್ಜಿ ಗೂರಲು ಸ್ವರದಲ್ಲೇ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ "ಯಾರದು–ಸದಾನಂದನೆ? ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಹಾಗೆಯೇ ಎಣಿಸಿದೆ. ಹೌದಾ, ಸದಾನಂದ–ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಗಳು ಆ ಹೋಟಲಿನ ಮಾಣಿಯೊಟ್ಟಿಗೆ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದಳೆಂದು ಸುದ್ದಿ. ನಿಜವಾ?" ಎನ್ನಬೇಕೆ?

ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದು ಸಮಾ ಆಯಿತು ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದಳು ಪಾರ್ವತಿ.

ಮಂಜಯ್ಯನ ತಲೆ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. "ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದಿರಬಾರದೆ ಅಲ್ಲಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿಯೇ ನಾನು ಸೋತದ್ದು" ಎಂದರು.

"ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು?" ಎಂದಳು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಒಳಗಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ.

"ನಾಲಿಗೆ ಸಡಿಲ ಬಿಡಬೇಡ. –ತಿಳಿಯಿತಾ?" ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದರು ಮಂಜಯ್ಯ.

"ಏ ಅಜ್ಜಿ, ಸುಮ್ಮನಿರು ಓಹೋ" ಎಂದ ರಾಮು–ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಸಿನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತ, ತಾಯಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ.

ಅಜ್ಜ ಒಳಗಿಂದ ಇನ್ನೇನೋ ಅಂದರು. ಮಂಜಯ್ಯ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗ ತಾಯಿಯಾದಳ್ಳಿ ಇತರೆ ರಾಮುಗೆ ಒಳ್ಳೋ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೈ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಕೂತ ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ. ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದ ಬೆಂಡು ತೊಡೆಗೆ ಒತ್ತುತ್ತಾಗ. ಅದರ ನೆನಪು ಬಂದು ದಡಕ್ಕನೆ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು "ಅಮ್ಮ. ನೋಡು ಇಲ್ಲಿ. ಯಾರು ಕೊಡಿಸಿದ್ದು ಗೊತ್ತುಂಟಾ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. "ನಿಂಗೆ ಬೇಕಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಸೋಳೆಯಿಂದ ಅವಳ ಬಾಯಿಗೆ ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಜೂರು ಬೆಂಡನ್ನು ತುರುಕಿದ. "ಎಂಥದೋ ಸಿಂದು ಬಾಳು ಬಿಬಿಬಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳು ಅದನ್ನು ನುಂಗಿದಳು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ.

ಮಂಜಯ್ಯ ಗುಡುಗಿದರು. "ಇದೋ ನೋಡು ಸದಾನಂದ. ನನಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟುವೆಂದು ತಿಳಿದಿಯಾ? ಇವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿಯಾ? ಈ ಇವಳು ಬೇವರ್ಸಿ. ಲಗ್ನವಾದ ಮೂರೇ ಮೂರು ದಿಸಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನವಾಗದೆ ಬಂದು ಅವನ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದವಳಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಸಾವಿರ ಸರ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಆಗದು. ಇದು ಕೂಡದು ಎಂದು. ಯಾರಿದ್ದಾರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು. ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಎಂದು ಇವಳು ಅತ್ತಳು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲ. ಇವಳ ಅಮ್ಮ—ಇವಳು ಅದಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸೈ ಅಂದು ತಕ ಪಕ ಕುಣಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾದದ್ದು ಬಿದ್ದಕ್ಕೂ ಆಯಿತಷ್ಟೆ. ಈ ರಾಮುನ ಬಸುರಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು. ನನ್ನ ಮಗಳು ನನಗೆ ಹೊರೆಯಲ್ಲ ಎಂದಳು ಅವಳು. ಜೀವಿಯುದ್ದ ಒಡಿಯಾಡಬೇಕಾದವನು ನಾನಷ್ಟೆ. ಈ ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಹಂಗಸರಿಗೆ ಏನು?"

ರಾಮುನನ್ನು ಧಡಕ್ಕ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸಿ. ಎದ್ದಳು ಪಾರ್ವತಿ. "ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನೀವು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ? ಅವರೊಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಬಂದೆನೆ? ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಿರುಕುಳ ಒಂದೇ ಎರಡೇ? ನಾನೇ ಏನು—

ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ಅವರೊಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೆ? ಈಗ ಯಾಕೆ ಕಾಲ ಬಂದಿತು ಅವರವರ ತಪ್ಪು ಅವರವರಿಗೆ ತಿಳಿದೀತು" ಗಳಗಳ ಅತ್ತಳು. ಇನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಬಾರೋ ಏ ಮಾರಿ" ಎಂದು ರಾಮನನ್ನು ದರದರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊರಟಳು–"ಯಾರಿಗೂ ನಾವು ಹೊರೆಯಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಹೋಗುವ–ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ" ಎನ್ನುತ್ತ. "ಅಯ್ಯೋ ಬಿಡಮ್ಮ, ಬಿಡಮ್ಮ" ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ರಾಮ. ತಾಯಿ, ಮಗಳು ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಒಳಗೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತಿ ಎತ್ತರದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಏನೋ ಅಂದಳು. ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅಳುವುದೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೋಡಿ ಬಂದು ಅಜ್ಜಯ್ಯನ ತೊಡೆಯೇರಿದ.

"ಏನೇ ಅನ್ನು ಮಂಜಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಅಳಿಯ ನೀವೆಲ್ಲ ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟವ, ಕ್ರೂರಿ ಎಂದು ನಾನಂತೂ ಎಣಿಸಲಾರೆ. ಇವತ್ತು ನಾನೇ ನೋಡಿದೆನಲ್ಲ. ಯಾಕೆ–ನೀನೂ ನೋಡಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ. ರಾಮನನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಡಲು ಹೆಣವೇ ಬೀಳಬೇಕು ಅಂದನಲ್ಲವೆ? ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಮೋಹವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಮಾತು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತೆ? ಯಾಕೆ? ಅವನ ಹಣ ನೋಡಿ ಯಾರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲಾರರು ಎಂದೇನಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ."

ಯಾವುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ, ತನಗಾಗಿ ಆ ಹಿರಿಯ ಮತ್ತೆ ಅಜ್ಜ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಬಾ ಎಂದು ಜಗ್ಗಾಡಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹಿರಿಯನ ನೆನಪು, ಹೆಂಗಸಿನ ನೆನಪು ಜಿಂಕೆಯ ನೆನಪು, ಗಾಡಿಯ ನೆನಪು ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದವು. "ಹೌದು ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಆ ಗಾಡಿ ಎಷ್ಟು ಚಂದವೆನ್ನುತ್ತೀ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯುಂಟಂತೆ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ನಂಗೆ ಜಿಂಕೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಎಂದು ಅಪ್ಪನ ಗಲ್ಲ ಚುಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೇ ಪಾರ್ವತಿ ತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು "ಮಗು, ಮಾತ್ರ ಬೇಕು ಅವರಿಗೆ. ನಾನು ಬೇಡವಾದೆ. ಅಲ್ಲವೆ?" ಎಂದಳು ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ.

"ಈಗ ನೀವು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳುವವರು, ಅವನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಸರ್ತಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಇವನೇನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ, ಹೇಳು ನೋಡುವ. ನೀನಾದರೂ ಏನು? ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನನ್ನು ನೀನು ಯಾವ ಊರಿನವ' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಇದೇ ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮ ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಏನೆಲ್ಲ ಅಂದಳು? ಶಿವರಾಮ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಸದಾನಂದ ಭಟ್ಟರು ಹೇಳುವಾಗ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಯಿತು.

"ನೋಡಿ, ಇವರೇ, ನೀವು ನನಗೆ ಏನೂ ಅನ್ನಿ, ಆದರೆ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿರುವ ನನ್ನ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅಂದರೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವವಳಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಪ್ಪನ ತೊಡೆಯಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಎಳೆದು ಸೊಂಟಕ್ಕ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಅಮ್ಮನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚೆಂಡಿನ ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದಾಡಿಸುವ ಹಿರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು ರಾಮನಿಗೆ. "ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು ಪಾರ್ವತಿ, ಹಿರಿಯರು ಎನ್ನುವ ಗೌರವವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿ" ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದರು ಮಂಜಯ್ಯ. "ಹಿರಿಯರು ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಸಲ್ಲುವ ಗೌರವ ಸಲ್ಲೇ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ" ಎಂದಳು ಅಪ್ಪನ ಮುಖಕ್ಕೇ. "ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು ಮಂಜಯ್ಯ. ಅವಳಿಗೆ ಅಳು ಬಂತು. "ಹೌದು ನನಗೆ ಸೊಕ್ಕು. ಯಾಕೆ? ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲುಂಟು ಎಂದಲ್ಲವೆ? ಅಯ್ಯೋ ಯಾವ ಸುಖಕ್ಕೆ ಬದುಕಬೇಕೋ" ಎಂದು ರಾಮನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆಸೆದು ತಲೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು ಬಾಗಿಲಿಗೆ. ಸದಾನಂದ ಭಟ್ಟರು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲೆತ್ನಿಸಿದರು. "ಬಿಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ, ನಾನು

ಸಾಯುತ್ತೀನೆ. ನನ್ನಿಂದಲ್ಲವೆ ಇದೆಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಸುಕಾಯಿದಳು. ರಾಮ ಗಡ ಗಡ ನಡುಗಿದ. "ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮ" ಎಂದು ರೋದಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗವ ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಜಯ್ಯನಿಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ದೃಶ್ಯವೇ ಹೇಸಿಗೆಯಾಯಿತು. ತಲೆ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. "ಸಾಯುತ್ತೀಯಾ ರಂಡೆ, ಸಾಯುತ್ತೀಯಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಚಟಾರನೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆರೆಡು ಬಿಗಿದರು. "ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಸತ್ತೆ" ಎಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದಳು. "ಮಂಜಯ್ಯ ಎಂಥದು ಮಾಡುವುದು ನೀನು" ಎಂದು ಸದಾನಂದಭಟ್ಟರು ರೇಗಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ರಾಕ್ಷಸರಂತೆ ಕಂಡರು ರಾಮನಿಗೆ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ಹೋಗುವ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ ದಂತಾಗಿದೆ. "ಸಾಲದು, ಎಂತ ನೀನೊಬ್ಬ ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ. ನಡಿಯೋ–ಕೆರೆಗೋ ಭಾವಿಗೋ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವ. ಈ ನರಕ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು" ಎಂದು ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದಳು. ರಾಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಹೊಸತೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಅಮ್ಮ ಥೇಟು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಕ್ಷಸಿಯಂತೆ ಕಂಡಳು, ಆ ಬಿಚ್ಚಿದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರಗಿಲ್ಲದ ಮೈಯಲ್ಲಿ.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದ, ಅಳುತ್ತ ಬಾಗಿಲ ವರೆಗೆ ಬಂದು ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿದ. ಕಿಸೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ. ಪೀಪಿ ಸಿಗಬೇಕೆ ಅಲ್ಲಿ? ಅಪ್ಪುವಿನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಕದ್ದರೆ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಂದು......ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ ಕತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ಅವನಿಗೆ [illegible]ಸುವುದೇ ಸಮ ಎನಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಅಪ್ಪುವಿನ ಮನೆ ಕಡೆ ಓಡಿದ ರಾಮ.

(ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಪ್ಪಿದ ಕತೆಗಾರ ಟಿ. ಕೆ. ಸದಾಶಿವರ 'ಅಪರಿಚಿತರು' ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸದಾಶಿವರ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚಯ ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ನೋಡಿ 'ಕಸ್ತೂರಿ' ನವಂಬರ್ ೧೯೭೭.)

"ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇಸ್ಪೀಟಾಡಲು ಕಲಿಸಿದ್ದೀಯಂತೆ ಹೌದೆ?"

"ಹೌದು ಮಹಾರಾಯ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ನೋಡು. ಕಳೆದ ಶನಿವಾರ ನಾನು ಅರ್ಧ ಪಗಾರವನ್ನೇ ಅವಳಿಂದ ಗೆದ್ದೆ."

"ಪ್ರಿಯೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕನಸನ್ನು ನಿನ್ನೆ ತಾನೆ ಕಂಡೆ. ಕನಸು ನನಸಾಗಲು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೇಳು?"

"ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು."

–ಸ್ಪುಟ್ನಿಕ್ಕಿನಿಂದ

ಸಂಗ್ರಹ : ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ

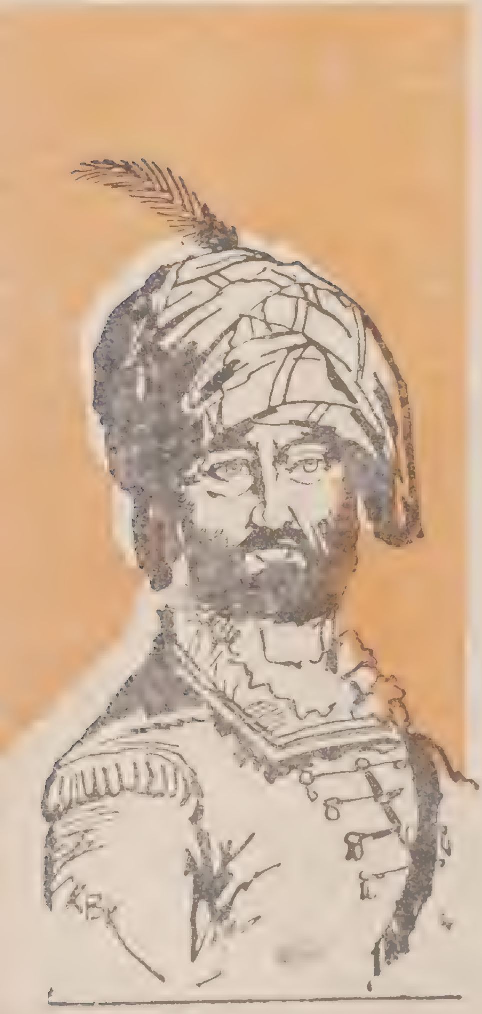
ಒಂದು ಸಂಭಾಷಣೆ

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೮೦ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯು ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯುದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಂದೋಲನವೆಂಬುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಥಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬ್ರಿಟಿಶರನ್ನು ಈ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದೇ ಇದ್ದುವು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಿಂಡಿಗಲ್ಲಿನ ಬಳಿಯ ೧೮೦೨–೦೩ರ ಯುದ್ಧ). ಆದರೆ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ರಾಜರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂಗ್ಲೀಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊರಗೋಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನವೊಂದು ೧೭೮೦ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಪೇಶ್ವೆ, ಭೋಸ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಸಿಂಧೆ ಈ ಮರಾಟರು ಬಂಗಾಲದವರೆಗೆ ಸಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹೊರದಬ್ಬಬೇಕು, ನಿಜಾಮನು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಇಂಗ್ಲೀಷರನ್ನು ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿಯು ಮದ್ರಾಸ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ತುಸು ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದರೆ, ಇದುವೆ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜಾಮನನ್ನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸನು ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು. ಪೇಶ್ವೆಯು ಸಿಂಧೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಾನು ಮುಂದುವರಿದನಾದರೂ ಅವನೂ ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. (ಇದು ಸಾಲ್ಬಾಯಿ ಒಪ್ಪಂದವೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ.)

ಆದರೆ ಹೈದರ್ ಒಬ್ಬನೇ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ. ಮದ್ರಾಸದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿದು.

ಮೈಸೂರಲ್ಲಿಯ ದಳವಾಯಿಗಳ ಒಳಜಗಳಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಹೈದರನು ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನಷ್ಟೆ. ದಂಡನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಗುವುದು, ಸದಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವುದು ಅವನ ರಕ್ತಗುಣವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು.

೧೭೬೯ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಬಲಾಢ್ಯ ನಾಯಕನಾದನಲ್ಲದೆ, ಸಮಗ್ರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಯಾವ ರಾಜರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಅವನು ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಆಗಾಗ ಸೆಣಸಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ೧೭೬೯ರಲ್ಲಂತೂ ಮದ್ರಾಸಿನ ತನಕ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು. ಐದೇ ಮೈಲು ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನೊಡನೆ

ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಕೂಡಲೇ ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ, ಬೇರೆಯವರು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೈದರನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಿತ ಕರಾರು ಇದ್ದಿತು. ಪೇಶ್ವೆಯವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಇವನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಶರ್ತಿನ ಅಗತ್ಯ ಅವನಿಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಹಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ೧೭೮೦ರ ತ್ರಿಕೂಟ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ, ಹೈದರನು ೯೦ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಸುಸಜ್ಜಿತ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬಲದೊಡನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯಶ್ರೀ ಹೈದರನ ಕೊರಳಿಗೇ ಹಾರಹಾಕಿದಳು. ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸಿನ ಗವರ್ನರನನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಯುದ್ಧನೀತಿ–ನಿಪುಣನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ, ಜನರಲ್ ಐರ್ ಕೂಟ್ ಎಂಬುವನನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಸುರುವಾತಿಗೆ ಐರ್ ಕೂಟನ ಮೇಲುಗೈ ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಆರ್ಣಿಯ ಬಳಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ (ಜೂನ್ ೧೭೮೨) ಹೈದರನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಜಯ ಲಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ತುಸು ಧೃತಿಗೆಟ್ಟ ಕೂಟ್, ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವು ಎಂಬುವನನ್ನು ದೂತನೆಂದು ಹೈದರನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫ನೇ ಜುಲೈ ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಕೂಟನ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಗ್ರಹಾಮ್ ಎಂಬುವನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರತಿಯು ಲಂಡನ್ನಿನ ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಡ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ

Hyder Ally Cawn — If you think it just do the Business — Do not what is unjust.

Shinas Row — It is you who talk on Injustice — In same manner as you possess Engagements, so doubtless there are Discharges.

Hyder Ally Cawn — Are you acquainted with the History of the Discharges, or not.

Shinias Row — I suppose you mean to tell me that it was exacted from Hutti Gopaul Rauze — That is a mistake —

Hyder Ally Cawn — That is the Fact — It is no Mistake Hutti Gopaul Rauze

ಹೈದರಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ನಡುವಣ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದದ ಒಂದು ಭಾಗದ ಫೋಟೋ-ಪ್ರತಿ.

ಅನುವಾದಿಸಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಓದಬರುವಂತೆ, ಆದರೆ ಮೂಲದ ವಿಚಾರ ಬದಲು ಮಾಡದಂತೆ ಕೊಡಲಾಗಿ ಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣಾ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದವುಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಂವಾದಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆ ಇರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ತುಸು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವು ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ, ನಜರಾಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಜರುಗಿದುವು. ಅನಂತರ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಹೈದರ್:– ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರಬೇಂದು ಈ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ವಕೀಲರ ಮುಖಾಂತರ ನೂರು ಪತ್ರಗಳನ್ನಾದರೂ ಬರೆಸಿರಬೇಕು. ಧಿಂಡಿಗಲ್ಲಿನ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಗಲಭೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ಕಂಡು "ಇದು ಸ್ನೇಹದ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಿಕ್* ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ದಾಳಿ ಮಾಡುವೆ"ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ವಕೀಲನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ (ಅರ್ಕಾಟದ) ನವಾಬರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು ಎಂದರು. ನವಾಬರ ಕಡೆ ಹೋದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರನ್ನೇ ಕೇಳು–ಎಂಬುದಾಗಿ ಉತ್ತರ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವು:– ನೀವು ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಸರದಾರರು. ನೀವು ಎತ್ತಿದ ಮುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ. ನಾನೀಗ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೇ?

ಹೈ– ಅವಶ್ಯವಾಗಿ.

ಶ್ರೀ– ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ವೈರ ಸಾಧಿಸುವ ಹಟದಿಂದಲೇ ನೀವು ಈ ಕರ್ನಾಟಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ಗಡಿ ಜಗಳವಿದ್ದರೆ ಅದು ಒಂದೇ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹೇಗಾದೀತು? ಎರಡೂ ಕಡೆಗೆ ತಪ್ಪು ಘಟಿಸಿರಬೇಕು. ಚಪ್ಪಾಳೆಗೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳು ಕೂಡಬೇಕು ತಾನೇ, ಈಗ ನೀವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವೈರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಿ.

ಹೈ– ನನ್ನ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ನಡುವೆ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದ ಕರಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ಅವರು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ– ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವದರಲ್ಲಿ ನೀವೇ ಮುಂದಾದಿರಿ; ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲ.

ಹೈ– ಹೌದೆ? ಕೇಳಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಮರಾಟರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕರಾರು ಆಗಿದ್ದಿತು. ಸಹಾಯ ಕಳಿಸಲು ನಾನು ಬರೆದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಉತ್ತರ ಏನು ಗೊತ್ತೆ? ಇಂಗ್ಲಂಡಿಗೆ ಬರೆದು ಅಲ್ಲಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾನು "ನಿಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಂಡಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬರಲು ಒಂದು ವರ್ಷವೇ ತಗಲುವದು. ಅಮೇಲೆ ಸಹಾಯ ಬಂದದ್ದಾದರೆ ಅದರಿಂದದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಗವರ್ನರ್ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ–"ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಬರದೆ ಆಗದು" ಎಂದು. ಆದರೂ ನಾನು ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯ್ದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾದು, ಕೇಳಿದರೆ "ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದರು. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ನನಗೆ ನೆರವಾಗುವ ರೀತಿ! ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹೆ ಬಂದರಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಾಗಿಹೋದರು.

ಶ್ರೀ– ಫ್ರೆಂಚರಿಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೂ ಜಾತಿ–ವೈರ. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಫ್ರೆಂಚರ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು, ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಿಂದ ಹುಕುಮು ಬಂದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಆದರೂ ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆ ಫ್ರೆಂಚರೊಡನೆ ನಿಮಗೇಕೆ ನಿಕಟ ಸ್ನೇಹ? ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಅವರೂ

* ಇದು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕವಲ್ಲ ಮದ್ರಾಸದ ನೆರೆಯ ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶ; ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೂರಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ತಿನ್ನವೆಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಇದರ ವಿಸ್ತಾರ. ಇತಿಹಾಸಕಾಲದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೇ ಆ ಕಾಲದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ಒಂದೇ ರಕ್ತದವರು. ಅವರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ನೀವೇಕೆ ಕೈಹಾಕುವಿರಿ? ಫ್ರೆಂಚರ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿ ಅವರ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಅದಾವ ನ್ಯಾಯ?

ಹೈ– ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಡಚ್–ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಿವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ದಾಳಿಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕೆ? ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಮೇಲೇನೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರೆ? ಅಲ್ಲದೆ ತೆಲ್ಲಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮವರು ನಮ್ಮ ವೈರಿಗಳಾದ ಮಲೆಯಾಳ ನಾಯಕರಿಗೆ ಬಂದೂಕು, ಕಾಡತೂಸು, ಮದ್ದಿನ ಪೌಡರ್ ಏನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸುವರು. ಹೀಗಾದರೆ ಸ್ನೇಹ ಹೇಗೆ ಉಳಿದೀತು? ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಅರ್ಥವಿದ್ದೀತೆ? ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು. ನಿಮ್ಮ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರು ವರ್ಷ ಎರಡು ವರ್ಷ ಇದ್ದು ಬದಲಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನವರು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಏನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ಖುಷಿ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯೆಂಬುದು ಒಂದೇ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾವ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು? ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚವಾದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ವಕೀಲನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು–ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಂಪೆನಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಕೀಲ* ಬಂದ. ಇಬ್ಬರೂ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮೋಘಂ ಆಗಿ ಮಾತಾಡಿದ. "ನೀನು ಮದ್ರಾಸ್ ಮುಟ್ಟುವದರೊಳಗೇ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸುಲಿಯುವೆ" ಎಂದು ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂ. ನಷ್ಟವಾದರೂ ನನಗೆ ಚಿಂತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ– ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಿಗೆ ನಡೆಸಿದ್ದೀರಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೇನೆ ಆದ ಹಾನಿ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದೀರಾ? ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶವು ನಿಮ್ಮದಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಾ? ಇದು ಎಂದೆಂದೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗದ ಮಾತು ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ.

ಹೈ– ನನ್ನಿಂದ ಏನು ಆಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದೇನಲ್ಲ! ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಮದ್ರಾಸನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ!

ಶ್ರೀ– ಇಂಥ ವಿಚಾರವೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವವರಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಗಂಡರಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ಕೆಣಕುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತುಸು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಿ. ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಸೀಮೆಯ ಸರದಾರರಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ನಿಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆಯವರಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ವೈರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆ ನಿಮಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವುದು.

ಹೈ– ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರುವುದು ನನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರ ವೈರತ್ವ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನೇ. ಅವರಿಗೆ ಆ ಕುರಿತು ನಿಷೆ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ–ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಸರದಾರರೊಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರುವದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ.

ಹೈ– ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿಯ ಯಾವೊಂದು ಕರಾರನ್ನೂ ಅವರು ಪೂರೈಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಾದೀತು? ಕಂಪೆನಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕರಾರನ್ನು, ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಅವರು ಪಾಲಿ

* ಈತ Schwartz ಎಂಬ ಪಾದ್ರಿ.

ಸಿಯಾರೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ– ಕರಾರನ್ನು ಪೂರೈಸಿಲ್ಲ– ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳ್ತಾ ಇರ್ತೀರಿ? ಯಾವುದು? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕರಾರು ಭಂಗ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ನೀವು ಗುತ್ತಿಯ ಮುರಾರಿರಾವ್* ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಏನೂ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕರಾರು ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದಿರಿ.

ಹೈ– ಆ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಮುರಾರಿರಾಯನ ಹೆಸರು ಒಂದೇ ಇದ್ದಿತೆ? ಬೇರೆಯವರದೂ ಇತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ತಂಜಾವೂರಿನ ರಾಜನ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀವು ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದಿರಲ್ಲ!

ಶ್ರೀ– ತಂಜಾವೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೀವೇಕೆ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಕು? ಆ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಕೈ ಕೆಳಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ನಜರಾಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೈ– ಅದರಂತೆಯೇ ಮುರಾರಿರಾಯನು ನನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನವ! ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೊ ಹಾಗೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ– ನೀವು ಹೀಗೆಯೇ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಾರದು. ಪ್ರಕೃತ ನಮ್ಮ–ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣವೆ?

ಹೈ– ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲನ ಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ನೀವು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮುಖತಃ ತಿಳಿಸಲಿದ್ದೀರಂತೆ. ಏನದು?

ಶ್ರೀ– ಮಹಮ್ಮದ ಉಸ್ಮಾನನ (ಓರ್ವ ವಕೀಲ) ಮುಖಾಂತರ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರಂತಲ್ಲ? ಆ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಲು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹೈ– ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಮಧುರೆಗಳನ್ನು ಹಣ ಪಡೆದು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕರಾರು ಆಗಿದ್ದಿತು. ನನ್ನ ಕಡೆ ಪಾವತಿಗಳಿವೆ. ನೀವು ನೋಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀ– ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಈ ವಿವಾದವನ್ನೇಕೆ ಬಗೆಹರಿಸಲಿಲ್ಲ?

ಹೈ–ಮುಂದೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವಾ ಅಂತಿದ್ದೆ.

ಶ್ರೀ– ಆಗ ಕೈಗೂಡದಿದ್ದುದನ್ನು ಈಗ ಮುಗಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ವಿವಾದವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಹೈ– ನಾನೇನು ಈಗ ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿ, ಮಧುರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ದಿಂಡಿಗಲ್ ಮತ್ತು ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿ ಗಡಿ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬಂದೀತು. ಅದಲ್ಲ–

ಶ್ರೀ–ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ. ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು, ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕೊಡಿ. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತೋರಿಸುವೆ.

ಹೈ– ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಜೊತೆಗೆ ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಮಧುರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದ ಕಾಗದವನ್ನೂ, ಹಣಸಂದಾಯದ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೊಡುವೆನು.

ಶ್ರೀ– ಅಲ್ಲರೀ. ಅವುಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಪ್ರತಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ.

ಹೈ– ಅವರಲ್ಲಿದ್ದವುಗಳು ನಕಲೀ ಕಾಗದಗಳು. ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬರೆಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಮೂಲದ ಮುದ್ರೆ ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ಅಂಥದೇ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಬೇಕೆ?

ಶ್ರೀ– ಹಾಗೆಂದಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೀಗೆ ನಡೀತದೆಯೆ? ಆ ರೀತಿ ನೀವು ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುವದಾದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಒಪ್ಪಂದದ ಕಾಗದಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಭಾವಿಸಬಹುದಲ್ಲ!

ಹೈ– ರ್ರೀ, ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರೋ ಕಾಗದಗಳ ಮೇಲೆ ಅರ್ಕಾಟಿನ ನವಾಬ್ ಮಹಮ್ಮದ ಅಲಿಯವರ, ನಿಮ್ಮ ಗವರ್ನರ್ ಸ್ಯಾಂಡರ್ಸ್ ಅವರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸಹಿ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ– ಪೇಶ್ವೆಯವರು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ನಡುವೆ (ಸಾಲ್ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ) ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದೆ.

ಹೈ– ಅದರ ಪ್ರತಿ ತಂದಿದ್ದೀರಾ?

ಶ್ರೀ–ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅದರ ಪರ್ಶಿಯನ್

---

* ಈತ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವ.

ಭಾಷಾ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಹಡಗು ಕಾಣೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅದರ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪ್ರತಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಮುದ್ದೆಯೆಂದರೆ ನೀವು ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು, ಎಲ್ಲ ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ, ನೆರೆಯವರೊಡನೆ ಜಗಳ ಬಿಡಬೇಕು. ಬೇರೆ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಸ್ನೆಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರೊಡನೆಯೂ ನೀವು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯುಗಳು ನಿಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅದರಲ್ಲಿವೆ.

ಹೈ– ಹೀಗೋ ನಾನು ಎಷ್ಟೊ ಭಾಗಿಯಾಗದೇ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ನಿಮಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದಂತೆ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅದಾವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟೇನು! ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ಈ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದವರಾದರೂ ಯಾರು?

ಶ್ರೀ– ಪೇಶ್ವೆಯವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಒಪ್ಪಂದವಿದು.

ಹೈ–ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಕವಡಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಪೈಕಿಯವರು ಯಾರೆಂಬುದೂ ಗೊತ್ತು. ಬಂಗಾಲದ ಮಿಸ್ಟರ್ ಎಂಡರ್ಸನ್ ಸಿಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪೇಶ್ವೆಗೆ ಸಲಾಮು ಹಾಕಿ, ಏನೆಲ್ಲ ಬರೆಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆ? ಇವತ್ತಿಗೂ ಪೇಶ್ವೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಚಕಾರವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಥ್ಯಾಂಶವಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಪೇಶ್ವೆಯವರು ನನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ರೂಪಾಯಿ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುರುವಿದ್ದೇನೆ. ಎರಡು ವರ್ಷ ಇಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕುರಿಯ ಹಾಗೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಿಡಬೇಕೇ? ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂಬುದು ಗಮನದಲ್ಲಿರಲಿ!

ಶ್ರೀ– ವಿಷಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಮರಾಟರು ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕೈಗೂಡಬೇಕಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ, ಇಂಗ್ಲೀಷರ ತಿಕ್ಕಾಟ ಬಗೆಹರಿಯಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಅಥವಾ ತಿಳಿಸದೇನೆ ಪೇಶ್ವೆಯವರು ಅದೆಂತು ಮುಂದುವರಿದಾರು? ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ, ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿರಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನೆಂಧು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬೇಡಿ.

ಹೈ– ಇದು ನೋಡ್ರಿ. ನಿಜವಾಗ್ಲೂ ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಮರಾಟರಿಗೂ ನನಗೂ ಆಗಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತೆ?

ಶ್ರೀ– ಇಲ್ಲ. ಹೇಳಿ.

ಹೈ– "ನಾವು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ 'ಯೋಗಕ್ಷೇಮ' ತಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಕರ್ನಾಟಿಕದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಬೇಕು" ಇದು ಪೇಶ್ವೆ ನಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದುದು. ಈ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಹೆಸರೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿರಿ. ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬಯಸಿದರೆ, ಬೇಕಾದರೆ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತೋರಿಸುವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭೋಸ್ಲೆಯವರಿಂದಲೂ ಒಂಧು ಕಾಗದ ಬಂದಿದ್ದು, ಅವರು ಬಂಗಾಲದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದಾರಂತೆ. ನೀವು ಹೇಳುವಂತೆ ಪೇಶ್ವೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಂದವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೆ? ಬೇಕಾದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಪೇಶ್ವೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿರಲ್ಲ! ಬರಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ.

ಶ್ರೀ– ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು, ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಬಳಿ ಸೈನ್ಯಬಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರೋ ಹೇಗೆ? ನವಾಬರೇ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಧಾಟಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಮತ್ತು ಪೇಶ್ವೆಯವರ ನಡುವೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಆದದ್ದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಅವರನ್ನು ಒಳ ಹಾಕಿಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಈ ಕರ್ನಾಟಿಕದ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ

ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು.

ಹೈ– ನೀವು ನಿಜಾಮರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ೧೩ ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ರಾಜ ಮಹೇಂದ್ರಿ ಮತ್ತು ಛಿಕಾಕೂಲ(?)ಗಳ ಗಡಿಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೀವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಿ. ಅದರ ಹಣವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ಮೋಸದ್ದು. ಅವರನ್ನು ನಂಬುವುದುಂಟೆ.

ಶ್ರೀ– ಮೋಸದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಫ್ರೆಂಚರು, ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಮಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲ. ಅವರೆಂದೂ ಈ ಹಿಂದೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರು ಮೋಸಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೈ– ಶಾಂತಿಯುತ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಬೇಗ ಮಾಡಿತೋರಿಸಲಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವೆ–ವರ್ಷಾರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ! ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಏನಾಗುವದೋ ಮಾಡಿತೋರಿಸಿ. ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿಜಾಮ, ಪೇಶ್ವೆಯವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಹೂಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಏನು ಸಾಧಿಸಿದರು? ಅವರ ಸಂಯುಕ್ತ ಸೈನ್ಯಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದುವು.

ಶ್ರೀ– ನಾನು ಆಗಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಸಹಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡ. ನೀವಾಗಿಯೇ ಜಗಳ ಕಾಯ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ. ದೊಡ್ಡದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದದ್ದರ ಕಾರಣ ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಆ ಫ್ರೆಂಚರಲ್ಲಿ ನೀವು ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಹಿಂದೆ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನು ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ತುಂಬಾ ಹಾರಾಡಿದ. ಏನು ಸಾಧಿಸಿದನೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ.

ಹೈ– ಚಂದಾಸಾಹೇಬನು ನಿರ್ಗತಿಕನಿದ್ದ! ನಾನು ಬೇಕೆಂದರೆ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೇ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವದು! ಅದರ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಫ್ರೆಂಚರೇನು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಅವರು ಈಚೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೇನು ಅವರ ಸಹಾಯ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಾಗಿ ಅವರೇನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ– ನೀವೂ ಅವರೂ ಮಿತ್ರರೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳೆ? ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೆ ಇದ್ದೀರಿ. ಅದೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರದೂ 'ಯೋಗಕ್ಷೇಮ'ವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

ಹೈ– ಹೀಗೋ? ೪೦–೫೦ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಡಚ್ ಹಡಗುಗಳು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೀಷರನ್ನು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಎದುರಿಸುವರು. ನಾನು ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವೆ. ಆಗ ಮದ್ರಾಸನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿಮಗೆ ದುಸ್ತರವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀ– ೪೦–೫೦ ಹಡಗುಗಳು ಯುರೋಪಿನಿಂದ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಹಡಗಗಳು ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಿಂದ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬರುವವು.

ಹೈ– ಆ ಹಡಗುಗಳು ಬಂದರೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನನಗೇನೂ ಮಾಡಲಾರವು!

ಶ್ರೀ– ಮುಂದೇನಾಗುವುದೆಂಬುದು ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಎದುರು ನಿಂತ ಫ್ರೆಂಚರು ಅಪಾರ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದವರಲ್ಲ.

ಹೈ– ಏನು ಕೇಡಾಗಿದೆ ಅವರಿಗೆ? ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆಯ ಮೊದಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೇ ಅವರು ತಾಮ್ರ ವಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎರಡನೆಯ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಫ್ರೆಂಚ್ ಹಡಗುಗಳ ಪಟಸ್ತಂಭ ಮಾತ್ರ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಹಡಗುಗಳು ತೇಲದಂತಾದುವು. ಅವನ್ನು ಕುಡಲೂರಿಗೆ ತಂದು ಲಿಲಾವು ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲಿದೆ ಹಾನಿ ?

ಶ್ರೀ– ಅದೇನಾಯಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ೮–೧೦ ದಿನ ತಡೆಯಿರಿ. ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಅಂದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಕಡಪಾದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದದ್ದು

ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಸರಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಹೈ– ಅದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗಾದ ಹಾನಿಯೇನು? ಕಡಪಾಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಶ್ರೀ– ಅದರಂತೆ ನೀವು ಬಿದನೂರು ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೆನ್ನೂ ಪಡೆದದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಹೈ– ಯಾರು ಗಟ್ಟಿಗರೋ, ಅವರು ಪಡೀತಾರೆ.

ಶ್ರೀ– ಗಟ್ಟಿಗತನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಅವರೂ ಖುಶಿ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

೧೫ ಜುಲೈ ೧೭೮೨

ಶ್ರೀ– ನಿನ್ನೆಯದು ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಭೇಟಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ತುಸು ಹಿಡಿತದಿಂದ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ನೀವೊ ದೊಡ್ಡ ಸರದಾರರು. ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅನುಕೂಲತೆ ಇತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾನೊ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಒಳಿತನ್ನೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನೆಂಬುದನ್ನು ನಮ್ರವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯವ. ನೀವು ದೊಡ್ಡವರು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವುದು ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದ ಅಲ್ಪಮತಿಯು ನಾನು. ಆದ್ದರಿಂದ –

ಹೈ– ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು–ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ.

ಶ್ರೀ– ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ವೈರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೊಡನೆ–ಎಂಥದೇ ಆಗಲಿ, ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮೂಲತಃ ಇದು ಸಣ್ಣ ಜಗಳ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ವರ್ಷಾರು ತಿಂಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಳೆದು, ನೀವು ಹೇಳುವಂತೆ ಹತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸುರಿದು, ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಏನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಹಣ ಹೋಡದ್ದಲ್ಲದೆ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ವೀರ ಸೇನಾನಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದೊರೆತ ಲಾಭ ಎಷ್ಟು? ಇದನ್ನು ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹಾನಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವದಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶ, ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಡ್ಡು ಸಿಗುವದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಭ್ರಮೆಯೇ ಸೈ. ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಪೇಶ್ವೆಯವರು, ನಿಜಾಮರು, ಇತರ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಸದ್ಯ ಸ್ನೇಹಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಸೆಣಸಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು! ಇದನ್ನು ನೀವೀಗ ನಿಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಜೋರಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವರು. ಬೇರೆಡೆ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸೈನ್ಯದ ತುಕಡಿಗಳು ಸದ್ಯ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಇವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಆರ್ಡರ್ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿಜವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತಡೆದು ನೋಡಿರಿ. ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗದಿರದು. ಆದಕಾರಣ ಯಾವದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಷ್ಟೇ, ಸಮಗ್ರ ಮೈಸೂರು ದೇಶವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ನಡುವೆ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದಿಡುವೆ. ನಾನು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಜಗಳ ಬೆಳೆಸಬಾರದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಇದೆ. ಜಗಳ ಬೆಳೆದದ್ದೇ ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲು ತುಂಬಾ ಕಠಿಣವಾಗುವುದು.

ಹೈ– ಮುಗಿಯಿತೆ ನೀವು ಹೇಳುವುದು? ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಇದೆಯೆ?

ಶ್ರೀ– ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ್ದನ್ನೂ ತಮಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಹೇಗೆ ಹುಕುಂ ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವೆ.

ಹೈ– ಇದು ನೋಡಿ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ನಮಗೆ, ನಿಮಗೆ ತೋಚಿದ್ದನ್ನು

ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಖುದಾನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ. ನನ್ನ, ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಜಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಯಬೇಕು–ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಸದಿಚ್ಛೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬ ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯವರು ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಅವರು ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮುಖಾಂತರ. ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಮೈತ್ರಿಯುಂಟಾದರೆ ಅದು ಮುರುಗಡೆ ಯಾಗಲಾರದು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಾನೇಕೆ ಒಡಂಬಡಿ ಕೆಗೆ ವಿಘ್ನ ತರಲಿ?

ಶ್ರೀ– ಹೀಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಖುಶಿಯಾಗುವದು. ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ನೇಹ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಆಗಗೊಳಿಸುವದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಹೈ– ನನ್ನ ಸ್ನೇಹವು ಪೇಶ್ವೆ, ನಿಜಾಮರು ಬಗೆಯ ದೇನಲ್ಲ. ಪೇಶ್ವೆ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸ್ನೇಹದ ಬಗೆ ಎಂಥದೆಂಬುದು ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮರಾಟರು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಮರಾಟರು–ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಒಪ್ಪಂದದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತ ಇದ್ದೀರಾದ್ದರಿಂದ ನಾನಿ ದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯದು. ನನಗೆ ಅವರಿಂದ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪತ್ರಗಳು ಬರ್ತಾ ಇವೆ. ಬೇಕಾದರೆ ನೋಡಿರಿ. ನಿಜಾಮರ ಸ್ನೇಹವಾದರೂ ಇದೇ ಬಗೆಯದು. ಅದರ ಬಣ್ಣ ಬಯಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದಿನ ಗಳೇನೂ ಬೇಡ. ೧೦ ಸಾವಿರ ಕುದುರೆ ಸವಾರರ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಿಜಾಮರಿಗೆ ಕೇಳಿ ನೋಡಿರಿ. ಅವರು ಕೊಡುವವರಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಕ್ಕೇನು ಬೆಲೆ?

ಶ್ರೀ– ಈ ಮಾತಿನ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಇದುವರೆಗೆ ಅಂಥ ಸಹಾಯವನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಳಿ ಬೇಕಾ ದಷ್ಟು ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದಾವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನಿ ಕರೇ ಅವರ ನೆರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ, ಇಂಗ್ಲೀ ಷರು ಅವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆರು ಸಾವಿರ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಸೈನಿಕರೂ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಾಗ್ರಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅನೇಕ ಹಡಗುಗಳೂ ಹೊರಟಿದ್ದು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪ ತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿವೆ.

ಹೈ– ನನಗಾದರೂ ಯಾವುದರ ಕೊರತೆ ಯಿದೆ? ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹದಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀ– ಅಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಹೂಡಿ, ನೀವೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆಯ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಉಪದೇಶವೇಕೆ?

ಹೈ– ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿಯೆ ಇದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾ ಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರಿ.

ಶ್ರೀ– ಪೇಶ್ವೆಯವರು ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಿದೆಯಲ್ಲ! ಹಾಗೇ ನೀವೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗ ಬೇಕೆಂದು...

ಹೈ– ಅಂದರೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಂತೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು? ಈ ಕರ್ನಾಟಿಕ್‌ಪ್ರದೇಶ ವನ್ನು ಗೆದೆಯಲೆಂದು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಲೆ? ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಂದದ ಅಗತ್ಯ ವೇನಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಿತೆ? ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಇದ್ದಿದ್ದು, ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲೀ ಷರು ನನ್ನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪರವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹಾಳುಗೆಡವಿದರು. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದೊಂದು ರಾಜ್ಯವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಆದಾಯ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನು ವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ನೀವು ನೆಲ್ಲೂರನ್ನು ಹಾಳು ಗೈದು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಏನಾದರೂ

ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆಯೆ? ನಿಜ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಆದಾಯ ಬರುವುದು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೇ. ಈಗ ನಾನು ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಲಿದು ಸೂರೆಗೈಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಹಮ್ಮದ ಅಲಿಖಾನನು ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಯಾಂಡರ್ಸನ ಸಂಗಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದ ಉಸ್ಮಾನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸುವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿ ನಿಮ್ಮ ಕಂಪನಿಯುವರ ಕಡೆಗೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅಗತ್ಯ ಕಂಡರೆ ೨–೩ ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಹಾಗೆಂದು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಕಚೇರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಚರ್ಚಿಸಲಿ. ಮಹ್ಮದ ಅಲಿಯು ಹಣ ಪಡೆದದ್ದರ ರಸೀದಿಯೂ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನೂ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸುವೆ. ಈ ಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಂತೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗಲಾರೆ.

ಶ್ರೀ– ನೇರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡ್ಡ ಹಾದಿಯನ್ನೆ ಹಿಡಿಯುವ ವಿಚಾರ ನಿಮ್ಮದು. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು ಇದಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಗಳ ನಕಲನ್ನು ಒಯ್ದು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಹೈ– ಮರಾಟರು, ನಿಜಾಮರಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಂತೆ ನನ್ನ ಸೀಮೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಾರದು?

ಶ್ರೀ– ಇದು ನೋಡಿ. ಮರಾಟರಿಂದ ನಾವು ಗೆದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾವೇನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಲಿಲ್ಲ. ನೀವೀಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನಿಮ್ಮದೆನ್ನುವ ಪ್ರದೇಶ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಇಂಥ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

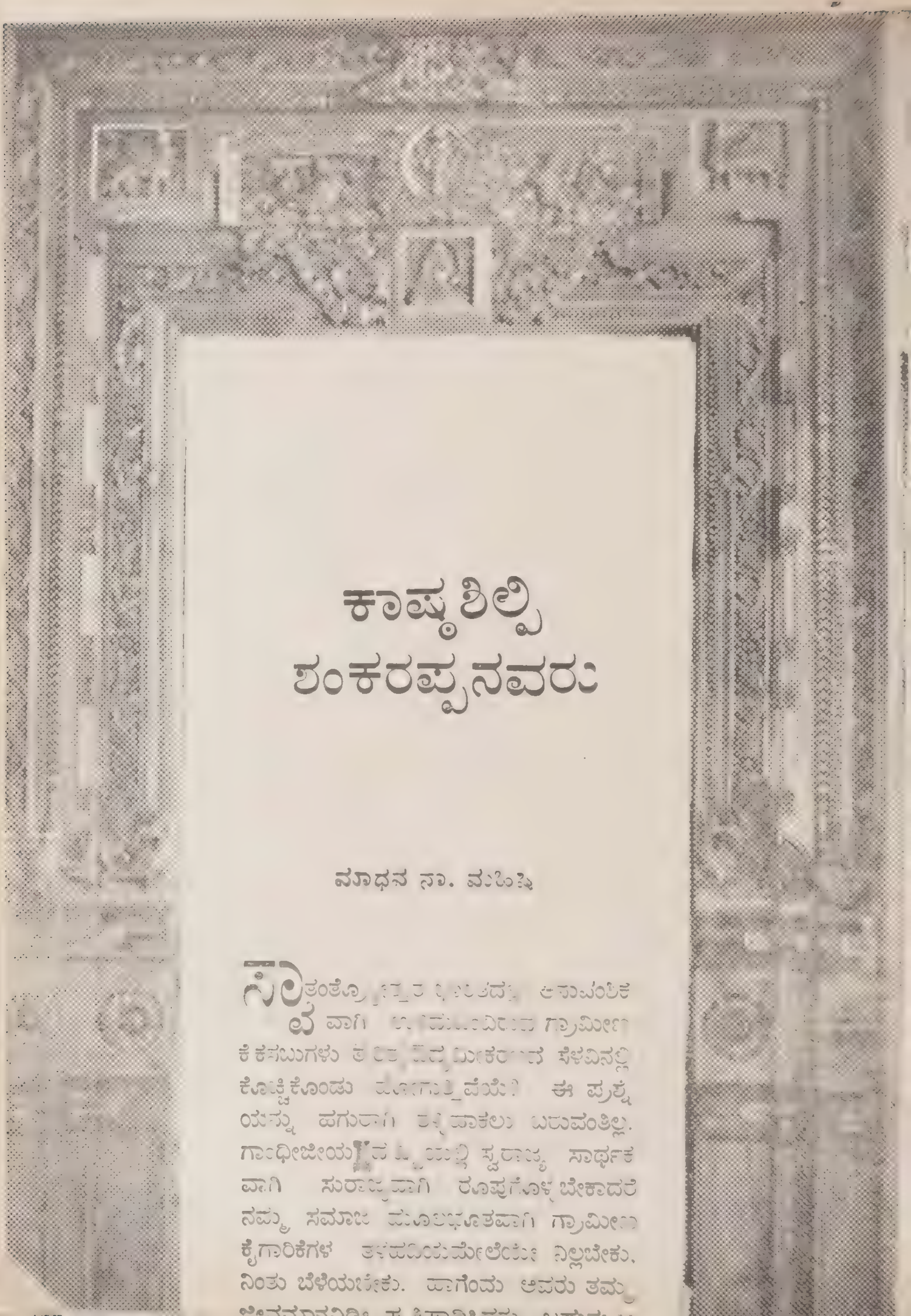
ಹೈ– ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನೀವು ಬಯಸುವಿರಾದರೆ, ಸ್ನೇಹಿತರಾಗುವವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಲಾಗದು! ನಮ್ಮ–ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಲು, ಅದು ಹೃದಯದಿಂದ ಬರಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಜನರಲ್ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುದನ್ನು ಮಹಮ್ಮದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನಲ್ಲದೆ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಕಾಗದಗಳನ್ನೂ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜನರಲ್ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸರಿದೋರಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ಶ್ರೀ–ಜನರಲ್ ಹಾಗೂ ನೀವು ಪರಸ್ಪರರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟರೇನೆ ಏನಾದರೂ ಸಿದ್ಧಿಸಬಹುದು. ಈಚೆಗೆ ಸಿಂಧೆಯವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಿರಾಮವಾದಂತೆ, ಈ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧವೂ ನಿಂತರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿತವಾಗುವುದು.

ಹೈ–ಅದೇ ಸಿಂಧೆಯವರಿಂದ ನನಗೆ ಪತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ! ಕೇವಲ ಎರಡು ತಾಸುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಂದು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಡುವೆ. "ಬಂಗಾಲದ ಎಂಡರ್ಸನ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವನಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮಗೇನು ಬೇಕೋ ಹೇಳಿರಿ. ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸುವೆ" ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ "ಈ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಾನು ಮುಂದುವರಿಸುವೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವವನಿದ್ದೇನೆ.

*

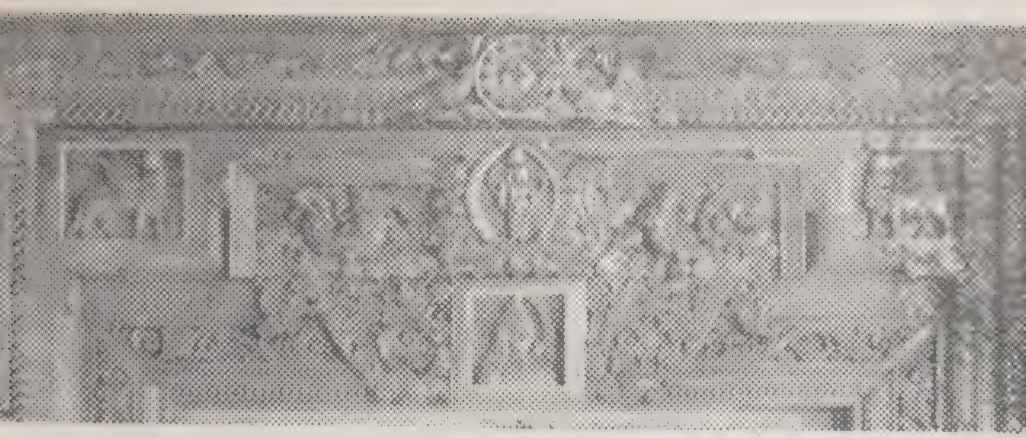
ಜನರಲ್ ಐರ್ ಕೂಟ್ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಹೈದರನ ಹಿನ್ನಡೆತ ಜರುಗಲಿಲ್ಲ. ಹೈದರನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಆದರೆ, ಮುಂದೆ ೩–೪ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅವನಿಗೆ ಗಂಟುಬೇನೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಚಿತ್ತೂರಿನ ಬಳಿ ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ. ಅದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬದಲಾಯಿತು.

ಕಾಷ್ಠಶಿಲ್ಪಿ ಶಂಕರಪ್ಪನವರು

ಮೋಹನ ನಾ. ಮಹಿಷಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಸುಬುಗಳು ತಂತ್ರವಿದ್ಯೀಕರಣದ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜೀಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸುರಾಜ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು, ನಿಂತು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ

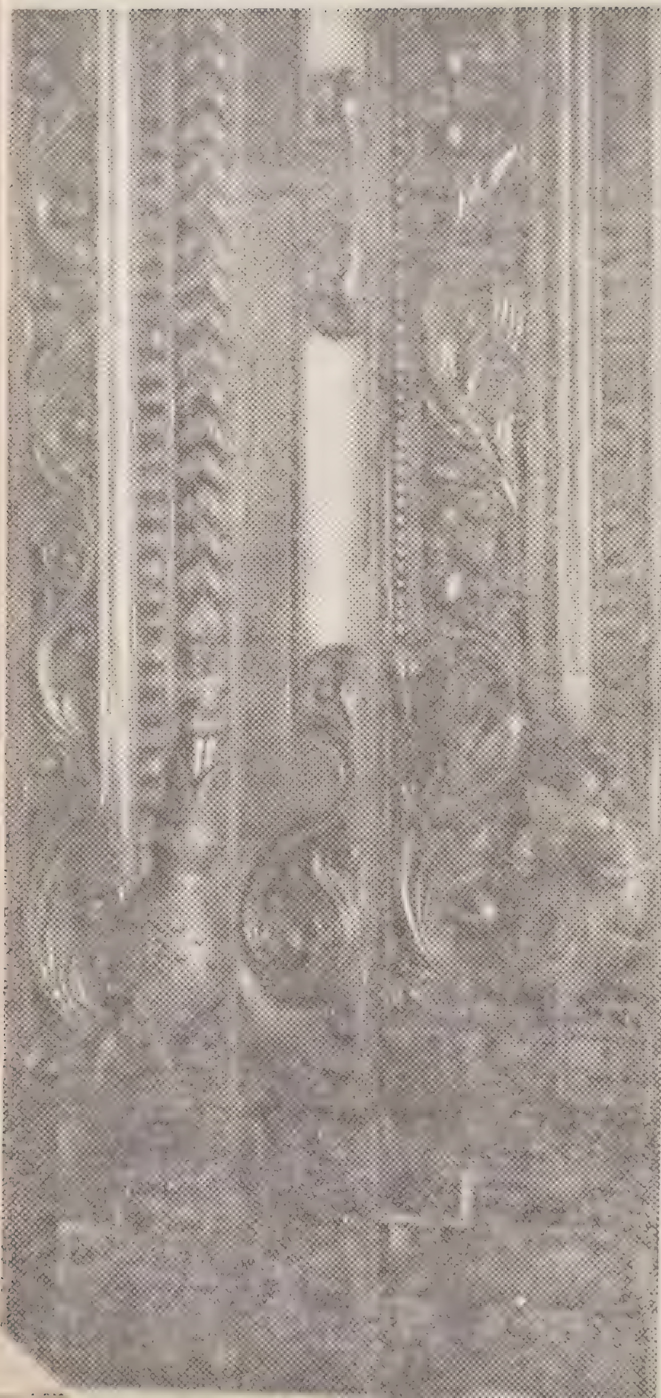

ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರೆ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಹಿಂದುಳಿಯಬಹುದಿತ್ತಾದರೂ ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಇಂದಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದಂತೂ ನಿಶ್ಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ನೈಜ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಮತ್ತನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಸುವತ್ತ ಒಂದಾದರೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕನವರಿಸಿದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಬಲು ಬೇಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಪಾರಾದರೆಂಬುದೊಂದೇ ಸಮಾಧಾನ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಡಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಕುಂಬಾರ ಮುಂತಾದ ಕೈಕಸಬುದಾರರು ಇಂದು ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಲಕಸಬು ಎಂದು ಬಗೆದದ್ದನ್ನು ಇಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆಳಸಿ ನೌಕರಿಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಲೆ ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿದ್ದ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕರಂತೆ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಕೈ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲ ತಲೆಮಾರುಗಳು ಉರುಳಿದ ನಂತರ ಹಸ್ತಕೌಶಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೀರ ಅಪರೂಪದ ವಸ್ತುವಾಗಿಬಿಡಬಹುದು.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೈಋತ್ಯ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೫೦ ಮೈಲು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ ಹೊಳೆ ಆಲೂರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಡಿಗತನವಿನ್ನೂ ಕಾಷ್ಠಶಿಲ್ಪವೆಂಬ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೆಲವರಾದರೂ ಬಡಿಗರು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಪದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಕೌಶಲದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಕಲಾಕುಸುರಿನ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ನನಗಿತ್ತೀಚೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು.

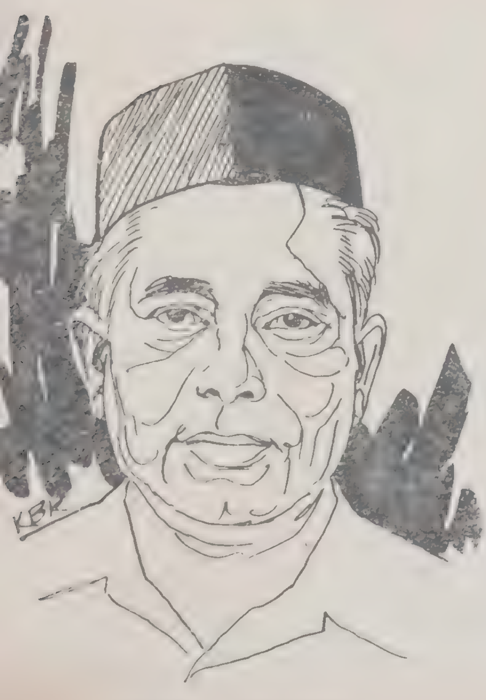
[illegible] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ [illegible] ಗ್ರಾಮದ [illegible] ಶಂಕರಪ್ಪ ಬಡಿಗೇರರವರು. [illegible] ಈ ವೃದ್ಧಗೆ ತಮ್ಮ [illegible] ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ [illegible] ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಮೂಲವಿರುವುದು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ [illegible] ಬಗ್ಗೆ ಭಾರಿ ವಿಶ್ವಾಸ. ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರದ, ಧೋತರ ಅಂಗಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಧರಿಸುವ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಒಳಗೇನೋ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ಹಲವಾರು ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ [illegible]

ಅಂಚಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ತನ್ನ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೊಂಡುದು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಅದರ ಬಲಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರದ ಎಡ ನೋಡುಗರ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಒಂದ ರೀತಿಯ ಎದೆ ಕಿರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತ ಶಿಲ್ಪಕೌಶಲ ಅಡಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿವೆ ಬಾಗಿಲು. ಅಂತಹ ಮತ್ತನೇಕ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಬರದೆ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತದೇ ಅದರ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಗಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗತ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಈ ಭವ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಯೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹೊರಟು ಬಂದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಅದನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಪಾಠಮಾಡುವ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬುದು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರ ಕೌಶಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಾಧೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಜನರೇ ಬೇರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹೊಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮರ ಕೊಂಡಿಗೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿಸಲ್ಲ ಸಾಧಾರಣ ಗಾತ್ರದ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಮಾನ್ಯರು. ಇಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಹೆಸರು ಅರ್ಥಗಳು ಹೊಸ ಅಲಂಕಾರ್ಣದೆ. ಇವರು ಬಾಂಧವರ. ಅನ್ಯಮನಸ್ಕರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಾಗರದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪರಿ

ಕೊಂಡು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಅಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದ್ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಆಕಾರದ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ. ಫಳಿಗಳಾಗಿ ಕೊರೆದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗಿರಾಕಿಗಳಿಂದ ಆರ್ಡರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬಡಿಗರನ್ನು ಸಂಬಳಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೊ ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬಾದಾಮಿ ಬನಶಂಕರಿ ಜಾತ್ರೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೊಳೆ ಆಲೂರಲ್ಲಿ ಇವರ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಬಡಿಗರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಈ ಜಾತ್ರೆ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏಳೆಂಟು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ವರೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಮಾರುತ್ತದೆ. ಅಡ್ಡೆಯ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ೪೦೦ ರಿಂದ ೭೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೂ ಲಾಭವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ಬಡಿಗನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಅವನ ಅಂತಸ್ತನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನೂರರಿಂದ ಎರಡು ನೂರರ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ!

ಶಂಕರಪ್ಪ ಬಡಿಗೇರವರು

ನಾನು ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಬಳಿ ಹೋದಾಗ ನನಗೆ ನೋಡಸಿಕ್ಕುದು ಆದೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗಿರಾಕಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ೪' × ೮' ಆಕಾರದ ಸುಂದರ ಚೌಕಟ್ಟು (ಪುಟ ೧೧೬). ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಗಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳ ತಲಬಾಗಿಲ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೊ ನಡುಮನೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೊ ನೋಡಿದಂತಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವಂಥ ಕುಶಲ ಕಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಪಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಗವಾನಿ ಇಮಾರತಿಗೆ ಬಲು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿರುವಂತೆಯೆ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕುಸುರಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ನಯವಾದದ್ದು. ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಎಡ–ಬಲ ಬದಿಗಳ ಮೂರು ಮೂರು ತುಂಡುಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಳುವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಚೌಕಟ್ಟು ಮೇಲಿನ ಮೂರು ತುಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಹಸ್ತಕೌಶಲದ ಜೀವಾಳವನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಮೂರೂ ಬದಿಯ ಮೂರು ಮೂರು ತುಂಡುಗಳು ಏಕಜೀವವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಸರಿಯ ಅಳತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾಮಧೇನುಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತಿರುವ ವೆಂಕಟೇಶ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಕೃತಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಕಣ್ಸೆಳೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಇವುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಳಿ ಸುಳಿಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುಸುರಿನ ಕೆಲಸ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. “ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀವು ಮೊದಲೇ ಯೋಚನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತೀರಾ? ಈ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆ

ಗಳ, ಪಕ್ಷಿಗಳ, ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಕೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆಯೆ? ಇಂತಿಂಥ ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಗುರುತನ್ನು ಕೊರೆಯಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೆ ? "

"ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚೌಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುವವರೇ ತಮಗೆ ಇಂತಿಂಥ ಚಿತ್ರ ಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಳಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನೂ ನಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಏನು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಫೋಟೋ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ನಾನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ. ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಗಿಂತ ತೇರು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವೂ ಹೇಗೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಮೂಲತಃ ಕಲಾಕಾರರು, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ." ಶಂಕರಪ್ಪ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದರು. ಇವರು ಶ್ರೀಶೈಲ, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ, ಇಂಚಲ, ಕಿರೇಸೂರು, ಶಲವಡಿ, ಮತ್ತು ಮೊಟಗುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ತೇರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆಯ ಪೂಜಾಮಂಟಪ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಳಿಯ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಕೂಡ ಇವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲೇ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ದಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿವೆ, ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಬಡತನ ಇವರ ಬೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಸರಕಾರ ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾಶಾಸನವನ್ನೋ ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಉಪಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯವಾದ "ರಾಜಕೀಯ" ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲ, ವರ್ಚಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾಸಾಶನವನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ–ಹುಲಕೋಟಿ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ತುಸು ಸ್ಥಳ, ಒಂದು ಶೆಡ್ಡು ಹಾಗು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕಾರಿ ದರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಘನ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಸಾಗವಾನಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಾದರೆ ತಾವು ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಅದರಿಂದ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೂ ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಅಭಿಮಾನಧನನ ಬೇಡಿಕೆ ತಲಪಬೇಕಾದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ತಲಪೀತೆ ? ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಗ್ರಾಮರಾಜ್ಯವು ನಾವು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಔದ್ಯಮೀಕರಣ ಮಾಡಿದನಂತರವೀಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುಶಃ ಸರಕಾರವೊಂದೇ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು. ರಾಜಾಶ್ರಯವಂತೂ ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿರುವ ಇಂದು ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣ ಕರಕೌಶಲಿಗಳ ಸ್ವಾವಲಂಬನಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥವರನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನವೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಗತ್ಯ; ಅಲ್ಲವೇ?

ಪುಟ : ೧೧೬ ಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧ ಚೌಕಟ್ಟು. ಪುಟ : ೧೧೭ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ. ಪುಟ : ೧೧೮ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಬಲಭಾಗ.

ಚಿತ್ರಗಳು: ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲ

'ವಸಂತ'　　ಕಲೆ : ವಿ. ಜಿ. ಅಂದಾನಿ

ಕವಿ ನಾನಾಲಾಲ
ಗುಜರಾತಿ ಕಾವ್ಯದ 'ವಸಂತೋತ್ಸವ'

ಗೌರೀಶ ಕೈಕಿಣಿ

ನಾನಾಲಾಲ ಗುಜರಾಥದ ಒಬ್ಬ ಯುಗ ಪ್ರವರ್ತಕ ಕವಿ. ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಶೆಲ್ಲಿ ಕವಿಯಂತೆ ನಾನಾಲಾಲ ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ "ಭಾವಗೀತದ ಪ್ರಭು, ವೈಣಿಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ" ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಿ ದೊರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮೆರೆದನು. ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಈತ ಕವನ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟನು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ (೧೯೭೭) ನಾನಾಲಾಲನ ಕಾವ್ಯರಸವನ್ನು ಮನದಣಿ ಸವಿದು ಧನ್ಯರಾದ ಗುಜರಾಥಿ ಜನತೆ ಅವನ ಜನ್ಮ ಶತಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿತು.

ಕವಿಯ ಮಗನೇ ಕವಿಯಾಗುವುದು ಅಷ್ಟೇನು ಅಪರೂಪದ್ದಲ್ಲ. ಕೆಲ ಸಲ ಅಂಥ ಕವಿಪುತ್ರ ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ "ಅಪರೂಪ"ನೇ ಆಗುವುದೂ ಉಂಟು. ವರಕವಿಗಳು ಅನೇಕ ಸಲ ನರ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವುದು ಒಂದು ದೈವೀ ದುರ್ವಿಪಾಕ. ಆದರೆ ನಾನಾಲಾಲರು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಧನ್ಯರು. ಅವರ ತಂದೆ ದಲಪತರಾಮ ಗುಜರಾಥದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಳಬರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೂ ಹೊಸಬರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರತಿಭಾವೃಕ್ಷದ ಹಿರಿಯ ಫಲ ನಾನಾಲಾಲರು. ತಂದೆ ದಲಪತರಾಮ [illegible]ರಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. ಆಗಲೇ [illegible] ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಗ ನಾನಾಲಾಲ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದನು. ದಲಪತರಾಮರ ಬಗೆಗೆ ಚರಮ (ಮೃತ್ಯು) ಲೇಖ ಗುಜರಾಥಿಯ ಅಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾದ "ಜ್ಞಾನಸುಧಾ"ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಲೇಖದ ಸಂಗಡಲೇ ನಾನಾಲಾಲರ ಪ್ರಥಮ ಸುದೀರ್ಘ ಕವನ "ವಸಂತೋತ್ಸವ"ವೂ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ಇದೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸೋಜಿಗದ ಯೋಗಾಯೋಗವೆನಿಸಿತು. ಗುಜರಾಥದ ಕಾವ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಅಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೇ ಮಗನ ಉದಯವನ್ನು ಅದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಕಾವ್ಯದ ದೀವಟಿಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತೆಂದು ಅದು ಸೂಚಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಆ ದೀವಟಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಉರಿಯಿತು. ಮ್ಯಾಥ್ಯು ಆರ್ನಾಲ್ಡ್ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವಾಳವಾದ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಸವಿ ನಾನಾಲಾಲರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಭೆಯ ಗುಜರಾಥದ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು, ಅಬಾಲವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತು.

ನಾನಾಲಾಲರು ಅಹಮದಾಬಾದ, ಪುಣೆ, ಮುಂಬಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರರಾದರು. ಇತಿಹಾಸ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ

ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ನಡೆದಾಗಲೇ ಅವರು] ಆ ಕಾಲೇಜು ಜೀವನದಲ್ಲಿ "ವಸಂತೋತ್ಸವ" ಖಂಡಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇನ್ನಿತರ ಕೃತಿಗಳೂ ಬೆಳಕು ಕಂಡವು. ಗುಜರಾಥಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹೊಸ ರಸವಂತಿಕೆಯ ಬೆಡಗು ತಂದವು.

ಅನಂತರ ನಾನಾಲಾಲ ಸದರಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಾಟ್ ಕಾಲೇಜ್, ರಾಜಕೋಟದಲ್ಲಿ] ರಾಜಕುಮಾರ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ರಾಜಕೋಟ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿವಿಲ್ ಜಡ್ಜರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೧೮ರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ವೃತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಠೇವಾಡ(ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ)ದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಆದರೂ. ಆ ಮೇಲೆ ಬಂತು ಗಾಂಧಿ ಮಹಾತ್ಮರ ರಣಭೇರಿಯ ಕರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಓಗೊಟ್ಟು ನಾನಾಲಾಲ ತನ್ನ ಸರಕಾರಿ ಚಾಕರಿಗೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದು ಮುಂದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗದ ವರಮಾನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಚರಿತಾರ್ಥ ನಡೆಯಿಸಿ ಅರವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು.

ನಾನಾಲಾಲರ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ತ್ರಿವೇದಿ ಎಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಂದೆ ದಲಪತರಾಮರ ಕವಿಯೆಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಿಂದ ಆ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಇವರಿಗೂ ಇವರ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗೂ "ಕವಿ" ಎಂಬುದೇ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಕವಿ ನಾನಾಲಾಲರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಾರು. ಹಲವಾರು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು, ವಸಂತೋತ್ಸವ, "ದ್ವಾರಕಾ ಪ್ರಳಯ" ದಂಥ ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳು, "ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ" ದಂಥ ಮಹಾಕಾವ್ಯ (೧೨ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ) ದಲಪತರಾಮ ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಹರಿ ಲೀಲಾಮೃತ" ಕಾವ ಬರೆದರು. ವ:ಗ

ನಾನಾಲಾಲರ "ಹರಿ ಸಂಹಿತಾ" ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "ಇಂದು ಕುಮಾರ" "ಜಯಾ-ಜಯಂತ" "ಜಹಾಂಗೀರ-ನೂರಜಹಾಂ", "ಅಕಬರ", "ವಿಶ್ವಗೀತಾ" "ಮಹಾ ಸುದರ್ಶನ" ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಮುಖ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು: "ಉಷಾ" ಮತ್ತು "ಸಾರಥಿ", ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ "ಪಂಖುಡಿಯಾಂ", ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಎಂಟು ಸಂಗ್ರಹಗಳು: "ಉದ್ಬೋಧನ" "ಸಂಸಾರ ಮಂಥನ", "ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಥನ" ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಚರಿತ್ರೆ "ಕವೀಶ್ವರ ದಲಪತರಾಮ". ಇದಲ್ಲದೆ ಶಾಕುಂತಲ, ಮೇಘದೂತ, ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳ ಗುಜರಾಥೀ ಅನುವಾದವನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಗುಜರಾಥದ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಡೋಲನ ಶೈಲಿ ಎಂಬ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಛಂದಸ್ಸನ್ನೂ ಅವರು ನೀಡಿದರು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಶೋಭೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ವೈಭವವೂ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನಾಲಾಲರು ಗುಜರಾಥಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು.

೧೯೨೯ರ ಬೆಳಗಾಂವಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆ "ಬೆಳಗು" ಕವನದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯರಸಿಕರ ಹೃದಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾಥದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಚಾರವೇತ್ತರೂ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೂ ಆದ ಗೋವರ್ಧನರಾಮ ತ್ರಿಪಾಠಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಗುಜರಾಥಿ . ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ "ಉದೀಯಮಾನ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ" ನೆಂದು ಅಂದಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಕಾಂತ(ಮಣಿ ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ)ರಿಂದ ನವ ಯುವ ಕವಿ ನಾನಾಲಾಲರು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಆಗ ಅವರ ಪ್ರಾಯ ಇಪ್ಪತ್ತರ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಆಗಲೇ ಅವರು ಗುಜರಾಥದ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೋಟೆಗೆ ಮಿಂಚಿನ. ದಾಳಿಯಿಕ್ಕಿ ಅದನ್ನು ಗೆಲುವಿನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು- ಅದೂ "ವಸಂತೋತ್ಸವ"ವೆಂಬ ಒಂದೇ ದೀರ್ಘ ಕವನದ ಕಹಳೆಯೂದಿ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಡಾ. ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿಯವರು ಅಂದಂತೆ ನಾನಾಲಾಲರಿಂದ ಗುಜರಾಥೀ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸಂತೋತ್ಸವ ಆರಂಭವಾಯಿತು! ನಾನಾಲಾಲರಿಗೂ ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯ ಗುಜರಾಥಿ ಕವಿಗಳಾದ ನರ್ಮದ, ನರಸಿಂಹರಾವ್, ದಿವಾಟಿಯಾ, ಕಾಂತ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಮಯ ರಮ್ಯ ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನೋ ನಿರಾಶಾವಾದವನ್ನೋ ದುಃಖವನ್ನೋ ತಮ್ಮ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.' ಆದರೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ನಾನಾಲಾಲರೇ ಆಶೆಯ ಆನಂದದ, ಹಾಗೂ ಖಿನ್ನತೆಯಿಲ್ಲದ ರಮ್ಯತೆಯ 'ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಭಾವವನ್ನೂ ಬಣ್ಣವನ್ನೂ ಗುಜರಾಥೀ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಿದರು. ಅವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಮೋಹಕತೆಯೂ ತಮ್ಮದಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯದು. ಈ ಕವಿ ಒಂದು ದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ, ಒಂದು ಸಂದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಬಂದನು. ಅದು ವಸಂತದ ಸಂದೇಶ. ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ವಸಂತದ ಸಂದೇಶವಾಹಕನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆಂದರು ನಾನಾಲಾಲ. ವಸಂತಧರ್ಮವೇ ಕವಿ ಧರ್ಮವು ಮತ್ತು ವಸಂತ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಸಂತ ಋತು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಜನಜೀವನದ ಪುನರುತ್ಥಾನದ ತತ್ತ್ವವೂ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರು ಗುಜರಾಥಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ರಾಜಮಾತು ಅಲ್ಲ, ಹೊಸದೊಂದು ಧ್ವನಿಯೇ ಆಗಿ ಮೊಳಗಿದರು. ತಂದೆ ದಲಪತರಾಮರ ಕಾವ್ಯ ನೆಲ ಬಿಟ್ಟು ನೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಗನದು ಕಾಲಿದಾಸ ಬಣ್ಣಿಸುವ ದುಷ್ಯಂತನ ರಥದಂತೆ "ಪಯಾತಿ ಬಹುರಾತಂ ಸ್ತೋಕಂ ನಿವ್ಯಾಂ ಪ್ರಯಾತಿ". ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಾಗುವದೇ ಕಡಿಮೆ. ಬಹು ಪಾಲು ಬಾನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಯಾನ! ಇಂಚರ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಕರುಳಿನ ಮಿಡಿತ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ-ವಸಂತಾಗಮನವನ್ನು ಸಾರುವ ಕೋಗಿ

ಲೆಯ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ–ಏಕ ರಸವಾಗಿ ಎರಕಹೊಯ್ದಿತ್ತು.

"ಸುಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗುತಲಿರೆ ಬಣ್ಣಿಸದೆ ಕೋಗಿಲೆಯು?" ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆ ಕೇಳಿದ್ದುಂಟು. ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ "ಸುಗ್ಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ಸುಣ್ಣ" ಎಂದು ಗಿಳಿಗಳ ಹಸಿರು ಹಿಂಡು ತೋರಿದಂತೆ ಕೋದಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಾಳ್ಕೆ ಸೋತು ಕಮ್ಮನೆ ಮಾಮರನೆ ಪೂತು ಕಾಮುಗಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತದೆ–ಆಗ ಮಧುರಮಾಸವೇ ನಿಬ್ಬಣಕೆ ಹೊರಟಂತೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಬೇಂದ್ರೆ. ವರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ವಸಂತದ ಸೊಬಗು, ಸೊಗಸನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಅಡಿಯ ಗೆಜ್ಜೆ ನಡುಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವ ಸುಗ್ಗಿ ಬರುತಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಬರೆ ಹಿಗ್ಗಿ ತಿರೆ ನಗ್ಗ ಸೊಗವ ತರುತಿದೆ" ವಸಂತಾಗಮದ ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಈ 'ಸುಗ್ಗಿ' ಕವನದಲ್ಲಿ ನಿಲುಗನ್ನಡಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ವಸ್ತು ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ ವಾಗೀಂದ್ರ ಜಾಲ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದ ಅದ್ಭುತ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ನೋಡಿ "ನೂರು ಮರದ ನೂರು ಸ್ವರ–ಅದರ ವಿಧಾ ಹವಾ–ಗಾಳಿಗೇ ಗುಳ್ಳೆ ಒಡೆದಂತೆ! ಅಲ್ಲಿ ತುಳುಕಾಡುವ ಸಂದೇಶ? ಬೆಳಕೆ ಬದುಕು ಎಂಬ ಮುದಾ!"

ನಾನಾಲಾಲರು "ವಸಂತೋತ್ಸವ"ವೆಂಬ ದೀರ್ಘ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಸಂತದ ಹಾಗೂ ಜೀವನಾನಂದದ ತಿರುಳನ್ನೇ ಕುರಿತು ಶಾಬ್ದಿಕವಾಗಿಯೂ ಲಾಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಮುಂಚೆ ಕಾಂತ ಕವಿಯು "ವಸಂತ ವಿಜಯ" ಕವಿತೆ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಾನಾಲಾಲರು ಬರೆಯಲು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ ಕವಿಯ "ಏನೊಕ್ ಆರ್ಡನ್" ಕಾವ್ಯದ ಗೆರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗೀರಬೇಕೆಂದೂ ಅವರ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಂತರೂ ಕವಿತೆ ಖಿನ್ನತೆಯ ಮತ್ತು ದುರಂತದ ಧ್ವನಿ ಛಾಯೆಗಳು ನಾನಾಲಾಲರಿಗೆ ಸರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಸಂತೋತ್ಸವ ತನ್ನದೇ ಜಾಡನ್ನು ನೇಯ್ದುಕೊಂಡಿತು.

ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗುಜರಾಥಿ ಕವಿಗಳು ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಕುರಿತು ಅದರ ಉತ್ಸಾಹ ಉಲ್ಲಾಸ ಜತೆಗೆ ವಿಯೋಗ ಸಂಯೋಗಗಳ ಶೃಂಗಾರ ಭಾವ, ವಿರಹ ಮಿಲನಗಳ ಆರ್ತತೆ, ಉತ್ಕಟತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಲ ಅನೇಕ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಗುಜರಾಥಿ ಕಾವ್ಯ ಇದನ್ನೇ "ಫಾಗು" ಮತ್ತು "ಬಾರಾಮಾಸಿ" ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ನಿರೂಪಣೆ ತಟಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಮತ್ತು ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕವಿ ನಾನಾಲಾಲರ 'ವಸಂತ' ಅಂದು ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಹೊಸ ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಳೆದುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.

ಶೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ Ode to the west wind (ಪಶ್ಚಿಮ ಪವನ ಸೂಕ್ತ)ದಲ್ಲಿ ವಸಂತವು ತನ್ನ ಕಹಳೆಯನ್ನು ಕನವರಿಸುವ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಊದುವದು ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವನು. ವಸಂತವು ಮಧುರವಾದ ಮೊಗ್ಗೆಗಳನ್ನು ಕುರಿ ಹಿಂಡಿನಂತೆ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುವದು. ಬಯಲನ್ನೂ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೂ ಜೀವಂತ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ತುಂಬುವುದು ಎಂದಿರುವನು. ವಸಂತೋತ್ಸವದ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯಲ್ಲೂ ನಾನಾಲಾಲರು ಇದೇ ಬಗೆಯ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆ. "ವಸಂತವು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕ. ಚಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಹಾಳಾಗಿಹೋದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದು ಹೊಸ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತದೆ."

"ವಸಂತೋತ್ಸವ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಣಯ ಕಥೆ–ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಲು ಹಿಡಿದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಇಬ್ಬರೂ ಚೆಲುವರು. (ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ?) ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ವಸಂತಕಾಲದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಈ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಣಯಯುಗ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾರಿ ಪಾರ್ಶ್ವಕವಾಗಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರಮೇಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭ ವಸಂತ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಂಜಾವು. ನಾಯಕಿ ತನ್ನ ಸಖಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೂವು ಕಲೆ ಹಾಕಲು ತುಂಬಿ ಅರಳಿದ ಹೂದೋಟ ವಾಟಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ವನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡು ತ್ತಾಳೆ. ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬನಿ ಗಳಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳ ಮಾಡುಗಳು ಹೊಬಿಸಿಲ ಬಂಗಾರದ ಲೇಪ ತಳೆದು ಇನ್ನೂ ತೊಳಗುತ್ತಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದೂರ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾವಿನ ತೋಪು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳ. ತೋಪಿನ ತೊಂಗಲಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆ ಕುಹೂ ಎಂದು ಕುಕಿಲಿ ವಸಂತಾಗಮನವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸು ತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಯಕ–ನಾಯಕಿಯರ ಕಣ್ಣು ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಅವರು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಅನುರಕ್ತ ರಾಗಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಾಯಕಿ ನಾಯಕ ನಿಗೆ ಒಂದು ಹೂವು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ ಅದರ ಜತೆಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಡಿಟ್ಟು. ಈ ಯುಗಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ್ದೇ ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಜೋಡಿಗೂ ಒದಗು ತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಪ್ರೇಮ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಭಾವದ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಕವಿಯು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಗಳ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನ ನೋಟ, ನಿಲುಮೆ ಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮ ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗತಿಗಳೇ? ಪ್ರೇಮವು ಆತ್ಮದ ಪರಮ ಸ್ಫುಲಿಂಗ. ಪ್ರೇಮದ ಮಂದಿರವೇ ದೇವರಸ್ಥಾನ. ದೇವರ ಆ ಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆತ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ವಶವಾಗುವುದೇ ವಿವಾಹ–ಪರಿಶುದ್ಧ ನೈಜ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತ ವಾದ ಲಗ್ನ ಬಂಧನ. ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆಯೇ ಆತ್ಮದ ಕಥೆಯು, ಪರಿಶುದ್ಧ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸತ್ಯಗಳು– ಪ್ರೇಮಿಕರಿಗೇ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗುವವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿ ವಿವಾಹವೇ ಜೀವ ನದ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಹೂರ್ತವು–ಅದುವೇ ದಿವ್ಯತೆಯ ದೈವಿಕತೆಯ ಉಷಃಕಾಲ!

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರು, "ಇದು ಬರಿ ಬೆಳ ಗಲ್ಲೊ ಅಣ್ಣಾ!" ಅಂದರು ಮುಂಜಾವಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ "ಶಾಂತಿರಸವೇ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೈದೋ ರಿತು!" ನಾನಾಲಾಲರಿಗೆ ವಸಂತ ಬರೇ ಒಂದು ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮದ, ಪವಿತ್ರ ಜೀವನದ ದೈವೀ ಕೃಪೆಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಸ ಬರೇ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಸವಲ್ಲ.

ಅಕ್ಷರಶಃ ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮವಾಗಿ ಹೂವಿನ ಕತೆ ಈ ವಸಂತೋತ್ಸವ. ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗುಜರಾಥದ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯ ಈ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾಡಿದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಿಗ್ಗಿನ ಸೂಕ್ತ.

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ನಾನಾಲಾಲರು ಗುಜರಾಥೀ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಛಂದಸ್ಸು. ಅವರ ತಂದೆಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ನರ್ಮದ 'ಮಹಾ ಛಂದಸ್ಸು' ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬ್ಲ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಹರ್ಸ್‌ಗೆ ಸಮ ರೂಪವಾಗಿ ಗುಜರಾಥಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. (ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಸರಳರಗಳೆ' ಆ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿ ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ 'ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ'ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ 'ಮಹಾಛಂದಸ್ಸು' ಒಂದನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ).

ಆದರೆ ನಾನಾಲಾಲ ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅಮೇರಿಕದ ಮಹಾಕವಿ ವಾಲ್ಟ್ ವ್ಹಿಟ್ಮನ್ನನಂತೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕವಿಗಳ ಮುಕ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನಂತೆ ಪದ್ಯ ಗಂಧಿಯಾದ ಲಯಬದ್ಧ ಗದ್ಯಶೈಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಅದುವೇ 'ದೋಲನ ಶೈಲಿ'. 'ವಸಂತೋತ್ಸವ'ದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶೈಲಿಯ ಮೊದ ಲನೆಯ ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯೋಗ. ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಇತರ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಾಲಾಲ ಈ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡರು.

ಈ ಕವಿಯ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನ ಒಂದು ವಸ್ತು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರ–"ತುಂಬುದಿಂಗಳ ಬಿಂಬ" "ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸುಧೆಯಂಗಳ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ಹರಿದಿರು"ವಾಗ ನಾನಾಲಾಲರೂ ನಮ್ಮ ಆನಂದಕಂದರೊಂದಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿ ಕೇಳಬಹುದು.

ತುಂಬುದಿಂಗಳ ಬಿಂಬವೇ ನೀ
ಕಾಂಬೆಯೇಕೊಂದೇ ದಿನ?
ಅಂಬರದಿ ನಗುತಿರ್ದರಾಗದೇ
ಇಂಬುಗೊಡುವೆಯೆ ದಿನ ದಿನ? ("ವಿರಹಿಣಿ").

ಅದೊಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ. ನಾನಾಲಾಲ ಆ ಕುರಿತು ಗುಜರಾಥಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದ್ರನ ಪೂರ್ಣ ಬಿಂಬ ತುಂಬ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಮುಗಿಲುಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ತನ್ನ ತಂಪಿನ ಪೆಂಪಿನ ಬಿಳಿಯ ಸವಿ ಸೊಬಗಿನ ಅಮೃತದಂಥ ಬೆಳಕನ್ನು ತೂರಾಡುತ್ತ ಏರಿ ಬರುತ್ತಿದೆ, ಅದನ್ನು ನಾನಾಲಾಲ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹಿಗ್ಗಿನ ದಿನ
ಅಕೋ ನೋಡು,
ಕೋಗಿಲೆಯ ಹಾಡು
ಹರಿದೊಗೆದಿದೆ
ಮುಗಿಲಿನ ಕರಿ ಪರದೆ
ಮತ್ತೆ ಆ ಅಂತರಾಳದಿಂದ
ಏರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಬಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಂಥ
ಅಮೃತ ವರ್ಷಿಣಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ!

ಈ ನುಡಿಯಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ೧೯೦೫ರ ಗುಜರಾಥಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾಂತ ನಾನಾಲಾಲರನ್ನು 'ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ' ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು.

ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂತೆಯೇ ಕೊಳಲು "ವಸಂತೋತ್ಸವ"ದ ನಾಯಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ–ಪ್ರೇರಣೆಯ ಪ್ರತೀಕ:

ಅದ್ಭುತ ಕೊಳಲು ಕೇಳುತಿದೆ!
ನನ್ನನು ನಿದ್ದೆಯಿಂದೆಬ್ಬಿಸಿದೆ.
ಅವರಿಂಚರ ಅಲೆ ಅಲೆ ತೇಲಿ ಬಂದಿದೆ.
ಎನ್ನೆದೆಯಾಳವ ಮುಟ್ಟಿ ಮೀಟಿದೆ
ನನ್ನನು ನಿದ್ದೆಯಿಂದೆಬ್ಬಿಸಿದೆ
ಅದ್ಭುತ ಕೊಳಲು ಕೇಳುತಿದೆ!

ಒಮ್ಮೆ ನಾನಾಲಾಲರು ಒಬ್ಬ ಕವಿಮಿತ್ರ (ಶ್ರೀ ಆರ್. ವಿ. ಪಾಠಕ)ರೊಂದಿಗೆ ಸಾಬರಮತಿಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ವಸಂತ ಋತು ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾಲಾಲರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೂಗಿದರು: "ವಸಂತದ ಸೊಬಗನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ." ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಅವರು ಮುಂದುರಿದವರು: "ನಾನು ವಸಂತ ಮಾಸವನ್ನು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮಂದಿ. ನಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೌದು. ನಾನು ತುಸು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ– ಕವಿಗಳು ಕೆಲ ಸಲ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ತತ್ತ್ವತಃ ಸತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಾನು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ."

ಮತ್ತು ಈ ಕವಿಯಷ್ಟು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿ ಕರ್ಣಮಧುರವಾಗಿ ಗುಜರಾಥದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವು ಬೆಡಗುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಾವ ಕವಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಸಂತೋತ್ಸವ ಉಲ್ಲಾಸಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ದಣಿವಿದ್ದಿಲ್ಲ, ತಣಿವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜನತೆಯ ಅಂದಿನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ವಸಂತೋತ್ಸವವು ತನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮೂರ್ತತೆ ಮತ್ತು ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಉಜ್ವಲ ಪ್ರತೀಕವಾಯಿತು. ಆ ಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಗುಜರಾಥೀ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಕೊನರಿ ಅರಳಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ✡

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹುಲಿಗಳ ಬೆನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಳಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಗಳ ಹಸಿವು ಮಾತ್ರ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ

—ವಿನ್‌ಸ್ಟನ್ ಚರ್ಚಿಲ್

ವಿಜ್ಞಾನದ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಸಾಹಿತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿರಸ ಹರಿದುಬಂದಾಗ ಓದುಗರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ರಸದೌತಣ. ಇಂಥ ಒಂದು ಅಮೋಘವಾದ ಔತಣವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಜೀನ್ ಹೆನ್ರಿ ಫೇಬ್ರ್ (೧೮೨೩-೧೯೧೫) ಹೆಸರಾಂತವನು. ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಈತ ಕೀಟಜೀವನದ ಅನೇಕ ಗೂಢಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ತೋರಿಸಲು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಕಥನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಸಿಕತನ, ತಿಳಿ ಹಾಸ್ಯ, ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಅತಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸರಳವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಬರವಣಿಗೆ ರಸವತ್ತಾಗಿ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಅವನ ಈ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆತ್ಮಕಥನದ ಹೆಸರು : "ಸೂವಿನೀರ್ಸ್ ಎಂಟೋಮೋ-ಲೋಜಿಕ್ಸ್" ಎಂದು. ಇದು ಹತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೀಟ ಜೀವನದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯ ಅಗಸ್ಟ್ ೧೯೭೧ ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಫ್ರೆಂಚ್ ಮೂಲ : **ಜಾನ್ ಹೆನ್ರಿ ಫೇಬ್ರ್**
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : **ಟಿ. ಎಸ್. ಸಂಜೀವರಾವ್**

ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿ? ಅದಕ್ಕೆ "ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯ ರಾತ್ರಿ" ಎಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ! ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ದೇಶದ * ಚಿಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು. ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಪಕ್ಷಿಯೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಈ ಸುಂದರ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ತೆರೆದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನವಿಲುಗಣ್ಣುಗಳು! ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಂದರಿಯ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಕಡು ಕೆಂಗಂದು ಕೊರಳ ಸುತ್ತ ಬಿಳೀ ತುಪ್ಪಟದ ಹಾರ. ಕಂದು ಬೂದು ಮಿಶ್ರ ಬಣ್ಣಗಳ ರೆಕ್ಕೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ತಿಳಿ ವಕ್ರರೇಖೆಗಳು. ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಅಂಚಿನ ಸುತ್ತ ಬಿಳೀ ಹೊಗೆಯಂಥ ಚಿತ್ತಾರ. ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ನವಿಲುಗಣ್ಣಿನ ಪಾಪೆ ಕಡು ಕಪ್ಪಾದರೆ ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ

* ಫ್ರಾನ್ಸಿನ

ಬಣ್ಣಗಳೋ ಹಲವಾರು. ಕಪ್ಪು, ಬಿಳುಪು, ಕಂದು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಗಳ ಚಿಲ್ಲಿನಾಕೃತಿಯ ವಕ್ರ ರೇಖೆಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು. ಈ ಬೆಡಗಿನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮೋಹನಾಕೃತಿಯ ಸುಂದರಿ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ!

ಈಕೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮರಿ ಹುಳು ವಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಸುಂದರಿಯೇ. ಮಸುಕು ಹಳದಿಯ ಬಣ್ಣ; ಮೈ ಮೇಲೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ಗುಬಟೆಗಳ ಸುತ್ತ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲಿನ ಬೇಲಿ; ಪ್ರತಿ ಬೇಲಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಮರಕತದ ಮಾಣಿಕ್ಯಗಳಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ಹಸಿರು ವರ್ತುಲಗಳು! ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಇದರ ಗೂಡು ಸಹ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥಾದ್ದು. ಈ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಸುರಂಗದಂಥ ಬಾಗಿಲುಗಳಿವೆ. ಒಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೊರಗಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಗೂಡುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾದಾಮಿ ಮರಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತೊಗಟೆಗೆ ಅಂಟಿ ಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮೇ ತಿಂಗಳ ಆರನೇ ತಾರೀಖು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ. ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಗೂಡಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂತು. ಇನ್ನೂ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಷ-ಣವೇ ನಾನು ಒಂದು ತಂತಿಯ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟೆ. ವಿಶೇಷ ಉದ್ದೇಶವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ!

ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿಟ್ಟೆ ಅಷ್ಟೆ. ಚಿಟ್ಟೆ ಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ನನಗೆ ಕಂಡ ಕಂಡ ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಡುವುದು ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಈ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಂಗತಿ ಜರುಗಬಹುದು ಎಂಬ ನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಆಸೆ !

ಆ ಆಸೆ ಈ ಸಾರಿ ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೈಗೂಡಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಮಲಗಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗಡಿಬಿಡಿ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅರ್ಧಂಬರ್ಧ ಬಟ್ಟೆ ಕಳಚಿದ್ದ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗ ಪಾಲ್ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದವನಂತೆ ಕೋಣೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾರಾಡು ತ್ತಿದ್ದ. ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಎಡವಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸಿ ಧಾಂ ಧೂಂ — ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. "ಅಪ್ಪಾ, ನೋಡು ಬಾ! ಎಂಥ ಭಾರಿ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು! ಕೋಣೆ ತುಂಬಾ ಬಂದಿವೆ!" ಎಂದು ಅವನು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿದೆ. ಪಾಲನ ಉತ್ಸಾಹದ ಕೂಗಾಟ, ಹಾರಾಟಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಣವಿತ್ತೆಂದು ತೋರಿಸುವ ದೃಶ್ಯ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸಾಕಾರದ ಮಯೂ ರಾಕ್ಷಿ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ದಾಳಿ ನಾವು ಕಂಡದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾಲ್ಕು ಪತಂಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಎಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಖಾಲೀ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿ ದ್ದಾಯಿತು. ಮಿಕ್ಕವು ಛಾವಣಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಪತಂಗ ದಾಳಿಯ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಥಟ್ಟನೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ನಾನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯ ನೆನಪು ಬಂತು. "ಪಾಲ್, ಬೇಗೊಂದಿಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ತಗುಲಿಸಿಕೋ, ನನ್ನ ಜೊತೆ ಬಾ, ಒಂದು ತಮಾಷೆ ತೋರಿ ಸುತ್ತೇನೆ!" ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದೆ.

ನಾವು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ; ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ ಇದ್ದದ್ದು ಪಕ್ಕದ

ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿನ ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲಸದವಳು ಓಡಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು! ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಏಪ್ರನ್ನನ್ನು* ಸುತ್ತಲೂ ಬೀಸುತ್ತ ಏರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪತಂಗಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವು ಬಾವುಲಿಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಳೇನೋ!

ಈ ಭಾರಿ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಆಕ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಕೋಣೆಯ ಒಳಗೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಧಾವಿಸಿ ಬರಲು ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮದುವಣಿಗರ ದಾಳಿ

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಮೋಂಬತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಾನು, ಪಾಲ್ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು. ನಾವು ಕಂಡ ದೃಶ್ಯ ಮರೆಯಲಾರದಂತಹದು. ಸಟ್–ಸಟ್ ಎಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ. ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿಯ ಸುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಬುಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಕೂಡುವವು; ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಧಾವಣಿಗೆ ಎಡತಾಕುವವು. ಪುನಃ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಬರುವವು. ನಾವು ತಂದಿದ್ದ ಮೋಂಬತ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟು, ರೆಕ್ಕೆಯ ಬಡಿತದಿಂದ ಅದನ್ನು ಆರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟವು. ಕೆಲವೊಂದು ನಮ್ಮ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕೂತು ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ರಪರಪನೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಅಂಗಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹರಿದಾಡಿದವು. ಮತ್ತೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುಳ ಮುಳನೆ ಓಡಾಡಿದವು. ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಯಾವನೋ ಯಕ್ಷಿಣಿಗಾರನ ಗುಹೆಯಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ರಪ್ ರಪ್ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ನಿಶಾಚರ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಲನಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತೇನೋ, ನನ್ನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ!

ಎಷ್ಟು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಿದೆ. ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ವತ್ತು ಪ್ರೇಮಿಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ಪವಿತ್ರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ರಾಜಕುವರಿಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹೇಗೋ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದವು.

ಪದೇ ಪದೇ ಆ ಬೆಪ್ಪು ತಕ್ಕಡಿಗಳು ಮೋಂಬತ್ತಿಯ ಉರಿಯನ್ನು ತಾಕಿ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕಿತು. ಈಗ ಏನು ಮಾಡುವುದೂ ಬೇಡ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ.

ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮದುವಣಿಗರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಒಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಸಲಾಕಿಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಾಡದೆ

---

* ಉಡುಪು ಕೊಳೆಯಾಗದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡು.

ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ಮಿಕ್ಕವು ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಹಾರಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು.

ವಧುವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಲವಾರು ಮೈಲು ದೂರದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಪತಂಗಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಅಡಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನಿಸಿತು.

ಒಂದು ವಿಷಯ ಮುಂಚೆಯೇ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆ ಎಂಟು ದಿನ. ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿ ತೀರ ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಮದಾ ಪತಂಗಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿರುಗಾಳಿ, ಕಗ್ಗತ್ತಲು, ಇವು ಯಾವವೂ ಅವಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಸುತ್ತ ಮರ, ಗಿಡ, ಪೊದೆಗಳು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವರ ತೊಳಸು ಬಳಸನ್ನು ಹಾದು ಈ ಧೀರ ಗಂಡುಗಳು ವಧುವನ್ನರಸಿ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು.

ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಅವು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕಾದರೆ ಬರೀ ಕಣ್ಣಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಾರದು. ಪತಂಗಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇದ್ದು, ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲೂ ಅವು ದಾರಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಅವು ಹೆಣ್ಣು ಇರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವು ಎನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಅವುಗಳ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಒಂದು ವಿಷಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಪತಂಗಗಳು ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರದ ವರೆಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ನಿಜ; ಆದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹು ದೂರದಿಂದ ಸೆಳೆದು ತಂದ ಕುಮಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅವಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಇಂಥ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆಯೂ ಅವು ಬಂದು ತಡಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೆಳಕಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಅವು ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿರಬಹುದು ಎಂದರೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿದ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರೇಮಪೂಜಾರಿಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿದ್ದವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮಾಯೂ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಈ ಪತಂಗಗಳು ನೇರವಾದ ದಾರಿಯಾದ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಣೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದವು; ಕೆಲವು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಸಾಲನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಕೋಣೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ತಡಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಿದೆ!

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯ ಇರವು ಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳಾದ ಪತಂಗಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಾರದು. ಈ ಪತಂಗಗಳು

ರಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಹು ದೂರದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಧನ ಯಾವುದೋ ಬೇರೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲದ್ದಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕುಮಾರಿ ಇದ್ದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜಾಗವನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿ ಇದ್ದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜಾಗವನ್ನು ಅವು ಹುಡುಕಿ ತಡಕಾಡಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ನಮ್ಮ ಕಿವಿ ಮತ್ತು ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳಾದರೂ ಹೀಗೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುವು. ಕಿವಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಬರುತ್ತಿರುವ ದಿಕ್ಕು ಗೋಚರವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಇಂಥ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾಗದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಅಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರೇಯಸಿ ಇಂಥಾ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮಹಾ ಪತಂಗಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ವರೆಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ತಂದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಯಾವುದಾಗಿರಬಹುದು? ಪತಂಗಗಳಿಗೇ ಮೀಸೆಯಂತಿರುವ ಸ್ಪರ್ಶಾಂಗವೆ? ತುಪ್ಪುಳು ತುಂಬಿದ ಗರಿಯಂತಿರುವ ಈ ಮೀಸೆಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಯ ತಂತುಗಳಂತೆ ತಡಕಾಡುತ್ತ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ ಯಷ್ಟೆ. ಈ ಮೀಸೆ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿರುವ ಬರೀ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಕರಣವೋ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯವೋ? ಇದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಸುಲಭವಾಗೇ ಇತ್ತು.

ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಎಂಟು ಪತಂಗಗಳ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಬುಡಮಟ್ಟ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ. ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನೋವಾದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಅಲ್ಲಾಡಲಿಲ್ಲ; ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಹಾಗೆಯೇ ಕತ್ತಲಾಗುವ ವರೆಗೂ ಕಿಟಕಿಯ ಸಲಾಕೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಶ್ಚೇತನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮನೆಯ

ಬೇರೊಂದು ಭಾಗದ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಟವರಗಳ ಪರೀಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆ..

ಆರು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಪರಾರಿ! ಉಳಿದೆರಡು ನಿಶ್ಚೇತನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗುರುಳಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು! ಪ್ರಾಣ ಬಸಿದು ಹೋಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವು! ಅವುಗಳ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಹಾಗಾಯ್ತೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಯ್ಯಬೇಡಿ. ನಾನು ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೂ ಕೆಲ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಪದೇ ಪದೇ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂತು.

ಸತ್ರಾಣರಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಪತಂಗ ಪ್ರಿಯಕರರು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರೆ? ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ವಧುವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವರೆ? ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಲಾಂದ್ರ, ಚಿಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಯುವ ಬಲೆಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಿತನಾಗಿ ನಾನು ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅನೇಕ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕದ ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆ. ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾತ್ರಿ ೧೧-೩೦ ಆದ ಮೇಲೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಬರುವುದು ನಿಂತಿತು. ದಿಬ್ಬಣ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮದುವಣಿಗರು ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು.! ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಬೆರಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಿಡಿದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೀಸೆ ಇದ್ದುವು. ಒಂದೇ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಆರು ಜನ ವೀರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಏನೂ ಖಚಿತವಾದ ಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಮದುವಣಿಗರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ದೃಶ್ಯ ಸಂತೋಷ ತರುವಂಥದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ನಿಶ್ಚೇತನವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಮಿಸುಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇವು ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಒಂದು ಕೈ ನೋಡೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಮೀಸೆ ಹೋದವರು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ

ಆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮದುವಣಿಗರ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ! ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನನ್ನ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಳಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ ಚಿಟ್ಟೆ ಸಾಯುವ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೋಗುವವರು ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿ, ತ್ರಾಣ ಇರುವವರು ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನರಸಿ ಮತ್ತೆ ಬರಲಿ ಎಂದು ಕೋಣೆಯ ಕದಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕುಮಾರಿಯ ಜಾಗವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ, ಹಿಂದಿನ ಗುರುತಿನಿಂದ ಹುಡುಕುವುದು ಸುಲಭವಾಗದಿರಲೆಂದು. ಈ ಸಾರಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡದೆ ಕಟ್ಟಡದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟೆ. ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಸುಲಭವಾಗಿರಲೆಂದು ಕದ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ಹಾರ ಹೊಡೆದೆ.

ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಲೆ ಹದಿನಾರು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದುವು. ಇನ್ನೆಂಟು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮತ್ತೆ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವರೆಷ್ಟು ಮಂದಿ? ಅನೇಕ! ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಚಿಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಂತುಕರೇ ! ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ

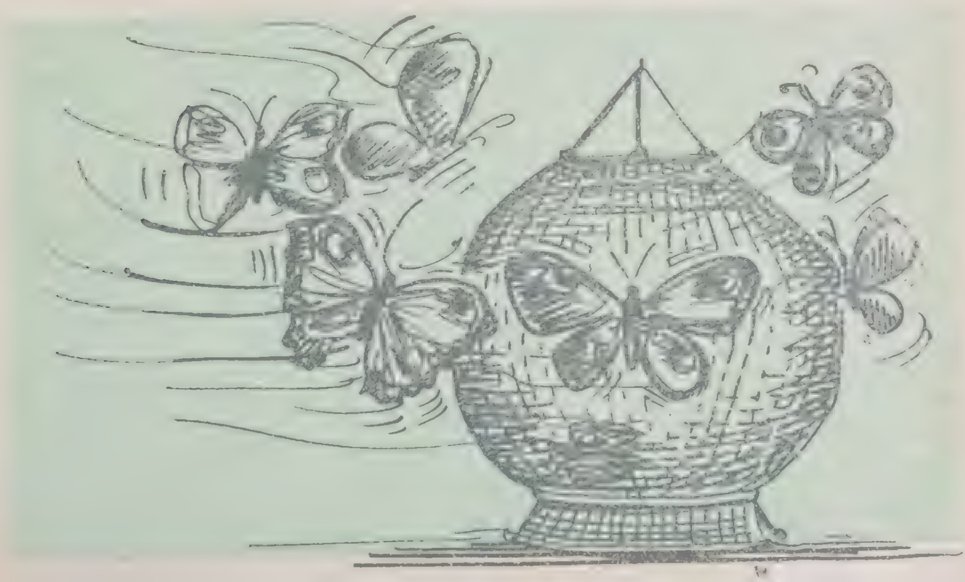
ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು! ಇವರಿಂದೇನು ತಿಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು? ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಮೀಸೆಗೂ ಅವುಗಳ ವಧ್ವನ್ವೇಷಣ ಶಕ್ತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂದು. ಆದರೂ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅದು ಖಚಿತ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಒಂದು ಅನುಮಾನ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು.

ಅಂದವಾಗಿರಲೆಂದು ಒಬ್ಬ ನಿಷ್ಕರುಣಿ ತನ್ನ ನಾಯಿ ಕುನ್ನಿಯ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮೊಂಡು ಮಾಡಿದನಂತೆ. ಅದು ಮಿಕ್ಕ ನಾಯಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೇ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ನನ್ನ ಶಸ್ತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಗೊಳಗಾದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಯಿತೆ? ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಂಗನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವು, ಮೀಸೆಗಳುಳ್ಳ ಮಿಕ್ಕ ಮದುವಣಿಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ನಾಚಿದವೆ? ಅಥವಾ ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಅವು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದವೋ? ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದುವೋ? ಅಥವಾ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಕ್ಷಣಿಕ ಕಾಮ ತಣ್ಣಗಾಯಿತೊ? ಏನೇ ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಇವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು.

ಕಾಮದ ಕಾವು ಬೇಗ ಆರಿತು

ನಾಲ್ಕನೆಯ ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮದುವಣಿಗರನ್ನು ಬೇರೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಅವು ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚೇತನವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳ ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಬರೀ ಚೌಲ ಮಾಡಿದೆ! ಅವುಗಳ ಕೊರಳ ಸುತ್ತಿನ ತುಪ್ಪುಳವನ್ನು ಕತ್ತಿನ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ! ಈ ಸಪ್ಪರಾದ ಹಜಾಮತಿಯಿಂದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಗೇನೂ ಅಪಾಯವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದಾದಂಥ ಯಾವ ಅಂಗವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬರೀ ಕೇಶಕರ್ತನ ಆಯಿತು; ನನಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗುರುತು ಹಚ್ಚಲು ಸಹಾಯವಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಈ ಸಾರಿ, ಕತ್ತಲಾದೊಡನೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜೋಡಿಗರೂ ಹೊರಗೆ ಹಾರಿ ಹೋದರು! ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ಸಾರಿಯೂ ಸ್ಥಳ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಕೇವಲ ಎರಡು

ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮಹಾರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ತೋರಿ ಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಿಕ್ಕವೆಲ್ಲ ಹೊಸವು. ಮಿಕ್ಕ ಹನ್ನೆರಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ನನಗೆ ಹೊಳೆದ ಕಾರಣ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಅವುಗಳ ಕಾಮುಕ ಕಾವು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆರಿಹೋಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯ ಹಾರಾಟ ಹುಡುಕಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ನಿತ್ರಾಣರಾಗಿ ಸೋತು ಎಲ್ಲೋ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮೈಥುನವೇ ಈ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಜೀವನದ ಏಕೈಕ ಗುರಿ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಸಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಎಷ್ಟೇ ದೂರ ಇರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಆತಂಕಗಳಿರಲಿ, ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಇರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಹೋಗಲು ಈ ಕಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೀಟದ ಹಾರಾಟಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಸಮಯ ಒಂದೆರಡು ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ. ಆ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವು ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವುವು. ಆ ಸಮಯ ಪಾರಾಯಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರದು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಬಳಿ ಕರೆತರುವ ಕಂಪಣ್ಣ ಆಗ ನಿರ್ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಪತಂಗಗಳ ಜೀವನದ ಏಕೈಕ ಆಸೆ ಗೋರಿಯಾಗಿ ಅವು ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆ ಸೇರಿ, ಭಗ್ನ ಜೀವನದ ನೋವು ತಿನ್ನುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಹುಳದಿಂದ ಪತಂಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುವ ಉದ್ದೇಶ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ. ಈ ಪತಂಗಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಸಹಿತ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ಅನೇಕ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಯರು ಹೂವಿಂದ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರುತ್ತ ಅವುಗಳ ಮಧು ತುಂಬಿದ ಬಸಿರೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ನೀಳ ನಾಲಗೆಗಳನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸಿ

ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ತಾಪಸಿ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಭೋಜನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಸವೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೂ ಮೂತಿ, ನಾಲಗೆ ಇವೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವು ಕೇವಲ ಅವಶೇಷಾಂಗಗಳು, ಅಪ್ರಯೋಜಕ ನಕಲುಗಳು! ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಮಧುವೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹರಿಯಲಾರದು. ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಹಸಿವು ಮಯೂರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪೀಡಿಸಲಾರದಾದರೂ ಈ ಅದ್ಭುತ ಭಾಗ್ಯ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ್ದು. ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಜಿಹ್ವಾನಂದವನ್ನು ತೊರೆದು ಈ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಮಹಾಪತಂಗ ದೀರ್ಘ ಜೀವಿತದ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎರಡು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸಮಯ ಕಳೆಯಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಈ ಸುಂದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಸತ್ತು ಮಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪತಂಗಗಳು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಮೀಸೆಗಳಿಂದ ಪತಂಗಗಳಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಅನುಮಾನವಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಅವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳಿರಬಹುದೆ? ಕುಮಾರಿ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ವಾಸನೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿ ಇರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಗುರುತು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವೆ ?. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನಿಸಿತು. ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕನ್ನೆ ದ್ರವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಘನ ನಾತದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಅದರ ಸುಳಿವು ಗಂಡು ಪತಂಗಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ ಆಗಲೂ ಅವು ಬರುವವೋ?

ಮೊದಲು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಘನ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುವ ನ್ಯಾಫ್ತಲೀನ್ ದ್ರವವನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚುಮುಕಿಸಿದೆ. ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿ ಒಳಗೆ ಅದೇ ದ್ರವ ತುಂಬಿದ ಅಗಲವಾದ ಬಟ್ಟಲನ್ನಿರಿಸಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಗಂಡು ಪತಂಗಗಳ ದಾಳಿ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ನನಗೆ ಮೂಗು ಒಡೆದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಫ್ತಲೀನ್ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಾಸನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನಾವ ವಾಸನೆಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಅಥವಾ ನಾನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ತಪ್ಪಾಗಿಹೋಯಿತು ! ಎಂದಿನಂತೆ ಆ ಮಹಾ ಪತಂಗಗಳು ಕೋಣೆಯ ವರೆಗೂ ನಂತರ ಒಳಗೂ ಬಂದವು. ವಾಸನೆ ತುಂಬಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ತಡಕಾಡಿದುವು; ಕೊನೆಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯಿದ್ದ ತಂತಿ ಬುಟ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡವು! ಅಂದರೆ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದಲ್ಲವೇ ಈ ಪತಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು?

ರೇಡಿಯೋ ತರಂಗ ಸಂವೇಗಿಯೋ?

ಇನ್ನೊಂದು ಅನುಮಾನ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ವಾಹಕ ಮಾಧ್ಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಹರ್ಟ್ಜ್ ಸ್ಪಂದನಗಳ * ಪರಿಚಯ ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಮನುಷ್ಯ ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದವೆ? ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಪಂದಿಸಿ, ಮೈಲಿಯಷ್ಟು ದೂರವಿದ್ದ ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಮಧುಚಂದ್ರದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನೀಯುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಅಥವಾ ಅಯಸ್ಕಾಂತ ಅಥವಾ ನಮಗೂ ಇನ್ನೂ

---

* ರೇಡಿಯೋ ತರಂಗಗಳು.

ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಕನ್ಯೆ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಅಂದರೆ ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ ಚಿಟ್ಟೆ ತಾನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ರೇಡಿಯೋ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆ?

ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲೆಂದು ನಾನು ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಡಬ್ಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದೆ. ತಗಡಿನ ಡಬ್ಬಿ, ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ರಟ್ಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳ ಒಳಗಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಹೋಗದಂತೆ ಭದ್ರಪಡಿಸಿದೆ. ಅಂಚುಗಳ ಸಂದಿಗಳನ್ನು ಅಂಟು ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದು ಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಾಜಿನ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಘಂಟಾಕೃತಿಯ ಗಾಜಿನ ಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲೂ ಹವಾಮಾನ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದಾದರೂ ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಗಾಜಿನ ಶೀಶೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೂತಿಯನ್ನು ತೆಳುವಾದ ಅರಳೆಯ ಉಂಡೆಯಿಂದ ಬಂದುಮಾಡಿದೆ. ಇದೂ ಕುಮಾರಿಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗಲೂ ಒಂದು ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದಿಯುಳ್ಳ, ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ, ಅಥವಾ ನನ ಮೇಜಿನ ಡ್ರಾಯರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಮೊದಮೊದಲು ಬಂದ ಹಾಗೇ ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಹಿಂಡಾಗಿ ಬಂದುವು.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನ ಅಲ್ಮಾರದ ಕೆಳ ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹ್ಯಾಟ್ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಮಾರಾದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಬಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ರಪರಪನೆ ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಈ ಪ್ರಣಯಕಾತುರರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಅಲ್ಮಾರಾದ ಒಳಗೆ ಹ್ಯಾಟ್ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು! ✡

(ಬೇರೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಫೇಬ್ರ್ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದೇನೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆ ಸಮಾಗಮ ಕಾತುರಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗೆ ತಿಳಿಸುವ ವಸ್ತು ಒಂದು ತರಹ ವಾಸನಾ ದ್ರವ್ಯವೇ. ಆದರೆ ಅದು ತೀರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯದ್ದು. ನಮ್ಮ ಮೂಗಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕೂತ ಜಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ವಾಸನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಾಸನೆ ಇರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ–ಚಿಟ್ಟೆ ಇರುವ ಜಾಗಕ್ಕಲ್ಲ–ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬಹುಕಾಲ ಕೂಡಿಸಿ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದಾಗ ಗಂಡು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಅಮರಿಕೊಂಡದ್ದು ಆ ಕಾಗದಕ್ಕೆ!)

ಬೆಲೆಯೇರಿಕೆಯ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಲೆಯಿಳಿಯುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತು ಎಂದರೆ ಹಣವೊಂದೆ.

ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ನೀವು ಏನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸೀಟೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು.

ಎಸ್. ಡಿ. ಎಂ.

ನಿಮ್ಮ ಮಗುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ,
ಅವನನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ...
ಕೋಕೋ-ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಬೋರ್ನ್‌ವಿಟಾ.
ಬೋರ್ನ್‌ವಿಟಾದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಧಿಕ ಕೋಕೋ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅಧಿಕ ರುಚಿಕರ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.
ಕ್ಯಾಡ್‌ಬರಿಸ್
ಬೋರ್ನ್‌ವಿಟಾ
ಅಧಿಕ ಕೋಕೋ ಯುಕ್ತ: ಅಧಿಕ ರುಚಿಕರ, ಅಧಿಕ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ!
Cadbury's
Bournvita
The ideal health drink for strength, vigour and taste
500 g net
75
ಹಣ ಉಳಿಸುವ, 500 ಗ್ರಾಮ್ ನ ರಿಫಿಲ್ ಪ್ಯಾಕ್ ಕೊಳ್ಳಿರಿ.
ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ:
OBM-8376 B KN

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇಯಸಿ

ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಛತ್ರಿ ಇಂದ್ರನ ಹಾಗೆ –
ಮೋಸದಿಂದ ಖುಷಿಯನ್ನು ಆಚೆ ದೂಡುವದಿಲ್ಲ.
ಸವಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತೇನೆ.
ತಾಳಿ ಬಿಗಿದ ಪಕ್ಕದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಆ ಅವನ ಹಾಗೆ –
ಭಾರವೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಸತಾಯಿಸುವದಿಲ್ಲ.
ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆದೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.
ರಹದಾರಿ ಪಡೆದ ದಾಳಿಯಿನ ಹಾಗೆ –
ಗಿಳಿಗಿಳಿಯಿಡುತ್ತ ಕಚ್ಚುತ್ತ ಹಿಸುಕುತ್ತ ನಿನ್ನ ನಿದ್ದೆ ಕದಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
ನೋವಿನಲ್ಲೂ ನಲುಗಿಸುತ್ತ ನಲಿವಿನಲ್ಲಿ ಮುಲುಗಿಸುವದಿಲ್ಲ.
ಛಳಿಗೆ ತರತರಗುಟ್ಟುವ ನನ್ನ ದೇಹ ತಣಿವನ್ನಷ್ಟೆ ನಿನಗೆ ಉಣಿಸುತ್ತೇನೆ:
ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೀ ಕೊಡುವ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಗಮ ಗಮದ ಉಸಿರು ಸವಿಯುತ್ತೇನೆ.
ಬೇರೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಇದಂಥ ಸುರತ ಎಂದೂ ಕೊರತೆ ಬಾರದ ಹಾಗೆ
ಬಂತು ಕಣೆ ಈ ಸರ್ತಿ ಎಂದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಆಗುವ ಹಾಗೆ
ನನ್ನ ತುದಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ತುಟಿಗೆ ತಗುಲಿಸುತ್ತಾ
ಸಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.
ರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ
ಹನಿ ಬೀಳದಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ನನಾಯನಾಗುತ್ತೇನೆ.
ಬದುಕುವ ಭೀತಿ ಅಳಿದು ನೀನು ನೆಲದಿಂದ ಜಾರುತ್ತಿ
ಸಾಯುವ ಭೀತಿ ಅಳಿದು ನಾನು ಜಲದಲ್ಲಿ ತೂರುತ್ತೇನೆ. — **ದೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ**

ದ್ವೇಷ

ಬದುಕುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, – ಏಕೆ – ಉಸಿರಾಡುವುದೂ
ನನಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ. ಆದರೆ
ತನಿಯು, ತುಕ್ರರಿಗಲ್ಲ – ಇವರಂಥ ಹಲವರಿಗಲ್ಲ.
ಇವರಿಗೆ ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಅತಿರೇಕಗಳು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ
ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ
ಅನಾಣ್ಯೀಕರಣದ ಬಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ
ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ರಾದ್ಧಾಂತವೇ ಎಲ್ಲ.
ಶೀತಲಯುದ್ಧ. ಸಮಗ್ರಕ್ರಾಂತಿ. ಶಕ್ತಿಸಮತೋಲನದ [illegible]

ವಿದೇಶಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಅಪಮೌಲ್ಯದಂಥ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು
ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆ ಅವಂಗೆ.

ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ಹೊರಳುತ್ತಾರೆ.
ಇಲ್ಲದ ತಾರೆಗಳ ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾವುಗಳ ನೆನೆಯುತ್ತ
ಸ್ವಪ್ನವಿಲ್ಲದ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
ಮರುದಿನ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಎಚ್ಚರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಾವಿರ - ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಮಕ್ಕಳ ಕನಸುಗಳ ನೆನೆಯುತ್ತ
ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದೆ
ಕನಸು ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.
ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಲ್ಲಿ
ಘೋಷಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಕವಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲಿ
ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ. ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಬದುಕೊಂದು ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ:
ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಸಿದವರ ಅವರ ಸ್ವಪ್ನವೇ. ನಿರ್ಮಾಣವೇ?
ಹೀಗೆ ಹಸಿದವರ ಅವರ ಬರಿದಾದ ಉತ್ಸಾಹವೇ?
ಹಗಲು ಸಮರದ ಕಥೆಯ ಅವರೆದುರು ಹಾಡಲೇ?
ಅಧಿಕಾರದಮತ್ತತೆಯ ಮೋಸಗಳ ಬಿಚ್ಚಲೇ?
ಜನತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಂತ್ರಗಳ ಹೇಳಲೇ?
ಅರ್ಥ ಎಲ್ಲ ಮರೆತು, ಅವರೊಡನೆ ಕೂಡಲೇ?
ತಿಳಿಸಬೇಡವೆ ಬದುಕ ಘನವಾದ ಚಿತ್ರವ?
ತಿಳಿಯದಿರದ ಅವರು ಕಂಡಿರದ ಅನುಭವ?

ಕಂಬನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುತ್ತವೆ. ಗೊತ್ತು.
ಅದರಿಂತ ತೆರೆದೋದು ಕಾಯುತ್ತವೆ. ಗೊತ್ತು.
ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಬರಕೆ ಹಂಗಾಮು. ಗೊತ್ತು.

ಒಂದೇ ಮಳೆಮಳೆಸುತ್ತೆ
ಬೆಳೆಯೊಡೆಯುವ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತೆ.

ಅನ್ನ ಬೇಳೆ ಕಾಣಿಸ. ಕಾದಿರುತ್ತ. ನಿದ್ದೆಯಿಂದ
ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಘರ್ಷಿಸುತ್ತ ಹಿಂಜರಿವ
ತೆರೆಗಳ ಹಾಗೆ ಅವರು
ನಿಧಾನ ಇಳಿದುಹೋಗುತ್ತ ಉದಯವಾಗುವ
ಒಂದು ದ್ವೀಪ ನಾವು.

—ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಆಕಾಶಯಾನ ಅಂದು ಇಂದು

ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್

ಅಂದು

ಕಲ್ಪನೆ

ಮನುಷ್ಯ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಕೆಲವು [illegible] ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಆಕಾಶ ಇವುಗಳ ವಿಹಾರಕ್ಷೇತ್ರ. ಕೈಗೆ ಎಂದೂ ಎಟುಕದ ಈ ಆಕಾಶರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ [illegible] ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ [illegible].

ಆಕಾಶ [illegible]. [illegible] ಹೆಸರೂ ಇದೆ. [illegible] ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದು. ಎಂದೇ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತಾಯಿ [illegible] ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

[illegible] ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಕಾಶಕಾಯ [illegible] ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು [illegible] ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ತಂತ್ರ ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮಾರ್ಗ ಸಾಧ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾ [illegible] ಆಕಾಶದ [illegible] ಹಂತದಲ್ಲಿ [illegible] ರೂಪದಲ್ಲಾದರೂ ಅನುಕರಿಸಿ ಕಲಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲವೇ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ? [illegible] ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆಯು [illegible] ಬಾರದು. ಕಲ್ಪನೆ [illegible] ರೆಕ್ಕೆಯೊಡೆದು ಮುಗಿಲಗೆರೆ ಮೀರಿ ಶಶಿ–ರವಿಗಳನ್ನು ಜಗಿದಾಯ್ತು. ತಾರಾಲೋಕವಿಹಾರಿ ಆಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಜ್ಞಾನ

ತಲೆಮಾರುಗಳು ಸಂದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹೀತ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಯಿತು– ಸುಗ್ಗಿ ಕೊಯ್ಲು ಮುಗಿದಾಗ ಕಣದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುವ ಮೆದೆಯಂತೆ. [illegible] ಕಸ ಹುಲ್ಲು ಮಣ್ಣು [illegible] ಇಲ್ಲದೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೊಬ್ಬ ಈ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಕೆಲವಾದರೂ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಸಮರ್ಥನಾದ. ಅವನೇ ಮೊದಲ ಅಜ್ಞಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಖಗೋಳ ಚದುರಂಗದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವೊಂದು ನಡೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಅವನ

ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಈ ವಿವರಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆಯು ದನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಂಥ ಎಲ್ಲ 'ಕಾಳು'ಗಳೂ ಸಾಚಾ ಮಾಲುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದುವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಅಂದಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಅವು ಸರಿಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕ್ರಮೇಣ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದಂತೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ವಿವರಣೆಯ ಅನುಸಾರ ಅರ್ಥವಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ನೂತನಾವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂಥ, ಅಂದರೆ ಇವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವಂಥ, ನವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಆವಶ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದುವು.

ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ವಿಜ್ಞಾನ – ಇರುವೆ ಗೂಡು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ, ಒಂದು ಕಣ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅದು ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನದಕ್ಕೆ ಜಾರುವಂತೆ.

ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ

ಗಟ್ಟಿ ವಸ್ತುಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ಶಾಖೋತ್ಪತ್ತಿ ಆಗಿ ಮುಂದೆ ಬೆಂಕಿಕಿಡಿ ಸಿಡಿಯುವುದೆಂದು ಅರಿಯುವುದು ವಿಜ್ಞಾನ. ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಇತಿಹಾಸ ದೃಷ್ಟಿಗಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ" ವನಾಂತರದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಚಕಮುಕಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಡಿದು ಬೆಂಕಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಅಜ್ಞಾತ ಮಾನವನೇ ಮೊದಲ ತಂತ್ರವಿದ.

ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಂತ್ರ

"ಕಸ್ತೂರಿ" ವಸಂತ ಸಂಚಿಕೆ ಮೇ ೧೯೬೮ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ

ಆಕಾಶಯುಗದ ಹತ್ತು ವರ್ಷ

ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ

ಭವಿಷ್ಯ

ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾಹ ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ತಡೆ ಇದಿರಾದಾಗ ಅದು ನಿಂತಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿ ದಾಟುವ ಕೌಶಲ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಹಸ ಹೀಗಿದೆ

೧) ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಳಿದ ನೌಕೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ವಾಪಸು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು
೨) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಂದ್ರಲೋಕ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪುನರಾಗಮನ
೩) ಮನುಷ್ಯನ ಚಂದ್ರಲೋಕ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪುನರಾಗಮನ
೪) ಅಂತರ್ಗ್ರಹಯಾನ.

೧೯೭೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಮಾನವ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದು ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಮರಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. "ಚಂದ್ರಲೋಕಕೆ ಜಾ ಚಕೋರಿ" ಎಂದು ಆತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ (ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ) ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ ಪ್ರೇಮಾಹ್ವಾನ ನೀಡಬಹುದು !

ವಿದ್ಯೆ ವಿಕಸಿಸುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಒಡ್ಡುವ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ಪ್ರಗತಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಯುಗದ ವಿಜ್ಞಾನವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಆ ಯುಗದ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಯುಗದ ತಂತ್ರವಿದ್ಯಾವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮುಂದೆ ನೂತನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಹಾಗೆ ಸಮಕಾಲೀನಪ್ರಜ್ಞೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆರ್ಕಿಮಿಡೀಸ್ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಸು. ೨೮೭–೨೧೨), ಐಸಾಕ್ ನ್ಯೂಟನ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೪೨–೧೭೨೭) ಮತ್ತು ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ (೧೮೭೯–೧೯೫೫) ಈ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದವರು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದುಂಟು. ಹಾಗಾದರೆ ಆರ್ಕಿಮಿಡೀಸ್ ಏಕೆ ವಿಶ್ವ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ನಿಯಮವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ? ನ್ಯೂಟನ್ ಏಕೆ ರಿಲೆಟಿವಿಟಿ (ಸಾಪೇಕ್ಷತಾ) ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಿಲ್ಲ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಆರ್ಕಿಮಿಡೀಸ್ ಆ ಕಾಲದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಸ ಸತ್ಯದ ಕಿಡಿ. ನ್ಯೂಟನ್ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯ ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಇನ್ನಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ದಿಗಂತವನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ.

ಆಕಾಶಯುಗದ ಆರಂಭ

ಮನುಷ್ಯ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯಕೃತ ವಸ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಆಕಾಶ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ದ್ವೀಪಸ್ತಂಭದ ಸುತ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ನೌಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಜನನದೊಡನೆ ಆಕಾಶಯುಗದ ಉಗಮವೂ ಆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು

ಅಪಾಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದ ನಗೆ ಬಿದ್ದು ಆಕಾಶ ಯಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಕಂಡಿದೆಯೋ, ಹೇಗೆ ಹಾರಾಡಿದ ಸ್ವಪ್ನ ಕಥೆ ಚಂದ್ರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ.

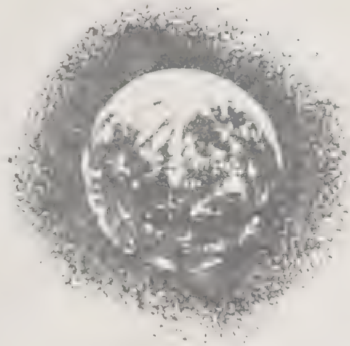
ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿದ್ದು ಈ ಗಲ್ಲ ಯಾನವನ್ನು, ಈ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು, ಗಾಡಿಯ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ 'ಆಕಾಶ' ಯಾನ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ವರೆಗೂ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಬುನಾದಿ ಒದಗುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಪೂರ್ಣ ಜಾರಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಷಯ. ಆಕಾಶಯಾನದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಾಸ್ತವ ರೂಪ ದೊರೆಯಲು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಕಾಯುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ನಡೆದುಬಂದ ಜಾಡು

ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ವರೆಗೂ ಭೂಮಿ ಕೇಂದ್ರವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಇದರ ಸಾರಾಂಶ: ಭೂಮಿಯೇ ವಿಶ್ವದ ಕೇಂದ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಲನೆ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಸುತ್ತ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಕಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯ ಅಗಾಧ. ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳು ನಡೆದಂತೆ ಭೂಮಿಕೇಂದ್ರವಾದ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಯಿತು.

ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಮೊದಲಿಗನೆಂದರೆ ನಿಕೊಲಾಸ್ ಕೋಪರ್ನಿಕಸ್ (೧೪೭೩–೧೫೪೩). ಇವನು ಸೂರ್ಯಕೇಂದ್ರವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗಮನ ಸೆಳೆದ. ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಗಳು ಸುತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿ ಕಳಚಿ

ಭೂಮಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆಗೊಂಡು ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವ ಮೂರನೆಯ ಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೋಯಿತು! ಹೀಗೆ ಸೌರವ್ಯೂಹದ ಮೊದಲ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಯಾನದ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಹಾಡಿದವನು ನಿಕೊಲಸ್ ಕೋಪರ್ನಿಕಸ್.

ಗ್ರಹಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಈ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ ಎಂಬ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಇದರ ಫಲವನ್ನು ಕಂಡವ ಯೋಹಾನ್ ಕೆಪ್ಲರ್ (೧೫೭೧–೧೬೩೦). ಗ್ರಹಚಲನೆಯನ್ನು ಆತನು ಗಣಿತಸೂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೂರು ನಿಯಮಗಳಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ: ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಹವೂ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ದೀರ್ಘವೃತ್ತಾಕಾರ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಕ್ಷೆಯ ಎರಡು ನಾಭಿಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ) ಸೂರ್ಯ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಹದ ಕಕ್ಷಾವೇಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಭ್ರಮಣೆಗೂ ಗ್ರಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗಣಿತ ರೂಪ. ಸೂರ್ಯನ ಬಳಿ ಬರುವಾಗ ಗ್ರಹದ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚು, ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ದೂರ ಸರಿದಂತೆ ಅದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಗ್ರಹವೂ ಸೂರ್ಯನ ಮಾಂಡಲಿಕ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಂಡಲಿಕ ಗ್ರಹಗಳೂ ಕೆಪ್ಲರನ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಸಾರ ವರ್ತಿಸುವುದರ ರಹಸ್ಯ ಏನು? ಸೂರ್ಯ ಇವನ್ನು ಯಾವುದೋ ಅಗೋಚರ ಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ವಿಧಿಸುವುದಾಗಿರಬೇಕು – ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಮರ್ಜಿಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ರೇಕುಗಳು ಕುಣಿಯುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಅಗೊ ಹಾಗೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ನಿಖರ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಿ ವಿಜ್ಞಾನೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನವಮನ್ವಂತರವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವ ಐಸಾಕ್ ನ್ಯೂಟನ್ (೧೬೪೨–೧೭೨೭). ಆತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಶ್ವಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ನಿಯಮ ಸಮಸ್ತ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ವರ್ತನೆಗೂ ಸರಳ ಸುಂದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಬಲದಿಂದ – ಸೂರ್ಯ ಆಕಾಶಗಂಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿವೆ–– ಇತರ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವುದೆಂದೂ ಈ ಸೆಳೆತದ ಬಲವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದೂ ನ್ಯೂಟನ್ನನ ನಿಯಮದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು.

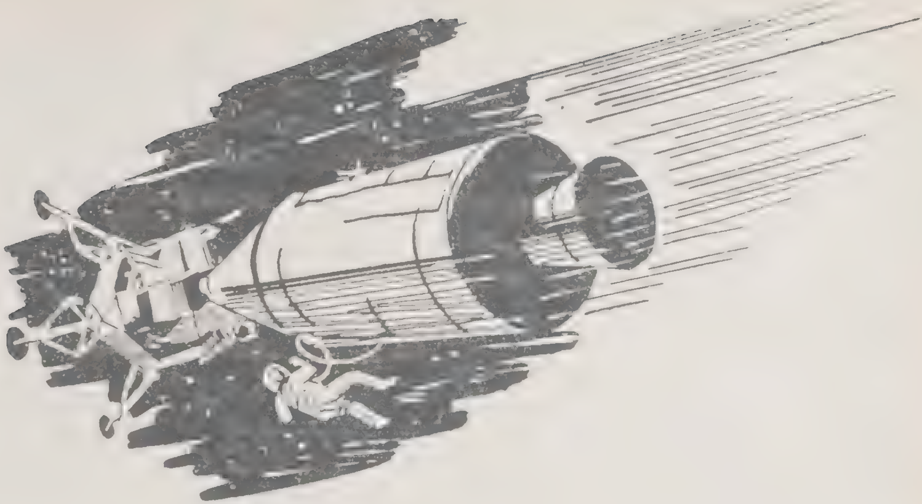
ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬೀರಿದ ಕವಣೆಕಲ್ಲು ಹಾಗೆಯೇ ಗಗನಕ್ಕೆ ಏಗರಿ ಹೋಗದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಕೇಕೆ ? ಫಿರಂಗಿಗುಂಡನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ಬಲದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತ ದಿಶೆಯೆಡೆಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಸಿದಾಗ ಆ ಗುಂಡಿನ ಪಥವನ್ನೂ ಪತನಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಗಣಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೇ? ಸಾಕಷ್ಟು ಸುದೃಢ ವಿಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಇಂಧನವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹಾರಲು ಬಿಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ಅದು ಭೂಮಿಯ ಸರಹದ್ದಿನಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಲಾರದೇಕೆ ? ಮನುಷ್ಯ ಸದಾ ಭೂಮಿತುರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ಇರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇ? ಚಂದ್ರ ಮಂಗಳ ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಹೊಸ ಹಸಿರನ್ನು ಅರಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ? ಭೂಮ್ಯತೀತ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಜೀವಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಈ ತೆರನಾದ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸಗಳಿಗೆ ನ್ಯೂಟನ್‌ತರುವಾಯದ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಅಭಿವರ್ಧಿಸಿದಂತೆ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಉತ್ತರಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಆಕಾಶಯಾನದ ಮೂಲಾವಶ್ಯಕತೆ

ಭೂಮಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿರುವ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣದ ಅಪ್ಪುಗೆ ಊಹಾತೀತ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಸುಭದ್ರವಾಗಿದೆ: ನೆಲದಿಂದ ನೇರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ (ಗಮನಿಸಿ–ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ. ಗಂಟೆಗೆ ಅಲ್ಲ) ೧೧.೨ ಕಿಮೀ ವೇಗದಿಂದ ಜಿಗಿಯಲು ಶಕ್ತರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ವಿಶಾಲಾಕಾಶವನ್ನು ಐದಬಲ್ಲೆವು. ವೇಗದ ಈ ಕನಿಷ್ಠ ಮಿತಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮೋಚನವೇಗವೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇಂದು (೧೯೭೮) ಅತ್ಯಧಿಕ ವೇಗದಿಂದ ಹಾರಬಲ್ಲ ವಿಮಾನವೆಂದರೆ ಕಾನ್‌ಕರ್ಡ್. ಇದರ ಗರಿಷ್ಠ ವೇಗ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತೇ? ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಕೇವಲ ೦.೬ ಕಿಮೀ! ಆದರಿಂದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವ ಯಾವ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯೂ ಆಕಾಶಯಾನದ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದು.

ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ, ಅಂತೆಯೇ ನೆಲದ ಮತ್ತು ಜಲದ ಮೇಲೆ ಸಾಗುವ ಸ್ವಯಂಚಲಿಗಳಲ್ಲಿ, ಉರುವಲು ಉರಿದು ಶಕ್ತಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉರಿತಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ಆಮ್ಲಜನಕ ಮುಕ್ತ ವಾಯುಮಂಡಲದಿಂದ ಹೇರಳವಾಗಿ ಒದಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಟ್ಟ ವಾಯುಮಂಡಲದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ವಿಮಾನ ಕೆಲಸ ಮಾಡದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವಿಮಾನ ಹಾರಲು ವಾಯುಮಂಡಲದ ಸಾಂದ್ರ ಮಾಧ್ಯಮ ಅವಶ್ಯ. ದೋಣಿ ಸಾಗಲು ಆಳ ನೀರಿನ ತೇಲು ಮಾಧ್ಯಮ ಅವಶ್ಯವಿರುವಂತೆ. ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಿದಂತೆ ವಾಯುಮಂಡಲ ವಿರಳ ವಿರಳ ಆಗಿ ಸುಮಾರು ೧೫೦ ಕಿಮೀನಿಂದ ಅತ್ತಲಾಗಿ ನಿರ್ವಾತ ಪ್ರದೇಶ ಎದುರಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಧನದಹನಕ್ಕೆ ಆಮ್ಲಜನಕ ದೊರೆಯದು, ವಾಹನ 'ಈಸಲು' ಅಥವಾ 'ತೇಲಲು'

ಮಾಧ್ಯಮ ಇರದು. ಆದರೆ ಶಕ್ತಿ ಒದಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂಧನದಹನ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ವಾತದಲ್ಲಿ ಉರಿಯಬಲ್ಲ ಉರುವಲನ್ನೂ, ಅದರಿಂದ ಒದಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಾಳಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಶೋಧಿಸುವುದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಎದುರು ಹೊಸ ಸವಾಲಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ರಾಕೆಟ್.

ಆಕಾಶಯಾನದ ವಾಹನ ರಾಕೆಟ್. ಮಾನವ ಭೂಮಿಯ ಸೆರೆ ಮೀರಲು ಬೇಕಾದ ನೂತನ ವಾಹನ ರಾಕೆಟ್. ಸಾಗರೋಲ್ಲಂಘನ ನಾವೆಯು ಹೇಗೆ ನೆರವಾಯಿತೋ ಆಕಾಶೋಲ್ಲಂಘನ [illegible] ಹಾಗೆ ರಾಕೆಟ್. ಇದರಲ್ಲಿ [illegible] ಇಡುವ ಇಂಧನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿ ದಹನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆಮ್ಲಜನಕವೂ ಇರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಕೆಟ್ ಆಮ್ಲಜನಕಕ್ಕಾಗಿ ವಾಯುಮಂಡಲಾವಲಂಬಿ ಅಲ್ಲ. ಇಂಧನದಹನದಿಂದ ಅತಿ ಸಂಪೀಡಿತ ಅನಿಲರಾಶಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಇದು ಕಿರಿದಾದ ಸೂಸು-ನಳಿಕೆಯ ಮುಖಾಂತರ [illegible] ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ [illegible] ಅಗಾಧ ಬಲ – ಗುಂಡು ಹೊಡೆದಾಗ ತುಪಾಕಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒದೆಯುವಂತೆ – ರಾಕೆಟನ್ನು ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನೂಕು ಬಲದ ವರ್ತನೆಗೆ ಪರಿಸರದ ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದಿದ್ದರೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ರಾಕೆಟಿನ ಚಲನೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದು. ಎಂದೇ ರಾಕೆಟ್ ವಾಯುಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಲೀಸಾಗಿ ನಿರ್ವಾತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲದು.

ರಾಕೆಟಿನ ಮೂಲಪುರುಷರು

ರಾಕೆಟ್ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹರಿಃ ಶ್ರೀ ಓಂ ನಾಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಾರಿ ತುಳಿದು ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು ರಷ್ಯದ ಕಾನ್ಸ್‌ಟ್ಯಾಂಟಿನ್ ತ್ಸಿಯುಲ್‌ಕೊವ್ಸ್ಕೀ (೧೮೫೭–೧೯೩೫) ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕದ ರಾಬರ್ಟ್ ಹಚಿಂಗ್ಸ್ ಗೊಡಾರ್ಡ್ (೧೮೮೨–೧೯೪೫).

ತ್ಸಿಯುಲ್‌ಕೊವ್ಸ್ಕೀ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತರ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ತೀವ್ರ ಸೋಂಕುರೋಗದಿಂದ ಬಾಧಿತನಾಗಿ ಕಿವುಡನಾದ. [illegible] ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ [illegible]

[illegible]

“ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭೂಮಿ ತೊಟ್ಟಿಲು ನಿಜ. ಆದರೆ ಸದಾ ಅವನು ಈ ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” – ತ್ಸಿಯೊಲ್ಕೊವ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರವಾದಿಸು [illegible]

[illegible]

[illegible] ಒಂದೆ ಹಾದಿ ತುಳಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಾಭಿಮುಖಿಯಾಗಿ ಇವನು ರಾಕೆಟ್ ಹಾರಿಸಿದಾಗ ([illegible]) ಪ್ರಸಿದ್ಧ [illegible] (ಭೂಮಿ–ಚಂದ್ರ) [illegible]

[illegible]

[illegible] (೧೯೩೬). [illegible] ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ಅಮೇರಿಕ ಸರ್ಕಾರ [illegible] ಮನುಷ್ಯಸಾಹಸಕ್ಕೆ [illegible]

ಪಥವೀಕ್ಷಣೆ

[illegible]

[illegible] ಭೂಮಿಯ ವಕ್ರತೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ [illegible] ಮಾಡಲು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ [illegible] ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ.

[illegible] ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ [illegible] ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಯಶಸ್ಸು [illegible]

ಆಕಾಶಯುಗದ ಆವಾಹನೆ

[illegible]

* ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವ ಕಾಯ ಗ್ರಹ; ಗ್ರಹವನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವ ಕಾಯ ಉಪಗ್ರಹ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯನಕ್ಷತ್ರದ ಒಂದು ಗ್ರಹ; ಚಂದ್ರ ಭೂಗ್ರಹದ ಉಪಗ್ರಹ. ಉಪಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಪದಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಆಕಾಶಕಾಯವನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಿಸಲು ಮನುಷ್ಯ ಉಡಾಯಿಸುವ ವಸ್ತು ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹ (ಕೃತಕ ಚಂದ್ರ). ಸಂದರ್ಭ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು [illegible]. ಆಕಾಶನೌಕೆ (ಸರಳವಾಗಿ ನೌಕೆ) ಎಂದರೆ ರಾಕೆಟ್ ವಾಹನದ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಉಪಕರಣಸಂಪುಟ, ಮನುಷ್ಯವಸತಿಯ ಕೋಶ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಯೋಗ ಸಲಕರಣೆಗಳು. ನೌಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ರಾಕೆಟ್ ಸಾಗುವ ಹಾದಿಗೆ ಪಥ

ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ರಷ್ಯ ದೇಶ ಸ್ಪುಟ್ನಿಕ್–೧ (ಸಹಪ್ರಯಾಣಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ) ಆಕಾಶಯುಗವನ್ನು [illegible]. ೧೯೫೭ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೪ರಂದು ಗಗನಕ್ಕೆ [illegible] ೮೩.೬ ಕಿಗ್ರಾ [illegible] ಭೂಪರಿಭ್ರಮಣೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಮಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪವಾದಾಗ ಇದರ ದೂರ ೨೨೮ ಕಿಮೀ. ಅತಿ ದೂರವಾದಾಗ ೯೪೭ ಕಿಮೀ. ಇದರ [illegible] 'ಸುಮಧುರ ನಾದ'ವನ್ನು ಆ ದಿನಗಳಂದು ತಮ್ಮ ರೇಡಿಯೋ ಮೂಲಕ ಆಲಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ [illegible]. ಅತ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ [illegible] ಇದ್ದರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಮ್ಮ [illegible] ಆ ಆಕಾಶದ [illegible] ಭೂಮಿ [illegible]. [illegible] ಅದು ಮಾನವಜನಾಂಗದ [illegible].

ಅಮೇರಿಕ [illegible] ಕಾಲಿಟ್ಟದ್ದು [illegible]. ಆದರೆ ಅದು "ಇಟ್ಟ ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಸಿಂಹದಾ ಗುರುತು" ಆಗಿತ್ತು. ೧೯೫೮ ರ ಫೆಬ್ರುವರಿ ೧ರಂದು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಉಪಗ್ರಹ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ಲೋರರ್—೧ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಚಂದ್ರ ಆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ರಶ್ಯದ ಲೈಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಯಿ ಮೊದಲ ಆಕಾಶಜೀವಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೋರಿ ಕಂಡಿತ್ತು.

"ಬಟವೆಲ್ಲಿಗಯ್ಯಾ ದಾರಿ ಯಾವುದಯ್ಯಾ ಬಾನಚಿತ್ತರದಲಿ" ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಸುಲಭಲಭ್ಯ ಗುರಿ ಚಂದ್ರ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆ: ಭೂಮಿ–ಚಂದ್ರರ ಸರಾಸರಿ ಅಂತರ ೩,೮೪,೪೦೩ ಕಿಮೀ. ಪ್ರಪಂಚದ ಎರಡು ಪ್ರಬಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ ಚಂದ್ರಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ನೌಕೆಗಳನ್ನು ಉಡಾಯಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತವಾದುವು. ರಶ್ಯದ ಲ್ಯೂನಾ–೨ ಸುಮಾರು ೩೩.೫ ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟು ಹೊತ್ತು [illegible] ನಾಶವಾಯಿತು (೧೨–೯–೧೯೫೯). ಇತರ ಯಾವುದೇ ಆಕಾಶಕಾಯವನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯದೂತ ಇದೇ. ರಶ್ಯದ ಯೂರಿ ಗಗಾರಿನ್ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಆಕಾಶಪುರುಷ (೧೨–೪–೧೯೬೧) ಮತ್ತು ಅದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಾಲೆಂಟಿನಾ ತೆರೆಷ್ಕೋವಾ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಆಕಾಶಮಹಿಳೆ ([illegible]) ಎಂಬ ಗೌರವಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. [illegible] ತನಕ ಎಂದೂ ಅರಿಯದಿದ್ದಂಥ ಭಿನ್ನ [illegible] ಸರಕ್ಕೆ ಗಂಟೆಗೆ ೪೦,೦೦೦ ಕಿಮೀಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಏಕಾಂಗಿ ಆಗಿದ್ದು [illegible] ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯ [illegible] ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಳಬಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ [illegible].

ರಶ್ಯದ ಲ್ಯೂನಾ–೯ ವಾಯುರಹಿತ ಚಂದ್ರನ [illegible] ದೂರನಿಯಂತ್ರಣ ಮೂಲಕ ಮೆತ್ತಗೆ ಇಳಿದು ([illegible]) ಜಟಿಲ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದ [illegible] ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. [illegible] ದದ್ದೇನು? ಖುದ್ದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ವಿಕ್ರಮ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅಮೇರಿಕ. ಈಗ ಇತಿಹಾಸದ ಬಿರಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರುವ "ಮಾನವ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ" ಮನುಷ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡಿವೆ: "ಇದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಲು ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ, ಆದರೆ ಮಾನವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತ ನೆಗೆತ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ೧೯೬೯ ಜುಲೈ ೨೧ರಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಊರಿದ ನೀಲ್ ಆರ್ಮ್‌

ವೆಂದೂ ನೌಕೆ ಇತರ ಕಾಯದನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವಾಗ— ಆಗ ನೌಕೆಯನ್ನು ಉಪಗ್ರಹ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ— ತೆರಳುವ ದಾರಿಗೆ ಕಕ್ಷೆಯೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಒಂದು ಕಾಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಯದ ಸುತ್ತ— ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ— ತಿರುಗುವ ಚಲನೆಯನ್ನು ಪರಿಭ್ರಮಣೆ ಎಂದೂ ಯಾವುದೇ ಕಾಯ ತನ್ನ ಸುತ್ತ— ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭೂಮಿ ಸ್ವಂತಾಕ್ಷದ ಮೇಲೆ— ಗಿರಕಿಸುವ ಚಲನೆಯನ್ನು ಆವರ್ತನೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವೆವು.

[illegible] ಅಪಘಾತಕ್ಕೀಡಾಗಿ [illegible]. [illegible]

ಇಂದು

ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

[illegible] ತ್ತೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಯುಗ [illegible] [illegible] ಕ್ಕೀತು. ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು [illegible] ನೋಡಬಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟ ವಿಶ್ವ [illegible] ಸೌರವ್ಯೂಹದಿಂದ ಹೊರಗಿನ [illegible] ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ [illegible].

* [illegible] ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. [illegible] ಧೂಳು ಸಂಚಯನಗೊಂಡು ಭೂಮಿ [illegible].
* ಸುಮಾರು [illegible] ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೧೪೦ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾದು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ [illegible] ಮಳೆ ಹೂಳೆ ಕಡಲು ಮೋಡ ಈ ಚಕ್ರ [illegible] ಗಳು ಮೈದಳೆಯುತ್ತವೆ.
* ಸುಮಾರು ೧೪೯೯ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳು [illegible] ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು [illegible] ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ [illegible] ಅವತಾರವಾಗುತ್ತದೆ.
* ಸುಮಾರು [illegible] ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು [illegible] ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ [illegible] ಲಕ್ಷಾಂಶವನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಸಲಾರವು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇರೆ ಇರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೀಮೆ ಇರದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಗತಿ [illegible] ಕಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ [illegible] ಜಾಸ್ತಿ. ಕಾರಣ, ಈಗ ಮಾನವ ಭೂಮಿಬಂಧಿತನಾಗಿ ವಾಯುಮಂಡಲದ [illegible] ಸಲಕರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿ [illegible] ವಿಶ್ವಮಂಡಲಗಳ [illegible] ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಒಡೆಯಲು [illegible]!"

ರಟ್ಟು ಗಳಿಕೆಗಳು

ಆಕಾಶಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ [illegible]

[illegible] ಗ್ರಹಶೋಧ, ವಿಶ್ವ [illegible] ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳತ್ತ. [illegible] ಇವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ [illegible] – [illegible] ಸಾಗರಮಥನದ ಉದ್ದೇಶ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೂ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ರಟ್ಟುಗಳಿಕೆಗಳನ್ನು [illegible]

ಭೂಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ [illegible] [illegible] ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾಗಿ [illegible] ಕೆಮರಾದ ನೆರವಿನಿಂದ [illegible] ಭೂಮಿಯ ಆಕಾಶಚಿತ್ರಣವನ್ನು [illegible] ವುದು ಸುಲಭ. ಈ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಚಿತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ನಮ್ಮ ನೆಲ ಜಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ಪ್ರಪಂಚದ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ ತೈಲ [illegible] ಶಮನಗೊಳಿಸಬಹುದು. [illegible] [illegible] ಉತ್ಪಾತಕಾರಕ [illegible] ಉಗಮ ತೀವ್ರತ ಸಂಚಾರ ಪಥ [illegible] ಗಮನಿಸಿ ಜನರಿಗೆ [illegible] ಯೋಗ್ಯ [illegible] ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ [illegible] ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಅದೇ [illegible] ಗುವ ಗಾಸಿಯನ್ನು ಬಲು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಸಂವೇದನಾಂಗವಾಗಿ ಆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗಸ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಉಪಗ್ರಹ ಹೀಗೆ ಅತನಿಗೆ ಬಹೂಪಯುಕ್ತ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲದು.

ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ. ನಾಗರಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂದರೆ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಗೆ ಬೆಳಕಿನ ವೇಗದಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಷಿಸಲು ಸಂಪರ್ಕೋಪಗ್ರಹಗಳು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ದೂರದರ್ಶನ ರೇಡಿಯೊ ಹಾಗೂ ದೂರವಾಣಿ ಸಂಪರ್ಕಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕೋಪಗ್ರಹಗಳು ನವಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಖಂಡತೆಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ನೀಡಿವೆ. ಭಾರತದ ಅತಿ ದುರ್ಗಮ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರೂ ಸಂಪರ್ಕೋಪಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ದೂರದರ್ಶನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗಗನದ ಈ ವಿಜ್ಞಾನ ದೂತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಅವತಾರವೇ.

ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟ. ಭೂಮಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟಗಳನ್ನು (ಸ್ಕೈಲ್ಯಾಬ್ಸ್) ಕಕ್ಷೆಗೆ ಹೂಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಾಯುಮಂಡಲವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ವಾತ ಪ್ರದೇಶ ಅಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಗುರುತ್ವಬಲದ ತೀವ್ರತೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ಅಂದರೆ ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟದ ಒಳಗೆ ವಸ್ತುಗಳು ಹಗುರಾಗುವವು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅವು ತೂಕವಿಲ್ಲದವೇ ಆಗಿಬಿಡುವವು. ನುರಿತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟಗಳ ಒಳಗೆ ಯುಕ್ತ ಆಕಾಶಪೋಷಾಕುಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ಮೇಲೂ ಇತರ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೂ ತೂಕರಾಹಿತ್ಯ ಅತಿವೇಗ ಏಕಾಂತತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕದ ವಿಲಿಯಮ್ ಪೋಗ್, ಗೆರಾಲ್ಡ್ ಕಾರ್ ಮತ್ತು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಗಿಬ್ಸನ್ ಎಂಬ ಮೂವರು ಖೇಚರರು ನೆಲದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಆ ಮೊದಲೇ ೪೩೦ ಕಿಮೀ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷೆಗೆ ತೂರಲಾಗಿದ್ದ ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅವರ ಬೆಸ

ಹಿಡಿದು ಒಳಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಉಡಾವಣೆಯ ವೇಳೆ ಬಾನ್‌ಕಮ್ಮಟಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಸಿ ಆಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ಈ ಖೇಚರರು ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಅದರೊಳಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದರು. ವಿವಿಧ ನಿಯೋಜಿತ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ಮನುಷ್ಯದೇಹ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು ಆಕಾಶದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಟಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲವು ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭೂತಳದಿಂದ ಎಂದೂ ದೊರೆಯದ ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ವಾಯುರಹಿತವಾದ ಆ ನೆಲೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಮೆರಿಕದ ಖೇಚರರ ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ದಿವಸ [illegible] ಯನ್ನು ರಷ್ಯದ ಖೇಚರರಾದ ಯೂರಿ ರೊಮಾನೆಂಕೊ ಮತ್ತು ಜಾರ್ಜಿ ಗ್ರೆಚ್ಕೊ [illegible] ಪರಿಭ್ರಮಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಅವರು ೧೯೭೮ರ ಮಾರ್ಚ್ ೧೬ರಂದು ಭೂಮಿಗೆ ಮರಳಿದರು.

ಆಕಾಶ ಲಾಳಿ. ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆ ಜಿಗಿದು ಗಗನ [illegible] ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು [illegible] ವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಸಲವೂ ಹೊಸತೊಂದು [illegible] ಕಮ್ಮಟಕ್ಕೂ [illegible] ಹೊಸ ನಮೂನೆಯ ಆಕಾಶವಾಹನಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆಕಾಶ ಲಾಳಿಗಳು (ಸ್ಪೇಸ್ ಶಟಲ್ಸ್) ಎಂದು ಹೆಸರು. (ಬಟ್ಟೆ ನೇಯ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಎಳೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಕ್ಕು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಚಾಕಚಕ್ಯದಿಂದ ಹಾಯಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಅತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸಲಕರಣೆಯೇ ಲಾಳಿ). ಆಕಾಶ ಲಾಳಿಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಹಾರಾಟ ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಆಕಾಶನೌಕೆಯೂ ಹೌದು, ವಿಮಾನವೂ ಹೌದು: ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುವಾಗ ರಾಕೆಟ್‌ಗಳ ನೂಕುಬಲ ಇದನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ; ಕೆಳಕ್ಕೆ ಮರಳುವಾಗ ಇದು ವಿಮಾನದಂತೆ [illegible] ಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೇನು ?

[illegible] ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ [illegible] ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯಿತು. ಉತ್ತರಾರ್ಧ [illegible] ಸರಹದ್ದನ್ನು ದಾಟಿ [illegible] (ಸೂರ್ಯ [illegible])

[illegible] ಗ್ರಹಗಳ ಅತಿ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ [illegible] ಹೇಗೆ? [illegible] ಅನಂತ ಸೀಮೆಯಿಂದ ತಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯು ಸಾಂತಸೀಮೆಗೆ ಇಳಿಸಿದೆ.

೪ನೇ ಪುಟದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದುದು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆ ಅಲ್ಲ

ಬಂದಿದೀನಿ...

ಪೋ: ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ನೀವು...ಮೊದಲೇ ಯಾಕೆ....

(ರಾಜಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾಳೆ.)

ವಿ: ನಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿ ಉತ್ತರ.

(ರಾಜಿ ತಕ್ಷಣ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಪೋ: ನೀನು?

ವಿ: ನಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ... ನನಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಬಸುರಿ... ನಾಚಿಕೆಯಾಗದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ನೀವೇ ಹೇಳಿ...

ಪೋ: ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಹೇಳೋದು ನಿಜಾನೇ ?

(ರಾಜಿ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ.)

ವಿ: ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮಪ್ಪ ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಜೊತೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವ ನಡೆಸದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ... ಈಗ...

ರಾ: ಸಾಕು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು...

ವಿ: ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಪೋಲೀಸ ರೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೇ.

ಪೋ: ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಯಿದೆ ತಿಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ...ಆದ್ರೆ ಅದನ್ನ ಪಾಲಿಸೋಕ್ಕಿಂತ ಮುರಿಯೋದೇ ಹೆಚ್ಚು ಖಾಯಿಶ್ ಅವನಿಗೆ...

ರಾ: ಈಗ ಅವರನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚೋದು ಸುಲಭ ಅಲ್ಲವೇ?

ಪೋ: ನೋಡೋಣ... ಈ ವಿಷಯದಿಂದ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ' ಆಗುತ್ತೋ.

(ಗೌರಮ್ಮನ ಪ್ರವೇಶ)

ಗೌ: ನಾನೇ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ... ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ದಳು ತಾನೆ?

ರಾ: ಏನಿರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಾಗ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳೋ ಅಗತ್ಯವೇನಿದೆ?

ವಿ: ಆದ್ರೂ. ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೋವರೆಗೆ ಅದು ಹೇಳಿಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸರು ಅದನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ.

ಪೋ: ಕರೆಕ್ಟ್.

ಗೌ: ಹೇಳಿಬಿಡು ಬೇಗ ... ಅದ್ರಲ್ಲೇನಿದೆ ನಾಚ್ಕೊಳ್ಳೋಕೆ...

ಪೋ: ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳೋ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.... ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ಆದ್ರೇನಾಯ್ತು? ನಿಮಗೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ ಅನ್ನೋದು ಮುಖ್ಯ... ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಡಿಫೆನ್ಸ್.

ವಿ: ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮಪ್ಪ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು ನಿನ್ನೆ ತಾನೆ...

ಗೌ: ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರು... ತಲೆಹರಟೆ ಮಾಡಬೇಡ.

ಪೋ: ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗಳಷ್ಟೇ ಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಜಗಳ ಅಲ್ಲ.

ಗೌ: ಜಗಳ – ಗಿಗಳ ಏನೂ ಇಲ್ಲ... **(ವಿಶ್ವನಾಥನತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ)** ಇವನು ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಿದ್ರೆ ನನ್ಮಗ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರ್ತಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ...ಪೋಲಿ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಟ್ಟು ಹೆಸರು...

ವಿ: **(ನಗುತ್ತಾ)** ಎ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಆನ್ ದಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಎಸ್ಕಚನ್...

(ಪೋಲೀಸ್ ತಕ್ಷಣ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ)

ರಾ: ನೀನು ರಾತ್ರಿ ಮನೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರದೇ ಇರೋದೇ ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು.

ವಿ: ಅಪ್ಪನಿಗಿಂತ ನಿನಗೇ ಜಾಸ್ತಿ ಚಿಂತೆ ಯಾಗಿತ್ತು...ಆದ್ರೂ ಈಗ ನಾನು ಏನು ಏನು ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದೀನಿಂದ್ರೆ ...

ಪೋ: " ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಜಣ್ಣನವರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ತಾವು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ..."

ವಿ: ಮತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ರಂತೆ ನೋಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಮನೇಲಿ ಏನು ನಡೀತಿತ್ತು ಅಂತ ನನಗೊತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಕಾಣಲಾರದೆ ನಾನು ಸಾಧ್ಯ ಇದ್ದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿರ್ತಿದ್ದೆ.

ರಾ : ನಾನು ಅವರನ್ನು ದೇವರಂತ ಪೂಜಿಸ್ತಿದ್ದೆ.

ವಿ : ಮನೇಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಉಸಿರಾಡೋದಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟಂಗೆ ಅವಕಾಶ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗೌ : ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡ್ತಿದ್ದ... ಒಂದೊಂದ್ಸಲ ಅವನು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯೋ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಮಗ್ಯಾರಿಗೂ ನಿದ್ದೆ ಬರ್ತಿರ್ಲಿಲ್ಲ.

ರಾ : ನಾನಂತೂ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ... ಪ್ರತಿ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ಎಕ್ಕಡ, ಒಂದು ಶರ್ಟು, ಒಂದು ಪಂಚೆ ತೆಗೆದುಕೊಡ್ತಿದ್ದೆ.

ಗೌ : ಆಫೀಸ್ ಟೈಮ್‌ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟ ಬಡಿಸ್ತಿದ್ದೆ.

ರಾ : ರಜಾ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟೋ ರೊಟ್ಟೀನೋ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್ತಿದ್ದೆ...ಕಾಲರ್ ಹರಿದ ಶರ್ಟನ್ನು ಹೊಲಿದು ಕೊಡ್ತಿದ್ದೆ. ಗುಂಡಿ ಕಿತ್ತೋಗಿದ್ರೆ ಅದನ್ನೂ ಹಾಕ್ಕೊಡ್ತಿದ್ದೆ.

ಗೌ : ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ...

(ವಿಶ್ವನಾಥ ನಗುತ್ತಾನೆ.)

ರಾ : ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಅವರ ಸುಖಕ್ಕೇ ದುಡೀತಿದ್ವಿ.

ವಿ : ಪಾಪ, ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ... ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹಣೇಲಿ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಸುಖ ಪಡೋದು.

ಪೋ : ನೀವೇನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ...ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವರೆಲ್ಲಿದ್ರೂ ಕಂಡುಹಿಡೀತೀವಿ. ನಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಯ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕಾದ್ರೂ ಕಂಡುಹಿಡೀಲೇಬೇಕು.

(ರತ್ನ ಓಡಿಬರುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಾರೆ)

ರ : (ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ) ಸಾರ್, ಸಾರ್... ಮನೇಲೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್ ಫೋಟೊ. ಗೋಡೆ ಮೇಲಿದ್ದ ಬಿಳೀ ಚೌಕ ಕೂಡ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಫೋ...ಟೋ...ಹಾಕಿದ ಗುರುತು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ...

ರಾ : (ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ) ಎಲ್ಲಾ ಇವನದ್ದೇ ಕೆಲಸ, ನಂಗೊತ್ತು.

ಪೋ : ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಅವ್ರ ಮಾತ್ನೇ ಆಡ್ತಿದಾನೆ...ಸ್ವಲ್ಪಾನೂ ಸಹಕಾರ ಕೊಡ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ.

ಗೌ : ಏನು ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಬಂತೋ ಮಗು ನಿಂಗೆ...ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತೀಯೋ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಸೋಕೆ...

ಪೋ : ನೀವೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡೀಮ್ಮ... ನಾನು ಕಂಡುಹಿಡೀತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಮುಗಿದುಹೋಯ್ತು. ಎಲ್ಲಿದ್ರೂ ಸರಿ....

ವಿ : ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ರೆ?

ರಾ :
ಗೌ : } ಅಂ!
ರ :

ರಾ : ಅಪಶಕುನದ ಮುಂಡೇದೆ!

(ರತ್ನ, ರಾಜ, ಗೌರಮ್ಮ ಮುಸಿ ಮುಸಿ ಅಳಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪೋಲೀಸ್ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ.)

ವಿಶ್ವನಾಥನ ಧ್ವನಿ: [illegible] ಹೊಟ್ಟೆ ಕಡೆ ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಹ[illegible] ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ.

(ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲು)

ಪೋಲೀಸನ ಧ್ವನಿ : ಅನ್ಯಾಕ್ಷಿತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯೋಜನಾಃ ...

೩

ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು. ರಂಗದ ಎಡ ಭಾಗದಿಂದ ರಾಜಣ್ಣ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಎಡಗೈಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ರಂಗದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಬಲ ಗೈಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಾರ ತಾಳಲಾರದೆ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸುಸ್ತಾಗಿ, ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಂಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬಂದಾಗ ಮೂಟೆ ಹೆಗಲಿನ

ಮೇಲಿದೆ. ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಬಳಲಿದ್ದಾನೆ. ಎಡ ಭಾಗದ ರಂಗದ ಮೇಲು ಭಾಗದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮೈ ಮುರಿದು ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ರಂಗದ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾಗ ತಟಕ್ಕನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅವನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಅವನು ಭೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಣ್ಣ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಟೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೂಟೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ಅವನ ಕೈಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವನು ಮೂಟೆಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ರಂಗದ ಮಧ್ಯ ಬಂದು ಸಂಚಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪೋಲೀಸನಂತೆ ಎಡಗೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬಲಗೈಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದ ಮೂವರು ರಾಜಣ್ಣನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ನೂಕುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಣ್ಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿತ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲು.

೪

ಮತ್ತೆ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ರಾಜಣ್ಣ ರಂಗದ ಮುಂಭಾಗದ ಬಲ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಸರಸರನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಎಡಗಡೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. [ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಚಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ಮರದ ಕೈಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುವ ಬೊಂಬೊಂದು ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ಹೊರಟು ಅವನ ಶರ್ಟಿನ ಕಾಲರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಜಣ್ಣ ಹೆಜ್ಜೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಬೊಂಬು ಅವನನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಅವನು ಮೂಟೆಯ ಸಮೀಪ ಬಂದಾಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜಣ್ಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಡ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ರಂಗದ ಮಧ್ಯ ಹಿಂತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಟೆಯನ್ನಿಳಿಸಿ ಅದರೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೂಟೆಗೆ ಹೊದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿದೆಯೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ರಂಗದ ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಮೂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ರಂಗ ಮಧ್ಯಕ್ಕೂ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ನೆಲದಿಂದ ಸುಮಾರು ಐದು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದಿರುವ ಹಗ್ಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಗ್ಗ ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದೆ. ರಂಗದ ಎಡ ಭಾಗದಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕುಣಿಕೆ ತೊಟ್ಟಿರುವ ರಾಜಣ್ಣ ಬಂದು ಮುಂದಾಗಿ ರಂಗದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ರಾಜಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅವನು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಬೆಳಕನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ಮೂಟೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರತ್ತ ತಿರುಗಿದಾಗ ಹಗ್ಗ ಅವನ ಎದೆಯ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ತಿರುಗಿ ಅವನ ಎದೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೊಣಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಕೊಳಲು ತೆಗೆದು ಬಾರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕಾರು ಅಪಸ್ವರಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ.

೫

ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಕೈಯನ್ನೊಬ್ಬರು ಹಿಡಿದು ರಂಗದ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಹಗ್ಗ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ರಾಜಣ್ಣ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ರಂಗದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಟೆ ಇದೆ.

ಬಲ ಭಾಗದಿಂದ ಪೋಲೀಸ್, ಗೌರಮ್ಮ, ರಾಜಿ, ರತ್ನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವನಾಥ–ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೋಲೀಸ್ ಮೂಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತಾನೆ.

ಪೊ : ಗೌರಮ್ಮನವರೇ, ಈ ವ್ಯಕ್ತೀನ ನೀವು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದ್ರಾ?

ಗೌ : ಇದೇನಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಕೇಳ್ತೀರಿ...ರಾಜಣ್ಣ ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೇ?

ಪೋ : ಇರಬಹುದು...ಆದ್ರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ: ನೋಡಿದ್ರಾ ಅಥವಾ ನೋಡಿಲ್ಲವಾ?

ಗೌ : ನೋಡದೆ ಉಂಟೇ? ನೋಡಿದೀನಿ.

ಪೋ : ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ರಿ?

ಗೌ : ಎಲ್ಲೀಂದ್ರೆ? ದಿನಾ ಮನೇಲಿ ನೋಡ್ತಾ ಇರ್ತಿದ್ದೆ.

ಪೋ : ಈ ಹಿಂದೆ ಕಡೇ ಸಲ ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದ್ರಿ?

ಗೌ : ಮೂರು ದಿನದ ಹಿಂದೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಮುಂಚೆ... ಬೆಳಗಾಗೆದ್ದು ನೋಡಿದ್ರೆ ...ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪೋ : ಒಳ್ಳೇದು...ನಿಮಗೂ ಇವನಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಗೌ : ಆಗ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ನಲ್ಲಪ್ಪಾ...ನನ್ನ ಮಗ...ಸ್ವಂತ ಮಗ.

ಪೋ : ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರಬಹುದು....ಆದ್ರೆ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ... ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿ...ಇವರೇ ತಾನೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗ? ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ಪತ್ತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದೋರು?

ಗೌ : ಹೌದಪ್ಪ ಇದು. ಇವನೇ ರಾಜಣ್ಣ... ಏನೂ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲ.

ಪೋ : ಒಳ್ಳೇದು...ಇವರೇ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಏನಾದ್ರೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದೆಯಾ?

ಗೌ : ಸಾಕ್ಷಿ? ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಕಪ್ಪ? ನಾನು ಹೇಳಿದ್ರೆ ಸಾಲದೆ?

ಪೋ : ಊಹೂಂ. ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕು.

(ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಕಟ್ಟು, ಗಾಜು ಹಾಕಿದ್ದ ಒಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು ಗೌರಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು)

ನೋಡಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ. ಈ ಫೋಟೋ

ಇಲ್ಲೀರೋ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರು ಹೇಳಿ.

(ಗೌರಮ್ಮ ಫೋಟೋವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು-ಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಗೌ: ಅಯ್ಯೋ ಹೌದು...ಇದೇ ಫೋಟೊ ನಮ್ಮಗೂದು. ಮನೇಲಿ ಗೋಡೇ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ್ವಲ್ಲ. ಅಲ್ವೇನೇ ರಾಜಿ?

(ರಾಜಿ ಹೌದೆಂದು ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ ಆಗಿದ್ದಾಗ ತೆಗೆಸಿದ್ದು, ನೋಡಿ, ಟೋಪಿ ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದಾನೆ. ಸ್ಲೇಟು ಪುಸ್ತಕದ ಚೀಲ...ಹೌದ್ಹೌದು, ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ... ರಾಜಣ್ಣನೇ.

ಪೋ: ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ಬರಲಿ.

(ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ: ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ನಿಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗ?

ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್: ನನ್ನ ಹೆಸರು ಫೋಟೋವಾಲಾ. ನಾನೊಬ್ಬ ನುರಿತ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್.

ಪೋ: ಈ ಫೋಟೋ ನೀವು ತೆಗೆದದ್ದಾ?

ಫೋ: (ಫೋಟೋವನ್ನು ತುಂಬಾ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ.) ಹೌದು, ಹೌದು... ಇಂಥಾ ಫೋಟೋ ನಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ತೆಗೆಯೋಕೆ ಸಾಧ್ಯ...! ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದದ್ದು ... ಆದ್ರೂ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ತೆಗೆದ ಹಾಗಿದೆ...

ಪೋ: ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರೇನಾ?

(ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ರಾಜಣ್ಣ ಮತ್ತೆ ಫೋಟೋವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಫೋ: ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ.

ಪೋ: ಬಹಳ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್.

(ಫೋಟೋವನ್ನು ವಾಪಸ್ ಪಡೆದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾ)

ರಾಜಮ್ಮ, ಈ ವ್ಯಕ್ತೀನ ನೀವು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ರಾ?

(ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದಿಸಿ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ರಾ: ನೋಡಿದೀನಿ.

ಪೋ: ಎಲ್ಲಿ?

ರಾ: ನಮ್ಮನೇಲಿ.

ಪೋ: ನಿಮಗೂ ಅವರಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ರಾ: ...ಅವರು ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರು.

ಪೋ: ಇವರೇ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರು ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಏನಾದ್ರೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದೆಯಾ?

ರಾ: ನಾವು ಇಪ್ಪತ್ತೊರ್ಷದಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

(ರಾಜಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳತ್ತ ನೋಡಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.)

ಪೋ : ಬೇರೇನೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲವೇ?

ರಾ : (ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ) ಬೇರೆ...ಏನು ಬೇಕು?

(ಪೋಲೀಸ್ ಮೇಜಿನ ಕರಡದಿಂದ ಒಂದು ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ರಾಜಿಯ ಕೈಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ : ಓದಿ.

ರಾ : ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆ..."ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ಯಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯಾದಿ ಎರಡೂವರೆ ಘಳಿಗೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಶುಭ ಮಿಥುನ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರ ಚಿ। ರಾ। ರಾಜಣ್ಣ ಮತ್ತು ಲೇಟ್ ನಾರಣಪ್ಪನವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರಿ ಹ। ಕುಂ। ಸೌ। ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಇವರ ಶುಭ ವಿವಾಹವನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಗುರು ಹಿರಿಯರು......"

ಪೋ : ಹುಂ...ಸಾಕು...ಇದೇ ನಿಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ.

ರಾ : ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ!

(ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಫೋಟೋದ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋ : ರತ್ನ...ಮಿಸ್ ರತ್ನ...

ರ : (ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಎಸ್ಸರ್?

ಪೋ : ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಇದ್ಯಾ ನಿಮಗೆ?

ರ : ಇವರು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸಾರ್.

ಪೋ : ಈ ವಿಷಯ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು?

ರ : ಇದೇನ್ ಸಾರ್ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಕೇಳ್ತೀರಿ?

ಪೋ : ಇದು ಕೋರ್ಟ್...ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು.

ರ : ಆಗ್ಲಿ ಸಾರ್, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡ್ತೀನಿ.

ಪೋ : ಹೂಂ...ಹೇಳಿ...ಇವರು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಯಾರಾದ್ರೂ introduce ಮಾಡಿಕೊಟ್ರಾ?

ರ : (ಪೆಚ್ಚಾಗಿ) ಇಲ್ಲ ಸಾರ್.

ಪೋ : ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ ಯಾರೂ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲವೇ?

ರ : ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದುವರೆಗೂ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್...ಈಗ ಕೇಳ್ತೀನಿ... (ತಾಯಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಏನಮ್ಮಾ, ನೀನು ಹೇಳಿದ ಅಂತ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲೇ?

ರಾ : ಹೇಳಮ್ಮ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.

ರ : ಹೌದು ಸಾರ್, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ್ರು.

ಪೋ : ಏನಂತ?

ರ : ಇವರೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಂತ.

ಪೋ : ಒಳ್ಳೇದು...ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾನ ನಾವು ಆಗಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರೋದ್ರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೋತೀವಿ.

ರ : ಥ್ಯಾಂಕ್ಯೂ ಸರ್.

ಪೋ : ಪಿಸ್ತನಾಫ್. ನಿಮ್ದೂನೂ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ರೆ ಕೇಸ್ ಈಗ್ಲೇ ಡಿಸೈಡ್ ಮಾಡ ಬಹುದು.

ವಿ : ನಾನು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು?

ಪೋ : ಈ ವ್ಯಕ್ತೀನ ನೀವು ಗುರುತಿಸ್ತೀರಾ?

ವಿ : ಹೌದು....ನಾವು ಬಹಳ ದಿನ ಒಂದೇ ಮನೇಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ವಿ.

ಪೋ : ನಿಮ್ಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧ?

ವಿ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪೋ : ನೀವು ಈ ವ್ಯಕ್ತೀಯ ಮಗ ಅಲ್ಲವೇ?

ವಿ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗೌ : ಇದೇನೋ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡ್ತಿದಿ?

ಪೋ : ನಿಮ್ಮಕ್ಕ ರತ್ನ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು.

ವಿ : ಇದು ವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಈತ ನನ್ನ ತಂದೆ ಅಂತ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ

ಪೋ : ಈಗ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು.

ವಿ : ಆದ್ರೆ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬರ ಬೇಕು?

ರಾ : ನಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿ...ಹೇಳೋ..

ವಿ : ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿರೋವಷ್ಟು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಹೇಳ್ತೀನಿ...ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅಂತ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತಾ ಇರೋ ಈ ವ್ಯಕ್ತೀನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ

ನಾನಾಗ್ಲೇ…

ಪೋ : ಆ ವಿಷ್ಯ ನಮಗೆ ಬಿಡು.

ವಿ : ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳೋದೇನಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಪೋ : (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ.)

My Lord, this witness has turned hostile. I seek your permission to suppress this witness.

(ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಕ್ಷಣ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ರಂಗದ ಎಡ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾ ಕಿರಚಾಡುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೈ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬಂದು ರಾಜಣ್ಣನ ಸುತ್ತ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕಟಕಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ಗೌ : ಹಾಗೇ ಆಗಬೇಕು, ಅನಿಷ್ಟ ಮುಂಡೇದಕ್ಕೆ.

ರ : ವಿಶ್ವ ಏನಾದ್ರೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಕೇಸ್ ಬಿದ್ ಹೋಗ್ತಾ ಇತ್ತು.

ರಾ : ಅವನೇನು ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ನೋ ನನಗಂತೂ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪೋದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದಾನೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಪೋ : ನೀವೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡ್ತೀನಿ. (ರತ್ನಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ) ಆದ್ರೂ ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇರ್‌ಫುಲ್ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈಗ ಬಿಡಿ, ನಾನೆಲ್ಲಾ ನೋಡ್ಕೋತೀನಿ.

ರಾ : ಏನೋ ನಿಮ್ಮಂಥ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಇರೋದ್ರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಂದು ನೆಮ್ಮದಿ.

ರ : ನೆಕ್ಸ್ಟ್ ಟೈಂ ತುಂಬಾ ಕೇರ್‌ಫುಲ್ ಆಗಿರ್ತೀನಿ ಅಂತ ಪ್ರಾಮಿಸ್ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಸಾರ್.

ಗೌ : ಇದೊಂದ್ಸಲ ಪಾರು ಮಾಡಿಬಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ತುಪ್ಪದ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಡ್ತೀವಿ.

ಪೋ : ಆಗ್ಲಿ. ಹೋಗ್ಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ನಿರಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಈಗ(ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ) ತೀರ್ಪು ಕೊಡೋ ವೇಳೆ…

(ಪೋಲೀಸ್ ರಂಗದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ ರಾಜಣ್ಣ, ಅವನ ಮೂಟೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೀಪಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಢಣ್ ಢಣ್ ಎಂದು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದ ಸದ್ದು. ಎಲ್ಲಿದ್ದರಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೆಟೆದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.)

"ಈ ಮೊಕದ್ದಮೆಯ ವಿಚಾರಣೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಆರೋಪಿ ರಾಜಣ್ಣನಿಗೆ ಆಜೀವ ಪರ್ಯಂತ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ" ಎಂಬ ತೀರ್ಪು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ.

(ರಾಜಿ, ರತ್ನ, ಗೌರಮ್ಮ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂತೋಷ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ರಾ: ಕೊನೇಗೂ ನ್ಯಾಯ ಸಿಕ್ತಲ್ಲಾ...ಸದ್ಯ!

ರ: (ಪೋಲೀಸಿಗೆ) ಸಾರ್, ನೀವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮವಹಿಸದೆ ಇದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಗತಿ ಏನಾಗ್ತಿತ್ತೋ ... ತುಂಬಾ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್.

ಪೋ: ಯು ಆರ್ ವೆಲ್‌ಕಂ.

ರ: ಯೆಸ್ಸರ್.

(ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರಾಜಣ್ಣನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಶರ್ಟು, ಪ್ಯಾಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕಾಲರ್ ಇಲ್ಲದ, ಅರ್ಧ ತೋಳಿನ ಪಟ್ಟಾಪಟ್ಟಿ ಅಂಗಿ ಟೋಪಿ ಮತ್ತು ಅದೇ ಬಟ್ಟೆಯ ಚಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ರಾಜಣ್ಣನ ಕೊಳಲು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅದನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ತುಳಿದು, ಮುರಿದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾನೆ.)

ರಾ: ಬರ್‍ತೀನಿ. ನಾವು ನಮಸ್ಕಾರ...ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಆಯ್ತು.

(ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ರ: ಬರ್‍ತೀನಿ ಸಾರ್...ಜ್ಞಾಪಕ ಇರಲಿ ಮರೆತುಬಿಡಬೇಡಿ....

ಗೌ: (ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿದ್ದ ಫೋಟೋವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ಇನ್ಮೇಲೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡ್ಕೋತೀನಿ.

ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಪೋಲೀಸ್ ರಾಜಣ್ಣನತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಇವಾವುದರ ಪರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ರಾಜಣ್ಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ ರಂಗದಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸದೆ ಇರುವಾಗ ಕತ್ತಲು, ಒಬ್ಬ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ಓಡಿ ಬಂದು ಕ್ಲಿಕ್ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಫ್ಲಾಷ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜಣ್ಣನೊಬ್ಬ ಗೊಂಬೆ ಅವನ ಪರಿವಾರ (ವಿಶ್ವನಾಥ ಇಲ್ಲ). ಅವರ ಹಿಂದೆ ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಪೋಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

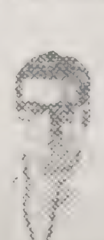
ಪೆನ್ (ಲೇಖಣಿಕೆ) ಎನ್ನುವುದು ಪೆನ್ನಾ ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಪೆನ್ನಾ ಎಂದರೆ ಗರಿ ಎಂದರ್ಥ. ಪಕ್ಷಿಯ ಗರಿಗಳಿಂದ ಬರವಣಿಗೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತೆನ್ನುವುದರಿಂದಲೆ ಈ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು.

ರಾಕೆಟ್ಟುಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಸತೇನಲ್ಲ. ೧೭೮೫ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿಯೂ ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನೂ ರಾಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ.

Horlicks

ಒಂದು ಅ-ನೀತಿ ಕಥೆ

ಪಾ ವೆಂ

ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಹೆಸರು ಕೇಳದವರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಿಗರು. ಕಿರಿಸ್ತಾನರು ಅವರನ್ನು ದೇವರೇ ಕಳಿಸಿದ ದೂತ ಅಂತ ಎಣಿಸುವರು. ನರಕುರಿಗಳನ್ನು ಹಾದಿ ತಪ್ಪದ ಹಾಗೆ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುರುಬ ಅವರು ಎಂದು ಮುದುಕರು ಹೇಳುವರು. ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳುವವರು ಕಿರಿಸ್ತಾನರು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳೂ ಅವರನ್ನು ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರನ್ನೇ ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು "ಅಯ್ಯೋ! ನಾನೆಂಥಾ ಕುರುಬ! ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಇರುವವನು ಒಬ್ಬನೇ ಕುರುಬ. ಅವನೇ ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬರೀ ಕುರಿಗಳು. ಇನ್ನು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಅನ್ನುತ್ತೀರಾ? ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಸ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಅನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಜನಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡುವುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನರ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದು ದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆ. ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಅನ್ನುವ ಬೇರೆ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟದು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾನು ನರಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾ. ಕುರುಬನಾದ ಏಸು ನಡೆದು ತೋರಿಸಿದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ," ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುವರು. ಅವರ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕರುಣೆಯ ತಿಂಗಳು ಬೆಳಕು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಪಾಪಿಷ್ಟರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆ ಕರುಣೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ತಿಂಗಳು ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗುವುದು. ಅವರ ಸಹಾಯ, ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಎಷ್ಟೋ ಕಳ್ಳರು ಸಜ್ಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಪಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರ ಮನಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಭಾರಿ ಭಾರ ಉಂಟು. ಅವರ ಇಗರ್ಜಿಯ ನೆರೆಯಲ್ಲೇ ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಫೊರ್ಬುರ್ ಎಂದೊಬ್ಬ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಯಾವ ಉಪದೇಶವೂ ನಾಟಿಲ್ಲ. ಅವನು ಶುದ್ಧ ನಾಸ್ತಿಕ. ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿದ ನಂತರ ಅವನು ಒಮ್ಮೆಯೂ, ರವಿವಾರ ಕೂಡ, ಇಗರ್ಜಿಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಅಂಥಾ ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿಪಕ್ಕದವರಿಗೆ ಕೈಲಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವನೇ. ಆದರೆ ದೇವರು ಇಲ್ಲ; ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಸುಳ್ಳು—ಹೀಗೆಲ್ಲ ಬೊಗಳೆ ಮಾತಾಡುವ ಚಟ ಅವನಿಗೆ. ಒಂದೊಂದು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಇಗರ್ಜಿಯ ಒಳಗೆ ಉಪ

ಈ ಕಥೆಯ ಸ್ಥೂಲ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಯಜಮಾನರಾಗಿದ್ದ (ದಿವಂಗತ) ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಣಿಯಾಡಿಯವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದು ಪಣಿಯಾಡಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಮೂಲ ಉಂಟೋ ಸ್ವತಃ ಪಣಿಯಾಡಿಯವರೇ ಅದನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೊ ನಾ ಅರಿಯೆ. ಪಣಿಯಾಡಿಯವರು ತುಳು ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು. ಅದರಿಂದ ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದೆ. ಅದರ ಕನ್ನಡ ತರ್ಜುಮೆ ಇದು. —ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ

ನೀತಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಜಸ್ಟ್ಯಾಂ ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫ ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಂದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ. ಪರಕು ಪ್ರಾಸಾದದ ಮೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕೈಮುತ್ತಿ ರಾಗೂ ಉಪದೇಶ ಶುರು ಮಾಡುವ. ಪಾದ್ರಿಗಳು "ಓ ಕುರಿಜನಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ!" ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫನೂ "ಓ ಕುರಿ ಜನಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ!" ಎನ್ನುವ. ಅವರು "ಕ್ರಿಸ್ತನನ್ನು ನಂಬಿರಿ! ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯಿರಿ!" ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ ಇವನು "ದೇವರನ್ನು ನಂಬಬೇಡಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರಿ! ಯಾವ ದೇವರೂ ನಿಮಗೆ ದಿನದ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಡಲಾರ; ನಿಮ್ಮ ರಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟೀತು! ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಳು ಕೊಟ್ಟಾವು!" ಎಂದು ಬಾಯಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಜನ ನೆತ್ತರ ಜನ್ಮಗಳು ನೆರೆಯುವುದು ನೋಡಿ ಕ್ರಿಸ್ತದಾಸರಿಗೆ ತಾಳಲಾರದ ದುಃಖ ಆಗುವುದು.

"ದೇವರೇ, ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡು!" ಎಂದು ಕ್ರಿಸ್ತದಾಸರು ದಿನಾ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವರು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರು ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫನ ಮನೆಗೂ ಹೋದದ್ದುಂಟು. ಅವನು ಅವರನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಕೊಂಡು, "ಏನು ಪಾದ್ರಿಗಳೇ, ಏನು ಈ ಪಾಪಿಯ ಮನೆಗೆ ಸವಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿರಿ? ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ ಕಡೆಗೆ ನೀವೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ!" ಎಂದು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುವ.

"ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫ, ನಿನ್ನದು ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಸರಿ. ನೀನು ದೇವರನ್ನೊಂದು ನಂಬಿದರೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಖಂಡಿತ ತೆರೆಯುವುದು. ನೀನು ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾಕೆ ಹೇಳುವಿ? ದೇವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಥ ಇದ್ದೀತು? ಒಳ್ಳೇದು-ಕೆಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಏನು ಬೆಲೆ ಇದ್ದೀತು? ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುಂಗುದಾರ ಎಲ್ಲಿದ್ದೀತು? ಮನುಷ್ಯ ಎನ್ನುವವ ಬಹಳ ಬಲವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲವೆ? ದೇವರೇ ಅವನಿಗೆ ಬಲವಲ್ಲವೆ? ದೇವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಲಹೀನನ ತಲೆ ಕಾಯುವ [illegible]" ಎಂದು ವಾದಿಸುವರು.

ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫ ಹೋಹೋ ಎಂದು ನಗುವ. "ಪಾದ್ರಿಗಳೇ, ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗ ಬೇಡ. ದೇವರನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿ ಈ ಲೋಕನ್ನೇ ಸ್ವರ್ಗ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ದೇವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕು ಯಾಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ರಾತ್ರಿ ಪಾಪ ಮಾಡಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ದೇವರೊಡನೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ, ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತೆ ಪಾಪ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀವು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತೀರಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ತನಗೆ ತಾನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮೂಗುದಾರ ತಾನು ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿತರೆ ದೇವರು ಯಾಕೆ? ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ದೇವರು ಇದ್ದೂ ಏನು ಲಾಭ? ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ಪಾದ್ರಿಗಳೇ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಂಗಳದ ಕಸ ಹೊಲಸು ತಾನು ಗುಡಿಸಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿ ಕೂತರೆ ಅವನ ಬೆನ್ನ ಕೋಲು ಎಂದೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗದು. ಅದು ನೆಟ್ಟಗಾಗದೆ ಅವನಿಗೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲ!" ಎಂದು ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫ ಅವರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿ, ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಒಳ್ಳೇ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟು "ಹಾದಾ ಪಾದ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಸಿಗುತ್ತದಲ್ಲ? ಅದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಯೇ ಹೋದೇನು!" ಎನ್ನುವ. ಪಾದ್ರಿಗಳು ಇಗರ್ಜಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಮೇಣಕೋಲು ಮುಂದೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ, ಕ್ರೂಜೆಯ ಗುರುತು ಮಾಡಿ, "ದೇವರೇ, ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತಿನ ಮೋಡದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಜಾರಿ ಬೀಳದಂತೆ ಕಾಪಾಡಪ್ಪಾ!" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವರು.

ಹೀಗಿರುತ್ತಾ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಜಸ್ಟ್ಯಾಂ ಪ್ರೊರ್ಬುರ್ಫ ಅಪ್ಪೊತ್ತು. ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆ ಧಡ್ಡನೆ ಬಿದ್ದು ಧಿಡ್ಡನೆ ಜೀವ ಬಿಟ್ಟನಂತೆ. "ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ! ಅವನು ಸಾಯುವುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಯಿತಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕೊನೆಯ ಶ್ವಾಸ ಎಳೆಯುವಾಗಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟು ಪವಿತ್ರ ಜಲ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಒಳ್ಳೇ ಮನುಷ್ಯ

ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ಪಾದ್ರಿಗಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಉಯಿಲನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. "ನಾನು ಸತ್ತರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಯ್ದು ಹುಗಿದು ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾವ ಪಾದ್ರಿಗಳೂ ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಓದುವುದು ಬೇಡ!" ಎಂದು ಉಯಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಪಾದ್ರಿಗಳು, "ಕಡೆಗೂ ಈ ಕುರಿ ನನ್ನ ಕೈ ಮೀರಿ ಸೈತಾನನೆಂಬ ತೋಳನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿತ್ತಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ದುಃಖಿಸಿದರು.

ಬಳಿಕ ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು. ಪಾದ್ರಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಒಬ್ಬ ನಾಸ್ತಿಕನೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೂ ದೇವರ ಕರೆ ಬಂತು. ಸಾಯುವಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಪೊರ್ಬುಜನನ್ನು ತಾನು ಬಚಾವು ಮಾಡದೆ ಹೋದೆನಲ್ಲಾ ಅನ್ನುವ ನೋವು ಉಳಿದೇ ಇತ್ತು.

ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರನ್ನು ಸೀದಾ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸಂತ ಪೇತ್ರರು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮೊದಲು ಪೇತ್ರರಿಗೆ "ಸಂತರೇ, ನನ್ನ ಒಂದು ಆಸೆ ಉಂಟು. ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಪೊರ್ಬುಜ ಅಂಬುವ ನನ್ನ ನೆರೆಮನೆಯವನೊಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಲದೆ ನಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ನಂಬದೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ನರಕದಲ್ಲಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಂಡು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಕಡೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆ ಬೇಕು" ಎಂದರು. ಸಂತ ಪೇತ್ರರಿಗೆ ಸೋಜಿಗ ವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುವೂ ಬಂತು. "ಆಗಲಿ, ನೀವು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬಹಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಆಸೆಗೆ ನಾನು ಅಡ್ಡ ಬರಲಾರೆ. ಹೋಗಿಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಜತೆ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು.

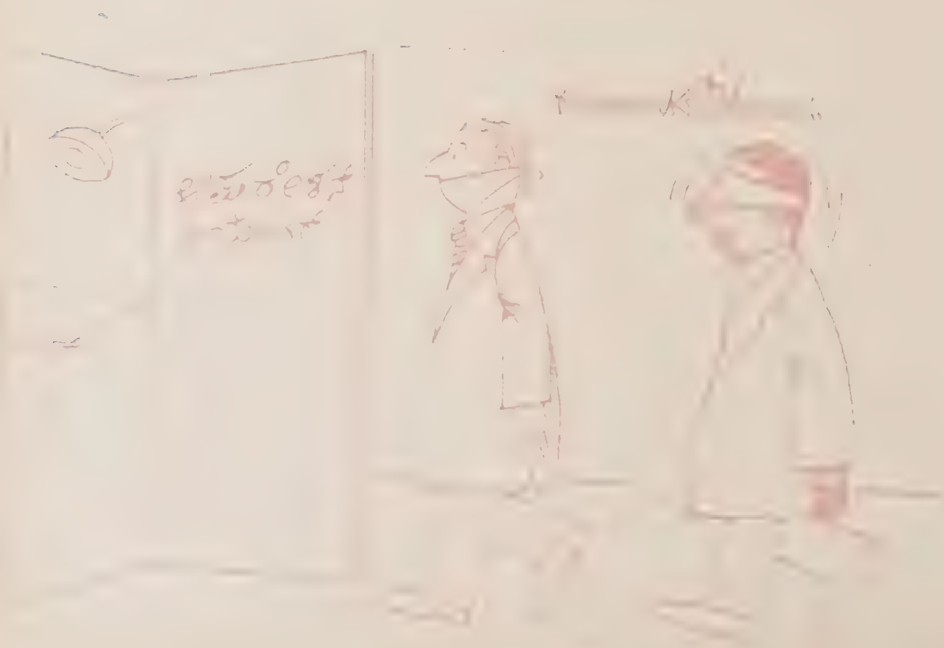
ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಹೊರಗಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಒಳ್ಳೆಯ ಆತ್ಮಗಳು ನರಕವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ನರಕದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಡು ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಸ್ತ ದೇವರು ಹುಟ್ಟುವ ಮುಂಚೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸೇರಿ ಬಾಳಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಸಿಗದೆ ನರಕದ ಹೊರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಾದರೂ ಇರುವ ಅವಸ್ಥೆ ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಪಾಪ. ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಇವರು ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಎಂದು ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಪೊರ್ಬುಜನದೇ ಧ್ಯಾನ. ಅವರಿಗೆ ನರಕಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಒದಗಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನು, ದಾರಿಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ: "ಅಯ್ಯೋ ಪಾದ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಅವನ ಗೋಜು ಯಾಕೆ? ಅವನು ಅತಿ ಕೆಳಗಿನ ಅತಿ ಭಯಂಕರ ನರಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿ ಸುಮಾರು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟ ನರಕವೇ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾರೂ ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ. ಪೊರ್ಬುಜನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮನುಷ್ಯರು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ದೇವರೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿ ತರ್ಕ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ, ತಿಳಿಯಿತೆ?" ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದನು. ಪಾದ್ರಿಗಳು ಹಟ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟ ಎಂದು ಅವನು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

ಒಳ ಒಳಗಿನ ಕೆಳ ಕೆಳಗಿನ ಸುತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೋದಂತೆ ಘೋರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಪಾದ್ರಿಗಳು ಕಂಡರು. ದುರ್ವಾತದಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಆಗದು ಎನ್ನುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಅಳಲುವ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸೆಕೆ ತಾಳದಂತಾಯಿತು. ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳು ದಾರಿಯನ್ನು ದುರ್ಗಮವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಪಾದ್ರಿಗಳ ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸೋರಿತು. ಮೂಗು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಮುಂದುವರಿದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋದರೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಕವರಿತ್ತು. ಆದರೆ

ನಾಕ ಮಾತ್ರ ಅಸಹ್ಯ ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬಹಳ ನರಕಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬೆಂಕಿ, ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಹೊಗೆ ಉರಿಯುವ ಕೆಚ್ಚು ಹೊಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದಾರಿಗ ದರ್ಶಕನು ನುಡಿದನು. ನರಕವಾಸಿ ಅತ್ತಗಳು ತಾವಿರಾರದ ಎಡೆ ಸಾವ ಪಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾದ್ರಿಗಳ ಸಂಗಡ ಬಂದ ದೂತ, “ಇನ್ನು ಸಾಕು ಪಾದ್ರಿಗಳೇ, ವಾಪಸು ಹೋಗುವ. ಇಲ್ಲೇ ಇರುವ ನನಗೇ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುತ್ತೀರಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸರ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ನರಕದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗೇ ಭಾರೀ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ದುರ್ನಾತ ಕಮ್ಮಿಯಾಯಿತು. ಮಸುಕುಮಸುಕು ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ನಡೆ ಬಂತು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಗುಲಾಬಿ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ತಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತೂ ಮುಂದೆ ರಸ್ತೆಗಳು ಅಗಲವಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಮರ ಬೆಳೆದ ಸಾಲು ಸಾಲುಗಳು. ಎರಡೂ ಕಡೆ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪಗಳು. ಅನಂತರ ಕಂಪೌಂಡುಗಳು, ಹೂದೋಟಗಳು, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಮನೆ ಮಠಗಳು, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಪಿಟೀಲುಗಳು, ಗಿಟಾರುಗಳು, ಪಿಯಾನೋಗಳ ವೃಂದಗೀತಗಳು. ಹೋ! ಇದು ಮೊತ್ಸಾರ್ಟ್, ಇದು ಬಾಕ್, ಇದು ವಾಗ್ನರ್ ಎಂದು ಪಾದ್ರಿಗಳು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಪಾರ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ ಚಂದದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ವಿಹರಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡರು.

ನೂತನೂ ಪಾದ್ರಿಗಳೂ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ

ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ದೂತನ ಪರಿಚಯದ ನರಕದ ಜವಾನನೊಬ್ಬ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ದೂತ. "ಏನು ಮಹಾರಾಯ! ಇದು ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ನರಕ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ? ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ತೋರದ ಅನುಭವದ ಸುಖ ಸೌಕರ್ಯ ಹೇಗೆ ಬಂತು?" ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ.

"ಅದರ ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಾ ಮಹಾರಾಯ? ಸುಮಾರು ವರ್ಷ ಆಯಿತು. ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಪ್ರೊಬುರ್ ಅಂಬುವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಳಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿದರು. ಅವನು ಬಂದವನೇ, "ಇಸ್ಸಿಸ್ಸಿ ಇದೆಂಥ ಗಲೀಜು! ಇಲ್ಲಿರುವ ಯಾರಿಗೂ ಮೂಗು ಅನ್ನೋದು ಇಲ್ಲವೇ! ಕೈಕಾಲು ಇಲ್ಲವೇ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ಕೂತಿದ್ದೀರಿ? ಬನ್ನಿ, ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಿರಿ," ಎಂದು ನರಕದ ಪಾಪಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿದನು. ಹಾರೆ, ಗುದ್ದಲಿ, ಬುಟ್ಟಿ, ಹೆಡಿಗೆ ತಂದರು. ಕಸ ಕೊಳಕು ಗೋರಿದರು. ದೂರ ಒಯ್ದು ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರು. ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಗೊಂದು ಕಮ್ಮಿಯೆ? ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಸುಟ್ಟರು. ಆ ಮೇಲೆ ನೆಲ ಸಮ ಹಸನು ಮಾಡುವುದು ಸುರು. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರೊಬುರ್ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದವರ ಹಾಗೆ ಗೆಯ್ದರು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಮಾಡಿದರು. ರಸ್ತೆ ಕಡಿದರು. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ತೋಟ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮರ ನೆಟ್ಟರು, ಬಾವಿ ತೋಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಪಂಪು ಅಂತೆ, ಅದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು, ಏನೇನೋ ಯಂತ್ರ ಅಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪವಂತೆ, ಅದನ್ನು ಹಾಕಿ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಿಸಿದರು. ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲ. ಪಿಟೀಲು, ಗಿಟಾರ್, ಹಾರ್ನ್, ಪಿಯಾನೊ ಅಂತ ಏನೇನೋ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುವ ತಂತಿಯು, ಗಾಳಿಯು, ಚರ್ಮದ ಸಾಮಾನು ತಯಾರಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ......"

ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಬೆರಳು ಮೂಗಿಗೇರಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಎದುರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರಬೇಕು ಅಂತೀರಿ! ಸ್ವಯಂ ಬಸ್ತ್ಯಾಂ ಪ್ರೊಬುರ್. "ಅರೆರೇ ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸ ಪಾದ್ರಿಗಳು! ನಮಸ್ಕಾರ! ನಮಸ್ಕಾರ! ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಗೆ! ಛೇಛೇ ಎಣಿಸದ ಘಟನೆ. ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ!" ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಗಮಗಮ ಕಾಫಿ ಬಂತು. ಪಾದ್ರಿಗಳು ವಿಸ್ಮಯಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, "ಪಾದ್ರಿಗಳೇ ನನಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಕಾಫಿಯು ಹುಚ್ಚು ಜೋರು ಅಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರುವಾಗ ಹೇಗೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಊಚು ಕಾಫಿ ಬೀಜ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ತಂದಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡಿದೆವು. ಅದರದ್ದೇ ಕಾಫಿ ಇದು. ರುಚಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿ ಹೇಗಿದೆ!" ಎಂದನು.

ಕ್ರಿಸ್ತುದಾಸ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದರು. ನರಕದ್ದೇ ಆದರೂ ದಿವ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಅನ್ನದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಣಕ್ಕೆ ಮತ್ಸರವೆ?

ಹೊರಡುವಾಗ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಪ್ರೊಬುರ್ವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ಪ್ರೊಬೊರ್, ನೀನು ಇದೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ. ಆದರೂ ದೇವರನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಇದೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ನನಗೆ ಸರಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ."

ಹೀಗೆಂದು ಪಾದ್ರಿಗಳು ಪ್ರೊಬುರ್ವಿಗೆ ಇನ್ನಾದರೂ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲೆಂದು ಮೊಣಕಾಲು ಊರಿದರು. ಪ್ರೊಬುರ್ ನಗುತ್ತ ಅವರ ಕೈ ಹಿಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿ, "ಪಾದ್ರಿಗಳೇ. ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ನಿಮಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಉಂಟು. ಆದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ!" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ✡

ವಸಂತದಲ್ಲೊಂದು ಶಿಶಿರಗೀತೆ

ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ;
ವಾಸುತ್ತದೆ,
ಯಾರೋ ತುಳುಕಿಸಿದ ಅರಳಿದ ಮುಗುಳ್ನಗೆ
ಯಾರೋ ಅಳುಕಿಸಿದ ಹೃದಯದ ಸ್ಪಂದನ
ಹೊರೆ ಹೊರೆ ನೋಡಿದ ಮರಳಿದ ಚೇತನ.
ಕೂಟದ ಹಾಡು ಹಾಡುತ್ತದೆ.
ಅದರ ರಭಸಕ್ಕೆ ಅದರುತ್ತದೆ. ಬದುಕು.
ಮುದುರುತ್ತದೆ
ಮಾಡದ. ಉದುರುವ ಆಸೆಗಳ ಮಧ್ಯ
ಮರಗಟ್ಟಿದ ಜೀವದ ಸುತ್ತ
ತೆರೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ ವಿಶಾಲ ನೀರವ.
ಗಾಳಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಸುತ್ತದೆ:
ಗಾಂಗೊಳ್ಳದ ಕಾಲನ ಕಲ್ಪಿದೆ ವಸ್ತ್ರ
ಕಿತ್ತುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ:
ಆಳದ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯದ ರೋದನ
ವಿಷಾದದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥದ ಶೋಧನ
ಅಮಾಯಕ ಬದುಕುಗಳ ನಿರಂತರ ದಹನ.
ಗಾಳಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಸುತ್ತದೆ.

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ

ಪ್ರೊಮೋಷನ್

ಗೀತಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ದಣಿದಿದ್ದ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ರಶ್ಮಿ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದು ಮತ್ತೆ ಮಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು ವಂತೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿದ್ದ ಕತ್ತು ನೋಯುವುದು ಅರಿವಾಗಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ತಲೆ ಎತ್ತುವಾಗ ಬೆನ್ನ ನರಗಳೆಲ್ಲ ಚಟ ಚಟನೆ ಆದ ಅನುಭವ! ತಟ್ಟನೆ ನಾನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದ ನೀಲಿ ಕಾಗದದವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿಸಿ ಮೈರೋಮ ನಿಮಿರಿ [illegible] ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಾಗ, "ಯಾಕೆ ಬೆಕ್ಕು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯೋಹಾಗೆ ನೀನೊಬ್ಬೆ ನಿನ್ನವರ ಲವ್ ಲೆಟರ್ ಓದಬೇಕೆ ನ್ನುತ್ತೀಯಾ? [illegible]...ನಾನೂ [illegible] ಓದಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ ರಶ್ಮಿ...ನೀನು ಪಕ್ಕಾ ಕಳ್ಳಿ !"

ಇನ್ನೇನು ... ನೀಲಿ ಕಾಗದ ಆಶಾನ ಕೈ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಗೋ ಮೊದಲೇ ರಶ್ಮಿ ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಪರ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, "ನನ್ನ ಲೆಟರ್ ನೀನು ಓದಲೇಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀಯಲ್ಲ ? ಎಂಥ ಹುಚ್ಚಿಯೇ ನೀನು! ನಾಳೆ ನಿನ್ನವರು [illegible] ರಲ್ಲ...ಅವರು ಬರೆದ ಕಾಗದಾನ್ನ ನಂಗೆ ಕೊಡ್ತೀಯಾ? ನಾನು ಬರಿ ಓದ್ತೇನೆ...ನೀನು ಕಾಗದಾನೇ ತಿಂದುಬಿಡೋಳು..." ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ರಶ್ಮಿಯ ಮುಖ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪಾ ಗುತ್ತದೆ. ಪರ್ಸನ್ನು ಹೊರಗಿಂದ್ಲೇ ಸವರು ತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಚಡಪಡಿಕೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

[illegible] ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಬ[illegible] ಬಿಜಿ ಟಾಯಿಮ್. ಕಸ್ಟಮರ್ಸ್ ಎದುರು ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಣೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿರೋ ಬೆವರೊರೆಸುವುದಕ್ಕೂ ಪುರು ಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಉಸಿರು ಬಿಡೋದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ವಿಲ್ಲ. ಆಚೆ–ಈಚೆ ಸರಿಯೋದಕ್ಕೆ...ಊಹೂಂ... "ನಂದು ಮೊದಲು...ನನಗೆ ಮೊದ್ಲು" ಎನ್ನುವ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ಗಂಟೇಲಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಸುಸ್ತಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರಲ್ಲೂ [illegible] ದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ರಶ್ಮಿಗೆ ಕೀಟಲೆ [illegible].

"ರಶ್ಮಿ...ನಂಗೆ ಇಂಥ ಲವ್ ಲೆಟರ್ ಬರೋದು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೊ ಏನೋ! ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಕಂದಿರ ಮದ್ವೆ...ನಂತರ ನನ್ನ ಛಾನ್ಸ್ ...ಮುಡಿಯೋ ನಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ 'ಲವ್‌ನ'ಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿ ಬಿಡೋದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ [illegible]. ಅಕ್ಕೋ! ಅಂಥ ಛಾನ್ಸ್ ಬಂದ [illegible] ಯಾಕೆ '[illegible]' [illegible] ? [illegible]...ಯಾಕೆ [illegible]? ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ನೋಟ್ಕನ ಮರ ಏರಬಿಟ್ಟೆಯಾ ?"

ರಶ್ಮಿಗೆ ನಾಚಿಗೆ...ಖುಷಿ...ಏನೇನೋ– ಭಾವನೆಗಳು. ಆಶಾ ಛೇಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದೂ ಗೊತ್ತು. ನೀಲಿ ಕಾಗದದೊಳಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದುಬಿಡೋ ಆಸೆ ಮೆದುಳಿನ

ನರ ನರಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕಣ್ಣು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಬೆರಳು ಪ್ರು
ತರೆಯಲು ಆತುರವಟ್ಟರೂ ಅವಳು ಕೈ

ಯಂತೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರೋ ಕಸ್ಟಮರ್‌ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಾಡಬೇಕು !

ಆಶಾ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ತೋಳು ಜಿಗುಟುತ್ತಾಳೆ. ರಶ್ಮಿ ಅಲ್ಲೇ ಆಶಾನ ತೊಡೆ ಚಿವುಟಿ, "ಏ...ಸುಮ್ಮನಿರೆ ಮಹಾಂಕಾಳಿ... ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಒಂದಷ್ಟು...ಪತ್ತೇದಾರ ದೂತರು! ಅಕಾ...ಅಕಾ ಅಲ್ಲೇ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಕನ್ನಡಕದಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಹೊರಬೀಳೋ ಹಾಗೆ ಕಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡೋದು ಕಾಣೋದಿಲ್ವೆ? ಹಿಂದೆ ಕೂತಿರೋ ಶೆಟ್ರು ಈಗ ಒಂದು ಗುಡುಗಿದ್ರೆ ನೀನು, ನಿನ್ನ ಪಾಲ್ಪಿನಿಯು ಆಚೆ! ಈಚೆ ನೋಡು ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ರಾಮು ಎದುರಿಗೇ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ... ತೆಕೋ ಅವನ ಸಿಗ್ನೇಚರ್!"

ಈ ಮುಂಡಾಸಿನ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪಾರಕ್ಕೆರಡು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಆಫೀಸಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸ

ದಿದ್ರೆ ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಕು ತಾಗಿಸಿ ಆಶಾಗೆ ಬೇಜಾರು ತರಿಸಿದ್ರೂ ಸಿದ್ಧರಾಮು ಮುಂಡಾಸನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ, ಮುಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎಳೆದಾಡಿ, ಮೀಸೆ ಹುರಿಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಶಾ ಯಜ್ಞಪಶುವಾಗಿ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಹೀಗೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಸ್ಸನ್ನೇರಿದರೆ ಅಲ್ಲೂ ಇದೇ ಮಾತು! "ಏನು ನಿಶ್ಚಯದ ಕಾರ್ಯ ಆಯ್ತು; ಇನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಿ ಹೋಗೋಳು. ಅಮ್ಮ, ತಮ್ಮ, ನಾವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ನೆನಪು? ಇನ್ನು ಉಳಿಯೋ ನೆನಪು ಕೈ ಹಿಡಿಯೋ ಮನ್ಮಥನದ್ದೇ...ಹುಡುಗ ಮಾತ್ರ ಬಂಗಾರದ ತುಣುಕು!" ಪ್ರೇಮಾ ಆಂಟಿ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೂತು ಅಂದಾಗ ರಶ್ಮಿ ನಾಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ [illegible]ಗುತ್ತಾಳೆ.

[illegible] ರಾಜೇಶ್ ಕಂಡ ಕ್ಷಣ ಸಿಳ್ಳು [illegible]ತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಹಾಡು "ವಿರಹಾ... ನೂರು ನೂರು ತರಹಾ..." ಈಗ [illegible] ಈ ವಿರಹವೇ ಇರಬೇಕು! ಇಲ್ಲಿ...ಇಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ! ರಶ್ಮಿ ತನ್ನೆದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲೇರುತ್ತಾಳೆ.

ಅವಳು ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತಳಮಳ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. "ಅಮ್ಮಾ...ಇಕಾ ...ನಿನ್ನಳಿಯನ ನೀಲಿ ಕಾಗ್ದ!" ಎಂದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ತೆರೆದಿದ್ದ ತುಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಯಾಕೆ ಕೆಲ್ಸ ಜಾಸ್ತಿ ಇತ್ತಾ? ಮುಖ ಬಾಡಿದೆಯಲ್ಲ? ಹೋಗು, ಮುಖಕ್ಕಿಷ್ಟು ತಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿಕೋ...ಮನಸ್ಸು ಖುಶಿಯಾಗ್ತದೆ... ಇವೊತ್ತು ಬಟಾಟೆ ಅಂಬೋಡೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ."

ರಶ್ಮಿ ಮುಖ ಮತ್ತೆ ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪರ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನೀಲಿ ಕಾಗದ ಬ್ಲೌಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಾತ್‌ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲು ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ನೀಲಿ ಕಾಗದ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಓದುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೇ ಓದುತ್ತಾಳೆ. ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ನಗು! ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು! ಎದೆಯಲ್ಲಿ

ಗಲಾಟೆ! ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾವನೆಗಳು!

ಅಮ್ಮ ಕರೆಯೋದು ಕೇಳುತ್ತದೆ. "ರಶ್ಮಿ... ಬಾಮ್ಮ...ತಿಂಡಿ ತಣ್ಣಗಾಯ್ತು...ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಮ್ಮ ಮುಖ ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ?"

ಕಾಗದ ಮತ್ತೆ ಮಡಿಚಿ ಬ್ಲೌಜಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಾಗ ಅದು ಮುದ್ದೆಯಾದದ್ದು ಅವಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೋಪು ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆದಾಗ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅದು ಉರಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ನೀರು ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಚಿ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣು ನೀಲಿ ಕಾಗದ ಓದುತ್ತೀಯಾ? ಎಂದು ಅದೂ ಅಣಕಿಸುತ್ತದಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನೀಲಿ ಕಾಗದ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ತನ್ನಿಂದ ಪಾರ್ಟಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಆಶಾ, ಪ್ರವೀಣ್ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯುವಷ್ಟು ತಿಂದು, ಎರಡೆರಡು ಪಾನ್ ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು, "ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ದಿನ ನಿಂಗೆ ನೀಲಿ ಕಾಗ್ದ! ನಮ್ಗೆ ಗಡದ್ದು ಪಾರ್ಟಿ...ಒಳ್ಳೆ ಮಡ್ಗಿ ಹೀಗೇ ನಗ್ತಾ ಇರು..." ಎಂದು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದಿದ್ದೂ ನೆನಪಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆ, ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಮ್ಮ ತಂದಿಡುವ ತಿಂಡಿ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ.

ರಶ್ಮಿ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಂಡು ಹೊರ

ಜಾತ್ರೆ

ಈ ಗುಡಿಯ ದೇವರಿಗೆ
ಎಣ್ಣೆ, ಬತ್ತಿ ದೀಪವಿಲ್ಲದೆ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಧೂಳು
ಕಸ, ಕಡ್ಡಿ
ರಥಾಡಿಕೆ ತುಕ್ಕುಗೊಳಿಸದೆ
ಕಳೆದ ದಿನಗಳು
ಮುನ್ನೂರ ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕು.

ಇಂದು ಮತ್ತೆ
ನೆರೆದಿದೆ ಜನಜಾತ್ರೆ
ಹುಚ್ಚು ಕೇಕೆ
ಕತ್ತಲೆಯ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ
ಅಷಾಢಭೂತಿಗಳ
ಸೇವೆ.

ವರ್ಷ ವರ್ಷಗಳಿಂದ
ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿ ಹೊಲಸಾದ
ಹೊಂಡದ ಹಸ್ರು ನೀರಲ್ಲಿ
ಅಭಿಷೇಕ!

ಪಾಪಿಗಳಂ ಮಾಡಿದ
ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪ
ಬೊಗಸೆ ನೀರಲ್ಲೇ
ಕರಗಿದಾಗ
ಪ್ರಾಣಸಂಕಟವು

ದೇವದರ್ಶನಕ್ಕಿಂತ
ಬಂದ
ದೇವಿ ದರ್ಶನ
ನರ ನರಗಳನ್ನ
ಬಿಗಿದು ಎಳೆದಾಗ
ಭಕ್ತಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ
ಮುಟ್ಟಿದರ ಸೋಗು!
ಇದು ಜಾತ್ರೆ.

ದೇವ ಕಲ್ಲೊಳಗೆ
ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ
ಸಾಕು ಸಾಕೋ ಎಂದ.
ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡೆಂದು
ಓಡಿದ.
ಓಡಿಯೋ ಓಡಿದ
ಈಗಿಲ್ಲಿ ಬರಿಯ
ಕಲ್ಲಿಗೇ ಪೂಜೆ.
ಇದು ಜಾತ್ರೆ
ಜನಜಾತ್ರೆ
ಆ ದೇವನ್ಹೆಸರಲ್ಲಿ.

–ರಂಜೂ

ಬಂದಾಗ ಅವಳು ಏಣಿಸಿದಂತೆ ಅಮ್ಮ ಪ್ಲೇಟಿ ನೆದುರು ಕೂತದ್ದು ಕಾಣ್ತದೆ.

"ನಂಗೆ ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲಮ್ಮ...ಇದೇ ಈಗ ಪಾರ್ಟಿ..." ಅಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ದೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ಕೇಳ್ತಾಳೆ, "ಈಗ್ಯಾಕೆ ಪಾರ್ಟಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ?..."

"ಇಲ್ಲಮ್ಮ... ಪಾರ್ಟಿ ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನನಾ ಪ್ರಮೋಷನ್ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ... ಕಾಗ್ದ ..." ಈಗಲೇ ಹೇಳಬಾರ್ದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಶ್ಮಿ ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹೇಳೋ ಗಡಿಬಿಡಿ ಯಲ್ಲಿ "ನೀಲಿ ಕಾಗ್ದ!" ಹೊರ ಬಂತು! ಅಮ್ಮನ ಮುಖ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಂಕು ಕವಿದಂತೆ. ... ತುಟಿ ಅಲುಗಿದಂತಾಗಿ ಮೂಗಿನ ತುದಿ ಕೆಂಪಗೆ ತಿರುಗುವಾಗ್಻ೆ, "ಅಮ್ಮ ಬಟಾಟೆ ಅಂಬೋಡೆ ! ಓ ... ನನ್ನ ಫೆವರಿಟ್ಟು!" ಅಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಆಡಬಾರದೆಂದೇ, "ರಿಕ್ಕಿ...ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣೋದೇ ಇಲ್ಲ? ಮನೇಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾನೂ ಇರೋದಿಲ್ಲ...ನೀನು ಹೇಳ್ಬೇಕಮ್ಮ...ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾನೇ ಇಲ್ಲ !"

"ಅವನು ಸ್ಕೂಲು ಬಿಟ್ಟ ಕ್ಷಣ ಹಸಿವೆ ಗಿಷ್ಟು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ ಓಡ್ತಾನೆ. ಅಂತ್ಲೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರೋದು...ಮನೇಲಿ ಇದ್ರೆ... ನನ್ನ ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಕರಡು ಮಾಡ್ತಾನೆ. ಭಾರಿ ಕೀಟಲೆ ಹುಡುಗ! ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ತಿಳಿ ಯೋದಿಲ್ಲ...ಇರಲಿ...ಏನಂತೆ ಕಾಗ್ದ?"

ರಶ್ಮಿ ತಡವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಗದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಬರೆದುದನ್ನು ಅಮ್ಮಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳೋದು? ಕೊನೆಯ ಸಾಲು ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರ್ತದೆ.

"ನಿನ್ನ ತುಂಬ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ...ನಿನ್ನ ನೆನಪು..."

"ನನ್ನ ನೆನಪು...ನನ್ನ ಕೇಳಿದ್ದೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಂಗೂ ರಿಕ್ಕಿ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ... ನಿಖಿಲ್ ಬೇರೆ ಯಲ್ಲ! ಅದಿರಲಿ ...ಮತ್ತೇನಂತೆ?"

"ನಿಂಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ...ಮತ್ತೆ"

"ಅದೇ ಮತ್ತೇನು ಎಂದದ್ದು?"

ಅಮ್ಮ ತುಂಬ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡ್ತಾಳಲ್ಲ... ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ರಶ್ಮಿ. ತಿಂಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ಗುಟುಕು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕಣ್ಣು ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣನಿಟ್ಟಾಗ, "ಮುಂದೆ ಮದ್ವೆ ಪಾರ್ಟಿ" ಎನ್ನುವ ಕಾತರ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ತಡವರಿಸುತ್ತಲೇ ರಶ್ಮಿ ತಿಳಿ ಗಂಟಲಲ್ಲೇ "ಮದುವೆ ಅವರು ಬೇಗ ಆಗ್ಬೇಕಂತೆ... ಅದಕ್ಕೇ..." ಎಂದು ಮುಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಅಮ್ಮ ಬೆಕ್ಕಸಗೊಂಡು ಬರೀ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯೋ... ಆ ಬದಲಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗಂಟು ರಭಸದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಬಂದಂತೆ ರಶ್ಮಿಗೆ ಅಳು ಜೋರ ಕೇಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

"ಅಮ್ಮ ಏನಮ್ಮ ಇದು? ಯಾಕಮ್ಮ ಹೀಗೆ? ಹೀಗಾದ್ರೆ ...ನಂಗೆ ಮದುವೇನೇ ಬೇಡ...ನಿನ್ನ...ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೋ ಗೋದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಮ್ಮ ಇಲ್ಲ." ಅಮ್ಮ ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಕಾಫಿ ಕುಡಿದ ರಶ್ಮಿ...ನೀನು ಹುಟ್ಟಿ ದಾಗ್ಲೆ ... ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹುಟ್ಟಿದೆಯೋ ಎನ್ನೋ ಚಿಂತೆ ಬೆನ್ನಿಗಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ದೇವರು ಚಿನ್ನದಂಥ ಹುಡುಗನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದ ... ನಿಂಗೂ ಪ್ರಾಯ ಬಂದಿದೆ. ... ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೇ ನೀನು ಹೋಗ್ಬೇಕು. ಆದ್ರೆ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲೇ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನೋ ಆಸೆಬುರುಕತನ ನನ್ನಿಂದ ಹೋಗ ಬಾರ್ದೆ? ಸುಟ್ಟ ಕರುಳು...ಎಷ್ಟು ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ...ರಶ್ಮಿ ಅಳಬೇಡ ಮಗೂ...ನೀನು ಹೋಗ್ಬೇಕು ...ಇವೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾಳೆ. ಹೋಗಲೇಬೇಕು...ನೀನಿಲ್ಲದಿದ್ರೆ... ಅವನು ಬದುಕುತ್ತಾನೆಯೇ? ಅವನಿಲ್ಲದಿದ್ರೆ ...ನೀನು ಇರ್ತೀಯಾ ? "

ತಲೆ ನೇವರಿಸುವ ಅಮ್ಮನ ಕೈ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ರಶ್ಮಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ಕಣ್ಣೀರನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಈ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ, ಈ ಅಮ್ಮ ನಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಆನಂದದ ಹೊರಹರಿವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. "ಇಲ್ಲಮ್ಮ. ...ನಿನ್ನಬಿಟ್ಟ ನಾನು ಬದು ಕೋದಿಲ್ಲ...ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನೀನಾದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಇರ್ತೀಯಾ?" ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಅಮ್ಮನ್ನ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಿಕ್ಕಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“[illegible] ಅವನು [illegible] ಬಿಡು! [illegible] ಈ ಅಂಜಿಕೆ? [illegible] ಲವ್ [illegible] ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆ [illegible] ಮಾಡುವ ಗೂಳಿ.”

[illegible]

[illegible] ಅತ್ತೆ ಮನೆ ಅಂತ್ರೆ… [illegible] ಮನೆ ಅಂದುಕೊಂಡ್ರಾ [illegible]? [illegible] ಹಾಗೇ ಕುಣಿದಿದ್ದೆ. ಅವ್ರು [illegible]

[illegible] ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬ- [illegible]

[illegible] ಪಿಂತ ಅತ್ತೆಯ ಮುಖ ನೋಡುವ [illegible] ಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎದುರಿಗೆ ಮಸುಕಾಗಿ ಮುಖ ಕಾಣುತ್ತದೆ. [illegible]

[illegible] ಅವರಿಗೆ ಕಂಪ್ನಿ ಕೊಡ [illegible] ತಾಪತ್ರಯವಿಲ್ಲ… ಮನೆ [illegible] ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಮ್ಮ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಬೆಳೆಸೋ

ನಿದ್ರೆ ಬರೆಯಲ್ ಆಗಿದ್ದಳೆ. ನನ್ನ ಬಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಬಾಯಿಂದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನತ್ತಲೇ ಇತ್ತು! ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ... ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿದ್ದು ...ಕೆಲ್ಲ ಧೈರ್ಯವಂತರ್ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿ ಅಮ್ಮನ ಮುಖಗಂಟಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇಂದು ಇಷ್ಟ ಕಷ್ಟ ಮಾಡಿದ್ದೇ? ಒಮ್ಮೆಗೆ ರಾತ್ರಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಮಲಗಿದರು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಮ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸಿಟ್ಟಿತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಮನೆಗೆಲಸದ ಮಾಡಿದರು ನನ್ನ ಬದುಕಿತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಮಾಡಿದರು ಗೊತ್ತಿ ರಾತ್ರಿ-ಹಗಲು ದುಡಿದರೂ ಹಣ ಸಾಲದ ಅಗಾಧವಾದ ದುಃಖದ ಮಡಿಲ ಬಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ತಲೆಯಕ್ಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ್ನ ಬಂದೇ ಬರುವ ದಿನ ಮದುವೆ... ಆಸ್ತಿ ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಬಂದೇ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಮನೆಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು!

ಗಂಡನಿಂದಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ ಎಂದು... ಬಿಡು...ನನ್ನಿಂದ ಕತ್ತಿ, ಬೇರೆ ಕಾಲುಗಳು ಬರುತ್ತಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲ ಅಮ್ಮನ ಮಯೂರದ ಮಾತು. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅವನು ಬಂದಿದ್ದಳು!

ಆಗ ನನ್ನ ನೆನಪು ಇದೇ ಕಾಲ ಮಾಡಿ ಕೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟರು. ಬಂದಾಗ ಬರುವೆ! ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಿಟ್ಟ... ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಇಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಾಗದದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅದೇ ನನ! ಅದೇ ಮಾತು! ಬದ ಗತಿ, ಬಿಟ್ಟ ಮನೆಯಿಂದ. ಕತ್ತಲೆ ನನ್ನ ಬಿಂತಾಗಿದೆ.

ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇ... ಮತ್ತೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟ ಬೇಕು? ಬಿಟ್ಟಿ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಕಾಗದ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಡು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಿಟ್ಟ ಕೇಳಿದ್ದು ನೋಡು ಮತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೇಳಿದಳು.

ಆದರೆ ಗಂಡನಿಂದಲ್ಲ ಸುಖ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವಳ ಅಪ್ಪ. ಅವನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟವರ ಬಾಯಿಗಿಲ್ಲದನ್ನ ಕಿತ್ತುತ್ತ... "ಮಗಳೇ...ನಿನ್ನ ಬದುಕಿನ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದಾರಲ್ಲ! ಇದೇ...ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಗಂಡನನ್ನ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟ ಕಳೆದರು ಬಿಟ್ಟಕೊಳ್ಳ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ. ನಿನಗೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಬಿಡು ಮನೆಗ್ಗ ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ ಎಂದು, ಗಂಡನಿಗಂತೂ ಅವ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿದ್ದು. ...ನನ್ನ ಮನೆ ಬಗೆ. ಆ ದಿನ! ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮನ...ಆ ಮನೆಯಾನ ಬಿಟ್ಟ ಒಮ್ಮೆಗ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬ ಹೋದರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ...ಅವನ ಬರೆ ನಿದ್ರೆ ಇಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟ ಬಂದಿದ್ದ ಬಿಟ್ಟು! ಅದೆ...ಮನೆಯನ್ನು ಅವನು ರಾತ್ರಿಗೆ ಆ ಮನೆ ಎಂದು ಕರೆದ...ಎನು ಮನದು ಗೊತ್ತಾ?. "ನಾನು ಬಂದೆ...ಇದು ಯಾವಾಗ ನಿಜವಾದದ್ದು" ಅವರ ಬಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಅವನ...ನನ್ನ ಈಗ ನನಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ."

ರಾತ್ರಿಗೆ ಅಪ್ಪನ ಮಾತು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬೇಡವಾಗಿದ್ದು! ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅಮ್ಮನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕಣ್ಣು ಕಂಬನಿಯಿಂದ ನನ್ನ! ಬಂದಿದ್ದವರನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಮತ್ತೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬಂದ ರಾತ್ರಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ. "ಅಮ್ಮ, ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ ...ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ..." ಎಂದು ಅವಳ ನಿದ್ರೆ ಅವಳ ಕೈ ಸುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನನಗಿದ್ದ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. "ನನ್ನ ಮಯೂರ ನಿದ್ರೆಯ ಈ ಬದುಕು... ಈ ರಾತ್ರಿ...ಓ! ನಾ ಬಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು" ರಾತ್ರಿಗೆ ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ ಬಂದ ಬೇಕು... ಮನೆಗೆ ಅವನ ಬರುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ನೋಡಿಕೊಂಡು "ಮಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು" ಎಂದು ಮಯೂರ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.

✡

ಅಶ್ವತ್ಥ

ಹೊಟ್ಟೆ ಜಗಳ

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ನಾವು ಹೋದಾಗ ಲಲಿತಳ ಸಂಭ್ರಮ ಹೇಳತೀರದು. ನಮ್ಮ –ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಳ–ಇಷ್ಟದಂತೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನವೀನ ಮಾದರಿ ಮನೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೈತೋಟಗಾರಿಕೆಗೆ ಜಾಗ. ತಿಳಿ ಹಸಿರು ಡಿಸ್ಟೆಂಪರ್. [illegible]. [illegible]. ಹೊರಕೋಣೆಗಳ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಿಟಕಿ ನೈಲಾನ್ ತೆರೆ. ಹೂಹೂವು ಕೈಮಗ್ಗದ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ - ಚಿತ್ರಪಟ. ಹೂದಾನಿ. ರೇಡಿಯೋಗ್ರಾಂ. ಸೋಫಾ. ಚಿತ್ರಮತ್ತೆ [illegible]ಪಕರಣ, ಮಹಾಗನಿ ಮರದ ಫೋಮ್ ಶಯನೋಪಕರಣ, ಭೋಜನೋಪಕರಣ, 'ಪ್ರೆಷರ್ ಕುಕರ್,' 'ವಿದ್ಯುತ್ ಗ್ರೈಂಡರ್'. ಆದರೆ 'ಫ್ರಿಜ್' ಇಲ್ಲದ–ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯ ನವದಂಪತಿಗಳ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀವೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. [illegible] ಒಳ ಏರ್ಪಾಡು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ನಾವು, ಮಾಲಿಯೂ ಸೇರಿ, ಲಲಿತಳ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು. [illegible] ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಬಗೆ ಬಗೆ ಎಲೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಕ್ರೋಟನ್ ಕಡ್ಡಿ ಸಾಲು. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಪನ್ನೀರ್ ಗೊಂಚಲು ಬಳ್ಳಿ. ಹಲವು ಜಾತಿ ಗುಲಾಬಿ ಅಂಟು. [illegible] ಬಳೆಯಾಗಿ ಹೂಳಿದ ದುಂಡು [illegible]

[illegible] ಕರ್ಣಕುಂಡಲ [illegible], ಡಾಲಿಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಗೋತ್ರ, ಸಂಪಿಗೆ [illegible], ಚಿತ್ರಲೇಖ ಸಪೋಟ ನಿಂಬೆ ಕರಿಬೇವು [illegible] ಸ್ವಂತರ ಮನೆಗಳಿಂದ ತಂದು ತಂದು ನಮ್ಮ ತೋಟವನ್ನು [illegible] [illegible] ಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

[illegible]... [illegible]... ನೆರೆಯೊಂದು ನೆನೆಸುತ್ತದೆ–[illegible]!

ಸೋಮಾರಿ ರಾಜಕುಮಾರ–ರಾಜಕುಮಾರಿ ದಂಪತಿಗಳಂತೆ ನಾವು ರಾತ್ರಿ [illegible] ಮಲಗಿ ಆ ಸೋಮವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೂ [illegible] ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎದ್ದು ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಕೈ ಕೈ [illegible] ವಾಡಿಕೆಯ [illegible] ನಕ್ಕೆ ಬಂದು [illegible] ನೋಡುತ್ತೇವೆ-ನಡುಗಿದೆವು! [illegible]. [illegible] ತಾಳಲಾರದ [illegible], ಅಲ್ಲಿ. ಸರ್ವನಾಶ! [illegible] ಘೋರಣವತ್ತೆ ವತ್ತೆ! ಹತ್ತೆ! ಹೂವು. [illegible]

ತಾನೆ ಕುಕ್ಕಿ ಕುಕ್ಕಿ ಅಗೆದಂತೆ ತಳವೊಡೆದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಾಯಿ ಬಿರಿದ ಬೀಜ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರೋಟನ್ ಕಡ್ಡಿಗಳು ಮಲಗಿವೆ. ಸಂಪಿಗೆಯ ಸಸಿಯೊಂದು ಮುರಿದಿತ್ತು. ತಗ್ಗು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತೆ ವಿವರಗಳೇಕೆ? ಸಮೋಟ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಸಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟ ಭೂತ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ, ಬಾಯ್‌ಬಾಳಿ ಹಾವಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಭೂತವಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ. ಬಹುದ್ದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಭೂಕಂಪವಾದದ್ದೂ ತಿಳಿಯದೆ –ನಾವಿದ್ದರೂ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾಗೆಯೇ– ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನು, ಕಾರಣರು ಯಾರು ಎಂದು ಕೆಂಗಣ್ಣನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಆಡಿಸುತ್ತೇವೆ...

ಕ್ಕೊಕ್ಕೊಕ್ಕೋ!!! ಕಾಂಪೌಂಡು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿಸಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿದ್ದು. ಕೋಳಿ ದಂಪತಿಗಳು. ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಪುಕ್ಕ ಥಳಥಳಿ ಕೆಂಪು ಕಿರೀಟದ ಹುಂಜ ಮಹಾರಾಜ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತ. ಕೆಂಪು ಪುಕ್ಕದ ಉದ್ದ ಕತ್ತನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾಚುತ್ತಾ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ– "ಇದು ನನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ! ಹತ್ತಿರ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದೀರಿ! ಬಂದಿರೋ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ!" ಎಂದು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ, ಶ್ವೇತ ಪುಕ್ಕವನ್ನುಟ್ಟು, ತಾನೂ ಸಣ್ಣ ಕೆಂಪು ಕಿರೀಟವನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಿಂಕದ ಕತ್ತನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ. ಮುಂದು ಕಣ್ಣಿನ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೀರುತ್ತ. ತೋಟ

ರಾಣಿ. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ನೆರೆ ಕಾಂಪೌಂಡು, ನೆರೆ ಮನೆ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಮನೆ ಜಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಇವರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೇ ಸೇರಿದುವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಾಡಿಗೆದಾರರಾಗಿರಬಹುದೇನೋ. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ—ನಾವು ನಮ್ಮದೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತೋಟದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ—ಅಡೆತಡೆಗಳೇನು? ಕೋಳಿರಾಯ ನಮ್ಮನ್ನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ತನ್ನ ಸಾಮಂತರನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತ, ದೂರದ ಶತ್ರುರಾಜರಿಗೆ—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಆಚೆ ಇದ್ದ ಸೌದೆ ಅಂಗಡಿ ಅಂಗಳದಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿಗೆ—ಇನ್ನೂ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಲೇ, ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಕೆರೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವಾಗ ರಾಣೀಸಾಹೇಬರು ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ತಾನು ಪೆಟ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಟಾಯಿಲೆಟ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ. ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯರು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಯನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ಕುರುಹುಗಳು ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ—ಛಿ, ಅವರ—ನಂದನವನದ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ನಿಜ, ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೋ—ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಇರಬಹುದು— ಕೋಳಿ, ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತ್ತೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ, ಈಗ. ಆಗ ಕನಸಿನ ನಂದನವಲ್ಲಿ ಮಯೂರನಾದ ಆದಂತಿರಬೇಕು, ಆ ಗಾನಮತ್ತತೆ ನಮ್ಮ ಮತ್ತಷ್ಟು

ಜೊಂಪಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಇರಲಿ.

ಇವರನ್ನು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ ನಮಗೆ ಹೇಗಾಗಿರಬೇಡ! ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿತು, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಡ ಕಾರಿತು, ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಕಾಯ್ದ ಸೀಸ ಸುರಿಯಿತು, ನಾವು ಎಲ್ಲರೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾನು ಶಿವನಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ನೋಟ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ದೂರ್ವಾಸನಾಗಿದ್ದರೆ ಶಾಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಲಲಿತ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ಕೋಳಿ ದಂಪತಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ಉರಿದು ಬೆಂದು–ಹದವಾಗಿ–ಸಾರು, ಪುಲಾವ್ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಆಗ ಆದ ಹಾಗೆ ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವು 'ಹಾಳು ಕೋಳಿಗಳು! ಥೂ, ಅವುಗಳದ್ದೇ ಈ [illegible]! [illegible]! ಸಾಯಬಾರದೆ!' ಎಂದು ವೃಥಾ ಶಾಪ ಹಾಕಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ. ಆಗ 'ಸಮ್ರಾಟ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಇವ್ಯಾವುದೂ ಇನ್ನೂ ನಮಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿ.

ಈ ಕೋಳಿಗಳು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು–ನಿನ್ನೆಯವರೆಗೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುವು? ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ, ಆ ಕಾಂಪೌಂಡ್ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. ನಾವು ನೂತನ ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಾಗಿನಿಂದ [illegible] [illegible] ಶ್ರೀ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯಿತೆಂದು ನಮ್ಮ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]–ಈ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ಅಂದಿನವರೆಗೂ ಅವರು ನೆರೆಯಾತ, ನೆರೆಯಾಕೆ ಅಂಡ್ ಕೊ ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ನಾವು ಒಬ್ಬರ ಗೋಜಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಹೋಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೋಳಿಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಎಲ್ಲೋ ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತಂದ ಮೇಲೆ, ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಪೊವಲಿನಂತೆಯೇಯಿತು. ಲಲಿತ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಲು ಸಣ್ಣ ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯೊಂದನ್ನು ಅವಕ್ಕೆ ತಗಲದಂತೆ ಬೀಸಿದಳು. ತಗಲುವಂತೆ [illegible] [illegible] ಣಾಮವೊಂದೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆದರಿದ ಕೋಳಿಗಳು ಕ್ಕೊಕ್ಕೊಕ್ ಎಂದು ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೆರೆಯ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಬದಲು ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರದ ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದವು. ಅನುಭವಸ್ಥ ಕೋಳಿಗಳು [illegible] ಇಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೋಳಿಗಳ ಈ ವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಲಲಿತಳ ಸೀರೆ ನೆರಿಗೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕಾಂಪೌಂಡು ಕಡೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು 'ರೀ!' ಎಂದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕವಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಚಂಡ ಮಾರುತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಂಡು, ಇವಳೊಬ್ಬಳೇ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಸಾಕೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಕಾಲ್ತೆಗೆದು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ [illegible].

'ಲಲಿತಾ'ಗೆ [illegible] [illegible] '[illegible]' ಯಂತೆ, ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮವಂತೆ. ಲಲಿತ ಎಷ್ಟು ಲಲಿತವಾಗಿ ಇರಬಲ್ಲಳೋ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಕನಲಿ ಅಷ್ಟೆ ದುರ್ಗೆಯೂ ಆಗಬಲ್ಲಳೆಂದು ಈ ಬಡ ಗಂಡನ ಅನುಭವ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮಹಾವೀರ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅಹಿರಾವಣ–ಮಹಿರಾವಣರನ್ನು ಆನಂದ ರಾಮಾಯಣವಾಗಿ ವಧಿಸಿದುದು ಕುಸುಮಗಾತ್ರೆ ಸೀತಾದೇವಿಯ ರೌದ್ರಾವತಾರವಲ್ಲವೆ? ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದವಳೂ ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯೇ– ಶಿವನಿಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪೂರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಹೀಗಿದ್ದು ನಾನು ಈ ಕೋಳಿ ಕದನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಲಲಿತಳಿಗೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದೆ ಸರಿದದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಅದು 'ಅಹಿರಾವಣ–ಮಹಿರಾವಣ ಮಹಿಷಾಸುರರು ಮಹಾರಾಕ್ಷಸರೇ

ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಯುಗದಲ್ಲಿ; ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ' ಎನ್ನುವುದು.

"ರೀ! ರೀ!" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ದುರ್ಗೆ ಸಿಂಹನಾದ–ಸಿಂಹಿಣಿನಾದವೆನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾಗದು–ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ 'ರೀ' ಹೊರಗೆ ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ ಕಿಟಿಕಿಯಿಂದ ಕಂಡಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೆಂದರೆ–ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲವೋ–ರೀಯುವರೂ (ಗೌರವವಾಚಕ) ಅದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಇನ್ನು ಹೇಗೋ, ಲಲಿತಳಂತೆಯೇ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ಬಂದು ಇವಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕೇ? ಇವಳಿಗಿಂತಲೂ ಗಡುಸಾಗಿಯೇ 'ಏನ್ರೀ?', ಎನ್ನಬೇಕೇ?

ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಆಗಲಿದ್ದ Battle Royal (ರಾಣೀ ಕದನ) ಭಯದಿಂದಿದ್ದ ನಾನು ಆಗಲೇ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ.

"ನಮಸ್ಕಾರ!"

"ನಮಸ್ಕಾರ!"

ನಿಜ, ಸುಪ್ರಭಾತ ವಿನಿಮಯವೇ; ಆದರೆ ವಾಡಿಕೆಯೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೆ, ಮೊಟಕಾಗಿ, ತಣ್ಣಗೆ. ನಿಜದಲ್ಲಿ ಮೊನಚಾದ ಅಸ್ತ್ರಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಂತೆಯೇ.

"ಏನ್ರೀ, ನೀವು ಕೋಳಿ ತಂದಿದೀರಾ?" ಲಲಿತಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ಕೋಪ ಏರುತ್ತಿತ್ತೆನ್ನುವಂತಿತ್ತು.

ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕೋಳಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಶುರುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯ ಸ್ನೇಹ ವಿನಿಮಯ ಮುಂತಾಗಿ ಅದೂ ಇದೂ ಬಳಸಿ ಅಡಿ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ನಯ ನಮ್ರತೆ ಜಾಣತನಗಳಿಂದ ಕೋಳಿಯ ಮಾತೆತ್ತಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ ಎಂದು ನಾನು ಒಳಗೊಳಗೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೈ ಕೈ ಹಿಸುಕಿಕೊಂಡೆ, ನನ್ನ ಕೋಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಗಲೇ ಆರುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ.

"ಹೌದ್ರಿ, ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರು ನಿನ್ನೆ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಂದ್ರು, ಯಾಕೆ?" ಆಕೆಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಬಿಟ್ಟ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ 'ಅದನ್ನೆಲ್ಲ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೇನು?' ಎನ್ನುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಲಲಿತ, ಕಾಲು ಕೆರೆದು ನಿಂತ ಲಲಿತ, ಗುರುತಿಸದಿರುತ್ತಾಳೆಯೇ? ಅವಳ ಉರಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಸುರಿದಂತಾಗಿರಬೇಕು.

"ಯಾಕೇಂದ್ರೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ. ಅವು ನಮ್ಮ ತೋಟಾನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಕುಕ್ಕಿ ಕೆದರಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿವೆ ಅಂತ, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೊಲಸು ಮಾಡಿ." ಲಲಿತಳ 'ದಯವಿಟ್ಟು' ಅನ್ನುವುದು ನೆರೆಯಾಕೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಇರಿಯುವುದಕ್ಕೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಸಮಾಧಾನ ಪದವಾಗಿದ್ದಂತಿತ್ತು. "ಅಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಅಗೆದೂ, ಮಡಿ ಮಾಡೀ, ಬೀಜ ಹಾಕೀ, ಅದು ಹಾಕೀ, ಸಸಿ ನೆಟ್ಟೂ, ನೀರು ಹಾಕೀ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟೂ ಬೆವರು ಹರಿಸೀ, ಸೊಂಟ ಮೈ ಕೈ ನೋವು ಮಾಡಿಕೊಂಡೂ..." ಲಲಿತ ರೇಗಿರೇಗಿದಂತ ರಾಗರಾಗವಾಗಿ ಅನಂತವಾಗಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾಗಿ ಪೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ಏನು ಮಾಡೋದ್ರೀ!, ಕೋಳಿಗಳೇ ಹಾಗೆ" ಆಕೆ 'ಬ್ರೇಕ್'(ತಡೆ) ಹಾಕಿದರು–ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ. "ಅವಕ್ಕೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ, ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಅದು ಇದು ಅಂತ," [illegible].

"ಅದು [illegible]..." ಲಲಿತಳ [illegible] ಮಾತು. ಮುಂದೆ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ. "ಆದ್ರೆ, ನೀವು ಕೊಂಚ ದಯವಿಟ್ಟು ಅವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡ್‌ನಲ್ಲೇ ಇರೋ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ್ರೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತೆ ಕಣ್ರೀ. ಅಲ್ಲಾದ್ರೆ ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಹಾಳು ಮಾಡಲ್ಲ ನೀವು. ಪರವಾಗಿಲ್ಲ," ಪ್ರತಿ [illegible].

"ಅಯ್ಯೋ, ಅವು ನಾವು ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುತ್ವೇ, ಇಲ್ಲೇ ಇರಿ ಅಲ್ಲೇ ಇರಿ ಅಂತ? ಅವೇನು ಮನುಷ್ಯರೇ?"

"ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ವೆ?"

"ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರೆ ದಾರ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ವೆ ಕಣ್ರೀ, ಬಿಡುತ್ವೇ? ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋವರೆಗೂ ಒದ್ದಾಡ್ತಾಲೇ ಇರುತ್ವೆ."

"ದಪ್ಪ ದಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದರೆ?" ಲಲಿತಳಿಗೆ

ಕೋಳಿಯ ಓಡ್ಡಾಟದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿತ್ತು. ನೆರೆಯಾಕೆಗೆ ತೋಟದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿದ್ದಂತೆ.

"ದಪ್ಪನೇ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟೀ. ಅಷ್ಟು ಓಡ್ತಾವೇ. ಕಾಲು ಮುರ್‍ಕೊಂಡ್ರೆ, ಏನು ಮಾಡೋದು. ಯಾರು ಕೊಡ್ತಾರೆ ಬೇರೆ ಕೋಳೀನ?" ಆಕೆಯ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ. "ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಕೋಳಿ ಕೊಕ್ಕರೆ ಅಂದ್ರೆ ಅವು ಕಾಲಾಡಬೇಕಮ್ಮ. ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆದಕಿ ಮಾಡಿ ಹುಳಹುಪ್ಪಟೆ ಕಾಳುಗೀಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಬೇಡ್ವೆ. ನಾವು ಏನು ಹಾಕೋಕಾಗುತ್ತೆ—ಅವಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಾಡೋದಕ್ಕಾಗುತ್ತೇ?" ಆಕೆಯ ಉತ್ತರ.

"ಅದೇನೋಪ್ಪಾ. ನಿಮ್ಮ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಓಡಾಡಲಿ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕೆದಕಲಿ. ಏನಾದರೂ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲಿ; ನಾವೇನು ಬೇಡ ಅನ್ನೋಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಬರದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ. ಆಗಿದ್ದಾಗಿಹೋಯ್ತು. ಮುಂದಾದರೂ ನಾವು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಬೆಳೆಯ ಮಾಡಿ..."

"ಏನೋ ಆಗ ಈಗ ಅಷ್ಟು ಬಂದ್ರೆ ಹುಷ್ ಅಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಓಡಿಸಿದರಾಯ್ತು. ಏನು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ!"

"ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ ಅಲ್ದೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ಬೇರೇನು? ನಮಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನಮ್ಮದೇ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಕೋಳಿಗಳೇನು ಬರ್‍ತಾವೇ ಇರುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ಓಡಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ. ಎಷ್ಟೂಂತ ಓಡಿಸ್ತಾನೇ ಕೂತಿರೋದು. ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ? ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಇರೋಲ್ವೆ—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರೋ ಹಾಗೆ. ಸಂಸಾರ ಅಂದ ಮೇಲೆ? ನಮಗೇನು ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇಲ್ವೇ. ನಿಮಗೆ ಇರೋ ಹಾಗೆ, ಓಡಿಸ್ತಾ ಇರ್ರೋ ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ? ಇದ್ರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯಾನೋ?"

"ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇರೋದು ಬಿಡೋದು ಅವರವರ ಪುಣ್ಯ. ಪಾಪ. ಆ ಮಾತು ಯಾಕೆ? ನಿಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟ ಆದ್ರೆ ಗೋಡೆ ಎತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ತಂತಿ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು?"

"ಏನು ಗೋಡೆ ಎತ್ತರಿಸೋದೆ—ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೋಳಿಗೋಸ್ಕರ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ! ಚೆನ್ನಾಯ್ತು. ನೀವು ಹೇಳೋದು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ಕೂತಿವೆ ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿ. ಅಂತ. ಅವೇನು ಮನೆ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಹಾರುತ್ತ್ವೇನೋ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಖರ್ಚು ಮಾಡ್ತೀರಿ ಅಂದುಕೊಂಡ್ರೂ, ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಗೋಡೆ ಆದರೆ ಏನು ಫಲ?"

"ಅದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ರೆ ಹಾತಿ ಮೇಲೆ ಸಾ, ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಕವಿಚಿಕೊಳ್ಳಿ ಬೇಕಾದರೆ."

"ಆ! ಮುಳ್ಳು ಕವಿಚೋದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ? ಮನೆ ಸುತ್ತ ಮುಳ್ಳಿನ ಕಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡೂ? ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತ್ವೇ. ಅದೇನು ನಮಗೆ ಹಣೆ ಬರಹ ಹೇಳಿ. ಯಾವ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ? ನೀವೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ."

"ಅಂದ್ರೆ. ನಿಮಗೆ ಏನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆಯ್ತು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ರೂನೆ. ನಾವು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತೀರಾ? ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಕೋಳಿ ಕತ್ತು ಮುರಿ ಅಂತೀರಾ?"

"ಛೆ ಛೆ. ಹಾಗನ್ನಲಿಲ್ಲಮ್ಮ. ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬೇಡಿ. ಅವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದ ಹಾಗೆ ಅಷ್ಟೆ."

"ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ನೋಡಿಕೊಂಡೀವಿ. ಯಾರೇ? ಹಾಗಾದ್ರೂ ಅಷ್ಟು ಬಂದ್ರೆ ನಾವು ಹೊಣೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ? ಕೋಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇನು ನಾವು. ನೀವು ಸರೀ ಇರೀರಿ ಅಂತ?"

"ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳ್ತೀರೇ? ನೀವು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ತಾ ಇದೀರಿ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ನಮಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡೋದಿಕ್ಕೆ."

"ಏನು ಸಹಾಯಾ? ಅದೇನೋ, ನಾವು ಮಾಡೋದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡೇ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಇವು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಇರ್ತಾ ಇಲ್ಲ: ಯಾವಾಗ ಕೂಡ್ತೀವಿ: ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡ್ತೀವಿ. ನಮ್ಮ ಮನೇಲಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ. ಕೋಳೀನೇ ಸಾಕ್ತೀವಿ. ಹಂದೀನೇ ಸಾಕ್ತೀವಿ. ನೀವು ಯಾರು ಕೇಳೋದಕ್ಕೆ ಹೇಳೋ

ದಕ್ಕೆ? ಒಳ್ಳೇ ಚೆನ್ನಾಯ್ತು ಕಣ್ರೀ. ನಿಮ್ಮದನ್ನು ನೀವು ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಹ್ಯಾಗೋ ಏನೋ—ಯಾರು ಬೇಡ ಅಂತಾರೆ. ಆಗ್ಲೇ ಅನ್ನಲಿಲ್ವೆ ನಾನೂ? ಬೇಕಾದ್ರೆ ಒಪ್ಪಿ, ಸಾಕಾದ್ರೆ ಬಿಡಿ. ನಾವೇನೂ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂಟೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬರಬೇಡಿ, ಹೇಳೋದಿಕ್ಕೆ ಮಾಡೋದಿಕ್ಕೆ. ನಿಮ್ಮ ತಂಟೇಗೇನಾದ್ರೂ ನಾವು ಬಂದಿದೀವೇ? ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ತಿಳೀತೇ? ಅದೆಲ್ಲ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ. ಹುಂ. ಏನೋ ನೆರೆಹೊರೆ, ಹೋಗಲಿ, ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ, ನಮಗೇ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಅಂತ. ಲಕ್ಷಣವಾಯ್ತು. ನೆರೆಹೊರೆ ಅಂದ್ರೆ ಹೀಗೂ ಉಂಟೇ?"

"ಹಸ್ರೀ ನಾನು ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದ್ನೂ? ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ ಅಷ್ಟೆ—ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಾ ನಷ್ಟಾ..."

"ಹೂಂ, ಬೇಡಿಕೋತೀರಿ! ಬೆಳಗಾಗೆದ್ದು ಜಗಳ ಕಾಯೋದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೀರಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ, ಇಷ್ಟು

ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಕ್ಕೆ. ನಿಮಗೆ ಮನೆಗೆಲಸ ಅದೂ ಇದೂ ಇಲ್ವೇನೋ? ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾರು ಯಾರೋ ಕೈಯಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಕಾಲಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಇದಾರೇನೋ. ನಮಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾಮ್ಮಾ. ನಿಮ್ಮ ಹತ್ರ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಾದಿಸ್ತಾ ಇರೋದಕ್ಕೆ. ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಹೋಗಬೇಕು, ಅಯ್ಯೋ, ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಕಾಫಿ ಆಗಬೇಕು. ಹುಂ, ಬೆಳಗಾಗೆದ್ದು ಯಾರ ಮುಖ ನೋಡಿದೆನೋ ಏನೋ. ಹೀಗಾಯ್ತು" ಆಕೆ ತಿರುಗಿದಳು.

"ಹಸ್ರೀ. ನೆರೆಹೊರೆ ಅಂದ್ರೆ ಇಷ್ಟೇನಾ?"

"ಇಷ್ಟೆ. ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯ್ತು." ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರು.

"ಅಂತೂ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಯ್ತಲ್ಲ."

"ಹೌದೇ ಹೌದು. ನಮಸ್ಕಾರ!"

ಲಲಿತಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಾಳ್ಮೆಯಾಗಲೀ ತ್ರಾಣವಾಗಲೀ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ. ಅಥವ ದಂಗು ಬಡಿದಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಮೊದಲ ರೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೋತು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಸು ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ನಿಜ. ಅಂಥ ವಿಷಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಮಾತಾಡಿ

[illegible] ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿ ದರೆ [illegible] ರೇಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೇನೋ. ಆದರೆ ನಾನು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಿಲ್ಲದೆ 'ನೀನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಡಿಪ್ಲೋಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಆಗಿ ಜಾಣತನದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು...'ಎನ್ನುತ್ತಿ ದ್ದಂತೆಯೇ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಎಳೆ ದಂತಾಗಿರಬೇಕು.

"ಏನೂ!..." ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ನೋಡಿ ಗುರುಗುಟ್ಟಿದಳು. "ಇನ್ನೂ ಜಾಣತನದಿಂದಲೇ? ಸರಿಯಾಯ್ತು, ಸರಿಯಾಯ್ತು. ನಾನು ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡೋದು, ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕೋದು ಒಂದು ಬಾಕಿ. ಆಕೆಯ ರೀತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ವೆ? ಸಹನೆಯಿಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿದರೆ, ಆಡದಿದ್ದರೂ ಮೇಲೇ ಬೀಳ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನೆರಡು ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ ಕೈ ಕೈ ಕೂಡ ಹತ್ತಿ ಕೊಳ್ತಾ ಇತ್ತೋ ಏನೋ. ಹುಂ, ಇನ್ನೂ ಡಿಪ್ಲೋಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಅಂತೆ! ಅದೇನೋ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಕೌಶಲ್ಯಾನ ಆತನ, ಆಕೆ ಗಂಡನ ಹತ್ರ ತೋರಿಸಿ, ಅವರ ಮುಂದೇ ಸುತ್ತಾ ಕುಣಿದೂ ಕುಪ್ಪಳಿಸೀ ಕಾಲು ಹಿಡಿದೂ, ಪೂಜೆ ಭಜನೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡೀ, ಹೇಗಾದರೂ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ, ನೋಡೋಣ. ಆಮೇಲೆ ನಂಗೆ ಜಾಣತನ ಕಲಿಸೋರಂತೆ! ಆತ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ನಲ್ಲವೆ! ಜಾಣತನವಂತೆ ಜಾಣತನ! ಯಾರಲ್ಲಿ ಜಾಣತನ? ಇನ್ನೆಂಥ ಜಾಣತನ? ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮುಖದ ನೀರು ಇಳಿಸೋಣ ಅಂತ ಇದ್ದೆ. ಅದರೆ [illegible] ಅಂತೀರೋ—ಈಗಲೇ [illegible]— [illegible] ಅಂತ ಅರ್ಥ. ಅದರಿಂದ [illegible] ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆಯಪ್ಪ ಅಂತ ಅರ್ಥ, [illegible] ತಿಳಕೊಂಡೆ—ನಂಗೇ [illegible] ಆಗೋ [illegible]... ಆಕೆ [illegible] ನಮಗೆ [illegible] ಅಂತ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿದೆ, ತಿದ್ದಿಕೊಂಡಾರು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ದಾರಿಗೆ ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ಬಿಡ್ತೀನೆ? ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆ ಹಾಳು ಕೋಳಿ ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡಿಗೆ ಕಾಲು ಹಾಕಲಿ, ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆದು ಕಾಲು ಕುಂಟು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಲಲಿತಾನೇ ಅಲ್ಲ. ಹುಂ. ಆದದ್ದಾಗಲಿ, ನೋಡೋಣ. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಲಿ—ಯಾರು ಬೇಡ

ಅಂತಾರೆ."

"ಅಯ್ಯೋ, ಮಹಾರಾಯಿತಿ ಹಾಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೀಯೆ. ಭಾರಿ ರಂಪವೇ ಆಗುತ್ತೆ ನಾನಂತೂ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ, ಕೋರ್ಟಿಗ ಅಲೆಯಲಾರೆ, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು. ನೋಡಿದರ ಅವರು ಕೋರ್ಟಿಗೆಳೆಯೋ ಜನದ ಹಾಗೇ ಕಾಣ್ತಾರೆ ಬೇಕಾದರೆ ನಾವೇ ದೂರು ಕೊಡೋಣ; ನಮಗ ನಷ್ಟ ಆಗಿದೆ ಅಂತ ದಾವಾ ಮಾಡೋಣ ನಷ್ಟ ಭರ್ತಿಗೆ. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದರೆ ಅದ ವಾಸಿ. ಹಾಗೂ ಆಕೆಯೇ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡಾರು ನೀನ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ—ಅದರ ಆಸೆಯೇನು ಇರದೆ ಇದ್ದರೂ ಆತನನ್ನೂ ನೋಡೋಣ. ಇಷ್ಟಕೂ ಏನಾದರೂ ಪಾಪ, ಆ ಬಡ ಕೋಳಿಗಳು ಏನ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಕಾಲು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ, ನಿನ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ,"ನಾನು ವಾದಿಸಿದೆ.

"ಅವೂ ಅಪರಾಧಿಯೇ, ಅವರ ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲಿ!" ಪಟ್ಟು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ಶಾಂತಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ನಾಗರಿ ಳನ್ನಾಗಿಸಿ—ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಲ ತೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ—ಅವಳ ಕೋಳಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ ಹಾಕಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಯಿತು. ಕಡ ನಾವು [illegible] ಕುಡಿದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನೆನಪ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಉಪವನ ಅನಾ ವಾಗಿತ್ತು, ರುದ್ರಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾವ ಕೈ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಅವು ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬಂದವೋ, ಅದೆಷ ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಕ್ಕಿದವೋ, ಅದೆಷ್ಟು ಜೋರಾ 'ಕೊ ಕ್ಕೊ ಕ್ಕೋ' 'ಕೊಕ್ಕೊಕ್'ಎಂದು ಹು ಹೇಂಟೆಗಳು ಅಣಕಿಸಿ ನಕ್ಕವೋ. ಆಕೆ ಹೇಗೆಂದರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಬೇಸರದಿಂದಲಾದರೂ ಅವ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡಿ ನಮಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾವು ನಮ [illegible]

ಆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ [illegible] ಹಾಕಿ, ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ, ನೆರೆಯಾತ ತಮ್ಮ ಮ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಹೇಗೋ ಏಕೆ

ಹೋದಂತೆ ನನ್ನ ಗೇಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡುವಂತೆ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, 'ನಮಸ್ಕಾರಾ!' ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಕಣ್ಣು ಕಿರಿದು ಮಾಡಿ ನನಗಾದಷ್ಟೂ ಸವಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕೆ. ಅವರು ಗಂಭೀರ ವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಮಧ್ಯದ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ಸಾಗಿ ನಗುತ್ತಲೇ ಅವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

"ಹ್ಹ! ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮಗಳ-ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಪ್ಪು. ಹೊಸ ಮನೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ತುರ್ತು ಕೆಲಸ ಅದು ಇದು. ಇಂದು ನಾಳೆ ಅಂತ ದಿನ ಕಳೆದೇಹೋಯ್ತು. ನಾವು-ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ನಾನು-'ಫಾರ್ಮಲ್' ಆಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತ ಅಂದುಕೋತಾ ಇದ್ದೆವು. ಇಂದು ಈಗ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೀವೂ ಗೇಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ನಾನೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಈಗಲೇ ಮಾತಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ತಾವೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಿ ತಾನೆ?" ನಾನು ನನಗೇ ನಾಟಕೀಯ ವಾಗಿ ಕಂಡೆ.

"ಹೀಗೇ ನೋಡಿ ಸಾರ್."

ನಾನು ಕೈ ಚಾಚಿದೆ. ಅವರು ನೀಡಿದ ಕೈಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಒತ್ತಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಡದೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಸರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ನಾಮಧೇಯ (ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶಾಂತಪ್ಪ) 'ಕೆಲಸ ಜೋಲಿ'(ಜಮೀನ್ದಾರ್, ಲಾಯರ್), ಯಜಮಾನ ಯಜಮಾನಿಯರ ಊರು ಕೇರಿ (ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ, ತರೀಕೆರೆ), ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ವಂಶಾವಳಿಯ ವಿವರ (ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ), ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳು (ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲೇ ನಜರ್‌ಬಾದ್, ಕೆಸರೆ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ, ಒಂಟಿಕೊಪ್ಪಲು, ಸರಸ್ವತೀಪುರ, ಹಳೇ ಅಗ್ರಹಾರ, ಕನ್ನೇಗೌಡನ ಕೊಪ್ಪಲು ಅಷ್ಟೇ ಎಂದು ನೆನಪು), ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ, ಅವರ ಓದು, ಶಾಲೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ (ಎಲ್ಲ ಕಲಸಿಹೋಗಿವೆ), ನಂಟರು ಇಷ್ಟರು ಮನೆ ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕರು ಬಾಡಿಗೆ ಬಂಕ ಮಾಲಿಕರ ನಡೆಸುದಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ವಾಗಿ ಅವರ ಮುಂದೆ [illegible] ಬಿಟ್ಟು. ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದೆ-ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ "ತಾವು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿದ್ರಿ?" [illegible] ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡೆ. ತದನಂತರ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸುಖವನ್ನು ಕೆದಕಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಕಷ್ಟವೆಂದೊಡನೆ ಈಗ ನೀಮೆ ಯೆಣ್ಣೆಗೆ ಹನುಮಂತ ಬಾಲ ಕ್ಯೂ ಬರದಿರುತ್ತಯೆದೆ, ಗೋಧಿ, ಇನ್ನೇನು ಅಕ್ಕಿಯೂ- ಸಿಮೆಂಟ್, ಎಣ್ಣೆ ಪೆಟ್ರೋಲ್, ಅದರ ಅಭಾವ, ಇದರ ಅಭಾವ, ಸರ್ವಾಭಾವ,-ಬರದಿರುತ್ತದೆಯೆ, ಗರೀಬಿ ಹಟಾವೋ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಗರೀಬ ಮಧ್ಯಮ ಸಿರಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಒಂದುಮಾಡಿರುವ ಸೋಷಿಯ ಲಿಸ್ಟ್ ಗಗನಗಾಮಿ ಬೆಲೆಯೇರಿಕೆ ಬರದಿರುತ್ತದೆಯೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿಭಜನೆ ಕುರಿ-ತೋಳ-ಸೋಷಿಯಲಿಸಂ-ಸಕ್ಕರೆ ಅಭಾವದ ಬರದಿರುತ್ತವೆಯೆ. ಗರೀಬಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಗರೀಬಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಗರೀಬಿ ಮಂತ್ರಿಕೋಟಿಯ ನಾಡಿ ನಡೆ ಉದ್ಧಾರ ಆಟ ಪಟಿಕೆಗಳು ಬರದಿರುತ್ತವೆಯೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಕಾಳ ಸಂತೆ ಬಹು ಸ್ವಾಮಾನ್ಯ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ್ವ್ಯಾಪಿ ಲಂಚ ಕೋರತನ ಬರದಿರುತ್ತವೆಯೋ? ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದವು. ನಾವು ಮಂತ್ರಿಮಹೋದಯ ಮಹಾಜಿಪ್ಪರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದೆವು, ಸಿಗಿಸಿಗಿದೆವು ಅಗಿದ ಗಿದೆವು, ಉಗಿದುಗಿದೆವು, ಉಸಿರು ಮತ್ತಗಾಗು ವವರೆಗೂ.

ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹದಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಹೇಗೋ ಮಾತನ್ನು ಮೆತ್ತಗೆ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಇಲಿಯ ಹಿಂದಿನ ಬಾಲದಂತೆ [illegible] ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆ, ಏನೋ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಆಡುವಂತೆ.

"ಇದೇನು, ನೀವು ಗಿಡಗಂಟೆ ಏನೂ ಹಾಕೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?" ಅವರ ಕಾಂಪೌಂಡಿನತ್ತ ಆಗ ತಾನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೇಳಿದೆ.

"ಏನೋ ನಮಗೆ ಅವರ ಖಯಾಲಿ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್."

"ನಮಗೆ ಬರೀ ಆ ಹೂದಾನಿ—ಹೂವು ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಿಡಗಳು ಅಂದರೆ. ನಾವು ಇದ್ದ ಜಾಗಗೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಭರ್ಜರಿ ತೋಟ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೆವು. ಇದು ಅಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕೈ ಹೆಚ್ಚು. ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ನೋಡಿ. ಬಹಳ ಬಹಳ ಮಾಡ ಬೇಕು ಅಂತ ಏನೇನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿಹಾಕೋದಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೀವಿ ಆಗಲೇ—ಕಾಣುತ್ತಲ್ಲ, ಹ್ಹ!" ವನ ಸ್ಮಶಾನದ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನ ಸೆಳೆದೆ. "ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ ಇವತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಪಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಯೇನೋ—ಕೋಳಿಯು ದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ—ಹೀಗೆ ಕೆದಕಿ ಕಿತ್ತು ನೋಡಿ. ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ ಅನ್ನಿ" ಎಂದು ಸೇರಿಸಿದೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೂದಲು ತೆಗೆದಂತೆ ನಯವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ.

"ಹೌದು, ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ ಸಾರ್, ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು." ಅದೇನು. ಅವರು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೋ. ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೋಟವನ್ನೋ ನಾವು. ಕೋಳಿಯನ್ನೋ ಅವರು, ಅಥವಾ ಎರಡನ್ನೂಯೇನೋ. ಅಂತೂ ಸಂದಿಗ್ಧ.

"ನಿಜ ನಿಜ, ತಾವು ಹೇಳೋದು ಸರಿ. ಹ್ಹ! ಹ್ಹ! ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು. ಅದೇನು ಮಹಾ? ಹ್ಹ! ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ" ಅವರಿಗೂ ನಮಗೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ—ನನ್ನ ಬಾಣ, ಮಕಮಲ್ ಬಾಣವೇ ಆದರೂ, ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು, "ಅಂತೂ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇ ನೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯ್ತು" ಎಂದು ಹೊಗಳಿ ನಾಲಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ— ಅವರು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೋ ಏನೋ. ಕೂಡಲೇ ನೆರೆ—ಹೊರೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿನ ಜಂಟಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗೋಡೆ ಅಂಚಿಗಿದ್ದ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮೋತಾ ಭಾಯಿ ನಿತ್ಯ ರಾತ್ರಿ ಅವೇಳೆಯ ಪೂಜೆ ಭಜನೆ ಗಂಟೆ ಘಂಟೆ ಗಲಾಟೆಗಳಿಂದ ನಿದ್ದೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಿರು ಕಳ. ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೀಬೆಯ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆ ಬೇಲಿಯ ಆಚೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಗ್ಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಮರ ಹತ್ತಿ ಮರದ ಮನೆಯವರಿಗೇ ಬೀಜೊಂದ ನ್ನು ಬರನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಸಿನ್ಹಾ ಸಾಹೇಬರು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೆಂಪಣ್ಣನ ನಿರಂತರ ಆರಾಧನಾ, ಅಖಂಡ 'ಸಪ್ತಾಹ'ಗಳ ಭರಾಟೆ ಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಂಡ ಮೇಷ್ಟರ ಪಾಡು, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ನರಸಿಂಗಯ್ಯನ ಜಲ್ಲಿ ಮರುಳು ಡಾಮ್ರು ಡ್ರಮ್ ತಗಡಿನ ಮೂರು ಲಾರಿಗಳ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೂಲಿ ಕಾರಕೂನರ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೊಡು ಅಪ ರಾತ್ರಿ ವಿಪರೀತ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಡಪಾಯಿ ಲೇಖಕ, ಹೀಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, "ಮನೆ ಅಂದರೆ ಗೋಡೆ ಛಾವಣಿಗಳೇ ಅಲ್ಲ. ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಗಣಿಸಲೇಬೇಕು. ಮನೆ ನಿಜವಾದ ಮನೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನೆರೆಮನೆ ರಣರಂಗ ಸ್ಮಶಾನ ಆಗದಿರಬೇಕಾದರೆ ಒಳ್ಳೇ ನೆರೆಯ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕು, ನೋಡಿ. ಅಲ್ವೆ?" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನಷ್ಟು ನನ್ನಿಂದ ಸಿಹಿಸಿಹಿ ಸ್ನೇಹದ ಮಾತು, ಮತ್ತಷ್ಟು ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ರಾಜಕೀಯ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹವಾಗುಣ ಆದ ಮೇಲೆ 'ಮತ್ತೆ ಸೇರುವ' ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆಯಾದೆವು.

ಲಲಿತಳಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಜಯವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪಾಟೀ ಸವಾಲು ಮಾಡಿ, "ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು ಅಂದದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ತಾನೇ? ನೋಡೋಣ" ಎಂದು ಮೋಘಮ್ಮಾಗಿ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

"ನಾವು ಗಂಡಸರು ಅನ್ನೋದು ಒಂದೇ ಮಾತು, ಹೆಂಗಸರ ಹಾಗಲ್ಲ."

"ಹೂಂ, ಹೌದು. ಪಾಪ, ಎರಡು ಗಂಟೆ ಯಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತು ಆಡ್ತಾ ಇದ್ದಿರೇನೋ, ಅದೂ ಅಂಥ ಅನುಮಾನದ್ದು" ಲಲಿತ ಮೂದಲಿಸಿದಳು.

ಅನಂತರ ಹ್ಯಾಮ್‌ಲೆಟ್‌ನ 'To Be Or Not To Be' ಹಾಗೆ ಸಂಜೆ ತೋಟವನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಬೇಕೇ ಬೇಡವೇ ಎಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಬೇಡವೇ ಬೇಡವೆಂದು ಲಲಿತ. ನೆರೆಯಾತನ ಭರವಸೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಬಹುದೆಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಿತ್ತ ಸಸಿ ಕೆದಕಿದ ಬೀಜ

ಪೂರ್ತಿ ಹಾಳಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು. ಅಂತೂ ಲಲಿತಳ ಮೊಂಡುತನವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಆ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅವಳನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ನಾದೆ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಕುಕ್ಕುಟ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

೩

ಮಾರನೆಯ ಮುಂಜಾನೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದ್ದು ನಂದನ ನವಿಲಿನ ಕೇಕೇಕೇ ಕೇಕೆಯಲ್ಲ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅದೇ ಕೊಕ್ಕೊಕ್ಕೋ ಕೋಳಿ ಕೂಗು— ನಮ್ಮ ಕಿಟಕಿಯ ಮುಂದೆ. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಓಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟ, ಆದರೆ, ‘The spirit is willing, but the flesh is weak’ (ಆತ್ಮ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ದೇಹ ದುರ್ಬಲ) ಅಂದ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು, ಕನಸೂ ಮುಗಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಅದೇ ದೃಶ್ಯ ಹಿಂದಿನ ಬೆಳಗಿನದು—ಅದೇ ರುದ್ರಭೂಮಿ, ಅದೇ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಕುಕ್ಕುಟ ಸಮ್ರಾಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿ ಸಂಗ. ಅದೇ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿ, ಟಾಯ್ಲೆಟ್, ಸವಾಲು ಕೂಗು ಎಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆಯ ಮರಳಿ ಯತ್ನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ಗ್ರೀಕರ ಪ್ರಕಾರ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಿಸಿಫಸ್ ಎಂಬ ಮುದುಕ ಪಾಪಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯೊಂದನ್ನು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ, ಕೂಡಲೇ ಅದು ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಯಮದೂತರು ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ. ಅನಂತರ ಮುದುಕ ಮತ್ತೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಶಿಕ್ಷೆ. ನಮಗೂ ಈ ಸಿಸಿಫಸ್ ಶಿಕ್ಷೆ—ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೋ—ಕೋಳಿ ಯಮದೂತರಿಂದ.

ನಮಗೆ ಹೇಗಾಗಿರಬೇಕು, ನಾವೇನೇನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡೆವು, ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಶಪಿಸಿದೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಊಹೆಗೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬರೆಯಲಾರೆ. ಈ ದಿನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ನೆರೆಯಾತನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಶೆ.

ನೆರೆಯಾತ, ನೆರೆಯಾಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸವ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತೇನೋ.

“ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹೀಗಾ. ನನ್ನ ಕೋಳಿ ಕೊಂದ್ರು. ನನಗೆ ಅವಮಾನ ಇಲ್ವೇ ನಿಮ್ಗೆ. 'ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು' ಅಂತ ಬರಿ ಅಂದಿದ್ರಿ ನಿಮ್ಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣೆ ಹಾಗೆ ಅಂದಿದ್ರೂ ಅವರ ಮಾತೇನೂ ನಡೆಯೋಲ್ಲ ಆ ಮನೇಲಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯ್ತೊ? ಆ ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮನ ಗಂಡ henpecked (ಕೋಳಿ ಕುಕ್ಕಿ) ಇರಬೇಕು.” ಲಲಿತಳ ಕುಕ್ಕು ಟೀಕೆ. ಅವಳ ಕೋಪ ಆರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರ್ಗೆ ತನ್ನ ಒಂದಿನ ದಿನದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಪಾತಿಯ ಸುತ್ತಣ ದೊಡ್ಡ ಇಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕೈಗೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಳು ಕುಕ್ಕುಟ ಮಾರಕಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ.

“ಶಾಂತಳಾಗು! ಶಾಂತಳಾಗು ಪ್ರಿಯೆ! ಆ ಜಡ ಜಂತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡು!” ನನ್ನ ಕೋಪದ [illegible] ನಾನು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಅವಳ ಎತ್ತಿದ ಕೈ ತಡೆದೆ. ಕೋಳಿಗಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬೆದರಿ ಇನ್ನೂ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಕಾರ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತವು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ 'ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮ'ನವರು 'ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಬರುತ್ತ ದುರ್ಗಾವತಾರವನ್ನು ಕಂಡರು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಕಾಲು ಕಿತ್ತೆನೆಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜರುಗಿದ ದ್ವಿತೀಯ ವಾಗ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿತ್ತೆಂದು—ಒಂದು ಕೈ ಮಾತ್ರ ಅವರೂ—ನಿವೇದಿಸಲು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲಲಿತ ಅಂದಿನ ಅರೆ ಸೋಲಿಗೆ ಈಗ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು 'ಸರಿಸಮ' ಆದರು. ಆದರೇನು, ಕೋಳಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಲೀ ತೋಟದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಲೀ ಇವರಿಂದ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿ ಕಗ್ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿತು.

ಕೋಳಿ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ, ತೋಟ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಬಹಳ ಬಹಳ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆವು. ಲಲಿತ 'ಮುಳ್ಳಿನ ತೋಟದ ಮಾರ್ಗ' ಬೇಡವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. 'ಕೋಳಿಗೆ ಮಾರಿ' ದಾರಿಯನ್ನು ನಾನು ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆಯಿಂದ 'ವಿಟೋ' ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಕೋಳಿ ಕೊಕ್ಕರೆಗಳಿಲ್ಲದ ಕೇರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೆತ್ತಿದೆ. ಕೂಡಲೆ ಲಲಿತ ಈಗ ತಾನೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಮನೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಕೋಳಿಕೊಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಕೇರಿ ನಗೆ ಈಗ [illegible]. ಸಾಧು ಪಂಥದ ನಾವು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. [illegible] ಬರದ ತಲೆಗಳೂ ಬಗೆಬಗೆ [illegible]ಯಾದ ಮೇಲೆ ನೆರೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಾಗಿಯೂ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮನಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಬರಲೆಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟೆವು. ಪರಿಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವೊಂದೇ ಉಳಿದಿರುವುದೆಂದುಕೊಂಡೆವು. ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯ ನೆನಪು ಬಂದು ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಲಂಚಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವೆಂದು ತೋರಿತು. ಕಡೆಗೆ, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ, ತೋಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸನ್ಯಸ್ತವೂ—ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವವರೆಗೆ—ಕೈ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಠರಾವು ಪಾಸು ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯ ಚಿತೆಯ ಮೇಲಿದ್ದೆವು. ಹೀಗಾದರೂ ಕುಳಿತಾಗ ನಿಂತಾಗ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮಾತಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಕೋಳಿ ಕಂಡಾಗ ಕೂಗು ಕೇಳಿದಾಗ ಲಲಿತ 'ಥೂ!' ಎಂದು ನೆಟಿಕೆ ಮುರಿಯುವುದಾಗಲೀ, ನಾವು ಮಣ್ಣಿನ 'ಹೆಂಟೆ–ಗಜ್ಜುಗ ಗಾತ್ರದವು–ಹತ್ತಿರ ಎಸೆದು 'ಹುಶ್! ಹುಶ್!' ಎನ್ನುತ್ತ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಲೀ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕನಸಿನ ನಂದನ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು 'ಓಯಾಸಿಸ್ ಇರುವ ಸಹರಾ ಸುಡುಗಾಡಾಯಿತು. ಒಂದು ಕಾಲವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದದ್ದು—ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲೂ ಸೇರಿ ಈಗ ಕುಕ್ಕುಟ ರಾಜ ದಂಪತಿಗಳ ವಿಹಾರಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲದೆ ರತಿಕ್ರೀಡಾ ಸ್ಥಾನ, ಭೋಜನಗೃಹ, ಶಯನಗೃಹ, ಅಲಂಕಾರ ಗೃಹ. ವಿಶಾಲ ಶೌಚಗೃಹವೂ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಒಡೆತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು.

ಇಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯ ಕರ್ಕಶ ಆರ್ತಸ್ವರ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ಆ ಸ್ವರದೊಂದಿಗೇ ಮಾನವ

ತಕ್ಕ [illegible] ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಬ್ದ. ನಾನು ಬೆಡ್‌ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿ ಏಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಶಬ್ದ. ಶಾಂತಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳು ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ. ಇನ್ನೇನು ಜವಾಬ್ದಾರರೇ ಎದ್ದಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ದೀಪ ಆರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟೆವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ [illegible] ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವೇನೋ–ಒಳ್ಳೆಯ ನೆರೆಯಂತೆ. ಅಂತೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕುಕ್ಕಟ ಸಮ್ರಾಟ [illegible]ಪ್ಪನೇ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿಯೂ ಗಂಟಲು ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರೋ ಕೋಳಿ ಗೂಡಿನ ಬಿಗಿದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಸಿ ಒಳಗಿದ್ದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಕ್ಕೆಯಿಂದ ಎಳೆದು [illegible] ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೇಂಟೆಯನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರಂತೆ. ಹುಂಜ ಹಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತಂತೆ. ನಾನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಸಂತಾಪ ಹೇಳಿದೆ. ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಹುಂಜವನ್ನೂ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ [illegible]. ಅವರು "ಅಯ್ಯೋ ಅದರೇನೂ [illegible]. ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾರಿ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಅಲೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಅಷ್ಟೆ" ಎಂದು "ಯಾರೋ ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರೋರೇ ನಡೆಸಿರೋ ಕೆಲಸ" ಎಂದು ಸೇರಿಸಿದರು. "ಹೌದು ಹೌದು" ಎಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಲಲಿತ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮೌನ.

ಊಟದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ದುಮುದುಮು ಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ

"ನೋಡ್ರೀ. ಏನೋ ಏನಾದರೂ ನೆರೆಹೊರೆ. ನಾನೂ ವಿಚಾರಿಸೋ ಬಿಡೋಣ ಅಂತ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಆಕೇನ ಕಂಡಾಗ ಅಂದುಕೊಂಡ್ರೆ ಅವರು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ರು. ಏನೋ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡ್ರು, ಅಂತಾನೂ ಅನ್ನಿಸ್ತು" ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಳು—ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ.

ಸಂಜೆ ನಾನು ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಜರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯುದ್ಧ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಲಲಿತ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ.

"ಕೇಳಿದ್ರಾ! ಈ ನೆರೆಮನೆಯಾಕೆ ಆ ಪಕ್ಕದ ಸರಸಮ್ಮನೋರ ಹತ್ತಿರ ಅಂದರಂತೆ 'ಆ ಕೋಳಿ ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೈವಾಡ ಏನೋ ಇರಬೇಕು; ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೇಲಿ ದೀಪ ಹಾಕಿತ್ತು; ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೋಳಿ ಕಂಡರೆ ಆಗ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ' ಅಂತ ಏನೇನೋ. ಸರಸಮ್ಮನೋರೇ ಖುದ್ದಾಗಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೇನು ಅಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಆ ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮನ್ನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮುಖದ ನೀರು ಇಳಿಸೋಣ ಅಂತ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಅಷ್ಟೆ" ಎಂದಳು ಈ ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮ. "ನಾನು ನೇರ ಹಾಗೇ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಏನಂದರು ಅಂತ? 'ನಾನೇನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾಮ್ಮಾ: ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಯಾರ ಯಾರ ಮಾತೋ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಬರ್ತೀರಿ? ನಿಮಗೆ ಕೋಳಿ ಕಂಡರೆ ಆಗ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗೇ ಆಯ್ತು, ಅಂದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದು ತಪ್ಪೇ' ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಮಗೆ ಕೋಳಿ ಕಂಡರೆ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಹಾವಳಿ ಯಾಕೆ ಆಗ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಆ ಹಳೇ ಕೋಳಿ ಪುರಾಣಾನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಚೂರೂ ಬಿಡದೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಂತ. ಬಿಡ್ತೀನೇ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ? 'ಹಾಗೇಂತ ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿ ಹಾಳಾಗಲಿ ಅನ್ನೋ ಜನ ನಾವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತೋಟ ಎಷ್ಟೇ ಹಾಳಾದ್ರೂ: ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಅಂದೆವು, ಅದು ತಪ್ಪ? ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿ ಕಳವು ಮಾಡಿಸೋದಕ್ಕೆ ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡೋ ಅಂಥಾ ಕೀಳು ಜನ ಅಲ್ಲಮ್ಮ ನಾವು. ನಮಗೇಕೆ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿ: ನಾವೇನು ಆ ಕೋಳಿ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ? ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಲಿ: ಅವರ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಯಲಿ: ಸಾವಿರವಾಗಲಿ ನಾವು ಹೇಗೂ ತೋಟ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀವಲ್ಲ. ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ'..."

ಲಲಿತ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿ. ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲಿನ ಮಳೆ ನಿಂತಾಗ ನಾನು. "ಅಯ್ಯೋ! ಹೋಗ್ಲಿ ಬಿಡು. ಅವರು ಅಪವಾದ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ನಾವು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯ್ತೆ? ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಂತೆ ಏನಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಯಮಂತಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಕೇಳಿಲ್ವೆ? ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನು—ಬಡಪಾಯಿಗಳದ್ದು. ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಅಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಕೆದಕಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ? ಹೋದರೇ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಹಾಳಾದದ್ದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆ" ಅಂದೆ.

"ಅಯ್ಯೋ ಬಿಡ್ರೀ! ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಯಾರು ಏನಂದ್ರೂ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೆಪ್ಪಗೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಅನುಕೂಲ ಹೇಗಾಂತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ನಂಗೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲಪ್ಪ. ನನ್ನದು ಹುಳಿ ಉಪ್ಪು ಖಾರ ತಿನ್ನೋ ಜೀವ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಬಂದಾಗ ಆಡಿಬಿಡಬೇಕು ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಾರೆ."

"ಈಗ ಏನಾಯ್ತು ನೋಡು ಅದರಿಂದ. ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಹಟದಿಂದಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು—ಎಂಟೋ ಹತ್ತೋ ಕೋಳಿ ತಂದು ಅವು ನೂರಾರು ಮರಿ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗೋಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಚಿಂಯು ಪಿಂಯು ಕೊಕ್ಕೊಕ್ ಕೊಕ್ಕೋಕ್ಕೋ ಅಂತ..."

"ಆಗ್ಲಿ ಬಿಡ್ರೀ—ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರ ಆಗ್ಲಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡ್ತಾ ಇರೋದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಬೇಕಿದ್ರೆ ಮುಂಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೋರ್ಡೊಂದು ಹಾಕಿಬಿಡೋಣ!" ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತ ಛತ್ರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋದೆನು ಆಫೀಸಿಗೆ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಕುಕ್ಕುಟ ಸುಪ್ರಭಾತದಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಬಡಪಾಯಿ ಸಮ್ರಾಟ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ,

ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಎಂದಿಗಿಂತ ಜೋರಾಗಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಇಂದು ವಿರಹ ಪ್ರಲಾಪ ವಿತ್ತೆ? ಹೌದು. ಇತ್ತು—ಹಾಗನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಆ ಒಂಟಿ ಸಮ್ರಾಟ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಿಂತು ನಿಂತು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಗಂಟಲನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ನೆಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕುಕ್ಕುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದು ಮಾಡಿದ್ದ ನಷ್ಟವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ, ನನ್ನ ಮಾತಷ್ಟೇ ಏಕೆ. ಲಲಿತ ಕೂಡ ನಾನು ಅವನ ಗಮನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸೆಳೆದಾಗ "ಹುಂ, ಬಡ ಮುಂಡೇದು, ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದೇ ಸಮ ಹೊಡೆದುಕೋತಾ ಇದೆ" ಎಂದಳೆಂದರೆ! ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಾವು ಪ್ರಣಯಿಗಳಲ್ಲವೆ?

ಹುಂಜ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಮೂರನೆಯ ಮನೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಹೋಗಿದ್ದ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕು, ಶಾಂತಪ್ಪನವರ ಮಗ ಹೋಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೆವು. ಮರುಗಿದ್ದೆವು.

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹುಂಜ ಸಂಕಟದ ಮಾತೂ ಬಂದು ಹೋಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

"ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರ್ತಾ ಇದ್ದವು. ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಡಬಿಡವು. ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ಕೊಕ್ಕು ತಗಲುವ ಹಾಗೇ ನೆಲ ಕುಕ್ತಾ ಇದ್ದವು. ಬಿಸಿಲ ಹೊತ್ತು ಗೋಡೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒತ್ತೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೂತಿರ್ತಾ—ಮಲಗಿರ್ತಾ ಅನ್ನು—ಇದ್ದವು...ದಿನದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕೊಕ್ ಕೊಡ್ತಾ ಇತ್ತೋ ಹುಂಜ ಆ ಹೇಂಟೆಗೆ— ಅದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ."

"ಹುಂ, ಸದಾಶಿವನಿಗೆ ಅದೇ ಧ್ಯಾನ ಅಂತ. ಗಂಡು ಹುಟ್ಟಲ್ವೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ. ಅದರಿಂದ ಕೆದರಿದ ಪುಕ್ಕಾನ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೇ. ದಿನವೆಲ್ಲ: ಅದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸ; ಹುಂಜ ಕುಕ್ಕಿ ಬಿಡಿದ ನೆತ್ತಿ ಪುಕ್ಕವಂತೂ ಕೆದರಿ ಹೋತೇ ಇರ್ತಾ ಇತ್ತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಪ."

ನಾವು ನಕ್ಕೆವು.

"ಹುಂಜ ಈಗ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಪಾಪ. ಇವತ್ತೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಕಳೀತೋ. ಅಂಥ ಸಂನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ."

"ಅದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು!"

"ಹುಂ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಪಡಬಾರದ ಪಾಡು ಪಡಬೇಕೋ ಆ ಬಡಪಾಯಿ ಗಂಡು!... ಇವತ್ತು ಯಾವ ದಿನ, ಬುಧವಾರ ಅಲ್ವೆ, ಗುರು ಶುಕ್ರ ಶನಿ, ಇನ್ನೂ ಮೂರು ದಿನ ಪಾಪ!... ಬರುವ ಭಾನುವಾರ ಅವರ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ತಂದೇ ತರ್ತಾರೆ—ಒಂದು ಭಾರಿ 'ಹೇರಂನೇ' (ಜನಾನ) ತರಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ. ಎಲ್ಲ."

"ಆ...! ...ಏನು?...ಹುಂ... ಏನಾದ್ರೂ ಆಗಲಿ."

ನಮ್ಮ ಪಿಸಿಪಿಸಿ ಗುಜುಗುಜು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೀಪ ಆರಿಸಿದಾಗ ನೆರೆಯ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ದೀಪ ನಮ್ಮ ಕಿಟಕಿ ಗಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು. ಆ ಜೋಡಿಯ ಗುಜುಗುಜುವೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

"ಕೇಳಿದೆಯ? ಆ ಜೋಡಿಯ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ!... ನಾವು ಜೋಡಿಗಳು ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ ಕೋಳಿ ಮಾತ್ರ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ..."

"ಸಾಕು ಸಾಕು, ನಿಮ್ಮ ಸಂತಾಪ!"

ನಾವು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆವು!

ಗುರುವಾರ ಮುಂಜಾನೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಶುರುವಾಗಿದ್ದ ಕೋಳಿ ಪ್ರಣಯಿಯ ವಿರಹ ಪ್ರಲಾಪ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಲಲಿತ, "ಅಯ್ಯೋ, ನಿನ್ನೆಗಿಂತ ಜೋರಾಗಿ ಅರಚಿಕೋತಾ ಇದೆ. ಕೇಳೋದಕ್ಕಾಗೋದಿಲ್ಲಪ್ಪ; ಅದನ್ನು ನೋಡೋದಕ್ಕೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಅದು ನೀವು ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಗೋಳು ಕರೀತಾ ಇದ್ರೆ, ಒಂದನ್ನು ತರೋದೇ ಅಂಥ ಹೊರೆ. ನಾಳೆಯೇ ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಿಂದಾದ್ರೂ ಅವರು ತಂದರಾದೀತು, ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನ ತಡವಾಗೋದು ಬಿಟ್ಟು" ಎಂದಳು. "ಹೌದು"

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಲಾಟರಿ

ಕಲ್ಪತರು ಬಂಪರ್ ಡ್ರಾ

10-5-78

ಬಂಪರ್ ಬಹುಮಾನ

೧ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳು

(ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯ)

5 ಮೊದಲನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 1,00,000

5 ಎರಡನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 10,000

10 ಮೂರನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 5,000

50 ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 1,000

140 ಐದನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 500

700 ಆರನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 100

7,000 ಏಳನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 20

70,000 ಎಂಟನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು
ರೂ. 10

ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕವಾದ ರೂ. 26,30,000
ಮೌಲ್ಯದ 77,911 ಬಹುಮಾನಗಳು
(5 ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ)

ರೂ.2/-
ಪ್ರತಿ ಟಿಕೆಟ್ಟಿಗೆ

ಮೈಸೂರು ಸೇಲ್ಸ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಬೆಂಗಳೂರು-560 052.

ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದೆ ನಾನು. ಈಗ ನಮಗೆ ತೋಟದ ವಿಚಾರ ಹಿಂದಾಗಿ ಕೋಳಿಯ ವಿಷಯ ಮುಂದಿದ್ದಂತಿತ್ತು.

ಲಲಿತಳಿಗಾಗಿ ಶುಕ್ರವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರು ಲಕ್ಷ್ಮ ಹೊತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಏಳೂಕಾಲರ ಬಸ್ ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆರು ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಆಚೆ ಸೌದೆ ಅಂಗಡಿಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹುಂಜಗಳ ಕಾಳಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಕಂತ್ರಿ ಹುಂಜ, ಇನ್ನೊಂದು ಹಳದಿ–ಹೌದು, ಶಾಂತಪ್ಪನವರದೇ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಎರಡೂ ನೆಗೆನೆಗೆಯುತ್ತ ಹಾರುಹಾರುತ್ತ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುಕ್ಕ ಹರಿದು ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಭೀಕರ ಕಾಳಗ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಬಿಳಿಯ ಹೇಂಟೆ ಕಂದು ಹೇಂಟೆಗಳೆರಡು ಆರಾಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಎನ್ನುವಂತೆ ನೆಲ ಕುಕ್ಕಿ ಕಾಳು ಹುಳ ಅರಸುತ್ತ ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ನಮ್ಮ ಕಾಲು ನಿಧಾನಿಸಿತು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಕಾಳಗ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತು. ಕಪ್ಪು ಹುಂಜ ವೈರಿ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಓಟ ಕಿತ್ತಿತು. ಹಳದಿ ಹುಂಜ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅದು ದೂರ ಫರಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಟ್ಟನೆ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಈಗ ಹೇಂಟೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಅದನ್ನರಿತು ಕೊಕ್‌ಕೊಕ್ ಎನ್ನುತ್ತ ದಿಕ್ಕು ಕೆಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೇಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯದನ್ನು ಹುಂಜ hundred meters dashನಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹಾರಿ ಕುಕ್ಕಿ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ–ಕುಕ್ಕುಟಾಚಾರವೆಸಗಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಮಬಾಧೆಯನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ದೃಷ್ಟಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಪ್ಪನವರ ಮಗ ಬಂದು, "ಓಹೋ, ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲಿವರೆಗೂ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೇ!" ಎನ್ನುತ್ತ ಬಡ ಹುಂಜವನ್ನು ಓಡಾಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದ– ಈವರೆಗಾಗಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನಂತೆ. ಹಾಗೆ ಕಾದಾಡಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿ ವಿಜಯ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಕುಕ್ಕುಟ ಸಮ್ರಾಟ[illegible] ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಒಂದು ಗುಟುಕು ಮಾತ್ರ.

ನಾವು ಡಾಕ್ಟರಲ್ಲಿಂದ ಇಂದ್ರಭವನಕ್ಕೆ [illegible] ಕೊಟ್ಟು 'ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ'ಯಲ್ಲಿ [illegible] ರ್ಶನ 'ಬಂಗಾರದ ಮನುಷ್ಯ' ನೋಡಿಕೊಂ[illegible] ಬಸ್‌ಗೆ ಕಾಯ್ದು ಮತ್ತೆ ಜಯನಗರವನ್ನು ತ[illegible] ಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದೂ ಐವತ್[illegible] ಆಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ [illegible] ದೃಷ್ಟಿ ಅದೇ ಸೌದೆ ಅಂಗಡಿಯ ಅಂಗ[illegible] ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಹುಂಜ ತನ್ನ ಪ್ರೇ[illegible] ಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೂಡಲೆ [illegible] ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯ ಕಾಳಗ, ನಮ್ಮ ಹಳದಿ ಹುಂಜದ ಮ[illegible] ವಿಜಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಕ್ಷಣಿಕ ಸುಖ ಮನಸ್[illegible] ಬಂದವು.

"ಹ್ಹಾ!" ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತೆ ಅಲ್ಲೆ.

"ಏನು? ಏನಾಯ್ತು?" ಲಲಿತ ನನ್ನನ[illegible] ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

"ನಂಗೆ ಒಂದು 'ಬ್ರೇನ್ ವೇವ್(ಮಿದು[illegible] ಮಿಂಚು)' ಬಂದಿದೆ!"

"ಅಂದ್ರೆ? ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ?"

"ನಮ್ಮ ಹಳದಿ ಹುಂಜ, ನೆರೆಹೊರೆ ವಿಚಾ[illegible]ದಲ್ಲಿ."

"ಏನು ಅಂಥಾದ್ದು?"

"ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಕಾಳಗ ನೆನಪಿದೆಯಲ್ಲ?"

"ಹುಂ."

"ನಿನ್ನೆ ನೀನು ಅಂದದ್ದೂ ನೆನಪಿದೆಯೆ?"

"ಏನು?"

"ಹುಂಜ ಅರಚಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕೇಳೋದಕ[illegible] ಗೋದಿಲ್ಲಾಪ್ಪಾ, ಅದನ್ನು ನೋಡೋದಕ[illegible] ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗೆ ಗೋಳಾಡ[illegible] ಇದ್ರೆ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಿಂದಾದ್ರೂ ಅವರು [illegible] ತಂದರಾದೀತು–ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನ ತ[illegible] ಮಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟು ಅಂತ."

"ಹುಂ, ತರೋದೇ ಅಂತ ಆದ ಮೇಲೆ ಭಾನ[illegible] ವಾರ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋವರೆಗೂ ಕಾಯ[illegible] ಮುಂಚೆಯೇ ತಂದ್ರೆ ಆ ಬಡ ಮುಂದೇ[illegible] ಹುಂಜದ ಗೋಳನ್ನಾದ್ರೂ ಅಷ್ಟು ತಪ್ಪಿಸ[illegible]ದಲ್ಲ ಅಂತ ಅಂದೆ."

"ನಾವೇ ಈಗ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳೀನ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ..."

"ಅ!"

"ಹುಂ, ಅವರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಟ್ಟರೋ?"

"ನಾವೇ! ಕೋಳಿ ತಗೊಂಡು ಹೋಗೋದೇ!"

"ಯಾಕೆ? ಬರಿ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದೇ?"

"ಅವರಿಗೆ, ಅವರಂಥೋರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡೋದೇ! ಚೆನ್ನಾಯ್ತು ಚೆನ್ನಾಯ್ತು!"

"ಹುಂ, ಏನು ತಪ್ಪು? ನಾವು ಹೇಗೂ ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಕ್ರೈಸ್ಟ್‌ವಾದಿಗಳು, ಹೌದಲ್ವೊ?..."

"ಅದೇನೋ ಕಾಣೆ."

"ನೀನಲ್ಲ—ಗೊತ್ತು; ನಾನು ಅಂತ ಇಟ್ಟುಕೊ."

"ಬೇಡ್ರಿ ಕಣ್ರಿ, ಅವರ—ಆ ಜಗಳಗಂಟಮ್ಮನ ಹತ್ರ ಅಷ್ಟು ಕಾದಾಡಿ..."

"ನೀನೇನು ಕಡಿಮೆ ಅವರಿಗೆ? ಪೀಟಿಪೀಟಿ ಆಯ್ತು ಅಂದುಕೊ."

"ಈಗ ನಾವು ಸೋತೋರ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆ ತಗೊಂಡು ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ..."

"ಛಿ ಛಿ. ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಯೋಚನೆ. ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಸೋಲು ಅನ್ನೋದು ಎಲ್ಲಿ? ಸೋಲು ಅಂದರೂ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಾಗಿ ಸೋಲೋದರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನ ವಿಲ್ಲ, ತಿಳಿದುಕೊ. ಅವರು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಮ್ಮದು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ. ಡ್ರಾಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಆಗಿಯೂ—ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನ್ನೋಣ—ಇರುತ್ತೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ!"

"ಏನೋಪ್ಪ. ನಂಗಂತೂ ಇದು ಹಾಗೆ ಹಾಗೇ."

"ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆ ಇದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ನೋಡು, ಇದರಿಂದ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಎರಡು ಕಾಯಿ—ಉಹುಂ, ಮೂರು, ಕಾಯಿ ನಾಲ್ಕು, ಎಷ್ಟೋ ಏನೋ, ಉದುರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ—ಕೇವಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗೇ ನೋಡಿದರೂ... ಒಂದು, ಅವರು ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೆರೆಹೊರೆ, ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತೆ..."

"ಹೂಂ, ಅವರೇ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸ್ನೇಹವಾಗಿರೋರೂ? ಅವರಲ್ಲೊ ಆಕೆ? ನಿನಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ."

"ಏನಾದರೂ ಈಗಿನ ಮನಸ್ತಾಪ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆ ಆಗೇ ಆಗುತ್ತೆ, ನೋಡ್ತಾ ಇರು."

"ಏನೋ, ನಂಗಂತೂ ಅನುಮಾನ."

"ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರು ನಾಚಿ ಕರಗಿ ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಕೋಳಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡಿಗೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಗ ನಾವು ತೋಟಾನ ಮತ್ತೆ..."

"ಹೂಂ ಹುಂ. ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವರು ಕರಗಿ ನಾಚಿ ನೀರಾಗಿ ನೋಡಿಕೋತಾರೆ, ಬಾ ಅಂತ. ಅಂಥ ಜನವೇ ಸರಿ! ನೋಡ್ತಾ ಇರಿ. ಕೋಳಿಗಳು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ..."

"ಬಂದು ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಹೇಗೂ ಈಗ ತೋಟದ ಯೋಗವಿಲ್ಲವೋ? ನಾಳೆ ಅವರು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ಬದಲು ನಾಲ್ಕು ತಂದರೆ? ಆಗ ಹೊಲಸು ತೊಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೋ? ಅದನಾದರೂ ಅಷ್ಟು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದೋ—ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಆಗದಿದ್ದರೂ?"

"ಹುಂ... ಅದೇನೋ ಆಗಬಹುದು ಅನ್ನಿ" ಲಲಿತ ರಾಗ ಎಳೆದಳು.

"ಮತ್ತೆ ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿ ತಂದು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ' ಈಗ ಬಂದಿರೋ ಅಪವಾದದಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೋ?"

"ಹ್ನ! ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಹೆದರ್‍ತೀನೇ? ಆಗಲೇ ದಬಾಯಿಸಿದೀನಿ."

"ಆದರೇನು, ಅವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಆಗೋದು ಆಗಿಹೋಗಿದೆಯೋ,"

"............"

"ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದೋ—ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಇದು ಈ ನಮ್ಮ ನಡತೆ, ಉಡುಗೊರೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ?"

"ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಲ್ಲ—ಅವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾರೇ?"

"ನಾವೇ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು."

"ಅದೇನೋ ಮಾಡಬಹುದು, ಅನ್ನಿ."

"ನೋಡಿದೆಯಾ ಎಷ್ಟು ಲಾಭ!"

"ಹೌದು ಹೌದು! ಬಹಳ ಬಹಳ! ಹುಂ!" ಲಲಿತಳ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಹೂಂಕಾರ.

"ಏನೂ ಲಾಭವೇ ಇಲ್ಲ, ಏನೇನೂ ಆಗೋದೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತಲೇ ಇಟ್ಟುಕೋ. ನಾವು ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ—ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡದಿರುವಷ್ಟು—ಮಾಡಿ

ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯವರು, ಇಡೀ ಮನೆಗೆ ಇಮಲ್ಶನ್ ಪೇಂಟ್ ಮಾಡಿಸಿದರು; ನಾವೂ ಮಾಡಿಸಿದೆವು— ಆದರೆ, ನಾವು ಮಾತ್ರ 20% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಉಳಿಸಿದೆವು.
ಸುಪರ್ ಡೆಕೋಪ್ಲಾಸ್ಟ್— ಉತ್ತಮ ಇಮಲ್ಶನ್ ಫಿನಿಶ್ ತರುವ ಜಾಣ ಉಪಾಯ.
DECOPLAST
"ಮೋಜು ಕೇಳಿ. ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ನೆರೆಯವರ ಮನೆ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಂದರೆ— 120 ಚದುರ ಮೀಟರ್ ಇವೆ. ಅವರು ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳದೇ ಪೇಂಟ್ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡಿ ಪೇಂಟ್ ಮಾಡಿಸಿದೆವು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರು. ನಾವು ಮಾತ್ರ 20% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದೆವು. ಬಲ್ಲವರಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಸುಪರ್ ಡೆಕೋಪ್ಲಾಸ್ಟೇ ಬೇಕು ಅಂದದ್ದು."
ಏಶಿಯನ್ ಪೇಂಟ್ಸ್
ಸುಪರ್ ಡೆಕೋಪ್ಲಾಸ್ಟ್

ದಂತಾಯಿತೋ? ಆ ತೃಪ್ತಿಯಾದರೂ ಇರುತ್ತೊ?

"ಅದೇನೋ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವರು ಕೋಳೀನ- ತಗೋ ತಾರೇ ನಮ್ಮಿಂದ?"

"ಯಾಕಿಲ್ಲ ಯಾಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೊಟ್ರೇ ಕೊಡ್ತೀನಿ, ಅವರು ತಗೊಳ್ಳೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡೇ ಮಾಡ್ತೀನಿ, ನೋಡ್ತಾ ಇರು."

ನಾವು ಸೌದೆ ಅಂಗಡಿಯವನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕುತೂಹಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, ಬಿಳಿ ಹೇಂಟೆ ಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ರೂಪಾಯಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಚೀಲ ವೊಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವು.

ಶಾಂತಪ್ಪನವರ ಮನೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಅವರು ವರಾಂಡಾದಲ್ಲಿ ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಜಗಿಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವರೇನು ಇನ್ನೂ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೋ, ಹೋಗಿ ಆಗಲೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಹೇಗೊ.

"ಬಾ, ಹೋಗೋಣ" ತಗ್ಗು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ–ಅವರ ಗೇಟಿನ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ.

"ಇಲ್ಲಾಪ್ಪ, ನೀವೇ ಹೋಗಿಬನ್ನಿ" ಅವಳ ಮೊಂಡಾಟ.

"ನೋಡು, ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ಬರಬೇಕು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋದರೆ ಚೆನ್ನ" ಅವಳ ಕೈ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋದೆ.

"ನಮಸ್ಕಾರಾ!" ನಾನು ಹಲ್ಲು ಬಿಟ್ಟು ನಗುತ್ತ ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.

"ನಮಸ್ಕಾರ. ಬನ್ನಿ ಸಾರ್" ಶಾಂತಪ್ಪನವರೂ ನಸುನಗುತ್ತಲೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು.

ಒಳಗೆ ಹಾಲ್ ನಡುಮನೆಗಳ ಮಧ್ಯದ ಬಾಗಿ ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪನವರು ಲಲಿತಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ. "ಬನ್ನಿ" ಎಂದಾಗ ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾಯಿತೆಂದರೆ ಲಲಿತಳಿಗೆ ಹೇಗಾಗಿರಬೇಡ?

ನಾವು ಹಳೆಯ ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಾನು ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಕೆಳ ಗಿಟ್ಟಾಗ ಅದರೊಳಗೆ ಕೋಳಿ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಕ್ಕೊಕ್ಕೊಕ್ ಎಂದು ಒದ್ದಾಡಿತು.

"ಆ! ಇದೇನು ಸಾರ್. ನಮ್ಮ ಇದನ್ನು..." ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಂತಪ್ಪ ಅನುಮಾನ ಕುತೂಹಲ ಗಳಿಂದ ಕೇಳಲು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದರು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪನವರೂ ಹುಬ್ಬು ಹತ್ತಿರ ತಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ಅವರ ಮಗ ರಾಜಪ್ಪ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಚೀಲದೊಳಗೇ ಇಣಿಕಿ "ಓ, ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ!" ಎಂದ.

"ಹುಂ, ಹೌದು" ಎಂದು ನಸುನಕ್ಕು ಚೀಲವನ್ನು ಶಾಂತಪ್ಪನವರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿಸುತ್ತ "ನಿಮಗೆ, ಅಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹುಂಜನಿಗೆ ಒಂದು ಉಡುಗೊರೆ ತಂದಿದೀವಿ–ಆ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ಕಳುವಾದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಒಂಟಿ ಹುಂಜದ ಸಂಕಟ ನೋಡಿ ಸಹಿಸ ಲಾರದೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಜತೆಗಾತಿ ಇರಲಿ ಅಂತ ಈ ಹೇಂಟೇನ, ಹ್ಞ! ದಯವಿಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸ..."

ಶಾಂತಪ್ಪ, ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪ ಅಗಲವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಸುನಕ್ಕರು, ಮರು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದರು. ನನ್ನ ಮಾತು ಪೂರ್ತಿಯಾಗದೆ ನಿಂತಿತು.

"ಅಪ್ಪ ಹುಂಜಾನ ಕುಯ್ದುಬಿಟ್ರು ಇವತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೇಂತ.

"ಆ!" ನಾನು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉದ್ಗರಿಸಿದೆ.

"ಏನೂ!–ಅಯ್ಯೋ!" ಲಲಿತಳಿಂದ ಅಂತೆಯೇ.

ಏನೂ ಅರಿಯದಂತೆ ರಾಜ ಸಮಾಚಾರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಬೆರಗಾಗಿ ಅಗಲ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರ ನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸರದಿ ಯಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣ ಮೌನದಲ್ಲಿ ನಾನು. 'ಛಿ, ಆ ಬಡ ಮುಂಡೇದರ ಪಾಡು ಕಡೆಗೂ ಹೀಗಾ ಯಿತೇ' ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಲಲಿತಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮರು ಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹೇಳು ವುದು ಸೌಜನ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಹೌದು ಸಾರ್. ನೆರೆಹೊರೇಲಿ ಮನಸ್ತಾಪ ಆಗೋದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ಕಳುವಾದ್ದು ಒಳ್ಳೇದೇ ಆಯ್ತು. ಇನ್ನು ಯಾವ ಕೋಳೀನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋದೇ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು..."

"ಹೌದ್ರೀ, ನಾವು ಏನೇನು ಮಾಡಿದ್ರೂ ಹೇಗೋ ಹಾಳಾದೋವು ನಿಮ್ಮ ಕಡೇಗೆ ಬಂದುಬಿಡ್ತಾ ಇದ್ವು. ಏನು ಮಾಡೋದ್ರಿ." ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪ ಲಲಿತಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದರು.

ಸ್ನಾಯು ಹಿಡಿತವೇ ?

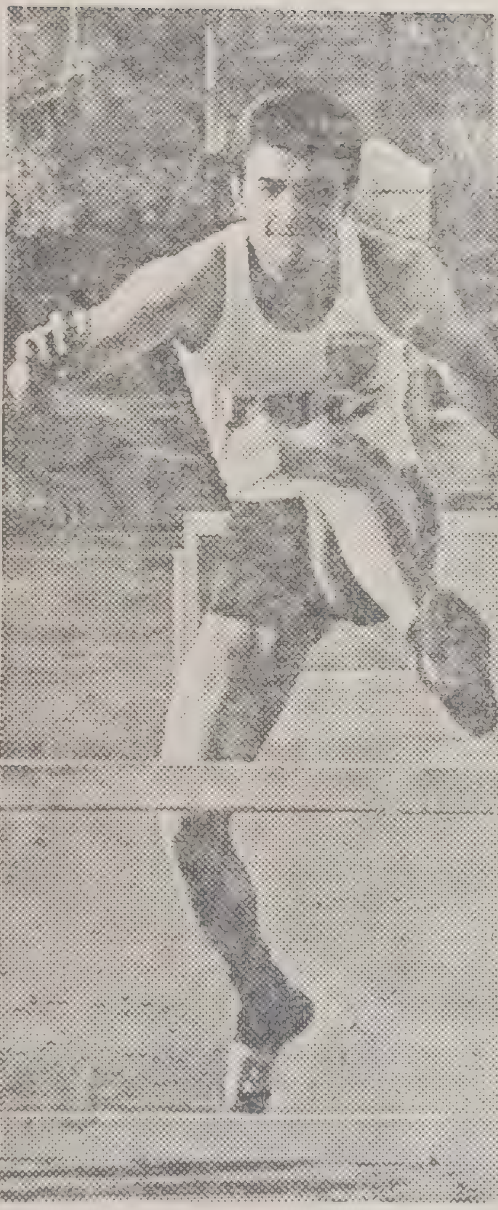

ಅಯೊಡೆಕ್ಸ್ ಗುಣಪಡಿಸುವ ಮುಲಾಮು ತಿಕ್ಕಿರಿ

ಬೇರೆ ಮುಲಾಮುಗಳು ನೋವನ್ನು ಉಪಶಮನ ಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಯೊಡೆಕ್ಸ್ ಉಪಶಮನ ಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ನೋವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ.

ಸ್ನಾಯು ಮತ್ತು ಸಂದು ನೋವುಗಳಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಮುಲಾಮು—ಅಯೊಡೆಕ್ಸ್.

ಅಯೊಡೆಕ್ಸ್ ಹಚ್ಚಿರಿ, ಮತ್ತೆ ಓಡಾಡಿರಿ.

ಲಿಂಟಾಸ್-IODEX.2-75 KN

"ಅಯ್ಯೋ, ಅದೇನು ಮಹಾ ಬಿಡಿ. ಬಂದ್ರೆ ಬರ್‍ತಾ ಇದ್ವು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಾವು ಅಂಥಾ ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು?" ಲಲಿತಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅದೇನು ಜಾಣತನವೋ, ನಿಜವಾಗಿ ತಟ್ಟನೆ ಇಳಿದುಹೋಗಿದ್ದಳೋ ಕಾಣೆ. "ಅಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲ, ಆ ಕೋಳಿ ಹಾಗೇ ಜಗಳ ಕಾದೆನಲ್ಲ ಅಂತ ಬೇಜಾರಾಗ್ತಾ ಇದೇರಿ" ಲಲಿತಳ ಸಂಧಾನ, ಸಮಾಧಾನ.

"ನಂಗೂ ಅಷ್ಟೇರೀ... ನಿಮಗೆ ತೊಂದ್ರೆ ಆಯ್ತು, ಪಾಪ. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರೂ ಅಂದ್ರು, ಹೋದ ಹೋದ ಕಡೇಲೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ನೆರೆಹೊರೇಲಿ ಜಗಳ, ಕದನ ಮಾಡೋದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಅಂತ. ಅದು ಸರಿಯೇ ಸರಿ ಅನ್ನಿ."

"ಇವರೂ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಹಾಗೇ ಅನ್ತಾ ಇದ್ರು. ಏನಾಗ್ಲಿ ಹೋಗ್ಲಿ ನೆರೆಹೊರೆ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ಕೊಡೋಣ, ಎಲ್ಲ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಅಂದಾಗ ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ, ಸರಿ ಅಂತ."

ಈ ಹೆಂಗಸರ 'ಟಾಪ್ಸಿಟರ್ವಿ' ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದೇ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ "ಈ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿ ತಂದೆವಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೋದು? " ಎಂದೆ ಶಾಂತಪ್ಪನವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ.

"ಅದಕ್ಕೇನು, ಅದನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡ್ತೀವಿ, ಇನ್ನೇನು ದುರ್ಗಾಷ್ಟಮಿ ಬಂತಲ್ಲ" ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪನವರಿಂದ ಬಂದಿತು ಉತ್ತರ.

"ಹುಂ, ಹುಂ. ಅಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ರಿ ತಾವು?" ಶಾಂತಪ್ಪ ಕೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ನಾವು ಆಡಿದ್ದು, ನಡೆದದ್ದು ಎಲ್ಲ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಕೃತ...

ಈಗ ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡು ನಂದನವನವಾಗಿವೆ. ನಾವು ಘುರುಳಿಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರು ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಲಲಿತ ಒಂದೆರಡು ಗುಲಾಬಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಪ್ಪ–ಚೆನ್ನಮ್ಮ–ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆಯ ಚೂರನ್ನೇ ಇವಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದ ಗೋಡೆಯ ಆಚೀಚೆಯೇ ನಿಂತು-ಸಂಜೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಲ್ಲದೆ–ಹೆಂಗಸರ ಹರಟೆ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ನಾನು ಶಾಂತಪ್ಪ ಅವರಿಗೇನೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚೇಯೆ ಎಂದು ಲಲಿತಾ ದಬಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ... ಇಂದೂ ಕೋಳಿ ನೆನಪು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ತರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಕುಕ್ಕುಟ ಯುದ್ಧ ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

Printed & published by P. S. Bhat for the Jayakarnataka News Printers Private Ltd. at the Samyukta Karnataka Press, Koppikar Road, Hubli. 580020- Rep: Bombay: V. Satyamurthy Phone: 522412; Calcutta: H. Muzamdar 46-4233; Madras: A. K. Subramaniam Phone: 842201 New Delhi: P. R. Chopra Phone: 224130.

ಡಮರು ಶಿವದೇವನೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಶಿವನು ತಾಂಡವನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ಡಮರುವನ್ನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಲ ಬಾರಿಸಿದ್ದನು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಣಿನಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹೇಶ್ವರ ಸೂತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ತಬ್ಲಾದ ಮೂಲ ರೂಪ ಡಮರು.

ದಾವಣಗೆರೆ

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳು—ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆ
ದಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಕಾಟನ್ ಮಿಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ದಾವಣಗೆರೆ 577 007

ಶೋರೂಮುಗಳು:
ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ರೋಡ್, ದಾವಣಗೆರೆ-577 002,
ಕಾವೇರಿ ಭವನ್, ಬೆಂಗಳೂರು-560 009.
ದಾಜಿಬಾನ ಪೇಟೆ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-580 020.

THOMAS/DCM/77/B/KAN

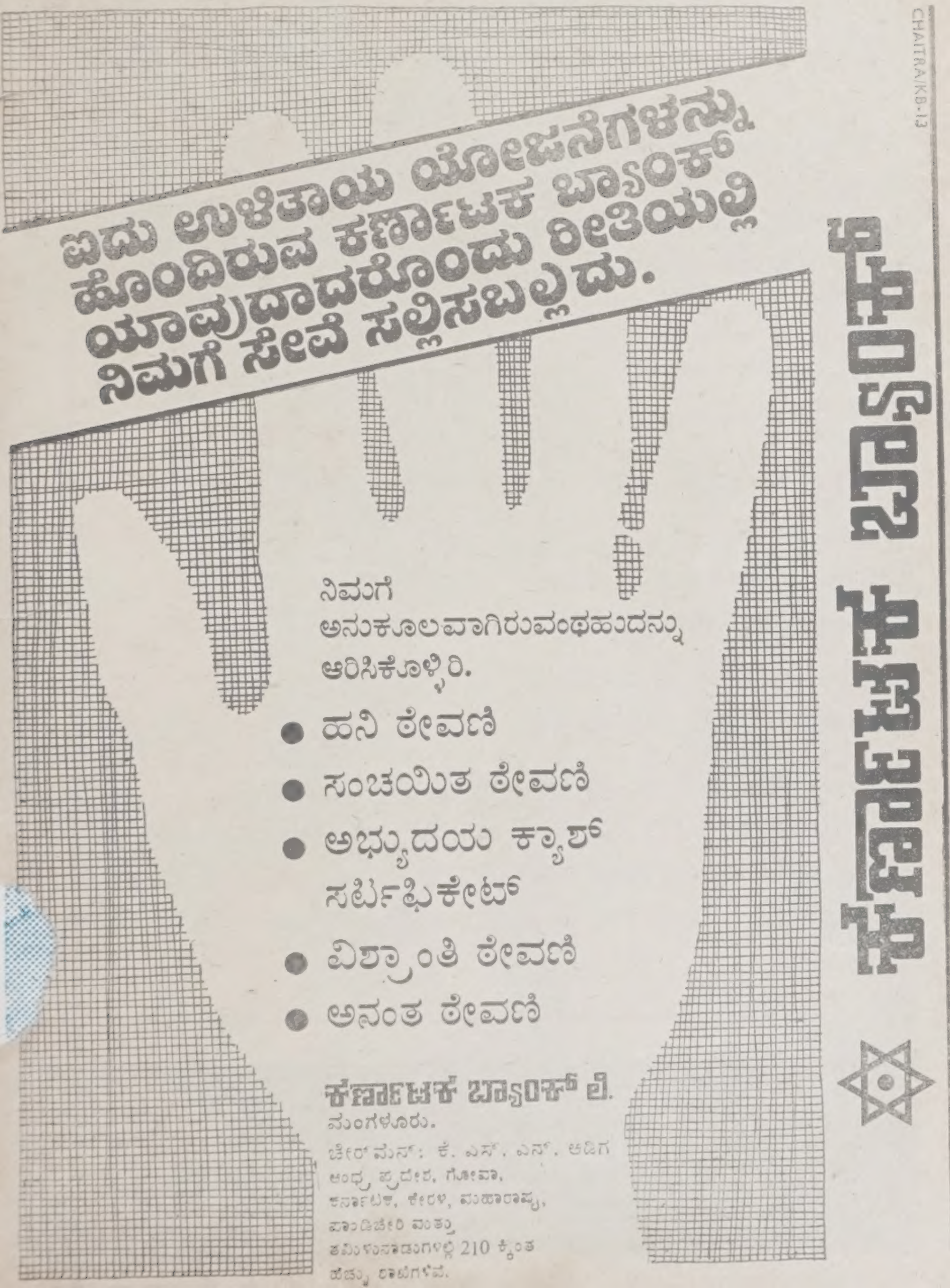
ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ

ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಭವ್ಯತೆಯ ಸಂಕೇತ

ನಿಮಗಾಗಿ ತೆರೆದಿದೆ:

- ಕಾಲ: ಪ್ರತಿ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦-೩೦ ರಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ ೫-೩೦ ರ ವರೆಗೆ
- ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿತ ಸಂದರ್ಶನ ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ
- ಪ್ರವೇಶ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಅಂಬಾ ವಿಳಾಸ ದ್ವಾರದ ಮೂಲಕ ಶುಲ್ಕ ರೂ. ೧-೦೦

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ

ಐದು ಉಳಿತಾಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್
ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಿಮಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲದು.
ನಿಮಗೆ
ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಂಥಹುದನ್ನು
ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.
ಹನಿ ಠೇವಣಿ
ಸಂಚಯಿತ ಠೇವಣಿ
ಅಭ್ಯುದಯ ಕ್ಯಾಶ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್
ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಠೇವಣಿ
ಅನಂತ ಠೇವಣಿ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ.
ಮಂಗಳೂರು.
ಚೇರ್‌ಮನ್: ಕೆ. ಎಸ್. ಎನ್. ಅಡಿಗ
ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ, ಗೋವಾ,
ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ,
ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ಮತ್ತು
ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ 210 ಕ್ಕಿಂತ
ಹೆಚ್ಚು ಶಾಖೆಗಳಿವೆ.
ಕರ್ಣಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್
CHAITRA/KB-13

KASTURI PRICE: 2-00 Regd. No. KRNG 4
Registered with the Registrar of Newspapers for India under No. 3633/5

